

Resp Pf XVII-34

PHILIPPI
BERTERII,
IN REGIS
CONSISTORIO
CONSILIARII,
ET IN SENATV
TOLOSANO
PRÆSIDIS,

Pithanôn Diatribæ duæ.

QVIBVS CIVILIS IMPERII
Romani Notitia & Ecclesia Politia
Illustrantur.

TOLOSE,

Ex typis Viduæ I. Colomerij, & R. Colomerij: Regis,
atque Vniuersitatis Tolosanæ Typograph.

M. DC. VIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

НАИГЕЯ

MAGISTRATE

ALTESSORAM: Daci

САМОСВОИЯТ

卷之三

OKLAHOMA

gōtātē gētātē gētātē gētātē gētātē gētātē

Et hoc est signum spiritus sancti quod credunt in me.

præfeti sui sume indecum sumo

excitants: ex chs 10-11-12

... que la supériorité de l'art

Community Classification Model Seg

Cards Brought by the Guests

REGINAE
MARGARITAE
VALESIORVM DVCI
PRINCIPI OPTIMÆ.

FRANCISCI Magni aui tui (Sere-
nissima Regina) sin-
gulare erga literas studium non
ita pridem mirum earum in
præstantissimis ingeniis amore
excitauit: ex qua semente ma-
gna & superiori & nostra ætate
omnium scientiarū messis. Sed
Galliaꝝ profectò nunc gratulan-
dum est, quòd tanti Principis
stirpem videat ad similem vir-

tutem propagatam. Tu enim,
vnicum domus illius Augustæ
sydus, non solum hominibus
literatis colluces ; sed ipsas,
quod rarissimū est, literas colis.
Hæc mihi & omnibus, qui se
cum musis delectant, tuum pa-
trociniū facile pollicentur. Ve-
rūm meā in primis auget spē,
animosque addit cūm tuæ be-
nevolentiæ, tum etiam tuorum
in me fratrēmque meum Riuē-
sem Episcopum beneficiorum
intimis fixa sensibus recordatio:
quæ me cunctantem & diffi-
dentem MAIORIBVS IRE
PER ALTV M AVSPICIIS

iubet. Nec vere orcerte, ut in eo
reprehēdi, aut sub accusari pos-
sim, quòd cum munusculo hoc
literario audeam ad te Princi-
pem illustrissimam, tot Chri-
stianissimorum Regum filiam,
sororem, neptem adire. Nihil
enim Romano Imperio & ve-
teri Ecclesiæ politia (de quibus
omnis hīc sermo) maius, augu-
stius, & Maiestati tuæ; quæ eru-
ditæ antiquitatis thesauris miri-
ficè oblectatur, gratius, opinor,
offerri poterat. Exiguas tamen
pro tanto nomine mihi vires
esse verecundè agnosco. Sed
quod tenuis non præstiterit in-

dustria , potentissimus , vt spe-
ro , genij tui fauor dabit ; si mo-
dò hanc paginam meæ erga te
obseruantia & obsequij testem
placido vultu aspexeris .

Deum Opt. Max. oro atque
obsecro , vt propitius votis an-
nuat , quæ pro salute & incolu-
mitate tua volens lubénsque
nuncupo .

PROLEGOMENA IN DIATRIBAS SEQUENTES.

E rebus Romanis scripsérunt plerique luculenter sānē & eruditè: sed nouissima Imperij forma, quam à Constantino institutam alij poste à Imperatores tamdiu retinuere, quamdiu maxima & florentissima tanti fuit nominis maiestas, nondum satis (si verum agnoscimus) culta & illustrata est. Atqui multa tamen habet illa præclara, plena dignitatis & gloria; qua in mores etiam nostros deriuata accuratiùs intuenti facile sit deprehendere. Ea si quis ab ipsis fontibus, & præsertim ex eorum Principum Constitutionibus, qui tum Republicæ gubernacula tractabant, hausta & expressa in publicum proferat: n̄ ille non solum de iuris studiosis, sed de omnibus, qui in foro aliqua cum laude versantur,

optimè meritus videbitur. Ego quidem ut
meam, si qua possem ratione, Spartam orna-
rem, cœpi pridem ex antiquitatis penetra-
libus non infælici forsitan opera ~~προσετα~~
quædam eiusmodi eruere ~~κερινη~~. At quo-
niam mihi planè sum conscius nihil vigiliis
meis elaboratum perfici posse; vix tandem
animum appuli ad scribendum. Norunt
etenim, qui se foro addixerunt, si quando
ad musas diuertant, quām fastidiosē in cœ-
tum recipientur. Sed visum tamen pericu-
lum facere; idque à celeberrima illa Romani
orbis descriptione, cuius author Constanti-
nus. Ad quam non temerè, ut arbitror, adii-
cietur germana & propè gemina Ecclesia po-
litia: quæ non χθες & ~~ωεώλω~~, sed cum ipsis re-
ligionis incunabulis nata &~~συρετέστη~~ Principis
temporibus fœliciter adoleuit. Habeo ego &
alia inchoata iam & affecta: quæ publici iu-
ris fient propediem, si me literarum studiis
(quod faxit Deus) adiumento fuisse intel-
lexero.

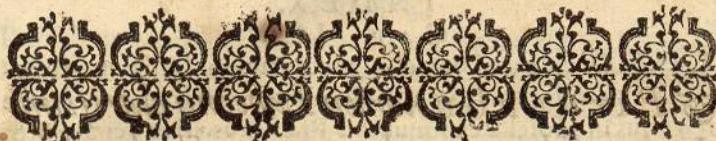
In duabus autem his Diatribis, ut breui-
ter aperiam rationem instituti mei, pictorem
sum imitatus eum; cuius in depicta Theba-
rum

rum obsidione σόφισμα sic describit eleganter
Philostratus: οὐεῖται τοῖς τείχοις ἄνδρας ὥπλο-
μένος, τοὺς μὲν ἀρίστους παρέχει ὁρῶν, τοὺς δὲ ἀσυφεῖς τὰ σκέ-
λη, τοὺς δὲ ἡγεμόνας καὶ σέρνας εἰνιών, οἱ πεφαλαὶ μόνας, οἱ
κόροις μόνας. Εἴτε αὐχμαὶ. Haud secus enim, qua
diligenti disquisitione egere videbantur, ubi-
rius ἢ subtilius explicauit: de aliis, qua per-
uagata seu parum necessaria, egi parcūs:
summa etiam aliquando rerum fastigia tan-
tū delibauit: quedam denique, ne a propo-
sito recederem, indicare fuit satis. Nam hac,
ut doctioribus, ita ἀμύσοις ἢ omnium rerum
imperitis scripta non sunt. Amo breuitatem;
sed λαναρίζειν εἰς ἐστὶν ὀλίγας συλλαβαὶ γράφειν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο
οὐκ εἰς ταλάντων ὀλίγας. In his, qua iam recte tradi-
ta sunt, operam consumere absurdum; aliena
meis intexere periniquum semper indicauit.
Meam ubique sententiam paucis ἢ apertis
verbis exposui: veritatis, quoad fieri potuit,
vestigia sum persequutus; consequitum me
semper nolim existimare. diuini hoc opus inge-
nij, in quo summū habitat doctrina ἢ iudicij
decus. Mihi abunde est, si nihil sine probabili
ratione aut conjectura dixerim: qui propterea

Ammato
militie mu-
rum coro-
nans, alios
toto cor-
pore extan-
tes, alios
crurum te-
nus, alios
parte dimi-
dia viden-
dos præbet;
quorundam
pectoris, ca-
pita solūm
galeas fo-
las; & de-
mum hastar-
um cuspides.

^{λαναρίζειν}
διὰ τοῦτο
non
est paucis
scribere, sed
multa pau-
cis compre-
hendere.

Et PITHANON nomen Labeonis clarissimi
Iureconsulti exemplo imposui istis lucubra-
tionibus. Veniam à candido lectore, si quid ei
displacuerit, impetraturum me facile spero.
Insolens reprehensor certè id unum de me
audiet, nō tamen dixeris? sed nemo hercule,
nemo de unius literæ apice, tanquam de for-
tunis omnibus dimicantem unquam videbit:
abest istud à moribus meis, abest à natura
plurimum. Viros eruditione conspicuos Et
ingenij diuitiis affluentibus, eximia potissimum
Gallia lumina, ut Musas ipsas veneror Et
colo. Pergite, illustres animæ, liberales discipli-
nas vestris laboribus iuuare, ornare, augere.
Pertinet ad summam fœlicitatem Et glo-
riam Henrici Magni Herculis nostri;
Quoduce se monstris exutam Gallia vidit,
Vidit, & augustæ stupuit miracula dextræ;
Ut pax tot triumphis ac trophais parta or-
namentis literarum, sive quibus triumphales
lauri exarescunt, florentior ad posteros trans-
mittatur.

INDEX

C A P I T U M .

D I A T R I B A P R I M A .

C A P . I.

RO MA , vna olim in orbe vrbs. Eadem omnium ciuitatum metropolis. Sic Constantinopolis, cum nouæ Romæ nomen accepisset, omnium ciuitatum caput, & metropolis appellata est. Princps tamen semper fuit vetus Roma. Suidas obiter emendatur. Smyrna sibi quondam colonia, & metropolis. Constantinopolis colonia Romana , & quidem iuris Italici. Capitolij nomen ab vrbe Roma ad eius colonias manauit. Omnia tandem Romæ priuilegia Constantinopolis adeptæ est. Huius beneficij author videtur Theodosius primus. Illustrantur l. r. C. Theod. de iur. Ital. vrb. Constant. & l. r. C. de priuil. vrb. Constant. Duæ orbis Romani partes , seu duo orbes. Vetus Roma Occidentis, noua Orientis Regina.

C A P . II.

Septem in Oriente Diceceses, quæ tractus , & regiones aliquando appellantur. Orients secundus orbis. Diceceos Orientis metropolis Antiochia. An historia de Christi imagine in septima Synodo recitata, magno sit Athanasio ascribenda. Ægypti metropolis Alexandria. Asianæ Ephesus. Ponticæ Cæsarea. Thraciæ Constantinopolis. Macedoniae Theffalonica. Dacia Vicarium non habuit. Eadem illi primum cum Macedonia metropolis. Theffalonicae Præfetus, de quo Cædreni locus exponitur. Vnum primum Illyricum , postea duplex. Valentinianus III. Orienti Illyricum reddidit. Hilarij locus in libro de Synodis emendatus. Nouella Iustiniani xj. illustrata. Iustiniana prima. Dacia tandem metropolis.

I N D E X.

C A P. III.

SEx in Occidente Dioeceses. Mediolanum Italæ metropolis. Præfectura urbana aliis dignitate præstat. Ausonij ea de re versus in Mosella exponuntur. Præfetus urbis Senatum, & populum regebat. Summa eius authoritas intra centesimum lapidem. Suburbicariæ prouinciæ ab Italæ prouinciis separantur. Omnes tamen in Italia sunt. Hæc in duas dioeceses dividenda. Nullum habuit Vicarium Constantinopolis. In ea Præfetus prætorio Orientis vice sacra iudicabat. Illyrici metropolis Sirmium. Africæ Carthago. Galliarum Augusta Treverorum. Arelas Septem prouinciarum, hoc est, Galliarum metropolis à Constantino Tyranno facta est. Constantini Constitutio illustrata. Galliarum nomine omnes Transalpinæ nationes aliquando designatae. Sidonij Apollinaris locus explicatus. Hincmari sententia de septem prouinciis refellitur. Emerita Hispaniarum, Eboracum Britanniarum metropolis.

C A P. IV.

Prouinciæ omnes Proconsulares, Consulares, Correctoriæ, aut Præsidiales. In dioecesi Orientis quindecim erant prouinciæ. Vetus prouinciarum Index collatus cum Notitia Imperij, & emendatus. Nouella Iustiniani xxxj. obiter emendatur. Præses Syriæ authoritatem habuit olim in Iudeam. Tyrus colonia Romana, & metropolis Consularis. Berytus colonia, & secundæ Phœnices metropolis. Tres primùm Aegypti prouinciæ, posteà quinque, sex, & demum decem. Vt iusque Asianæ, & Ponticæ vndeclim. Thraciæ sex. Locus Theodoriti illustratur, & exponitur. Sex Macedoniae prouinciæ. Daciæ quinque. Nouella Iustiniani xj. emendatur.

C A P. V.

ITALIÆ decem & septem prouinciæ. Has inter non sunt Alpes Graicæ & Peenizæ. Valeria malè omititur in indice prouinciarum. Recens est hæc prouincia. Vetus Italia: cuius olim terminus Rubicon, posteà Varus. Emendatur Lucanus. Adnexum Flaminia Picenum. Sex in Notitia Illyrici prouinciæ. Septima adiicienda est Pannoniæ pars Valeria. Tres Pannoniæ. Præualitana Orientis prouincia, Valeria Occidentis, Africæ sex prouinciæ. Proconsulares Episcopi, & Synodi. Duæ Numidiæ. Emendatur locus ex Synodo Carthaginensi. Sariana & Anthypatiana prouinciæ reiiciuntur. L. i. de offic.

I N D E X.

Præfet. prætor. Afr. illustrata. Septem prouincia in Africa à Iustiniano constitutæ. Duæ Mauritanicæ, Tingitana & Cæsariensis. Septemdecim Galliarum prouincia. Duæ Lugdunenses. Vna Narbonensis. Auctus earum numerus. Narbonensis primum Consularis. Gallia omnis à Cæsare in tres, & ab Augusto in quatuor partes diuisa, septem postea prouincias habuit. Quæ post Constantini Tyranni constitutionem in Imperio remanserant, Septem prouinciarum nomine ab aliis distinctæ. Quinque prouincia. De his accuratè inquiritur. Vna Narbonensi olim comprehensæ. Lugdunum caput Galliarum. Aquitaniæ à Galliis separatae. Hispaniarum prouincia primum tres, postea quinque, demum septem, quæ vetus Quinque prouinciarum nomen retinuerunt. Inscriptio l. 3. de pagan. & sacrif. illustratur. Hispania alter orbis. Britanniarum quinque prouincia.

C A P. VI.

NVlla prouincia sine metropoli. Hæc sola vrbs. Ciuitas Iustitiae. Ciuitates maximæ, maiores, & minores. Omnes, si metropolim excipias, eodem penè iure vtuntur. Vici, pagi, & castella ciuitati, cuius est territorium, subiiciuntur. Areopagita Curiales appellati. Vici ciuitates aliquando imitantur. Presbyteri ἡρέπισκοποι, ἀριστοί in vicis & villis constituti. Si in vico Episcopus institutus fuerit, eo defuncto Ecclesia in pristinum statum reuocatur. Metrocomiæ matres vicorum. Cephacastellum, pagus, castellum, burgus. Carrasco olim castellum. Castra inter ciuitates. Mansiones, & mutationes à ciuitatibus distinguntur. Regio vniuersa ciuitatis est, fundi possessorum. Orbis agris diuisus. Omnes orbis Romani partes.

C A P. VII.

TΩν πόλεων ζύνθες. Domicilium Imperij Roma. In ea vrbe summa iudicia exercebantur. Princeps δικαστής μέγας. Appellationum cognitionem Augustus usurpauit. A Senatu tandem non potuit Princeps appellari. Princeps pars Senatus. Consultationes. Splendidior Senatorum ornatus. Silentium & conuentus. Pedibus, & porrecta manu ibatur in sententiam. Vbi Princeps, ibi Roma. Senatus maiestas. Ab eo Imperium confirmari, bellum indici, & legati ad populos exteros mitti solebant. Senatus Proconsules creauit. Proconsules

I N D E X.

Augusti. Senatus consulta legis autoritatem habuerunt. A Principe confirmata. Consulum dignitas. Imperatori Consulatus erat ornamento.

C A P. VIII.

IN Diœcœson metropolibus ius reddebat Præfecti prætorio. Plures ab his diœcœses regebantur. Nullus post Principem Præfecto maior. Is prouincialis magistratus non erat. Athanasij locus exponitur. Fuit in quavis diœcesi Præfecti prætorio tribunal. Proprias tamen Præfecti omnes sedes habuerunt. Summa eorum in alios Iudices potestas. Hos penes omnis ciuilis, & militaris annonæ cura. Mandata dabant magistratibus. Soli merum Imperium plenè exercebant. Præfetus vrbi vice quoque sacra iudicavit, & ille secundus etiam à Principe. Prælectorum prium tribunal. Vicariorum secunda iudicia. Hi Prælectorum partes sustinebant, & sacrarum cognitionum Iudices fuerunt. Gregorius Nazianzenus illustratur. Orientem administrabat Comes: Ægyptum Præfetus Augustalis; qui Proconsulibus & Vicariis pares. Duo in Oriente Proconsules. Iidem Consules appellati. Asia Proconsul Præfecto prætorij non parebat. Vnus in Occidente Proconsul. Vera Notitiæ lectio afferitur. Proconsules vice quoque sacra iudicabant. Asia Proconsularis ab Eunapio descripta. Præfetti illustres. Vicarij, & alij qui eodem munere fungebantur, spectabiles. Ultimus clarissimorum ordo. De appellationibus ad vtrumque Præfectum, ad Vicarios, & alios spectabiles. A Præfectis gentium Proconsul Africæ appellatus. A spectabilibus prouocatum ad summas potestates. Ab illustribus ad Principem. A Præfecto prætorio appellari non poterat.

C A P. IX.

Præfides μητροπόλεων ἀρχοῦτες. Prætura iurisdictio est. Ordinarij Iudices omnes clarissimi. Consularibus, Correctoribus, & Præsidibus, par & æqualis potestas. Omnes Cæsarisi legati. Sacræ delegationes. Proconsules, & Vicarij Præsidibus anteponuntur. Præfides, & omnes qui vniuersas regunt prouincias, gladij ius habent. Excluditur magistratus militaris, & Procurator Cæsarisi. Is sæpè Præsidis partibus fungitur. Præfes potest non tantum gladio animaduertere, sed alias pœnas legitimas decernere. Deportandi tamen & pro-

I N D E X.

scribendi potestas ei prorsus denegata est. Eorum sententia refellitur, qui Præsides, quorum prouinciis insulæ comprehenduntur, deportare potuisse existimant. Latâ sententiâ, pœna illata censetur. Non omnes scelerum formæ, & pœnarum nomina mandatis inscribi solebant. Quare deportandi ius Præfidi denegatum fuerit. Interdictio aquæ & ignis pœna populi Romani, cuius partes Princeps sustinebat. Ius deportandi habent qui vice sacra iudicant. Vetus inscriptio illustrata. Italiae Iuridici. Iudices à pœnis, quæ legibus præscriptæ sunt, facilè recedere non debent. L. 4. C. de loc. exponitur. Conuentus diœceseon in earum metropolibus fiebant. Processus Præfidis. In metropoli mandata Principis proponebantur. Ad metropolim prius adibat Præses. Iudices prouinciales, postquam eis successum erat, à metropoli ante dies quinquaginta recedere non poterant.

C A P. X.

Iudices locorum, Vicarij, τοποτηγειαι, loci seruatores. Nullus eis in Imperij descriptione locus: in qua Præses minor est magistratus. Synesius exponitur. Nulla ciuitas sine Curia. Album Decurionum, laterculum, κατάλογος. Militum nomina aureis literis in matriculis descripta. Album ex prisco marmore. Principales, summates, primates, seu seniores. Curiæ Senatus Romani exemplo institutæ. Senatus appellatio ab his usurpata. Nicephori interpres reprehenditur. Vetus pœna, ut reus Curiae traderetur. Curiales cum Senatoribus componuntur. Lex Curiae, ut plebeius Decurionatu adepto nobilis fieret. Nobilitas à patre censetur. Nulla in ordinibus ciuitatum sanguinis materni ratio, nisi à Principe id concessum fuisset. Ætas senatoria. Imperatores ipsi magistratus municipales aspernati non sunt. Coloniae simulachra urbis Romæ. Magistratum Romanorum nomina vulgo in ciuitatibus & municipiis recepta. Magistratus municipales prostrato Imperio Consules appellati. Annua Decurionum ut plurimum administratio, aliquando quinquennalis. L. 1. C. de professorib. & medic. explicatur. Defensores Syndici dicti. Patres ciuitatum. Nominationes Decurionum, magistratum, & eorum quibus munera ciuilia imponebantur. Ex plebeiorum familiis ditiores in Cutiam vocati. Iuliani Imperatoris locus illustratus. Postulati etiam à populo sine decreto non admittuntur. De Profes-

I N D E X.

forum, & Medicorum salariis & immunitate", ordinis est decernere. Reliquæ immunitates à Principe petuntur: hæ plerumque temporales. Curiarum largitiones non prorsus vetitæ. Quædam ex præcepto Præfidis ordini deferuntur. Gestæ municipalia. Τῶν πόλεων ἀρχοντες. Magistratum municipalium potestas. Multa iussu Præfidis exequuntur. Idem Iudices ab eo dati in causis pecuniariis, propria tamen illis iurisdictio usque ad certam quantitatatem. An multam interrogare potuerint dubitatur. Alia eorum munia indicantur. Defensores magistratus non sunt. Eorum authoritas, quam auxit Iustinianus. Non eadem omnium ciuitatum administratio, nec similis magistratum numerus. Nemo ferè nisi iniutus Decurio siebat. Album Curiæ πόλεων βιβλίον Synefio. Curiales vix liberi. Honos municipalis λειτέρημα. Illustris ea de re Theophilacti locus expenditur. Editionum necessitas municipalibus magistribus imposita. Tributa, Decurionum periculo exigi solebant. Allectores, & Allelectura. Vindices ab Anastasio instituti. Curiæ à Leone funditiis euersæ. Vicis Curiales attributi. Præpositi pagorum.

C A P. XI.

Corolarium. Magistratus anima Reipublicæ. Tres celeberrimæ Imperij formæ. In his multa ab ipsis authoribus, & ab aliis Principibus innouata. Hæc Imperatorum potestas, à quibus prouinciae ἀπόστολοι diuidebantur. Pauci in politia Romana nœui.

D I A T R I B A S E C V N D A.

C A P. I.

Diuīsum olim Imperium, non Ecclesia. Huius Princeps Sacerdos Pontifex Romanus. Dignitas Patriarcharum. Ignis Imperatori, & Patriarchæ præferri solebat. Tres primi Patriarchales Ecclesiæ. Vopiscus illustratur. Patriarchæ Iudæorum. ἀπόστολον tributum Iudaicum. Epiphanius locus exponitur, reiecta veteri interpretatione. Patriarchales Ecclesiæ authoritate Apostolica in præcipuis orbis Romani ciuitatibus constituta. Ambitio Episcopi Constantinopolitani, qui ex quarta sede in secundam inuasit. Quinta Patriarchæ Hierosolymitani sedes. Quo tempore instituta. Patriarchæ & Primæ-

I N D E X.

tes non dignitate, sed auctoritate æquales. Archiepiscopi, dicæceseōn Metropolitani, Principes, & Exarchi omnes appellati. Qui fuerint in Oriente, præcipitante Imperio, Archiepiscopi. Extraordinarius Tyrensis Episcopi Primatus. De potestate Patriarcharum, & Primate. Nulli in Concilio Chalcedonensi Patriarchatus instituti.

C A P. II.

NVlla in Orientis Imperio dicæcesis sine Patriarcha, aut Primate. Episcopus Antiochenus Orientis Patriarcha. Eius cum Cyperi Metropolitano renouata sæpiùs contentio, & extincta. Cedrenus reprehenditur. Nicephori allucinatio. Constantia Metropolis Cyperi. Error Balsamonis, qui viris etiam doctissimis imposuit. Metropolitanus Cyperi Episcopus ἀντίοχεας μητρόπολις. Tres Palæstinæ Antiocheno ademptæ, & Hierosolymitanæ Patriarchæ attributæ. Alexandrinus Episcopus Ægypti Patriarcha. Refellitur Tyrius. Episcopus Constantinopolitanus Thraciæ Patriarcha. Extraordinarium eius in Asiam & Ponticam imperium. Tentatum ab illo etiam Illyricum. Asiana tamen & Pontica suos Primates habuerunt. Thessalonicensis Episcopus Macedoniae, & Daciæ Primas. Iustinianæ primæ Episcopus Daciae tandem est præpositus. Ecclesiastici τύποι in Orientis Imperio deformati.

C A P. III.

DE Pontificis Maximi potestate. Quæ sit sacra Synodus in Nouell. Theod. & Valentin. de Episcop. ordinat. Roma τῆς εὐσέβειας μητρόπολις. Episcopi ab Ecclesiis suis deiecti, à Pontifice Max. restituti. Hunc summum Ecclesiarum omnium Rectorem priscæ Synodi agnouerunt. Vices eius obire magnum in Oriente decus. Appellationes ad Pontificem Max. ab Episcopo Constantinopolitano approbatæ. Relationes ad sedem Apostolicam antiquitus receptæ. Can. vj. Concil. Nicæni, & Rufini interpretatio illustratur. Alia Patriarchæ, alia Pontificis dicæcesis. Rescriptum Innocentij III. de Patriarchæ Constantinopolitanæ electione, explicatur.

C A P. IV.

ECclesiæ Sol in arce Romana. Omnis Italia in Pontificis Max. Patriarchatu. An Illyricum cum Italia coniunctum fuerit. Aquileia Dalmatiæ ciuitas. Nullus in Occidente Illyrici Vicarius. Vera Illyrici metropolis Mediolanum. Ambrosius

I N D E X.

Episcopus Mediolanensis Sirmiensis Episcopi electioni præfuit. In Concilio Aquileiensi primas tenuit Episcopus Mediolanensis: nec tamen Primatis aut Patriarchæ sibi honorem unquam arrogauit. Rauenna vrbs regia, Flaminia primum metropolis, Æmilia postea attributa. Nullum eius Episcopus sibi primatus ius vindicauit. Ecclesiæ Rauennatis autocephalia. Aquileiensis Episcopus. Gradensis & Foroiuliensis primates fuerunt. Gradus noua Aquileia. Longobardia Transpadana metropolis vetus Aquileia. Venetorum Patriarcha. Pisanus primas. Carthaginensis Episcopus Africæ primatum obtinuit. Eius authoritas in omnes Africanæ dioceſeos prouincias. Paschatis dies scriptis à Pontifice literis solebat quotannis publicari. Treuerensis primatus. Veterum Episcoporum modestia. Arelatensis primatus. Primates à Sedis Apostolicæ Vicariis differunt. Suas tamen Primatibus vices aliquando Pontifices imponebant. Legati à latere. Eorum nomen ab Imperio ad Ecclesiam translatum. Britanniæ primatem ab Arelatensi Episcopo consecrati voluit Gregorius. Synodi cogendæ ius Arelatensi olim Episcopo concessum. Eius cum Episcopo Viennensi de iure metropolitano in Taurinensi Concilio controv ersia. Viennensis prouincia inter eos diuisa. Ciuiiles, & Ecclesiastici Septem prouinciarum conuentus in Arelatensi ciuitate siebant. Hinc mari sententia de primatu Viennensi in dubium reuocatur. Zosimi, & Bonifacij de Arelatensis Episcopi autoritate diuersa decreta. Hilarius Arelatensis Episcopus Gallicarum primatem se afferebat, cui restitit Leo Pontifex Max. Aucta nihilominus postea huius Ecclesiæ dignitas. Sed extinta tandem. Toletanus primatus. Vnde eius origo. Gallia Narbonensis à Gotthis in Hispaniæ prouinciis numerata. Inepta Hispaniarum diuisio, quæ falso Constantino tribuitur. Profligato, & extincto Alarico regnum Tolosanum funditus deletum. Quo tempore celebrata fuerit prima Aurelianensis Synodus. Tolosa Gotthis cum Aquitania concessa metropoleos nomen accepit. Duæ in eadem prouincia metropoles. Vetus Nicæa cum Nicomedia ~~apud~~ contentio. Duæ Britanniarum metropoles à Gregorio Magno constitutæ. De primatu inter Episcopum Cantuariensem & Eboracensem controv ersia.

I N D E X.

C A P. V.

TRes Galliarum primates agnoscit Otto, reiecta eius sententia. A Romanis prouinciarum descriptionibus originem habent Galliae primatus. Treuerensis in dubium reuocari non potest. Eius tamen authoritas in Belgica secunda parum cognita. Lugdunensis Episcopus non Galliarum, sed quatuor tantum Lugdunensium prouinciarum primatum obtinet. Una primum Lugdunensis Proconsularis. Omnes Lugdunenses prouincia ad vnius formam reuocatae. Bituricensis utriusque Aquitaniae, & Nouempopulaniæ patriarcha. Narbonensis primatus asseritur. Vnde Vienna Senatorium nomen acceperit. Ado reprehenditur. Romanæ, & prouincialis Curiæ Senatores. An quinque vel octo fuerint Viennenses prouincia? primatus Viennensis, de quo edita pontificis Max. Siluestri nomine vetus epistola expenditur. Quæ primæ fuerint prouincia. Ut triusque Germaniae primatus iure optimo Moguntino Episcopo delatus. Nullum inter primas, & alias prouincias discri-
men. A Sedis Apostolica authoritate primatus omnes repe-
tendi.

C A P. VI.

IActa in Ecclesia ab Apostolis politiæ fundamenta. Ecclesiastica prouinciarum formæ non raro cum ciuilibus conueniunt. In Oriente suum quæuis ciuitas habuit Episcopum. Veritatem sanctissimis Conciliorum decretis prouinciarum diui-
siones. Summa Imperatorum ea in re licentia. Tres Cappado-
cia, & totidem earum Metropolitanæ. Tertia Cappadocia à Iustiniano instituta. Gregorij Nazianzeni Interpres repre-
henditur. Insignis Græcorum Imperatorum audacia. Data Proculo Episcopo Massiliensi in quosdam secundæ Narbo-
nenesis prouincia Episcopos potestas. Imperatores Christiani
Pontifices appellati. Ecclesiastica potestas à ciuili distincta. Ad-
tuendam Ecclesiæ dignitatem principis authoritas necessaria.
Suas habet formas seu *Tύπος* Ecclesia. Magna Parisiensis Episci-
opi modestia. Singulare Christianissimorum Regum in reti-
nenda Ecclesiæ politia studium. Quid *σημεῖα* in No-
uell. cxv. explicatur. Quatuor Synodi Ecclesiæ diptycis ascri-
ptæ, cuius moris author Iustinianus. Summa Conciliorum au-
thoritas.

F I N I S.

XIIII.

V. M. A.

QVANTVM ALIIS PRÆSTAT ROMA-
NA POTENTIA REGNIS.

IMPERIVM SVPRA TANTVM SE
ECCLESIA TOLLIT.

XVIII.

I

PHILIPPI BERTERII
PITHANON DIATRIBA
PRIMA.

Orbis Romanus.

ROMA, VNC A OLIM IN ORBE
vrbis. Eadem omnium ciuitatum metropolis. Sic
Constantinopolis, cum nouæ Romæ nomen acce-
pisset, omnium ciuitatum caput, & metropolis
appellata est. Princeps tamen semper fuit vetus
Roma. Suidas obiter emendatur. Smyrna sibi
quondam colonia, & metropoliz. Constantinopolis
colonia Romana, & quidē iuris Italici. Capitu-
lij nomē ab urbe Roma ad eius colonias man-
uit. Omnia tandem Romæ priuilegia Constantino-
polis adepta est. Huius beneficij author videtur
Theodosius primus. Illustratur l. 1. C. Theod. de
iur. Ital. vrb. Constant. & l. 1. C. de priuil. vrb.
Constant. Due orbis Romani partes, seu duo orbes.
Vetus Roma Occidentis, noua Orientis Regina.

C A P . I.

E C T E' Aristides in vrbis Romæ lau-
dem hunc Homeri versum ita paucis li-

A

literis immutatis transtulit:

Ζηνός τας τοίνδε γ' ὀλυμπίας ἔνδοθεν ἀρχή.

Quis enim populi illius, cuius nutu penè omnia, quā Sol vtrumque recurrens aspicit Oceanum, verti, regique credebantur, Imperium cœlestibus auspiciis fundatum, & diuinis institutis ornatum non existimet? Quis tot gentes non solūm habitu & lingua, sed moribus prorsus dissimiles sine magno numine in vnum veluti corpus coalescere potuisse censeat? Quis denique incredibilem πολιτείας δύτειαν non supiciat, & admiretur? Huius ego pulcherrimi Imperij imaginem, qualem libris nostris expressam deprehendi, adumbrare conabor hac tabula. Tenuis certè labor; at non tenuis gratia, quam à iuris Romani studiosis me consequiturum spero, atque confido; alias fortasse literis & inge-
nio præstantior addet aliquando colores, & lu-
men; opūsque inchoatum absoluet.

Vna olim in orbe Romano fuit vrbs; hæc rerum domina, arx omnium gentium, Imperij, virtutis, dignitatis, gloriæ domicilium, mundi caput, & Regina: cuius Imperium ipsius orbis finibus terminabatur; ὅπερ ἡ πόλις (inquit Aristides in orat. de laudib. vrb. Romæ) τοῖς ἀντίσι ὁρίοις, τῷ χώραις ἐστι, τῷ θέατρῳ
ἡ πόλις ἡ ἀπάσης οἰκουμένης. Ὅπερ επ αὖ τῷ χώρᾳ ἐστι ποιητὴ
ἀποδειγμάτων, φάγης ἢ τελεσίκας ἀπαντλας, ἢ τῷ δῆμῳ
οἰκεῖταις ἄλλον χώρῃ, eis μίαν ταῦτην ἀλεύπολιν συνέρχεται.

In eandem ferè sententiam Mœcenas, cùm Romanam ciuitatem passim dandam contenderet, Cæsarem alloquitur apud Dionem lib. lij. Τῆς πολιτείας πᾶσι σφίσι μετέδοθηναι φημὶ δὲν; ἵνα καὶ ταύτης ισομοιρεῖται, πιστὶ σύμμαχοι ἡμῖν ὀστι, ὁστερ πινὰ μίαν τὴν μετέρεγεν πόλιν αἰκάντες καὶ ταύτην μὴ δυντας πόλιν, τὰ δὲ σφέτερα, ἀγεὸς εἰς πάντας νομίζοντες ἐστι: Nec alia fuit optimo Principi Antonino mens, cùm Romanæ ciuitatis ius omnibus promiscuè largitus est l. in orbe. de stat. hom. Nouell. lxxvij.

*Hæc est in gremium vicitos quæ sola recepit,
Humanumque genus communi nomine fuit
Matri, non dominæ ritu; ciuesque vocauit,
Quos domuit, nexuque pio longinqua reuinxit.*

Verum ne tot nobilissimis ciuitatibus quæ huic Imperio magno semper fuerunt ornamento fiat iniuria, si nomen vrbis eis detrahatur; sit Roma omnium ciuitatum mater, & orbis metropolis.
Dionysius in orbis descriptione:

*Θύμβεις δὲ ἡμερητὴν ἀποτέμνει ἄνθητα Ρώμην,
Ρώμην πυκνεσταν, ἐμβρ̄ μέγαν δικον ἀνάκτον,
Μπέεα πασάων πολίων.*

Athanasius ad omnes solitariam vitam agentes:
καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ ὅστι Θεόνος ἡδεῖσησαν, εἰδος, ὃπις μητέρω-
λις ἡ Ρώμη δὲ Ρωμανίας ἐστιν, πολλαχιθησαν. Nam Ρωμανία
orbis Romanus est: Epiphanius hæresi lxxix. de
Arrio: πῦρ καὶ τὸ τυχὸν πατείληφε πᾶσαν τὴν Ρωμανίαν

χεδὸν, μάλιστα τὸ ἀνατολῆς τὸ μέρη.

Hoc exemplo Constantinopolis posteā omnium ciuitatum caput vocata est §. vlt. de satisdat. ὅλες τὰ κόσμια μητέροις dixit Ioan. Chrysostomus homilia de verbis Isaiae. πάσις χώρας ηγέτης πόλεων φερετάρκης Βασιλίδη Nicetas Dauid in vita Ignatij. Nemo enim est qui nesciat eam non solum nomine & dignitate, sed priuilegijs urbis Romæ donatam fuisse l.i. de priuil.vrb.Constantinop. can.28. Concil. Chalcedon. Hinc ortum antiquæ, & nouæ Romæ nomen; Sophoclis Interpres in Electra: τὸ παλαιὸν ἐντοπεῖ μὴ τοῦτο ἔτερον λέγεται νέον, ὡς παλαιὸν Ρώμην λέγεται τοῦτο τὸ νέον: Cyrus Monachus ita νέαν Ρώμην exponit:

----- οὐ νέαν δύναται Ρώμην,
Ρώμην οὐ αρρώστιαν, οὐ μή ποτε γηρώσειν,
Ρώμην οὐδὲ νεάζεσσαν, οὐδὲ κακνίζορθέειν.

At longè princeps semper fuit urbs æterna; quod Græci ipsi non inficiantur. Suidas: Κωνσταντινόπολις πασχεῖ οὐ ἀλλων εἰσὶν ἀπασῶν μείζων, δύον τὸ Ρώμην ἐλαττωμένης δοκεῖ. ήτοι τὸ δύτερον τετάχθαι μακρῷ ηγέτης βελτιονέμοιγε φαίνεται, ή τὸ τρίτον ἀλλων ἀπασῶν τοφέτης τομέσθετο. Quæ verba Suidæ non sunt, sed prisci cuiusdam authoris; sicut nec Suidæ sunt quæ statim sequuntur eo loco, sed de prompta ex chronicō Constantiopolitano, ut fidem faciunt Codini παρεκβολαῖς ubi integer ferè locus, si ultima primi capitinis verba

cum primis secundi connectas: ex quibus emendandus Suidas de tempore quo condita est Constantinopolis. Sed ne aberrem à proposito, vix urbem regiam toto unquam cessisse gradu arbitror. Gregorius Nazianzen.orat.xxvij.quam ea in ciuitate habuit: ὅμεις ή μεγάλη πόλις, οἱ τεθῆι μηδὲ τεθῆι ωρίαχωρέντες. Quis tamen è veteri Roma nouam deductam nescit? Eleganter Aristides Smyrnam, quæ suorum ciuium diligentia restaurata fuerat, sibi coloniam, & metropolim fuisse scribit: καὶ παρέσπειν ἀυτὴν τεθῆι ἀντεῖλεν εἰς αὐτούς οἵτινες τεθῆι απόπολες τείτη γάρ δέντι απὸ τῆς αρχαίας. Non eadem profectò Constantinopoleos gloria, quæ se populi Romani coloniam fateatur, & Romanam metropolim agnoscat necesse est. Coloniam certè vocat Pletho orat.i.de reb.Peloponn. ἐπειδὴ δι μηδὲ ταῦτα τε λαμπρὰν ταύτους ἀπὸ τῶν Ιταλίᾳ Ρώμης ἀποικίαν σειλάμψοι, καὶ Βυζάντιον ἐπειτα καλῇ ή μεγάλῃ ἐπιτηδεύοτες τῇ τεθῆι, Πελοποννησίων εἰς ἀλλότριοι. Et Romanam eius metropolim apertè profitetur Themistius orat. iiiij. vbi Constantinopolitanos his verbis affatur: ὑμᾶς αὖτε ἔνεπεν πολιτεῖ γενεῖ ἐπῆλθον ή πολιτεῖς μεγάλας, καὶ διδαίμονας, ἀτράπ δι τοῦ μηβόπολιν τὴν μετέρεαν, τὰ τὰ αρχαία μέγασσα λέγω, αφ' αὗτης ὀρμήθησαν οἱ ταῦτα βασιόρω τεθεσιμότερες, ἀλλ' οὐ μηδὲ ἀλλων τάλαις θεσιμότερες, τῇ οὐ μετέρεα συμβασιλεύσι. Haud dissimilis locus orat. vii.vbi Theodosio de aucta ab illo regiæ urbis

annona sic blāditur: ἐκ τούτου μένον ἀλλὰ ἐπαύξει
τὸ σιτηρέσιον, διε ἀγαπητὸν τὸν μὴ ἐλαττώσας. οὐκον δεῖ οὕτω
ξενιλασίας σωθῆναι, καθάπερ τῇ μητρόπολει. Nec enim
dubium est quin veterem Romanam intelligat
μεγάλων πολίων μαρτύριον; quæ instituto canone
Constantinopolitano magna sæpè rei frumentariæ
penuria laborauit. Hinc Constans Heraclij nepos
cùm de antiqua Imperij sede restituenda cogitaret,
Romanam matrem, Constantinopolim filiam voca-
bat. Zonaras in eius vita: Βελόμυρος ἐπὶ βασιλείαν εἰς
ἡ πρεσβυτερεῖαν Ρώμην μετενεγκείν. ἔλεγε δεῖν μᾶλλον τὰς
μητέρας ἢ τὰς θυγατέρας πιστᾶν. Et Augustinus lib.v.de
Ciuit. Dei cap. xxj. *Deus Constantino etiam con-
dere ciuitatem Romano Imperio sociam, velut
ipsius Romæ filiam, sed sine aliquo dæmonum
templo, simulachroque concessit.* Quibus addam
& hos Constantini Manassis versus:

- Οὔπος ὁ ταφόλιον σωθεσμός τῷ πόλεων ἐρράγη.
Οὔπος αὐτὸς καὶ θυγατέρος μεσὸν ἐπέπη ταύτην,
Διηδίζουσα καὶ τάμενος μὲν θυμῷ βουφάσας,
Νέαντιν ἡ θεωρεῖσαν τὸ νεοτέρεσσαν Ρώμην,
Ἐν τῷ ρυασθῆναι τὸ παλαιᾶς ἐτειπεριπέλει την Ρώμην.

Manent in l. i. C. Theodos. de iur. Ital. vrb. Con-
stant. fixa ad memoriam sempiternam splendidissi-
mæ huius coloniæ vestigia: nam quod à Valenti-
niano & Valente renouatum ea Cōstitutione iuris
Italici auxilium, & tabulis incisum (vt fieri olim

solebat) beneficium legimus, Constantinopolim iuris Italici coloniam non obscurè indicat. Enim verò Roma *ασέων*, vt de Thera cecinit Pindarus, *πόλεις μελισσούχεστες* in variis terrarum oris, per quas inuicta tanti populi virtus perueraserat, plures olim colonias propagauit. Harum cùm duo essent genera, vt notat Asconius, potior fuit conditio Italicarum, quales ab authoribus nostris quamplurimæ memorantur l. 1. 6. 7. & vlt. de censib.

Sed coloniarum iura post Antonini Constitutio nem, quæ orbi Romano ciuitatem contulit, facile neglegi, & exolescere coeperunt. Constantinus tamen, vt certiora essent nouæ Romæ incunabula, obseruatum antiquitùs in coloniarum deductione morem retinendum putauit; ideoque multæ ex augusta vrbe familiæ ab eo sunt euocatæ, domus Romanis similes, ac penè geminæ publicis sumptibus ædificatæ, ingens etiam Capitolij moles extorta: quod nomen ab ipsa Roma ad colonias primùm manauit; vnde Ælia est Capitolina appellata l. 1. de censib. Ptolemæus: *Ιεροτέλυμα ή νηῶν καλεμόθη Αἰλία Καπιτωλία*. De ciuitatis illius Capitolio meminit quidam pius scriptor (cuius dialogus extat inter libros Augustini) vbi ita Synagogam Ecclesia alloquitur: *Scio, quia orbis tuae ambitiosa foras, & celsa Capitolia vidisti. Verum Constantinopolis (quod illi præcipuum, nec aliis*

vnquam coloniis impertitum) in ipsis encæniis Imperij particeps, & socia facta est: qua ratione meritò βασιλείας ἀλικιῶπος dici potuit à Themistio orat. xij. βασιλεῖ ἐιώπως σωανξάντο πόλις ή βασιλείας ἀλικιῶπος. Eam tamen omnibus veteris Romæ priuilegiis initio ornatam mihi non persuadeo: nam quid ex iure Italico, quod Valentinianus & Valens confirmarunt, ad præclara illa διαβούλευσις πώμης διαβούλεια adiici potuisset? Hæc certè in cumulum tandem acceſſerūt l.i.de priuil. vrb. Constantinop. cuius Cōſtitutionis authores sunt Honorius, & Theodosius II. Sed si fidē habemus Sozomeno, altiùs adhuc rei origo repetēda: sic enim ille lib. vij. cap. ix. cùm Synodi Constantinopolitanæ primæ, quam Theodosij primi cura, & diligentia celebratam conſtat, decreta percurreret: ἡδη γὰρ τὸ μένον εἶχε ταῖς τελεῖς διαδοχοὶ εἰς πόλις, ηγερούσι, ηγέρμανοι μήματα, ηγέρχαις ὄμοιως ἐχεῖσθαι, αλλὰ ηγέρται τὰ σύμβολα, ηγέρται τὸ μέμονται τὸν Ιταλὸν Ρωμαῖον ἐπεινεῖσθαι, ηγέρται θίγματα γέρεται τοῦτο πάντας ἐνεπέρασισθεῖσθαι. Quod si verum est, beneficium istud à Theodosio I. quem Gratianus extincto Valentiniano ad Imperiū vocauit, arcescere, & in maximis eius erga vrbem regiam meritis numerare non dubitem: nec enim illa minùs Theodosio quam suo debuit Cōſtantino: αὐτοὶ σπουδῶις οὐδὲ τίς μείζων εἰσιν αὐτοὶ πεποιησένται ταῦτα πόλεων, οὐδὲ Θεοδόσιος αὐτοὶ φίλων τῆς Κωνσταντίνου, οὐδὲ Κωνσταντίνος τῆς Βόσποντος αἰτ

ait Themistius orat. vj. qua summum maximi Principis in ea ciuitate ornanda studium elegantissimis verbis prosequitur. Sed nos Pithana, *νοεῖας δέξας* scribimus: quod ab his qui Diatribas nostras legent in memoriam saepius reuocari, & aequo animo accipi optamus. Suam ergo Constantinopolis metropolim colat, & veneretur. notum illud Thucididis: *ἀποκία μὲν πάχυσα πρᾶττον μηδόπολιν.*

Diuiso tandem Imperio, duæ orbis Romani partes, aut duo potius orbes constituti sunt. Claudianus de bello Gildon.

Conspirant gemini frenis communibus orbes.
Corippus lib. i. de laudibus Iustini:

Omnia vellentes gemini commercia mundi.
Vetus Roma Occidenti, noua Orienti præfuit.
Gregorius Nazianzenus de vita sua:

Δύω μὲν ἐδέδωκεν ἡλίας φύσις,
Διατὰς δὲ Ρώμας, τὸ δὲ λιγότερον
Δαιμονίους, ἀρχαῖον τε Κέρεον κείτε,
Τόσον δέχεται τοις ἀλλήλων, δέσι
Τὴν μὲν τερψίαν ἡλίας, τὸ δὲ ἐπέρεις.

Hic Nazianzenus Martianum Heracleotem expressit, à quo vetus Roma *ἀτερνον οἰκεμένην* appellata est in lib. de situ orbis:

Ἐν τοῖς ἔθνεσι τεσσαρεῖς δὲ Ρώμη σὶ πόλις,
Ἐγχροστὸν ἐφάμιλλον τῇ διωάμει νέῃ τούτομε,
Ἄσεγι ποιῶν τὸ δὲ λιγότερον οἰκεμένην.

Vtraque verò sui orbis est metropolis, & Regina.
Rutilius Numatianus de antiqua :

*Exaudi Regina tui pulcherrima mundi,
Inter sydereos Roma recepta polos.*

Sidonius Apollinaris de noua :

*Salve sceptrorum columen Regina Orientis,
Orbis Roma tui.*

SEPT E M   IN ORIEN TE DIOE-
ceses, quæ tractus, & regiones aliquando appel-
lantur. Oriens secundus orbis. Diœses Orien-
tis metropolis Antiochia. An historia de Christi
imagine in septima Synodo recitata, magno sit
Athanasio ascribenda. Ægypti metropolis Ale-
xandria. Asianæ Ephesus. Ponticæ Cæsarea.
Thraciæ Constantinopolis. Macedoniae Thessa-
lonica. Dacia Vicarium non habuit. Eadem illi
primum cum Macedonia metropolis. Thessalo-
nicæ Præfetus, de quo Cedreni locus exponitur.
Unum primum Fllyricum, postea duplex. Va-
lentinianus III. Orienti Fllyricum reddidit.
Hilarij locus in libro de Synodis emendatus.
Nouella Justiniani xj. illustrata. Justiniana
prima Dacie tandem metropolis.

VTRAQVE orbis pars in plures rur-sus partes diuiditur: septem enim Orienti, sex Occidenti tribuuntur dioeceses, quæ tractus appellantur l. vlt.de temp. & repar. appell. l.

ii. de fund. patrimon. Marcellinus: *Constantij nomine per omnes Orientis tractus abolito.* aliquando etiam regiones, vt in veteri prouinciarum libello quem è tenebris eduxit Schonhouius. & in Concilio Chalcedon.act.xv. *Episcopi Aegyptiacæ regionis.* atque alibi sæpè. Quælibet verò dioecesis, quæ plures complectitur prouincias, suam habuit metropolim: quod vt pleniùs accipiat, singulas dabo, & initium faciam ab Oriente; quamuis ille, ne vetus Roma primos sibi eruptos honores conquereretur, secundus orbis dictus sit à doctissimo Theologo, qui vrbis Ἀφαρ (vt ipse loquitur) οἰκοδεσμόν, ciues his honorificis vocibus compellat:

Ανδρες τὸ κλεινὸν δύμα τὸ οἰκυμένης,
Οἱ πόσμον οἰκεῖοι φέδεσθε, τὸ Δέλτα τε,
Γῆς Κένταρτης πόσμον ἡμφιεσμένοι:
Ρώμη τετρυγής, δύζηνῶν ἀλλων ἔδος,
Κωνσταντίνης τόλις τε, Κέντηνηράτες.

Orientis ergo hæ sunt dioeceses: Oriens, Aegyptus, Asiana, Pontica, Thracia. l. 2.de milit. vest. l. i. vt

nem. ad su. patroc. In quibus vices Imperatoris Praefectus prætorio Orientis exercebat: Macedonia, & Dacia, quæ à Præfecto prætorio Illyrici regebantur.

Omnium metropoles diligenter nunc inuestigandæ, & inquirendæ sunt. Sed οἰνωμένων ἀνεγαρτῆσαι
διησόμεθα, Εἰ τοσίως ταύτην ἀρχαιολογίαν περισσεχομένων.
Rem enim, cuius memoria iam penè extincta est, in
lucem reuocamus. Occurrit primùm in Orientis
diœcesi Antiochia, in qua olim, vt prodidit Strabo
lib. xvij. Βασίλειον Ἰδρυτοῖς ἀρχεστὸν καὶ χέρας. Eam Ori-
entis pulchrū apicem vocauit Ammianus lib. xxij. Zo-
simus metropolim lib. i. Εἰπὲ Συείαν περιόντες, ἀχει
Εἰ Αρποχέας ἀντηῖς. Τῶς εἶλον καὶ ταύτην τὸ Εφέσου πάσοντες μητέ-
πολιν γένοντα. Hieronymus ad Pāmachium: Ut sit Pa-
lestinae metropolis Cæsarea, totius Orientis Antio-
chia. Chrysostomus, cuius verba ita reddidit Inter-
pres homil. iij. ad popul. Antiochenum: Ciuitatum
sub Oriente positarum caput, & mater est ciuitas
nostra. Epiphanius epist. ad Hormisdam Pontifi-
cem Max. Multis perturbationibus Antiochiae
maximam ciuitatem, quæ est in Orientali diœcesi
prima, circumstantibus. Athanasius in historia de
Christi imagine: πόλις ἡστὶ Βηρυτὸς καλεομένη, τελέσσαι δὲ
τὸν Αρποχεῖαν. Berytum ait esse sub ditione Antio-
chiae, malè Interpres in vij. Synodo act. iiiij. vectigalē
Antiochiae reddidit: hæc autem verba metropolim

indican, non prouinciae vnius, sed integræ dioce-
seos. Etenim iam olim Phœnicen à Syria seiunxe-
rat Hadrianus; imò Berytus ipsa secundæ Phœni-
ces metropolis erat: idcircò eius Antistes Archie-
piscopus ab eodem Athanasio, & Metropolitanus
ab Interpretè appellatur. quod si verum est, non
fuit huius libelli author magnus Athanasius, qui
mortem cum vita commutauit secundo Gratiani
consulatu, vt scribit Socrates; quo tempore non
dum metropoleos honorem Theodosij, & Va-
lentiniani beneficio Berytus acceperat l. i. de me-
trop. Ber. Verùm in Græca editione Episcopi sæ-
pè, at vno tantùm loco, in quo vitium esse po-
test, Archiepiscopi verbum usurpatum reperies.

Ægyptiacæ dioceſeos metropolim Alexan-
driam ſciunt omnes: Pæanius Eutropij metaphra-
ſtes lib. ij. c. 7 ἐπὶ ἀντὸν ἐνιαυτὸν Αλεξάνδρεια τοῦθεὶς Μακε-
δόνος Αλεξάνδρεια σωφρίση, Καύτην ἐδιέζαθε τορο-
εῖαν ἢντι Αἰγύπτια πάσις μήτηρ: vnde κατ' ἔξοχὴν πόλις ab
ipſo Alexandro φιλομήρῳ Troiæ exemplo appella-
ta. Eustathius Iliad. β: δε εδὲ δέ πως τὴν Τεγλανίκην πηδε-
σθετε πόλιν ὀνόμασε. Καὶ γένοντεν ἀρχὴ τῆς φιλομήρῳ Αλεξάν-
δρῳ, τῇ κατ' ἀντὸν Αλεξάνδρειαν ἔπειτα καλέσας φέρεται γν-
ισθεῖα, πόλιν τὰς ἀρχὰς ἀντὸ τέσσεραν μήκα τορομήτης κατ' ἔξοχὴν
κληθῆναι τὴν Αλεξάνδρειαν. Dion Chrysostomus in orat.
ad Alexandrinos, his verbis: Αἴγυπτος τηλικατεύθυνος,
οὐμετέπολεως ἐστι. Alexandriam Ægypti caput esse

apertè ostendit ; sed ne quis vlo modo dubitet delatum illi totius diœcœseos principatum , adjiccam & istud Theodoriti testimonium lib. j. cap. j.

Αλεξανδρεια πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ πολυάριθμη πόλις , ἡντι Αἰγαῖων μόνον , ἀλλὰ καὶ Θιβάριων καὶ Λιβύων τῆς οἰκου Αἴγυπτον καὶ ἱγερονίαν πεπισθεμένην .

Ephesum autem (cuius ita meminit Chrysostomus in j. epist. Pauli ad Ephes. Εὐφεσος ἐστὶ μὲν ἡ Ασιας μητέρωπολις .) totius Asianæ principem urbem fuisse facile mihi persuadeo : etenim certum est celeberrimam illam ciuitatem primas semper tenuisse inter omnes huius diœcœseos metropoles : quod non obscurè docet Vlpianus , vbi de processu Proconsulis agit l.4. de offic. Procons. & dilucidè probat Theodori Ephesini Episcopi subscriptio in xvij. action. vj. Synodi. *Theodorus misericordia Dei Episcopus Ephesi, metropolis primæ, Asianæ diœcœsos definiens subscripsi.*

De Pontica metropoli ambigi fortasse potest : fuit enim in Bithynia Ponticæ prouincia , clarissima ciuitas Nicomedia , gratum Domitiano Imperatori domicilium . Sed ego hunc honorem Cæsareæ totius olim Cappadociæ metropoli , libentiūs deferō : nam & prīcis temporibus (vt author est Iustinianus Nouell. xxx.) omnem ferè regionem Ponticam in ditionem suam redegerant Cappadoces ; & eam vt principem Ponticæ urbem prædicare

videtur Gregorius Nazianzenus his verbis in orat.
de laudib. Basil. magn. ἐχεῖτον λόγων μηδέπολιν, οὐ τούτοις
πόλεων ὡν ὑπέρνει). Καθάποτε δὲ οὐχί τὸ Διωνασίαν. quod nō
solūm ad vnam Cappadociæ prouinciam, sed ad
vniuersam diœcesim referri debet: fuit enim hæc
prima illius tractus prouincia, vt docet alter eius-
dem vj. Synodi locus : *Philalithes misericordia
Dei Episcopus Cæsareæ, metropolis primæ Cappa-
dociæ, regionis primæ Ponticæ diœceseos subscripti.*
Hic regio prouincia est, vt in plerisque eiusdem Sy-
nodi subscriptionibus. Cæterum meam de vtraque
Asianæ & Ponticæ metropoli sententiam mirificè
confirmant veteres Ecclesiæ πόποι, qui Cæsariano
Episcopo Ponticæ, Ephesino Asianæ primatum
deferunt: qua de re disceptabimus secundâ Diatribâ.

In quærenda Thraciæ metropoli non est quòd
adeò laboremus: Heraclea quidem principem in
Europa Thraciæ prouincia locum quondam te-
nuit; sed à primo illo gradu excidit, cùm ad sum-
mum rerum fastigium ascendit Bysantium. Proco-
pius orat. iij. de ædific. Iustiniani: Ηράκλεια ἦν πόλις,
ἡδεὶ Πέριενθος, ἦν πάλαι μὲν τὰ τεμενεῖα τὸ Εὔερπης ἐδίδοσαν,
νῦν ἦν μετά γε Κωνσταντινέπολιν τὰ διδυτερεῖα παρέχον. Quamobrem necesse non habemus metropolim
dare Thraciæ, in qua superbū caput extollit vrbs
regia, non vnius solūm diœceseos, sed altera orbis
Romani metropolis.

Supersunt Macedonia, & Dacia. Macedoniae metropolis fuit Thessalonica : Antipater lib. i.
Ανθελ.

*Σοὶ με Θεοπόλιν τηνιφόρε Θεασαλοίην
Μήτηρ ἡ πάντων πέμψε Μακεδονίης.*

Quod de tota dioecesi exponentum est. Dacia verò, cui in Not.Rom. quinque tribuuntur prouinciae, paulò antè quam Imperij membra diuelli cœpissent, dioecesis, ut coniicio, facta est: nam duæ in Rufi Breuiario ad Valentinianum Imperatorem Daciæ inter Illyrici prouincias numerantur: nullisque, opinor, huius fuit dioeceseos Vicarius. Notitia Orientis: *Vicarij quatuor ; Asiana dioeceseos, Pontica, Thraciarum, Macedonia.* nihil h̄c de Dacia. Nec alios memorat Leo Vicarios l. vlt.de diuers. offic. vbi præcipuos omnes Oriētis magistratus recenset. Desideratur in Notitia Orientis Vicarij Macedoniae officium, ex quo aliquam fortasse nostra hæc coniectura lucem accepisset. Daciæ ergo metropolis nobis perquirenda non est. Evidem memini Vlpiam Traianam ; quæ Zarmizegethusa est in l.i.de cens.Daciæ metropolim in veteri quadam inscriptione apud Zamosium appellatam: Sardicam etiam Δάσιαν ἐθνῶς μηχεόπολιν dixit Theodoritus lib. ij. cap. iiiij. Sed eas prouinciarum quæ duæ erant, Mediterranea & Ripensis, metropoles fuisse dubitari minimè potest. metropolim tota dioecesis nul-

nullam habuit; aut si quam habuit, eadem fuit quæ Macedoniae Thessalonica: quod Theodoritus videtur comprobare lib. v. cap. xvij. Θεαταλονίου πόλις ἐστὶ μεγίστη ἡ πόλις αὐτή τὸ Μακεδόνων ἔθνος τε λαοῦ, ἀγρού δὲ θετταλίας καὶ Αχαΐας, καὶ μέν τοι καὶ ἄλλων παμπόλλων ἔθνῶν, δοσαὶ τὸ Ιαλυσιῶν τὸ ἐπάρχον ἀγρού ἀγρού ἔχει. Hæc ille; quibus omnes Daciæ & Macedoniae prouinciae Thessalonicae subiiciuntur. Nec enim dubium est quin totas illas dioeceses Praefectus prætorio Illyrici administraret; nec alium Cedrenus intelligit in Theodosio: τὸν σερπινὸν, inquit, ταραχάντων τὸ πόλιν, μητρά, ἐσασίασαν οἱ Θεαταλονίεῖς, καὶ τὸ Βασιλέα ὕβρισαν, πνὰς δὲ τὸ ἀρχόντων ἀντέ ἐλιθοβόλησαν. Οἱ βασιλέως δὲ ταῦτα μαθὼν, καὶ τὸν τοῦ θυντῆς μὴ ἐνείπειν, τῷ ἐπάρχῳ τὸν τοῦλας ἐπέίρνης τὸ φέρον τὸ πυρεῖας ἐπέβεβεν. Thessalonicam enim instar utriusque Romæ Praefectum habuisse non existimauit Cedrenus: nihil absurdius rerum Romanarum scriptori excidere potuisset. Sed cum Praefecti prætorio Illyrici sedes hîc collocata esset, non ineptè is Thessalonicæ Praefectus appellatus videtur: huic ciuitatis claves (quod tanti magistratus autoritatem non parum illustrat) creditas innuit Malchus in Ecclogis legat. τὰς καλεῖς τὸ πυλῶν ἐν τῷ ἐπάρχῳ λαβόντες, ταῦτα ἀρχερεῖς ἐδοσαν. Et sanè seditionis à populo concitatæ ille optimo iure ultor & vindicta fuit, qui in vniuersa dioecesi ius vice sacra reddebat.

Fuit tamen in Præfecti prætorio Italiæ potesta-
te magna Illyrici pars : vnde duplex Illyricum,
vnum in Oriente, alterum in Occidente. Sed quo-
niam hæc quæstio nondum satis explicata, & co-
gnita est; quid de ea assequi potuerim candidè, &
simpliciter exponam, & Iustiniani Nouell. xj. expli-
cabo. Quo tempore Constantinus quatuor Præ-
fectos prætorio instituit, quibus maximam orbis
Romani procreationem dedit; omnes prouinciæ,
quæ Illyrico, Dacia, & Macedonia continentur, ab
vno Præfecto prætorio regi cœperunt: quod om-
nium optimè ita memoriarum prodidit Zosimus lib. ij.
 ἐπέρρη δὲ ὑπάρχω, Præfectum Illyrici intelligit, παρέ-
δωκε Μανεστόνας, καὶ Θεαταλάς, τὸ Κρήταν, καὶ τὸ Εὐλάδα, καὶ τὰς
αἱρέτις αὐτῶν Νήσους, καὶ ἀμφοτέρας Ηπείρους, τὸ τερψίς ταύτας
Ιλλυρίας, τὸ Δάκας, τὸ Τειβαλλίς, καὶ τὰς ἄλλις τὴν Βαλασσίας
Παγγωνίας, τὸ ἐπί ταῦταις τὸ ἄνω Μυσίαν. Sic omnes illæ pro-
uinciae in Macedoniae & Illyrici dioeceses distribu-
tæ, Orientis Imperio ascriptæ sunt: quamobrem à
Synodo Sardicensi, quæ sub Constantio celebrata
est, Orienti Pannoniæ tribuuntur apud Hilarium in
lib. de Synod. *Sancta Synodus in Sardica congregata ex diuersis prouinciis Orientalium partium Thebaide, Aegypto, &c. Thracia, Hamimonto, Massylia cum Mœsia, Pannoniis duabus.* Mallem
certè pro Massylia Dardaniam, quæ Mœsiæ quo-
que adiungitur l. 4. C. de metall. Nam Maurita-

niam, quæ à quibusdam Massylia appellatur, in Africa Occidentis dioecesi sitam nemo ignorat. Mox tamen cùm orbis Romanus variè inter confortes Imperij diuisus fuisset, accessit tandem prætorio Italiae Illyricum; Macedonia autem, & Dacia, quæ tunc ex quibusdam Illyrici prouinciis formata est, in Præfecti prætorio Illyrici potestate remanserunt, ut Notiria Imp. & quædam Imperatorum constitutiones fidem faciunt: atque ita maxima Illyrici pars Orienti adempta est. Sed præcipitante Imperio, cùm Romæ Valentinianus III. & Theodosius Constantinopoli rerum potirentur, restituta: quod exequitur his verbis Iornades lib. de regn. success. *Posthæc tertio anno Valentinianus Imperator à Roma Constantinopolim ob suscipiendam in matrimonio Eudoxiam Theodosij Principis filiam venit, dataque pro munere socero suo tota Illyria, celebratis nuptiis ad regna sua cum uxore recessit.* Valentinianus igitur Orienti reddidit Illyricum, cuius metropolis Sirmium. Ita duplex eo tempore fuit in Oriente Præfecti prætorio Illyrici tribunal; Thessalonicum, & Sirmense: sed hoc profugatis poste ab Attila Hunnorum Rege Pannoniis, Thessalonicanum translatum est Nouell. xj. & cum altero coniunctum. Sirmium enim Attila obsederat & expugnauerat, ut testis est Priscus in Excerp. vbi legationem Theodosij ad ipsum Attilam describit:

καὶ ἐπὶ ξερὸν, εὐ φέντος Σκυθῶν εὐ παύοντας ἐπολιορκεῖσθαι Σίρμιον. & statim: μὲν τόλεως ἀνδραποδισμὸν. Nec Illyricum tantum, sed ipsam Thraciam hæc turbulentissima tempestas perculit. Historia miscella lib. xiiij. Per hæc tempora Attila Rex Hunnorum, vir fortis, atque superbis, dum cum fratre Bleba super Hunnos principaretur, Thracias & Illyricum seu depopulatione vastabat, omnia castellas, & ciuitates in servitudinem redigens, praeter Adriapolim, & Heracleam: tunc exercitus Romanorum qui in Sicilia morabatur ad defensionem Orientalium prouinciarum reuertitur.

Et hæc quidem ita se habent. nunc ad Daciam redeamus, cui serò tandem Iustinianus patriam suam, quam Iustinianam primam appellauit, metropolim esse voluit, addita etiam secundæ Pannoniæ parte, quæ ex Illyrici diluvio incolumis remanserat: hanc ἀπάσης χώρας μητέραν dixit Procopius de ædific. Iustin. orat. iiiij. à quo καταγόντας ἀρχόντας in ea ciuitate laudantur, optimè: nam sumnum præfecturæ solium hic constitutum docet Nouell. xj. Quod de Thessalonicensis Episcopi prærogatiua scribit Iustinianus, suo loco discutiendum relinquimus. Sic omnes Orientis dioeceses breuiter, & dilucidè explicatae sunt: vnum hoc in isto scribendi genere studium mihi semper erit,

Tὸν Βεργίων τὸν αὐτὸν οὐδὲν σαφῶς.

SEX IN OCCIDENTE DIOCESES. Mediolanum Italiae metropolis. Praefectura urbana aliis dignitate praestat. Ausonij ea de re versus in Mosella exponuntur. Praefectus urbis Senatum, & populum regebat. Summa eius authoritas intra centesimum lapidem. Suburbicariæ prouincia ab Italia prouinciis separantur. Omnes tamen in Italia sunt. Hæc in duas diœceses diuidenda. Nihil habuit Vicarium Constantinopolis. In ea Praefectus prætorio Orientis vice sacra iudicabat. Illyrici metropolis Sirmium. Africæ Carthago. Galliarum Augusta Treverorum. Arelas Septem prouinciarum, hoc est, Galliarum metropolis à Constantino Tyranno facta est. Constantini Constitutio illustrata. Galliarum nomine omnes Transalpine nationes aliquando designatae. Sidonij Apollinaris locus explicatus. Hinc mari sententia de Septem prouinciis refellitur. Emerita Hispaniarum, Eboracum Britanniarum metropolis.

C A P. III.

 C IDENS omnis, ut iam diximus, sex habet dioceses; Italiam, Illyricum, Africam, quas Praefectus prætorio Italiae; Gallias, Hispanias, & Britanniæ, quas Praefectus præ-

torio Galliarum administrabat. Mediolanum Italæ, Augustam Treuerorum Galliarum metropolim fuisse probare videntur hæc Athanasij verba in apolog. de fuga sua ad Constantium, quæ à Theodorito referuntur lib. ij. cap. xv. ἀρπὶ μὲν εἰρήνης ἔχοσῶν τὸ ἐκκλησιῶν Εἴ τοι λαῶν Μέγαρψων ἐν τῷ σωάτεριν, δὲ μὲν Ἐπίσκοπος τὸ Ρώμης Λιβύερος, Εἴ Παυλῖνος δὲ μητροπόλεως τῆς Γαλλίας, Εἴ δὲ Διονύσιος δὲ μητροπόλεως τῆς Ιταλίας αἵρπατον) Εἴ δέξοιτον). Nam Dionisium Mediolani, Paulinum Treuerorum Ecclesiis tunc præpositos fuisse certum est. Affinis eiusdem Athanasij locus in epist. ad solit. vit. agent. Παυλῖνος ἀπὸ Τειβέρου δὲ μητροπόλεως τῆς Γαλλίας Επίσκοπος, καὶ δὲ Διονύσιος ἀπὸ Μεδιολάνων, ἐστι καὶ ἀυτὸς μητροπόλις τῆς Ιταλίας. Itaque fides adhibenda Sozomeno non est, qui lib. iiiij. cap. ix. Dionysium Albæ Episcopum inscribit. Sed enim, ut omnia ordine explicentur incipiam ab Italia, & eius metropoli Mediolano (cui secundas in Occidente tribuit Procopius lib. ij. Gotth. οὐδὲν τὸ πόλεων τῆς Εσσερίων μετάρχει Ρώμη, μεγέθει Εἴ πολυαινθερπίᾳ Εἴ τῇ ἄλλῃ οὐδαμονίᾳ ἐπύγχανεν δύσα. & mox: Μεδιόλανος γὰρ ἔδει, πόλεων τὸ ἐν Ιταλίᾳ πασῶν μάλιστα μεγέθει τε καὶ πολυαινθερπίᾳ, Εἴ τῇ ἄλλῃ οὐδαμονίᾳ ὥσδε πόλις ἀρέχεσσα. sic illa à Suida πολυαινθερπότερη appellatur. Fuit hæc certè magnis quondam Imperatoribus sedes gratissima, celebratúrque eius pa-

latium ab Ausonio :

Et Mediolani mira omnia, &c.

Templa, palatinæque arces, opulēnsque moneta.
Palatiūm Principis domus est l.i.de palat. & dom.
domin. Eustathius in Dionys. *γένος οἱ Πωμαῖοι τὰς
βασιλεῖς φρέποντες τόπους καλέσοι παλάτια.* Vocabuli ori-
go satis est cognita ; Roma apud Claudianum in
paneg. de vj. Honorij consulatu :

*Cur mea, quæ cunctis tribuere palatia nomen,
Neglecto squalent senio?*

Verumtamen si quis ex his Romam Mediolano
subiici , atque adeò orbis Reginam summo affici
dedecore arbitretur, næ ille parum mihi rerum Ro-
manarum gnarus videbitur. Non Italiæ Præfecto,
sed suo parebat vrbs augusta : cuius maiestas id
consequuta est , vt hæc præfectura , quæ potestate
longè fuit inferior , dignitate præstaret l. 3. C. de
offic. Præf. vrb. Nouell. lxij. Iulianus Nouell. lvj.
Urbicaria præfectura omnibus aliis præsideat di-
gnitatibus , id est , antefedeat. Cassiodorus lib. iij.
epist. xj. *Urbanus Præsul dignitas est honorum.*
Licet enim præfecturæ omnes indiscretæ sint di-
gnitatis l. i. C. de Præfect. præt. in Senatu tamen
distinguntur. *Hæc præfectura , inquit Symmachus*
epist. xxxvj. lib.x. *Romæ superior est cæteris.* Ele-
gantes sunt ea de re Ausonij versus in Mosella,
quos hîc illustrare operæ pretium erit.

*Aut Italūm populos, Aquilonigenāsq; Britannos
Præfecturarum titulo tenuere secundo.*

*Quique caput rerū Romam, populūq; patrésque
Tantum non primo rexit sub nomine;*

Præfecturas Italiæ, & Britanniarum, hoc est, Gallicarum (ab uno enim Præfecto regebantur Gallicæ & Britanniæ) eodem ordine, sed secundo loco, vrbicariam primo constituit, cámque exiguo tempore administratam ait. Et verò quæ de Roma, & Senatu hīc dicuntur, non Italiæ Præfectum, cuius curæ Roma nunquam commissa est, sed vrbis Rectorem, & Senatus Præsidem indicant. Symmachus lib.x. epist.xxx. *Cùm ad præfecturam vrbanaum ciuilium rerum summa pertineat.* Rutilius Numatianus Præfetus vrbis:

Si non difflicui, regerem cùm iura Quirini;

Si colui sanctos, consuluique patres.

Nec tamen vrbis mœnibus hæc præfectura circumscribitur: quippe ne tanta ciuitas (cui nihil habuit mundus par, aut secundum) septem suis collibus comprehendenderetur, quædam sunt illi olim attributæ prouinciæ, quarum vrbes ideò togatae vocantur à Papinio in Soter. Gallici. solitas regiones dixit Vlpianus, quæ centesimo lapide continabantur l. i. de offic. Præfект. vrb. quod in formula iij. lib. vij. confirmat Cassiodorus: ideoque Seuerus, cùm Prætorianiſ militibus Roma, ob Per-

tinacis cædem interdiceret, ut vrbis finibus omnino expellerentur, eos Italiâ etiam excedere usque ad centesimum lapidem iussit, apud Herodianum his verbis lib. ij. οὐδεὶς γέλλω τε ὑπὸ αἰπέναντι ὡς πορρωτάτης ή Ρώμης. αἴπειλῶ, Καί Μόμυνην Καί τελεστήρας κεφαλινός, εἴ τις ὑμέρος ἐντὸς ἐκατόντας σημείοις αἴπο ή Ρώμης φανεῖν. Vlpian.de lege Fabia lib. ix. de offic. Procons. Nam eò peruentum est constitutionibus, ut Romæ solus super ea re Præfetus vrbis cognoscat, si intra milliarium centesimum sit in via commissa. Eadem ferè in l. i. de offic. Præfect. vrb. Hinc suburbicariæ regiones, seu prouinciæ, vt Tuscia, & Picenum l. i 2. C. Theod. de indulg. debit. quæ omnes ab Italia prouincijs secernuntur l. i. C. Theod. si per obrept. l. 9. C. Theod. de extraord. muner. l. 9. C. Theod. de ann. & trib. eas tamen esse in Italia negari non potest. Itaque re vera in duas diœceses Italia diuidenda est: vna Italiam appellationem retinuit; altera ab vrbe, & suburbicarijs prouincijs nomen accepit: Hæc, vt ex Notitia didicimus, decem; illa septem habuit prouincias: vtraque à suo Vicario regebatur. Verum vrbis Vicarius, si Cassiodoro credimus, ad quadragesimum tantum ab vrbe lapidem ius dicebat; sed ille tamen in omnibus suburbicarijs prouincijs præfecturæ vices sustinuit. Ad prouincias illas respexit Cassiodorus, cùm ita Præfectum vrbis alloquutus est: Tu ex designatis lege

prouincijs ab appellatione cognoscis. Eò spectat etiam l. 13. & 61. C. Theod. de appellat. Quapropter Italiæ magistratus, vbi de capite Senatoris agebatur, ex suburbanis prouincijs ad Præfectum vrbis; ex alijs ad Præfectum prætorio Italiæ referabant l. 13. C. Theod. de accus. Verùm ex quibusdam prouincijs, quæ inter suburbicarias numerantur, ad Præfectum Italiæ appellari voluit Iulianus l. 27. C. Theod. de appell. quod præfecturæ vrbanae, ad quam ex omnibus prouincijs olim prouocatum constat, potestatem sensim immunitam demonstrat: stante tamen Imperio manserunt semper suburbicariae regiones, quarum metropolis fuit Roma, vt reliquæ Italiæ Mediolanum. Romam tamen non solum Mediolanum, sed omnes prouinciæ, atque ciuitates orbis sui Reginam augustè venerantur. Nullus autem in Oriente nouæ Romæ Vicarius, nullæ suburbicariae prouinciæ: nam quamuis eius Præfetus appellationum ex quibusdam prouincijs iudicia aliquando exercuerit l. cum appellatio. C. de appellat. potior nihilominus vbiique erat Præfecti prætorio Orientis (cui Thracia omnis parebat) authoritas; ita vt in ipsa vrbre regia ius vice sacra diceret l. raptiores. de Episc. & cler. magnum hoc prætorium, quod à Iustino exornatum docet Paulus Silentarius lib. Aucto. iiiij.

Παύλος Σιλεπταῖς εἰς τὸ μέγα πρωτό-
ειον καθηλωπόδεν.

Κόσμον Ιησοῦς βασιλεὺς ῥυπόσωτα καθήρας

Καὶ τὰ μέγιστα θύμης ἀγλάσιον τεμένη.

Σοὶ δὲ τόνοις δομῆνιν κατηφέα τύποντα πάρεστις

Ἐκ Θέρμιδος μεγάλεσσον ἐπι βιοτῆς μερόπον.

Sequitur aliud eo loco eiusdem argumenti epigramma, quod ascribere non est necesse. Pergo ad institutum: fuit igitur Italiae metropolis Mediolanum. Sed Valentinianus iunior Rauennam, quam posthabita Imperij sede potissimum colebat, multis demum Italiae ciuitatibus (vt à doctissimis viris obseruatum est) præposuit. Celebris etiam aliquando fuit Rauennæ Exarchatus; sed tunc afflcta & prostrata iacebat Italia, nullamque antiqui nominis & gloriæ speciem retinebat.

In Illyrico & Africa sūma erat quoque Prefecti prætorio Italiae potestas: Africæ Carthago, Illyrici Sirmium fuit metropolis. De Sirmio ita Herodianus in Maximino: ἐπανῆλθεν εἰς Παύλοντα ἔντε Σιρμίῳ σχετιζεσθαι, τῇ μεγίστῃ ἐπειδὴ πόλις δοκεσθαι, τὰ τερψτὰ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸ ἔαρ παρεποντάζεσθαι. qua ratione facile principatum in Illyrico tenuit Nouell. xj. quod Synodi Aquiliensis acta probant: Amenius Episcopus dixit: Caput Illyrici nonnisi ciuitas Sirmiensis, ego igitur illius Episcopus ciuitatis sum. De Sirmij palatio meminit Ammianus lib. xxx.

Carthaginis verò in Africa nomen semper fuit clarissimum : elegantissimè Hymerius : Καρχηδών
 τόλις ἐπὶ Λιβύης δι' ἀρτών καὶ Ράμης φευγίσασα, τόλις
 Ιτάλιαν ὄλις τοῖς ἑαυτῆς πάλλεσι βόσκουσα, τόλις τῶν
 ποσέτων εἰς αρώτη, ταφή δον Ράμης αἰχμών). quin &
 Africæ totius metropolim fuisse nemo vñquam
 dubitauit. Stephanus : Καρχηδὼν μητέρα πόλις Λιβύης οὐκ
 οπόμεται τόλις. quod ab Eustathio in Dionysium
 totidem verbis relatum est. Leo IX. Pont. Max.
 epist. iiiij. *Carthaginensis Episcopus non incongruè
 dici potest Metropolitanus, propter Carthaginem
 metropolim totius Africæ.* Saluianus lib. viij. de gubern.
 De. vbi in Afros inuehitur : Nec discurrat
 per loca singula, aut cunctas discutiam ciuitates, ne
 studiosè videar querere atque inuestigare quæ di-
 cam. Una tantum uniuersarum illic urbium prin-
 cipe, & quasi matre contentus sum, illa scilicet Rō-
 manis arcibus semper æmula, armis quondam &
 fortitudine, post splendore & dignitate. Cartha-
 ginem dico, & urbi Romæ maximè aduersariam,
 & in Africano orbe quasi Rōmam. Quid illustrius
 de Africæ metropoli dici potuit? Augustin. epist.
 elxij. Tantò magis timere debuit, ne pax unitatis
 violaretur, quantò erat Carthago ciuitas ampla
 & illustris, unde se per totum Africæ corpus ma-
 lum, quod ibi exortum esset, tanquam à vertice
 effunderet. Iustinianus, pulsis Vandalis, Cartha-

ginis dignitatem conseruauit, & noua Præfecti
prætorio sede auxit l. i. de offic. Præfct. præt. Afr.

Sequitur Galliarum prætorium, cuius Præfctus
Ἄλιπος ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Αλπεις ἔθρεσιν ὑπαρχος dicitur à
Zosimo. Prima eius dicecesis Gallia: hæc anti-
quam, vt iam ostendimus, iactat metropolim Au-
gustum Treuerorum, vrbem celeberrimam, quæ
amplitudine & dignitate Transalpinis omnibus an-
tecellebat ciuitatibus: Zosimus lib. iii. Διατέλεων εἰ
ἀπὸ χρόνου πνὸς ἐν Τειλείσηις, (εἰ δὲ αὐτὴν πόλιν μεγίστην ὑπὲρ
τὰς Αλπεις ἔθρων.) vrbis Gallorum opulentissima, &
excellentissima, summāque Gallorum ciuitas voca-
tur à Saluiano lib. vj. de gubern. De. Sed & quod
Valens, & Gratianus statuunt de annonis professo-
rum, qui in Treuerica schola docebant l. ii. de
med. & profess. C. Theod. facilè principem totius
diceceseos ciuitatem eam fuisse arguit. Nec quis-
quam est, qui nesciat Treueros, clarum Principum
domicilium, laudari ab Ammiano; quod Ausonius
attigit hoc versu in Mosella:

Dignata Imperio debent cui mænia Belgæ.
Illud tamen prætermitti minimè potest, Arelatem
clarissimam Viennensis prouinciae vrbem posteà,
cùm labentis & inclinati Imperij ruinas fulciret
Honorius, à Flauio Constantino, qui Galliarum
tyrannidem occupauerat, Septem prouinciarum
metropolim factam fuisse. Integræ illius consti-

tutionem debemus Nicolao Cusano lib. de concord. cathol. iij. cap. xxxv. eiusque meminit Hincmarus Episcopus Remensis epist. vj. cap. xvij. *Maxime opportunum, & conducibile iudicauimus(ait Constantinus) ut seruata quotannis consuetudine, in constituto tempore, in metropolitana, id est, in Arelatensi urbe, incipiatur Septem prouinciae habere concilium.* quibus ego verbis Arelatem Galliarum metropolim dici omni asseueratione confirmo: nam quis hæc, quæ statim subsequuntur: *Quomodo sibi multum Gallie nostræ præstitum credant, cum in ea ciuitate præcipiamus esse conuentum, in qua diuino quodam munere commodatum, & commerciorum opportunitas tanta præstatur? ad vniuersam Galliarum diœcesim pertinere non agnoscit?* Profectò non alia ratione sedes Præfecti prætorio in ea ciuitate fuit constituta: etenim certum est Gallias omnes, in quibus septendecim prouinciæ numerantur, Septem prouinciarum (quoniam antiquior hæc fuerat diuisio) nomine comprehendendi. Nam & is, qui per totam illam diœcesim Præfecti vices sustinebat, Septem est prouinciarum Vicarius in Noritia Imperij. & Galliæ ipsæ in alio eiusdem Notitiæ loco Septem prouinciæ vocantur, his verbis: *Sub dispositione viri illustris Præfecti prætorio Galliarum diœceses infra scriptæ: Hispaniæ septem prouinciæ, Britanniæ.*

quæ tamen ita edita sunt, ut non de Gallijs, sed de Hispaniarum prouincijs, quæ septem fuerunt, accipienda videantur. Et verò locus ille, ut rudes & incautos iuuenes moneam, viro clarissimo & doctissimo imposuit, qui in lib. de verb. signific. xiiij. duas tantùm dioceses, Hispanias, & Britannias sub dispositione Præfecti prætorio Galliarum ponit; Gallias prætermittit, quæ Septem prouinciae appellabantur; ex quibus vetus hæc inscriptio intelligenda:

ACILIO. GLABRIONI. SIBIDIO. V. C. Pag. 364.
in edit.
ET. OMNIBVS. MERITIS. ILLVSTRI. Grat.

LEGATO. IN. PROVINCIA. ACHAIA.

CONSVLARI. CAMPANIÆ. VICARIO.

PER GALLIAS. SEPTEM PROVINCIA-
RVM. SACRI. AUDITORII. COGNITORI.

&c. Vnum enim totius dioceses Galliarum Vicarium fuisse liquet ex Notitia Imper. quod & libri nostri apertè confirmant. Sed obseruandum est nonnunquam omnes Transalpinas nationes (quarum tres erant Vicarij) nomine Galliarum designari. Sidonius Apollinaris epist. ix. lib. v. ad Aquilinum : *In principatu Valentinianni Imperatoris unus Galliarum præfuit parti, alter soliditati. Vicariam Aquilini pater gesserat dignitatem in propria Galliarum dioceesi, quæ hic pars Galliarum est: at Sidonij pater Galliarum prætorio (cuius tres erant dioceses) Præfectus fuerat; hæc Apollinari*

soliditas Galliarum: sic ille Gallica tribunalia dixit epist. vj. lib. viij. Ammianus lib. xxvj. Italiam regebat cum Africa & Illyrico Mamertinus, Gallias prouincias Germanus. Lapis Romanus:

P. S. 450. SEXTO PETRONIO PROBO V. C. PRÆFECTO PRÆTORIO QVATER ITALIÆ ILLYRICI AFRICÆ GALLIARVM.

Nec enim dubium est, quin Hispaniæ & Britanniæ Galliarum hīc appellatione comprehendantur. Britannias certè Gallijs adnumerat Rufus. Sed redeo ad Constantimum, in cuius quod dixi constitutione, nomine Septem prouinciarum totam diœcesim Galliarum comprehendi, et si perspicuum est, tamen non caret dubitatione, propter ea quæ subiiciuntur in extrema constitutionis parte: Ita ut de Nouempopulania & Aquitania secunda, quæ prouinciæ longius constitutæ sunt, si earum Judices occupatio certa detinuerit, sciant legatos iuxta consuetudinem mittendos. quo loco inter prouincias, quæ Septem vocantur, Nouempopulaniam & Aquitaniam secundam in ultimis ab Arelate posuit. At quis tamen Lugdunensem secundam, vtramque Belgicam, Germanias, & alias in Galliarum dioecesi ulteriores, & longius remotas non videt? Scrupulum hunc ut euellamus, repetenda est temporis illius memoria, quo Constantinus in Britannijs Imperator appellatus, Insulæ

totius statu præclarè, ut tunc videbatur, constituto, exercitū in Gallias traiecit: primū enim omnia ex sententia ei successerunt, totamque diœcesim illam in potestatem suam redegit, ut memoriae prodidit Olympiodorus apud Photium: οὐετεῖς (Κωνσανῖνος) πάνταν τὸν μερόν τὸ Γαλλίας μέχει τὸν Αλπεων τὴν μεταξὺ Ιζανίας, Γαλλίας. Sed cùm barbaræ nationes vndique in Imperij fines inuolassent, Britanniæ, & earum exemplo nonnullæ Galliarum prouinciarum ope præsidioque Romano destitutæ, tantos nihilominus spiritus sumpserunt, vt non solùm hostes propulsauerint, verùm etiam Imperij Romani iugum curicibus suis deiecerint: quod ita traditur à Zosimo lib.vj. ὅτε δὲ ἐν τῷ Βρετανίᾳ ὅπλα εἰδώτες καὶ σφῶν αὐτῶν τεργεκανθωδοσιτεῖς ἡλιδέρεροσαν τὸν διπλανέμενων Βαρβάρων τὰς πόλεις, καὶ ὁ Αρμόρυχος ἀπας, καὶ ἔτερη Γαλατῆς ἐπαρχεῖα Βρετανίας μητοσάμνην τῷ Ιονι, σφᾶς ἡλιδέρεροσαν ξόποιν εἰεάλλωσαμνὸν τὰς Ρωμαίας ἀρχοντας, οἰκεῖον δὲ κατ' ἕξεσσιν πολιτούμα καθισάσμα, καὶ οὐ μὴ Βρετανίας καὶ τὸν Κελτῖς ἀθνῶν ἀπόσασις κατ' ὅν ἐπερχεῖται ζόρον Κωνσανῖνος ἐγένετο τὸν Βαρβάρων ἐπαναβαίνων τῇ ἐπείνυ πεδίτων ἀρχεῖα ἐκμελέα. Hæc si quis diligenter consideret, & Constanti-
num cum Zosimo conferat, facilè animum inducet ut credat, remotiores omnes Galliæ prouincias usque ad secundam Aquitaniam, à Romanis defecisse, antequām promulgata esset constitutio illa, quæ diem & Consulem non habet. Idcirco ex alijs

Galliae prouincijs, quæ illius Imperium detrectabant, euocari Iudices, & legati non potuerunt. Nec mirum, si is, qui Augusti nomen usurpauerat, & orbis se Romani rectorem & dominum profitebatur, urbem, quam Constantinam vocauerat, Galliarum suarum, ut ipse loquitur, metropolim esse voluerit. Itaque cum eo Constantinus verbo usus fuerit, quo vniuersa Galliarum dioecesis comprehenditur, non est audiendus Hincmarus, qui Septem prouincias nullo authore nominat: hanc ille constitutionem Theodosio, & Honorio adscriptam legisse videtur. Quod si ita est, non temerè quis dixerit Honorium, quod Tyrannus statuerat, eo extincto confirmasse, damnataque iniisi capitis memoria, infoelicem titulum inductum, & gratissima Imperatorum nomina substituta: quod in statuis, & inscriptionibus saepius factitatum nemo ignorat. Et sane, quamuis tyrannorum leges, & iudicia rescindantur l. 1. 2. & 7. C. Theod. de infirm. his quæ à tyran. (vnde Pacatus in panegyrico, quinquennium quo Maximus in Gallijs Imperium occupauerat, lustrale iustitium vocauit.) Arellas tamen, quem à Constantino honorem acceperebat, post oppressam tyrannidem, retinuit; quod optimi Principis Honori clementiae acceptum referat, oportet.

Supereft nunc, ut de Hispanijs, & Britannijs,

quæ prætorio quoque Galliarum subiiciuntur, verba faciamus. Fuit primùm Tarraco totius ferè Hispaniæ metropolis : Strabo lib. iij. Ταξικὰν πόλις
θεός τὸς ἡρῷον τηπιδημίας δύσποδος ἔχει, καὶ ἐστιν ὁστεός
μητέροις τὸν εὐτὸν Ιενεος μόνον, ἀλλὰ τὸν εὐτὸν τὸ πολλῆς.
nec extinctus postea tantæ splendor ciuitatis. Prudentius σει. σεφ. hym. vj.

Quo nostræ caput excitatur urbis,

Cunctis urbibus eminens Iberis.

Primas tamen Augustæ Emeritæ (quam plures numimi antiqui coloniam vocant) apertè defert Aufonius:

Jure mihi post has memorabere nomen Iberum

Emerita: equoreus quam præterlabitur amnis,

Summittit cui tota suos Hispania fasces,

Corduba non, nō arce potes tibi Tarraco certant,

Quæque sinu pelagi iactat se Bracara diues.

Omnibus enim Hispanis ciuitatibus Emeritam anteponit Poëta doctissimus , Proconsulisque (à quo hæc dioecesis priùs regebatur) tribunal in ea collocatum innuit : nondum enim fortè Vicarium habebat, quem Gratianus, ut author est Sulpicius, primùm instituit. At præcipitante Imperio , cùm magna ditione Hispanias premerent Goths, ad regium nomen peruenit Toletum : quod hic persequi non instituimus ; ne Reipublicæ Romanæ, cuius pulchritudinem penicillo nostro imitari non

possumus, imaginem Gothicis coloribus defor-
masse videamur.

Postrema est Britanniarum diœcesis, in qua
Londinum vrbs hodie nobilissima, & regni Bri-
tannici caput, vetus fuit oppidum, copia negocia-
torum, & commeatuum, vt Tacitus scribit, illustre:
quod Augustam appellatum ait Ammianus; eo que
referri debet hic Notitiæ locus: *Præpositus thesauro-
rum Augustensium in Britannis.* non hæc ta-
men antiqua est huius diœceseos metropolis, sed
potius Eboracum, Romana colonia: illic siquidem
Imperatoris fuit palatium, & Britanniarum præto-
rium; vnde Spartianus in Seuero ciuitatem *ναρχίω* dixit: *In ciuitatem veniens, cùm rem diuinam
vellet facere, primùm ad Bellonæ templum ductus
est.* Hactenùs quid de vtriusque Imperij diœce-
sibus, & earum metropolibus sentirem, breuiter

exposui: quod si quis illustrius aliquid,

& perfectius adferri potuisse exi-
stimet, non pugnabo; at ille

fortasse me digitum ad

fontem intendisse

non nega-

bit.

*

non habemus orationem ellipsis transibimus quan-

PROVINCIAE OMNES PROCON-
sulares, Consulares, Correctoriae, aut Praesi-
dales. In diœcesi Orientis quindecim erant
prouinciae. Vetus prouinciarum Index collatus
cum Notitia Imperij, & emendatus. Nouella
Justiniani xxxij. obiter emendatur. Praeses
Syriae autoritatem habuit olim in Iudeam.
Tyrus colonia Romana, & metropolis Consula-
ris. Berytus colonia, & secunda Phœnices
metropolis. Tres primùm Ægypti prouinciae,
postea quinque, sex, & demùm decem. Utriusque
Asiana, & Ponticae undecim. Thracie sex.
Locus Theodoriti illustratur, & exponitur.
Sex Macedoniae prouinciae. Daciae quinque.
Nouella Justiniani xij. emendatur.

CAP. IIII.

NAQVÆ QVE diœcessis plures habet
prouincias l. i. C. vt omnes Iudic.
l. 3. C. Theod. de equor. collat. Argu-
mentum ingens, nec instituti mei: sed
in animo est, ne quid à studiofa iu-
uentute desideretur, certiora prouinciarum no-
mina ascribere; dissident enim, & discordant ple-
rumque inter se veteres Notitiæ.

Omnis prouincia Proconsulares sunt, aut Consulares, Correctoriæ, aut Præsidiales: à Consularibus (licet & earum quoque nomen à Consulibus, ut ait Cassiodorus, descendat) Proconsulares differunt; quod tritum & vulgare, præsertim in libris nostris: ita ut prouincia ex Proconsularibus aliquando Consulares, ex Consularibus Proconsulares fierent. Capitolinus in Marco Antonino: *Prouincias ex Proconsularibus Consulares, aut ex Consularibus Proconsulares, aut Prætorias pro belli necessitate fecit.* Nullæ Prætoriæ in postrema Imperij descriptione, quam hac Diatriba informamus. Proconsulares reliquis omnibus authoritate, & dignitate antecellunt Nouell. cij. aliæ omnes ferè pares: hæ solùm Imperatoris nutum respiciebant; Proconsularibus Senatus moderatores dabant, aut potius Senatus iudicio Princeps ipse. Lampridius de Alexandro: *Prouincias Proconsulares ex Senatus voluntate ordinavit.*

Orientis dioœcesis (ut quo cœpimus ordine progrediamur) decem in veteri prouinciarum indice) quem edidit Schonhouius, habet prouincias: sed quindecim sunt in Notitia (publicum hoc Imperij breuiarium, cuius apud me fides & authoritas maxima) quinque Consulares: Syria, Palæstina, Phœnice, Cilicia, Cyprus. Præsidales octo: Palæstina secunda, Palæstina salutaris, Phœnice Libani,

Euphratensis, Syria salutaris, Mesopotamia, Of-
rhœna, Cilicia secunda. Restant Arabia & Isauria,
quas Præsidibus adiungere non dubitem. Error
perspicuus in veteri indice, quem cum Notitia
conferre non pigebit. Indicis verba sunt: *Syria Ci-
liciae, in qua est Antiochia.* sed alia sanè Syriæ, alia
Ciliciæ Antiochia; Ciliciæ metropolis Tarsus, ci-
uitas nobilissima, quæ non tantum propter anti-
quitatem, sed hoc etiam nomine Ἀριστοπόλις appella-
lari potuit à Nonno lib. xlj.

εἰ δὲ καὶ ἀντί

Τάρσος ἀειδομένη Ἀριστοπόλις.

Prima verò Syria metropolim habet magnam An-
tiochiam; legendum ergo: *Syria Cale, in qua Antiochia.* Eunapius in Libanio: Αρπόχεια ἡ τὸ κοίλης
καλυμένης Συείας Ἀριστη πόλεων. Eustathius in Diony-
sium: αὐτὴν (Antiochia) ἡ τὸ κοίλης Συείας φερει-
μένην. Nec omittenda tamen Cilicia vetustissima
prouincia: secunda enim dicebatur illa, quæ in ve-
teri indice iuxta montem Taurum constituitur;
vnde Trachea appellata, cui Vespasianus (vt Sue-
tonius & Victor scribunt) prouinciae formam de-
dit. Sophena postrema Syriæ prouincia est in ve-
teri indice, quem ego paulò ante Notitiæ editio-
nem à studio quodam conscriptum existimo: le-
gerat ille apud Melam, & Plinium, Syriam Sophe-
nam; verùm hanc Strabo, & Stephanus, Armeniæ

finibus includunt: quod confirmatur l. 5. de offic. mag. mil. nec in prouinciae leges venerat, donec Iustinianus nouam Armeniæ formam composuit Nouell. xxxij. vbi non Τζοράτ, sed Σοφανή, ut arguit d. l. 5. scribendum est. Hæc quarta Armenia, quam Σοφανίλια Αρμενία vocat Procopius lib. iij. de ædific. Iustin. Non debuit etiam in indice prætermitti Arabia, quæ prouinciae ius quondam à Traiano receperat: sed liber ille vitiosus ad nos peruenit, aut certè eius author multa oscitans allucinatus est. De Phœnice Libani, de Palæstina secunda, & salutari verbum in eo nullum.

Magna in primis & illustris fuit olim Syriæ prouincia. Herodianus lib. ij. Συρίας ἡγεῖσθ πόσης, πολλὴ
λιῶν καὶ μεγίστη ἀρχὴ τοῦ, τῷ δὲ Φοινίκαι ἔθνες παντοῖς, Καπέλησις
Ἐνθεάτρου γῆς ὑπὸ τῇ Νίκῃ δύνατον ὀλέσσοι. adiuncta ei iam
fuerat Iudæa, quam περιβόλιον τὸ Συρίας vocat Iosephus. Et Syriam pro Iudæa dixit Tertullianus in
apolog. Oblatum Pontio Pilato Syriam tunc ex
parte Romana procuranti. Sed quamvis à Procuratore Iudæa tunc regeretur, potior tamen erat in
tota illa prouincia Præsidis Syriæ authoritas, apud
quem ipsos Iudææ Procuratores causam de capite
dixisse, ex Iosepho, & Tacito compertum est. Quapropter Lucas, ut tempus, quo Christus generis
humani salus, hominem in Iudæa induit, memoriarum
mandaret, Syriæ Præsidem nominat: ἡμεροδρομοῖς τὸ

Συέιας Κυρέιν. Ambrosius in Lucam: *Si Consules ascribuntur tabulis emptionis, quanto magis redēptioni omnium debuit tempus ascribi? Habes ergo omnia, quæ in contractibus esse consueverunt.* Vocabulum summam illic potestatē gerētis, diem, locum, causam. Mox omnis Palæstina, Syriæ penitū adempta, & Proconsularis primū prouincia facta est, ut scribit Iustin. Nouell. cij. Hieronymus epist. ad Eustoch. xxvij. Cūmque Proconsul Palæstinae, qui familiam eius optimè nouerat, iussisse p̄missis apparitoribus parari prætorium. Sophistam Hilarium totius Palæstinæ Rectorem à Theodosio creatum narrat Zosimus lib. iiij. Ιλάειος δὲ τὸ μέγεθος ἢ ἀρτῆς εἰπάγων ἀξιωθεῖς, ἀρχειν τὸν βασιλέως ἵππον τὸν παλαιστίνης ἀπάσον. Ex una demūn Palæstina prouinciae tres prodierunt, de quibus in Notitia, & Nouell. Iustiniani cxiij. Phœnicen etiam abscidit Syriæ Adrianus; à quo, ut Tyrus splendidissima iuris Italici colonia l. i. & vlt. de censib. nouæ esset prouinciae metropolis Paulus Sophista impetravit: hæc metropolis Consularis vocatur act. ix. Concil. Chalcedon. Post consulatum Flavij Zenonis & Posthumiani, sub die quinto Kalendarum Martiarum in colonia Tyro clarissima, metropoli Consulari &c. Recte; nam Phœnicē, ut Notitia docet, & nos iam monuimus, Consularis erat prouincia. Ipsa demūn Phœnicē à Theod. & Valentin. diuisa,

primæ metropolis iam indicata est; secundæ caput
fuit Berytus l. i. de metrop. Ber. hæc Libano(vnde
nomen prouincia accepit) proxima.Iustin.edict.iiiij.
Nonnus lib.xlj. Dionysiac.

λῶ μετέρας τῷ

Τίς εἰς Λύσσων ὑπαπήδα φέργεα Ρώμης

Βηρυτὸν καλέσοιν, ἐπεὶ Λιβάνῳ πέσε γείτων.

Vbi Berytus elegantissimè Romana colonia appellatur, quod iam ab Vlp. & Caio testatum fuerat l. i. 7. & vlt. de censib.

Ægyptus omnis in sex prouincias diuiditur: Ægyptus, Thebaïs, Libya superior, Libya inferior seu Pentapolis, & Arcadia à Præsidibus reguntur; Augustamnica à Correctore, quanquam ad Præsidem Augustamnicæ scripta sit l. 34. C. Theod. de decur. Tres tantum Ægypti prouincias priscis fuisse temporibus narrat Ammianus lib.xxij. Ægyptum, Thebaïdem, & Libyam; duas deinde adiectas, Pentapolim, & Augustamnicam. De Arcadia nihil author ille, sed nec potuit; quoniam Arcadij Imperatoris, cuius nomen hæc prouincia consequuta est, historiam non attigit. Sed in vj.can. primæ Nicænae Synodi, quo Patriarchæ Alexandrini potestas in omnem Ægypti dioecesim diffunditur, hæ tres numerantur: Ægyptus, Libya, Pentapolis τὰ αρχαῖα ἦθη κρατεῖται, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, τὰ Λιβύη, τὰ Πενταπόλεις. &c. Sic iterum Nicæni Patres loquuti sunt: in epist.

ad Aegypti Episcopos apud Gelasium in actis eiusdem Concilij, & Theodoritum lib. j. cap. ix.
 τῇ Ἀλεξανδρέων Εκκλησίᾳ, καὶ τοῖς πατέρεσσι Αγιοῖς, Λιβύῃ,
 Καιπόλιῳ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς. Sic ipse Alexandriæ
 Episcopus in subscriptione, qua fides Nicæna con-
 firmatur. Nec aliis usus est verbis Zosimus, vbi de
 ea Imperij diuisione agit, cuius authorem laudat
 Constantinus: ὑπάρχω γάρ ἐν τῷ Αγιοῖς ἀπασιν περὶ
 τῆς Πεντεπόλεως καὶ Λιβύης, (sic enim scribendum ar-
 bitror) καὶ τῷ Εῶαν ἄχει Μεσοποταμίας παρέδων. Post-
 è tamen in epist. Synodi Alexandrinæ, quam apo-
 logiæ secundæ Athanasius inferuit, quatuor Aegy-
 pti prouinciæ nominantur, inter quas Thebaïs:
 ἡ ἀγία σωμάδος ἡ ἐν Αλεξανδρίᾳ σωματιθεῖσα ἀπὸ τῆς
 Αἰγύπτου, καὶ Θηβαΐδος, καὶ Λιβύης, Καιπόλιεως. hæc
 diligentius perscrutari non valde necessarium. At
 illud certè silentio præteriri non debet, decem
 tandem fuisse Aegypti prouincias: tot enim ex
 hac diœcesi Metropolitanos conuocari iubent
 Theod. & Valent. epist. ad Dioscorum, quæ
 act. i. Concil. Chalcedon. recitatur: *Igitur et*
tua sanctitas, sumptis secum decem reueren-
dissimis Metropolitanis Episcopis, qui sub tua
degunt diœcesi, & aliis similiter decem sanctis
Episcopis, Kalendis Augustis Ephesum metropo-
lim Asia conuenire festinet. Evidem in edicto
 Iustiniani de Aegypti prouinciis, quod earum nu-

merum auctum ostendit, non vnam Aegyptum, non Thebaidem vnam inuenies. Victor Tunnuensis in chronicō : *Frontinus Episcopus, Antioensi primae Thebaidæ ciuitati, exilio deputatur.*

Asiana in Notitia Imperij vndecim constat prouinciis, si Asiam principem eius prouinciam, quam à prima sede Librarij inscritia deiecerat, restituas. Duodecim sunt in veteri indice; sed Galatia Ponticæ transcribenda est. Ex illis Asia Proconsulē; Pamphilia, Hellespontus, Lydia, Consulares; Pisidia, Lycaonia, Phrygia prima seu Pacatiana, Phrygia secunda vel salutaris, Lycia, Caria, Insulæ, Præsides habent.

In Pontica totidem numerantur: Consularibus obtemperant Galatia & Bithynia; Correctori Pa-phlagonia; Præsidibus Honorias, Cappadocia prima, Cappadocia secunda, Hellenopontus, Pon-tus Polemoniacus (malè Πτολεμαικὸς in subscriptio-nibus Concil. Nicæni apud Gelasium, & Pole-maicus in quibusdam libelli prouinciarum editio-nibus) Armenia prima seu maior, Armenia secun-da seu minor, Galatia salutaris aut secunda. Sed de-siderantur in veteri indice vtraque Galatia, & ipsa etiam Basilij atque Anthimi contentione nobilis olim Cappadocia secunda; quæ Ponticarum prouinciarum numerum explet. Tertiam posteā Cappadociam (vt secundâ Diatribâ ostendemus)

addidit Iustinianus; Honoriadem autem cum Pa-
phlagonia, & Hellenopontum cum Ponto Pole-
moniaco coniunxit Nouell. xxvij. & xxix. qua-
tuor etiam Armenias constituit Nouell. xxxj.

Thraciæ sex prouincias agnoscunt omnes: Eu-
ropam, & Thraciam Consulares; Hæmimontum,
Rhodopen, Moesiam secundam, Scythiam Præsi-
dales: sed malè Hæmimontus in veteri indice Illy-
rico adscribitur. hac prouincia ad suam dioecesim
reuocata, secundæ Thraciæ nomen eo in loco de-
lendum est. Cæterùm quod de Asiana, Pontica, &
Thracia retuli, confirmat hic Theodoriti locus lib.
v. cap. xxvij. ἐποιεῖται τὰ πρωτεῖαν τῆς Θράκης ἀπόστολος.
εἰς δὲ αὐτὴν ἡγεμονίας Δήμητρος, οὐ τὸν Ασίας δῆμον ἐνδέχεται
τὸν δὲ αὐτὸν ἀρχόνταν ιδύει. Εἰ μὲν τοις Ποντικοῖς τάξισι
κατενόμουμε τοὺς νόμους, ισατίθησε τὸν δὲ αὐτὸν ἔχει τὸν Ασίας
τὸν δῆμον. Theodoriti mentem Interpres asse-
quutus non est: ἡγεμονίας; non Episcopatus, sed
prouincias: ἀρχόντας atque δῆμον; non Episco-
pos, sed Metropolitanos vertere debuit: nisi quis
potius hunc locum ita reddendum putet: *Ad om-
nem Thraciam (in sex illa prouincias diuisa est)
et uniuersam Asiam, quæ ab undecim Præsi-
bus regitur, curam contulit; Ponticam etiam, quæ
totidem habet, quot Asia Rectores, institutis, et
legibus ornauit.* Sic enim Theodoritus ciuilem
harum dioeceseon formam expressit, cui Eccle-

siaistica respondebat.

In Macedonia sex omnino prouinciae: Proconsularis est Achaia; Consulares Macedonia, & Cre-
ta; Praesidales Thessalia, Epirus vetus, Epirus
noua, cum parte Macedoniæ salutaris vel secundæ.

In Dacia quinque: Dacia Mediterranea Con-
sularis; Dacia Ripensis, Mœsia prima, Dardania,
Præualitana, cum parte Macedoniæ salutaris, Praesi-
dales. Quod si quis Macedoniam, & Daciam cum
Occidentis Illyrico coniungat, parum à Notitia
differt Rifi breuiarium; ubi omnes Macedoniæ,
Daciæ, & Illyrici prouincias unum Illyrici nomen
complectitur: quod etiam obseruatum est in veteri
indice; si quid in eo peruersum, & conturbatum
est, facilè ex Rufo, & Notitia restitui poterit. Omit-
titur tamen in Rifi breuiario Dardania, quam ab
eo prætermissam vix mihi persuadeo. Nec rectè
legitur in Nouell. Iustin. xj. Mœsia secunda: nam
Mœsia prima, quæ superior appellatur, Daciæ sine
ulla controuersia prouincia est; secunda verò Thra-
ciæ. Salutaris autem vel secunda Macedonia, cuius
in Notitia pars Daciæ, pars Macedoniæ assignatur,
Rifo, & indicis authori incognita videtur. Legi-
mus tamen in subscriptionibus Synodi Nicænæ:
Macedoniay τεθριω ε διδητερον: & secunda Macedonia à Iustiniano inter Daciæ prouincias recensetur
Nouell. xj.

ITALIAE DECEM ET SEPTEM
prouinciae. Has inter non sunt Alpes Graiae &
Pœninae. Valeria male omittitur in indice pro-
uinciarum. Recens est hæc prouincia. Vetus
Italia: cuius olim terminus Rubicon, postea
Varus. Emendatur Lucanus. Adnexum Flami-
nia Picenum. Sex in Notitia Illyrici prouin-
ciæ. Septima adiicienda est Pannoniæ pars Valeria.
Tres Pannoniæ. Præualitana Orientis
prouincia, Valeria Occidentis. Africæ sex pro-
uinciae. Proconsulares Episcopi, & Synodi. Due
Numidiæ. Emendatur locus ex Synodo Car-
thaginensi. Sariana & Anthypatiana prouin-
ciæ reijciuntur. L. i. de offic. Præfect. prætor. Afr.
illustrata. Septem prouinciae in Africa à Justi-
miano constitutæ. Due Mauritaniæ, Tingitana
& Cæsariensis. Septemdecim Galliarum pro-
uinciae. Due Lugdunenses. Una Narbonensis.
Auctus earum numerus. Narbonensis primùm
Consularis. Gallia omnis à Cæsare in tres, & ab
Augusto in quatuor partes diuisa, septem postea
prouincias habuit. Quæ post Constantini Ty-
ranni constitutionem in Imperio remanserant,
Septem prouinciarum nomine ab alijs distinetæ.
Quinque prouinciae. De his accurate inquiritur.

Una N^oarbonensi olim comprehensa. Lugdunum caput Galliarum. Aquitania à Gallis separata. Hispaniarum prouinciae primū tres, posteā quinque, demū septem, quæ vetus Quinque prouinciarum nomen retinuerunt. Inscriptio l.3. de pagan. & sacrif. illustratur. Hispania alter orbis. Britanniarum quinque prouinciae.

C A P. V.

 R D O nunc postulat, vt Occidentem quoque perlustremus, ac primū Italiā, cuius decem & septē sunt, omnium ferè consensu, prouinciae: harum octo à Consularibus reguntur, Campania, Tuscia cum Vmbria, Picenum Suburbicarium, Flaminia cum Piceno annonario, Æmilia, Venetia, Liguria, Sicilia: à Correctoribus duæ, Apulia cum Calabria, Lucania cum Brutis: à Præsidibus septem, Samnium, Valeria, Sardinia, Corsica, Rhetia prima, Rhetia secunda, Alpes Cottiæ. At Paulus Diaconus decem & octo numerat. Et sanè Alpes Graiae in veteri etiam indice, Italiae ascribuntur; sed eas statim in Galliarum dicēcesi cum Poeninis vnius prouinciae nomine coniunctas repieres; quod Notitia, & omnes Gallicæ descriptiones confirmant: atque ita augendus non est Italicarum prouinciarum numerus. Non debuit tamen in veteri indice prætermitti

Va

Valeria; nam inter Italiae prouincias ab Arcadio,
& Honorio ponitur l. vlt. C. Theod. quib. equor.
vs. concess. quæ scripta est ad vrbis Vicarium, eiisque
in Notitia hæc subiicitur prouincia; cuius recens,
opinor, institutio: nec enim Valeriae meminit Æthi-
cus, à quo omnes ferè Italique prouincie nominantur.
Silet & Pollio, cui intima Italiae prouincia incogni-
ta esse non potuit: *Correctorem (inquit ille in Te-
trico seniore) totius Italiæ fecit, id est, Campaniæ,
Samnij, Lucaniæ, Brutiorum, Apuliæ, Calabriæ,
Etruriæ, atque Umbriæ, Piceni, & Flaminia;*
omnisque Annonariæ regionis. Hæc illa vetus Italia:

quam rerum maxima Roma

Imposuit terris.

Imò extra priscos fines Italiae Flaminia. Acro in
Horat. Od. iiiij. lib. iiij. *Metaurus fluuius est, de Pi-
ceni prouincia oriens, in Flaminiam decurrens, quæ
regio Gallia dicebatur.* Galliam enim ab Italia diui-
debat olim Rubicon; aucta posteà Italia ad Varum
vsque, ut ex Plinio, Vibio Sequest. Seruio, & alijs
notissimum est. Qua de re corruptus vbique le-
gitur Lucani versus:

Finis & Italiæ promoto milite Varus.

Scribendum certè, *promoto limite*: nam cùm anteà
de Rubicone dixisset:

Gallica certus

Limes ab Ausonijs disternat arua colonis.

Non frustrà promotum posteà limitem addit.
Vnum est in veteri indice Picenum, duplex in Notitia; Suburbicarium, & Annonarium: de Suburbicario agitur in l. 12. C. Theod. de indulg. debit. Annonarium Flaminiae adnexum est in Notitia; Hæc nimirum regio Annonaria Polioni, quæ cum Flaminia ab eodem solebat magistratu gubernari, ut probant lapides antiqui:

Pag. 165.
§ 407. in
edit. Grut. C V R A N T E
L. T V R C I O. S E C V N D O. A P R O N I A N I.

P RÆF. V R B. F I L. A S T E R I O. C O R R E C T.
F L A M. E T P I C E N I. & rursus: F A B I O. T I-
T I A N O. V. C. C O R R E C T O R I. F L A M-
I N I A E. E T. P I C E N I. Nos tamen Notitiam se-
quuti, Flaminiae & Piceno Annonario Consularem dedimus: sed nihil ferè à Correctore differt Consularis, indeque Tusciae & Umbriae, Campaniae, Venetiae, Siciliae, quibus in Notitia præsunt Consulares, in lapidibus antiquis sæpè Correctores tribuuntur. Legimus autem in alijs inscriptionibus Iuridicum & Consularem Picenianum, quæ ad Picenum Suburbicarium referri possunt: nam & hæc prouincia Consularem habuit.

Illyrici sex sunt prouinciae in Notitia: Præsidibus parent, Dalmatia, Pannonia prima, Noricum Mediterraneum, & Noricum Ripense: Consulari, Pannonia secunda: Correctori, Sauia. Septima hic desideratur Valeria, quæ in Rufi breuiario, & in veteri

indice prouinciarum non omittitur; factum id Librarij culpa: neque enim puto neglectam in Notitia prouinciam, cui Duceim præpositum inuenio: hæc nimirum tertia Pannonia. Nam inter populos, quos Præfecto Illyrici Constantinus regendos dedit, enumerat Zosimus lib. ij. Δάκας & Τειλαλάς, τρίς ἄλλης δὲ Βαλαεῖας Παιώνιας. & Marcellinus lib. xix. Valeriam, partem quondam Pannoniæ, prouinciam à Diocletiano institutam, filiæque nomine illustriorem factam prodidit. Et sic rectè tres ab Optato lib. ij. memorantur Pannoniæ. Sunt qui eandem censeant Præualitanam, & Valeriam, quoniam coniunctæ leguntur in veteri indice, sed perperam: nam Præualitana Orientis prouincia fuit; at Valeriæ Dux, in Occidentis limite constituitur; & Præualitanam inter Daciæ prouincias retulit Iustinianus Nouell. xj.

In Africa sex sunt prouinciæ, Carthaginensis vel Zeugitana, sola in Occidente Proconsularis; cuius ob id Episcopi & Synodi Proconsulares dicebantur in Concil. Carthagin. ἐπέλεγοντες Επίσκοποι αὐθαυνάντες. Victor Tunnunensis in chronicō: *Proconsularis concilij prouinciæ Africanæ Sacerdotes.* & statim: *Concilij Numidiæ Episcopi ad instar Proconsularium Sacerdotum collecti.* Byfacium, & Numidia Consulares; Tripolis, Mauritania Cæsariensis, & Sitifensis Præsidales. Omnes veteri hac

pag. 361. inscriptione comprehenduntur: L. ARADIO.
 in edit. Grut. VAL. PROCVLO. V. C. &c. PROCONSVLI.
 PROVINCIÆ. AFRICÆ. VICE. SACRA. IVDICANTI. EIDEM QVE. IVDICIO. SACRO. PER. PROVINCIAS. PROCONSVLAREM. ET. NVMIDIAM. BYZACIVM. AC. TRIPOLIM. ITEM QVE. MAVRETANIAM. SITIFENSEM. ET. CÆSARIENSEM. PERFVNCTO. Easdem recenset Rufus, cui cum Notitia & veteri indice omnino conuenit: nec dissentiunt acta collat. Carthag. Præsto sunt vniuersi, de omnibus scilicet prouincijs Africanis id est, de prouincia Procoſulari, de prouincia Byſacensi (sic enim legendum est) de Numidia, de Mauritanij Sitifensi, & Cæſariensi, sed etiam & de Tripolitana prouincia. Legebatur in veteri indice Byſantiū: ſimilis error in Itinerario Antonini apud Varronem & Hieronymū, à doctiffimis viris iam deprehensus eft. Sed duas tandem aliquando fuiffe Numidias, colligi potest ex Synodo Carthaginensi (quæ post xij. Honorij, & viij. Theodosij consulatum celebrata eft) his verbis, quibus alia etiam Africæ prouincię exprimuntur: Τοπογραφίαι τῆς Αφειτανῶν ἐπαρχῶν, τέτταῖς τῇδε Νεμεσιῶν, τῇ Δυζανῆς, Μαυριτανίας, & Σαχελανῆς, καὶ Τερπόλεως, & Βικεντίῳ κολεοτάνῳ Φυρτεναπάνῳ Νεαπολίτῃ, καὶ τοῖς λειποῖς Επικόποις, & Ανθυπαπανῆς χώρας. Deprauatus ſanè locus, & Latinæ

editionis ope ita restituendus : Μαυετανίας Σινθεσῆς
 ἡ Μαυετανίας Καισαριανῆς ἡ Τειπ. &c. magnus δὲ οἰκε-
 μένης περιηγητὸς Ortelius , ex mendoza huius loci
 scriptura Sarianam hausit prouinciam , inauditum
 hactenūs nomen ; & Αρδυπαπάλων Proconsularem
 esse non vidit Balsamonis interpres , cui nimiūm
 credulus μαργένος Ortelius , Anthypatianam no-
 uam rursus finxit prouinciam . Ad extremum Iusti-
 nianus Africam , cui Vandali acerbissimum serui-
 tutis iugum imposuerant , armis victricibus libe-
 ratam , in septem partitus est prouincias : Tingita-
 nam , Carthaginem , quæ Proconsularis anteà voca-
 batur , Bysacium , & Tripolim Consulares ; Numi-
 diam , Mauritanię , & Sardiniam Præsidales l. 1.
 de offic. Præf. præt. Afr. Verùm hīc plerique non
 Tingi , sed Zeugi scribunt , quibus non assentior .
 Nam quid aliud est Zeugitana , in qua (vt scribunt
 Æthicus & Isidorus) erat Carthago , quām Pro-
 consularis ? Victor Uticensis Episcopus lib. j. Exer-
 citui Zeugitanam vel Proconsularem funiculō hæ-
 reditatis diuīst . Nec dubium herclē Tingitanam ,
 quæ vigente Occidentis Imperio Hispanijs attri-
 buta fuerat , Africanæ dicecesi restitutam . Nam
 Iustinianus in l. 2. de offic. Præf. præt. Afric. vbi ,
 dispositis militum stationibus , totius Africæ aditus
 præcludit , septa valido iubet præsidio muniri .
 Φρέցων ait Procopius orat. vj. λῶ ποτε , σεπτὸν ὄνομα ,

ὅπερ ἐδείμαντο μὲν εἰς τοῖς ἄνω χερόνοις Ρωμαῖοι, Βαρδίλων
ἔχοντες πελεμένων καθεῖλεν ὁ χερός. ὃ ἐσθ' ἡμέας Ιεστι-
νιανὸς, τείχος μὲν ἔρυμὸν, φυλακτούριον ἐξυεργάνησεν.
Septum quid sit, notum omnibus: vocis tamen originem à septem fratribus, quod montis nomen est, deducit Procop. lib. j. de bell. Vandal. Σέπτον καλέσοι
φρέσειον οἱ Βαρδίλων, λόφῳ πνῶν ἐπὶ τὰ φαινομένων ἐνταῦθα.
τὸ γένος σέπτον ἐπὶ τῇ Λασπίνων φωνῇ δινάσῃ. Id verò certum
est, Επιστάθελφες à Ptolemæo & alijs Geographis,
in Tingitana constitui; de qua nihil tamen in d. l. 2.
quia eundem, ut conijcio, cum Mauritania Cæsa-
riensi à Iustiniano Ducem acceperat, quod in alijs
quoque prouincijs sæpè factum negari non potest.
Iam Gallia & Hispania, atque ipsa omnium natio-
num victrix Italia, in potestatem ditionemque ex-
terarum gentium venerant; atque ideo Iustinianus
Tingitanam ex Hispaniæ, & Sardiniam ex Italiam
calamitate incolumes, ad Africam adijcere coactus
est: quo etiam tempore Siciliam Thraciæ accessisse
alio loco diximus. Tutiū est ergo, ut veterem in
l. i. de offic. Præf. præt. Afr. scripturam retineamus:
nam si Mauritanias omnes in unam prouinciæ for-
mam confundi permittimus, sex tantum in illa
diocesi remanent prouinciæ. Mauritanias quidem
ab initio Claudius Cæsar, ut author est Dion lib. lx.
in Tingitanam & Cæsariensem diuiserat: sed ubi
cum Hispanijs coniuncta est Tingitana, ex ea Siti-

fensem recisam arbitror; nec temerè in alia Synodo, quæ etiam post consulatum Honorij XII. & Theodosij VIII. Carthaginem conuenit, Tingitana & Sitifensis eosdem habent legatos, vt ostendunt tres, his conceptæ verbis subscriptio-nes: *Legatus prouinciae Sitifensis vel Mauritanie Tingitanæ.* eoque me coniectura ducit, vt existimem, aut nihil in Ecclesiasticæ prouinciæ forma immutatum, & ab eodem Episcopo Tingitanæ vel Sitifensis nomen usurpatum, aut in Ecclesiastica politia, has prouincias semper coniunctissimas fuisse. Sedenim abolito tandem Sitifensis nomine, ad priscam diuisionem rediit Iustinianus, duasque statuit Mauritanias, Cæsariensem, quam simpliciter Mauritaniam appellavit, & Tingitanam. quamobrem recte Stephanus: *Mauritanias uero in plurimis Tigris et Amnis inter Karoupeia.*

Decem & septem Galliarum numerantur prouinciæ: sex Consulares, Viennensis, Lugdunensis prima, Germania prima, Germania secunda, Belgica prima, Belgica secunda; undecim Præsidiales, Aquitania prima, secunda, tertia seu Nouempopulania, Lugdunensis secunda, tertia, quarta (quæ Senonia appellatur) maxima Sequanorum, Narbonensis prima, Narbonensis secunda, Alpes maritimæ, Alpes Poeninæ cum Graijs. A Marcellino tamen & Rufo duæ tantum Lugdunenses, & una

Narbonensis memorantur. Verum haud longo post tempore diuisa est Narbonensis. Extat in Concilio Aquileiensi, sub Gratiano, Valentiniano, & Theodosio, epistola ad Episcopos prouinciae Viennensium, & Narbonensium primæ & secundæ; fit etiam mentio de secunda Narbonensi in Concilio Taurinensi. Et hæc quidem prouincia Proconsularis primùm fuit, ut docet inscriptio l. 4. C.ad l.Iul.de adult.Ausonius in Narbon.

Tu Gallia prima,togati

Nominis attollis Latio Proconsule fasces.

Pag. 463. in edit.
Grut. Antiqui lapides: L. RANIO. V. C. COS. CVRATORI. REIP. MEDOLANENSIVM. CVRAT. REIP. NOLANORVM. PROCOOS. PROVINCIAE. NARBONENSIVM. &c. L. FABIO. CILONI COMITI IMP.

Pag. 407. L. SEPTIMI SEVERI. PROCOOS. PROV. NARBON. &c. sunt & aliae huiusmodi inscriptiones. Nos ultimam Galliarum diuisionem sequuti, eam retulimus ex Notitia Imperij, veteri indice, & Gallicis descriptionibus, in quibus non solum prouinciae, sed ipsæ metropoles nominantur. Galliam autem in tres primùm partes Cæsar diuiserat; sed Augustus (vt Strabo author est) quatuor prouincias constituit: Belgicam, Aquitanicam, Lugdunensem, & Narbonensem. Eò pertinere videtur vetus hoc monumentum Romanum: DIS. MANIB. ATTICO. III. PROVINCIARVM. GALLIARVM. SERVO. C.

C. LICINIVS. &c. quarum tres coniunguntur
hac inscriptione: L. MVSSIO. ÆMILIANO.^{Pag. 440.}
TRIVM. PROV. GALL. LVGDVNENS. ^{in edit. Græc.}

NARBONENS. ET. AQVITANENS.

PROC. Prætermissa est Belgica, quia remotior,
& Germaniæ (quæ sæpè à Gallijs distinguitur) proxima. Certè Lugdunum Belgicæ ciuitas, Germaniæ caput dicitur in Itinerario Antonini : *A Lugduno capite Germaniarum, Argentoratum M. P. CCC. XXXV.* Septem postea fuerunt in Gallijs prouinciæ (vnde Septem prouinciarum nomen) quæ sic rectè nominabuntur, si singulas tantùm eiusdem nominis admittimus, Germania, Belgica, Lugdunensis, Aquitania, Narbonensis, Viennensis, Alpes. Scio Viennensem Narbonensis antiquitùs partem fuisse; malo tamen Maximam Sequanorum in Lugdunensi comprehendere, quia in quibusdam Galliæ Notitijs quinta adhuc Lugdunensis appellatur. Nec recens quidem hæc Septem prouinciarum est diuisio: nam Macer, qui Antonini temporibus claruit in l. 3. de offic. ad- sess. iam diuisam fuisse Germaniam apertè testatur. Verùm aucto prouinciarum numero, extincta non est, vt anteà diximus, Septem prouinciarum appellatione, qua Constantinus Tyrannus vniuersam Galiliarum diocecesim intellexit. Quoniam tamen eius pars iam à ditione Romana recesserat, facile patiar

prouincias quæ in fide remanserant (vt à reliqua Gallia discernerentur) Septem prouinciarum nomen retinuisse ; non quòd septem tantùm essent : nec enim id quisquam certò compertum habere potest : hoc tantùm discimus ex Procopio , Rhodanum non longo post tempore , Romanis limitem fuisse : sic enim ille de Galliarum statu supremis Imperij temporibus lib. Gothic. j. ἔως μὴ εἰν πολιτεία Ρωμαίοι ή ἀντὶ ἑρμηνείας Γαλλίας τὰς ἐντὸς Ρωμαίων πολιτείας (sic enim & interpres legit) βασιλεὺς εἰχεν, επειδή ἦν αὐτῷ οδόντες εἰς την εγγύδα μετέβαλλε. Τότε δὲ την εγγύδα σφίσιν ἐγένετο, ξύμπασαν Γαλλίαν οὐδεὶς ορθοί εἶχον, μέχρις Αλπων. Itaque septem sint prouinciae non à numero, sed ex Tyranni designatione ; ex qua factum, vt quod remanserat in Imperio , hoc nomine posteà à reliquis Gallijs secerneretur. Extat Bonifacij Pontificis Max. epistola , cuius hæc inscriptio : *Bonifacius Episcopus Patroclo, Remigio, &ceteris Episcopis per Gallias & septem prouincias constitutis.* eandem legimus Ζοσίμῳ in epistola Zosimi (cui Bonifacius successit) ab illustrissimo & doctissimo Cardinali Baronio edita tom. v. *Zosimus uniuersis Episcopis per Gallias & septem prouincias constitutis.* verùm illa Siluestro tribuitur in Viennensium antiquitatum collectione ; qua de re commodius sequenti Diatriba disceptabitur. De numero igitur prouinciarum huiusmodi non

magnoperè labore, ipse Hincmarus & alij, qui earum nomina proferunt, non sibi conueniunt, & octauam admittere cogantur necesse est. Alpinam enim, quæ septima illis est, in duas anteā prouincias diuisam docet Rufus. Nec ad Septimaniam, cui Aquitaniæ tribui non possunt, respicere potuit Constantinus.

Porrò quinque etiam prouincias ex illis decem & septem, à Gallijs aliquando distinctas, offendimus: nam in Concilijs Valentino & Taurinensi hæc legitur inscriptio : *Dilectissimis fratribus per Gallias & quinque prouincias constitutis.* Sic Maximus Tyrannus in epistola ad Siricum Pontif. Max. & Symmachus lib. iij. ad Protadium loquuti sunt. Quinque prouincias, quas Iustinianus coniunxit Nouell. l. huc referre ineptum esset. Nec me fugit Hispanias quinque prouinciarum nomine censeri; quod etiam paulò post ostendam. Sunt & in Notitia Occidentis duo rationales, vnuis summarum, alter rei priuatæ per quinque prouincias. Sunt denique (quod tamen ad ciuilem prouinciarum administrationem pertinere minimè potest) tractus Armorican, & Neruicani limitis (cui Præfector dux erat) quinque prouinciæ. In quibus ego doctissimorum virorum sententias longè meæ antepono; dicam tamen verecundè, satius videri duas Narbonenses, Viennensem, & Alpes mari-

timas, atque Pœninas, hac quinque prouinciarum appellatione comprehendendi, præsertim in vtraque Synodo Taurinensi & Valentina, quæ ad res Gallicas potissimum spectant: in hac enim de Foroiuliensi secundæ Narbonensis Episcopo actum est; in illa exortæ de extraordinaria Massiliensis Episcopi in eandem prouinciam authoritate, & de Viennensis prouincia metropoli contentiones prudenter sedatæ & restinctæ sunt. Nec video quare de his controuersijs, alterius dioeceseos, & Hispaniæ potius quam Italiae Episcopi, certiores fieri debuerint.

Cæterum quinque illæ prouinciae vna primùm Narbonensi continebantur; quod Ausonius his versibus non obscurè significat:

*In sinuauit quæ se Sequanis Allobroges oris,
Excluduntque Italos Alpina cacumina fines,
Quæ Pyrenæis niibus dirimuntur Iberi,
Quæ rapitur præceps Rhodanus genitore Lemanno :*

*Interiusque premūt Aquitanica rura Cebenne,
Usque in Tectosagas primæuo nomine Belcas,
Totum Narbo fuit.*

Hæ sunt in quibusdam Galliæ Notitijs quinque Viennenses, quod eas semper fraterno quodam necessitudinis vinculo constrictas fuisse comprobat; adeò ut à Gallijs aliquando separentur. Nam vt

omittam prisca Cæsaris tempora, in Lugdunensi prouincia initium Galliarum statuere videtur Marcellinus lib. xv. vbi de Rhodano & Arari verba faciens hæc subiicit: *Qui locus exordium est Galliarum: Exinde non millenis passibus, sed leucis itinera metiuntur.* Cui optimè conuenit cum tabulis Peutingeri quæ sic habent: *Lugduno caput Galliarum usque hic legas.* quod purum & putum Gallicum est. Et ne mireris has quinque prouincias à Gallijs distingui; ipsæ Aquitaniæ in itinerario Antonini, quo iter ab Aquitania in Gallias describitur, ab his etiam dirimi videntur. Rufus: *Sunt in Gallia cum Aquitania & Britannijs prouinciae octodecim.* S. Sulpicius lib. ij. *Sed id nostris, id est, Aquitanis, Gallis, & Britannis indecens visum est.* Nulla hīc certè (quod doctissimus Sigonius existimauit) labis suspicio. Ausonius in Arelat.

populos alios & mœnia ditas:

Gallia quis fruitur, gremioque Aquitania lato.
Ακούταρες, scripsit Strabo lib. iiiij. τελέως δέηνα αμένες
εἰ τῇ γλώσσῃ μένον, ἀλλὰ τοῖς σώμασιν ἐνθρεψάσι. Εἴροι μᾶλλον
ἢ Γαλάταις. eadem iterat eodem libro, & ijsdem ferè verbis.

Hispaniarum dioecesis in veteri indice & in Notitia, septem prouincijs distinguitur; Consulares sunt, Lusitania, Bætica, Callæcia; Praesidales, Tarragonensis, Carthaginensis, Tingitana,

Baleares, Insulæ; sed Baleares non agnoscit Rufus. Principio Hispania omnis in tres, & posteà in quinque prouincias diuisa fuerat: quò fit, vt quinque prouinciarum nomine comprehendì meo iudicio debeat in inscriptione l. 3. de pagan. & sacrif. quæ 15. est in C. Theod. *Macrobius PP.* Hispaniarum, & Procliano Vicario quinque prouinciarum. Ad Præfectum prætorio Galliarum, eiusque in Hispanijs Vicarium constitutio illa scripta est, vt fieri aliquando solebat. Sulpicius lib. ij. *Imperator datus ad Præfectum Galliarum,* atque ad Vicarium Hispaniarum literis, omnes omnino quos labes illa inuoluerat, ad Synodus Burdigalensem deduci iubet. Non abnuo Præfectum prætorio Galliarum, Præfectum Hispaniarum, (vt Britanniarum apud Ausonium) dici posse: vereor tamen ne nō Hispaniarum, quod fortè ad quinque prouinciarum interpretationem margini ascriptum fuerat, in textum irrepererit. Quod aiunt quidam senescente Imperio Hispanias proprium Præfectum habuisse, nouum & inauditum, nulloqué authore defendi potest; Vicarius quoque in Hispanijs & Gallijs qui prouincias tantùm quinque aut septem administraret, nusquam prefectò reperietur. Rectè igitur h̄ic integrum Hispaniarum diœcesim intelligo: nam licet iam auctus eo tempore prouinciarum esset numerus, non ex-

ciderat tamen antiquum quinque prouinciarum nomen; quod Galliarum exemplo præclarè confirmatur. Hanc quinque prouinciarum diuisionem tribuit Constantino Appius quidam apud Ioannem Gerundensem Episcopum lib.j. Postea verò ad tempora Constantini pī diuisa est ipsa Hispania in prouincias quinque apud Appium; Tarraconensem, Carthaginem, Bæticam, Lusitaniam, & Gallatiam. Totidem sunt prouinciæ in Gothicis notitijs, quæ ex collectione Concil.Hispan.peti possunt. Vna tantum adiicitur Gallia Narbonensis, quam Gothi eo tempore usurpabant. Et sanè certos habet fines Hispania, quibus Tingitana & Baleares comprehendendi nequeunt: vnde alter orbis dicitur à Pacato in panegyric. ad Theod. Hispania hinc Pyrenæis montibus, illinc Oceani aestibus, inde Tyrrheni maris litoribus coronata naturæ solertis ingenio velut alter orbis includitur. quoniam ista est Hispianarum descriptio, à qua ciuilis discessit; sic visum Imperatoribus. Nam quod ait Gerundensis Episcopus additam Gothorum temporibus sextam prouinciam Tingitanam, ineptum est: hoc principis ius; cessit ipse Oceanus, qui

Europam & Libyam rapido disternitat æstu. Supereft Britanniarum dioecesis, quæ vt ex veteri indice & Notitia accepimus, in quinque prouincias distributa est: Maximam Cæfariensem, & Va-

lentiam Consulares; Britanniam primam, Britanniam secundam, & Flauiam Cæsariensem Præsidales. De Valentia tacet Rufus: nondum enim, ut opinor, Britannicis prouincijs adiecta fuerat; hanc singulari Theodosij ducis virtute recuperatam Valentis nomen accepisse scribit Ammianus. At certè retinenda est in Rifi breuiario Flauia Cæsariensis, quæ in quibusdam editionibus prætermititur. Prouinciarum id flagitat numerus; & si quis coniecturæ locus, hoc mihi persuaderi sino, vix honorem istum Valenti priùs delatum, quam Valentiano, à quo Flauium prouincia illa nomen accepit, & cuius auspicijs multa in Britannijs strenuè, & fœliciter gesta fuerant.

Hæc nouissima totius Imperij diuisio: nam Augusta Flauij, Valentis, Arcadij, & Honorij nomina, quæ hic inueniuntur, eam paulò ante Imperij ruentis tempora promulgatam apertè ostendunt: quod alijs argumentis facilè comprobari potest; sed liceat mihi in re perspicua esse negligenti. Nunc ad alia transeamus.

NVLLA PROVINCIA SINE metropoli. Hec sola urbs. Ciuitas Justitiae. Ciuitates maxime, maiores, & minores. Omnes, si metropolim excipias, eodem penè iure utuntur. Vici, pagi, & castella ciuitati, cuius est territorium, subiiciuntur. Areopagita Curiales appellati. Vici ciuitates aliquando imitantur. Presbyteri & episcopi, &c. in vicis & villis constituti. Si in vico Episcopus institutus fuerit, eo defuncto Ecclesia in pristinum statum revocatur. Metrocomia matres vicorum. Cepha-castellum, pagus, castellum, burgus. Carcasso olim castellum. Castra inter ciuitates. Mansio-nes, & mutationes à ciuitatibus distinguntur. Regio uniuersa ciuitatis est, fundi possessorum. Orbis agris diuisus. Omnes orbis Romanie partes.

C A P. VI.

NVLLA prouincia sine metropoli; hæc aliarum ciuitatum mater, & caput l. 1. de metrop. Ber. l. 7. de offic. Procons. Gregorius Nazianzenus de vita sua:

η τομὴ τὸ πατέρος,

Δύω πόλεις τάξασα μηκεῖν μητέρας.

Achilles Tatius de Sydone: Μητὶρ Φοινίκων ἡ πόλις.
 Strabo lib. v. ἐνδὲ τῇ μεσουγαίᾳ Καπύν μέρη δέτιν ἡ μητέρα πολιών, καφαλὴ πᾶς ὅντα καὶ ἡ ἐπιμότιται ὀνόματα. Augustinus lib. de consens. Euang. iij. cap. xxv. *Agri nomine non castella tantum, verum etiam municipia & coloniae solent vocari extra ciuitatem, quae caput, & quasi mater est ceterarum; unde metropolis appellatur.* Quapropter rectè Dion Chrysostomus orat. xxxvij. metropoleos munus esse ait, alias, quibus præposita est, ciuitates officijs sibi deuin-cire & obligare. Ita enim Nicomedienes hortatur: *ταῖς εἰδήσιαις τοῖναις ταχρόνειν τῷ πόλεων, τῷ μέρῳ ταχρόντοις ἐν τῇ θητημελείᾳς δὲ τοῖναις ταχρόντοις μέρη καθόμενοι πολίς δέτιν, οἵ αιρέτοις δέτιν ἔργον ὑμέτερον.* hæc sola vrbs in prouincia l.4. de damn. inf. Nam quod ait Vlpian. *Si tam vicinum urbi municipium sit, ut magistratu se non interponente potuerit Praeses vel Prætor adiri.* Romam ipsam, & prouinciae metropolim, in quibus Prætor, & Praeses Iudices sedebant, apertè demonstrat. Et quidem apud Esaiam cap. j. Sion metropolis, Iustitiaq; ciuitas vocatur: *καὶ ιησοῦς πόλις σικαγοσίων μητέροις, πιστὴ Σιων.* vnde Isidorus Pelusiota, ut αὐτόπολιν δὲ αὐδρείας, ita & σικαγοσίων μητέροις dixit epist. clj. lib. ij. Ezechieli metropoles, πόλεις, τῷ πόλεων sunt cap. xvj. ἐπιληθανθῆται καὶ ἐμεγαλωθῆται.

η̄ εἰσῆλθες ε̄ επόλεις τ̄η̄ πόλεων. quod Hieronymus ita vertit: *Non tantum ciuitas, sed ciuitatum mater appellaris.*

Non omnes igitur ciuitates vno ordine habentur: maximas, maiores, & minores statuit Antoninus in epistola, cuius pars recitatur l. 6. de excusat. tut. Omnes verò metropoles maximæ ciuitates exponuntur: nec aliud sanè visum arbitror Antonino. Sed liceat nobis, qui aliam Imperij formam à Constantino primùm institutam inuestigamus, metropoles dioceseōn maximas appellare ciuitates: nam hæ sunt verè, vt ipsa Antonini verba usurpem, *μητρόπολεις τ̄η̄ εθνῶν,* capita diuersarum prouinciarum in epistola Anacleti, quam (etsi de authore à quibusdam dubitetur) antiquam esse nemo nescit. Metropoles autem, quæ singulis prouincijs præponuntur, maiores erunt ciuitates: quam in rem memini me in quodam veteris Synodi canone hæc legisse: *ὅ ἐν μείζονι τυγχάνων πόλει, τέτταντι, τὴν μητρόπολι.* Minores reliquæ omnes, quæ ex metropolibus pendent; quanquam inficias ire nolim, & eas rursum celebritate & amplitudine dispares esse, ac certo ordine inter se distingui, de quo Dion Chrysostomus orat. xxxvij. *ἢ τὰς πόλεις ἐν πᾶσα αἰάγην φύσει, η̄ ταξίδια τ̄η̄ εαυτή̄ διπλασεῖν.* Hinc, opinor, Dionysius in lib. de rhet. vbi de nobilitate natalium agit, id inquirendum censet; non solum an patria

metropolis sit, sed an secundum in prouincia locum obtineat: πόλις ή μητρόπολις ἀνταν. ἐχούμενη μητρόπολεως τῇ πιμῇ τῇ μεγάλῃ πολυναόθεσπος, δέ φορες &c. quod etiam inter plures eiusdem dioeceseos metropoles obseruatum est l. 4. de offic. Procons. Verū omnes ciuitates, vnam si excipias in qualibet prouincia metropolim, eodem penè iure vtuntur: nam priuilegia, quæ à Principe impetrari solent, nullius in hac disputatione momenti censemur; omnibus sanè curiæ sunt attributæ: quod posteà suo loco fusiùs persequemur. Coloniæ autem, municipia, præfecturæ, fora, conciliabula, ad politiæ, quam effinginus, cognitionem parùm facere videntur. Nam horum ferè omnium memoria, postquam ius ciuitatis vniuerso orbi datum est, sensim consenuit.

Porrò ciuitatibus territoria assignantur l. pupillus 229. de verb. signif. l. cætera. 41. §. sed si quis. de leg. l. 3. §. non perpetua. de sepul. viol. l. 3. C. de incol. Sed regionem ciuitati ascriptam ἀντίρχη esse voluit Aristoteles lib. vij. politic. cap. v. πλήθη γεγένθη τοσαύτων ὡς διώνας τὰς αἰκεντας ζεῦ χολάζοντας, ἐλαύθεριας ἄμα οὐ σωφρόνως. quod & respexit forte Siculus Flaccus: *præmensum quod uniuersis sufficiturum videbatur.* In territorio autem sunt vici, pagi, castella; quæ ciuitati, cuius est territorium subiiciuntur. Strabo lib. iiiij. οὐπνός εχει (Nemausus)

πόμας τετράποδη εἶνος τῷ ὁμοθεῶν. Xiphilinus de Byzantio : ἀντὶ τε, οὐ τὸ χέραν ἀντὶς Περιστίοις ἔχεισαν.
καὶ ἀντὴν ἐπεῖνοι, οἷα πόμη γεώμηροι ὡδὴν ὅπερ ἔχεισαν.
Isidorus lib.xv.cap.ij. *Vici, castella, & pagi hi sunt,*
qui nulla dignitate ciuitatis ornantur, sed vul-
gari hominum conuentu incoluntur, & propter sui
paruitatem maioribus ciuitatibus attribuuntur.
Quamobrem recte vicus ciuitati legatur l. cùm
pater. 77. §. vlt. de leg. 2. Scio in glossis, quæ Isidori
nomine editæ sunt, pagum exponi collegium cu-
riæ; quod vico minimè conuenit: sed vereor ego,
ne γλωσσογραφος ille de Areopago Atheniensium
curia cogitarit: nam refert Turnebus lib. xxvij.
cap. v. Areopagitas in veteri quodam onomastico
curiales appellari. Verùm aliquando vici ciuitates
imitantur, legata capere possunt l. si hæres. 73. de
leg. 1. forūm habent Paulus lib. iiiij. cap. vj. recept.
sent. magistros literarum l. 2. de vacat.mun. Eccle-
sias & Clericos l. in Ecclesijs de Episc. & Cler.
reguntur tamen ab Episcopis, quibus respondent.
In illis Presbyteri χαρεπιστονοι, aut ωρεοδοται insti-
tui debent can. 10. Concil. Antioch. can. 6. Concil.
Sardic. can. 57. Concil. Laodic. cuius hæc sunt:
ὅπερ ἐστὶν ἡ πόμη, οὐ τὸ χέραν πεδίσας Επιστόποτες,
ἢ ωρεοδοται: scribendum, ἀλλὰ ωρεοδοται, ut viri
doctissimi, qui egregiam Gratiano operam na-
uarunt, ex manuscriptis codicibus retulerunt, &

Latinæ omnes interpretationes confirmant cum Balsamone; tametsi Episcopos ante hoc decretum in vicis aliquando constitutos appetit ex eadem Synodo, quæ iubet eos μηδὲν ἀράτειν ἀλλαγῆς τῇ Επισκόπῳ τῇ εἰ τῇ πόλῃ. Non assentior Balsamoni, qui hīc Metropolitanum intelligit: nam quod de Presbyteris eo in canone adjicitur, magis Episcopo conuenit; idemque de Chorepiscopo cauetur cap. x. Concil. Antioch. quod iure optimo factum arbitror, ne secari & diuidi prorsus videatur parœcia, faciliusque & procluiūs ad pristinam formam redeat. Æquum est enim vicanam Ecclesiam, si fortè Episcopum consequuta fuerit, eo saltem defuncto, in pristinum statum reuocari; quod de Palæbisa & Ydrace vicis Pentapoleos, à Theophilo Patriarcha Alexandrino statutum scribit Synesius epist. lxvij. παλαιώσινα ἐν Τραξ, εἰς τὸ ἀρχαῖαν τόπον ἵταχθησαν εὐθέως τὸ Ερυθρόν (τόπον vocat Ptolemaeus) ἀνιλήφθησαν, δέματα, φασὶ, τὸ σεβασμίας σῶν πεφαίνει. At certè rescinditur in cap. iiiij. Concil. Tolet. xij. Episcopi institutio, quæ Vnambæ Regis autoritate facta in villa fuerat. Satis ergo compertum est, non solum in Repub. sed in Ecclesia, vicos subijci ciuitatibus, quarum territorio continentur. Sunt tamen aliquando metrocomiæ l. si diuina. de exact. trib. l. i. non licet. habit. metroc. l. vlt. C. Theod. de patroc. vicor. quæ vicorum matres sunt, ut metro-

poles ciuitatum. Vnde forsan Cephacastellū a. c. iij.
Concil. Chalced. in hac subscriptione: *Nōe Episco-
pus Cephacastelli subscripti.* Et nos in Gallia Nar-
bonēsi metrocomias nunc *Capcastels* appellamus.

Pagos etiam & castella in ciuitatum territorijs
iam constituimus: atqui pagus nonnunquam re-
gionem seu prouinciam significat, vt ex Cæfare,
Tacito, & alijs non illius tantum, sed infimi etiam
seculi authoribus notum est. Sic loquutus Theo-
dulphus Aurelianensis Episcopus ad Modoīnum:

Nempe Tolosani locus est rurisque Caturci

Extimus, hoc finit pagus uterque loco.

In hac tamen disquisitione parum à vico pagus
differt l. exactores. C. quæ res pign. oblig. poss. vter-
que enim *νάρη* vertitur in antiquis glossarijs &
onomasticis: nec alio sensu pagus à Plinio sumitur
lib. xxxvij. cap. x. *Cepionides in Eolidis Atarne*
nunc pago olim oppido nascentur. quin & villa significat in l. Caius de annu. legat. & apud Ser-
uum lib. ij. Georg. Castella verò, seu burgi in limi-
tibus extrui solebant l. 2. §. in Sardinia. §. & homi-
nes. §. interea. de off. Præf. pret. Afr. φρέσια à Proco-
pio exponuntur lib. ij. de ædific. Iustiniani: κατέλλες
ἡ τὰ φρέσια τῇ Λατίνῳ καλέσοι φωνῇ. & lib. iiij. ἐν ταῖς θα
φρέσιοι βαπλός ὄνομα βεργοστάνε δεδημιέργηκεν. fortè
βέργος νέος, vt βεργός αλῆς lib. iiij. muris certè & pro-
pugnaculis firmantur castella & burgi, verùm in

numerum ciuitatum non veniunt. Iustinianus Novell. xxvij. Πιτυηντε καὶ Σεβαστοπόλιν ἐν φρέσιοις μάζαις
αἰειθυπέσιν, οὐ τόλεσιν. Et quidem Carcaso nobilis
hodie prouinciae Narbonensis ciuitas, in veteri Itinerario Ierosolymitano castellum est; ideoque
nullus illi inter ciuitates locus in Notitia Galliarum. Quare castella recte παραπλήσια τείχη vocantur à
Synesio in orat. de Pentapoli, & à ciuitatibus distinguuntur: νωδ τὰ παραπλήσια τείχη παθελόντες, πλατεῖς σπάζου.
μεταπλάσιας τόλεις περιστρέψαντο. imò πόλις ferè semper
castellum reddidit noui Testamenti interpres, vt
cap. ix. & xxj. Matth. xj. Marc. vlt. Luc. & xj. Ioann.
Augustinus lib. iij. de consens. Euang. *Castellum non
absurdè accipimus etiam villam potuisse appellari.*
Ergo castella ciuitates non sunt, sed nec ipsa oppida.
Vetus glosarium: παραπλήσιος, oppidum, conciliabulum.
Castra tamen in Notitia prouinciarum
Galliae cum ciuitatibus numerantur, vt in prouincia
Narbonensi, *Ciuitas Lutuensium, id est, Lutana
castrum*, de cuius Episcopo fit mentio in epist. iij.
Bonifac. qui, Honorio & Theodosio imperantibus,
Catholicam Ecclesiam rexit.

Mansiones etiam & mutationes ciuitates dici
non possunt l. 2. de cond. in publ. horr. l. modios. de
susceptorib. & arcar. l. 2. de lucr. aduoc. l. 9. C.
Theod. de ann. & trib. De curialibus tamen Clau-
diopolis, Prusiadis, & Tottaï, & Vordis oppido-
rum,

rum, seu mansionum per Bithyniam agitur in l.
119. C. Theod. de decur. sanè Tottaio Bithyniæ
mansio est in Itinerario Ierosolymitano; sed man-
siones illas ciuitatis iure donatas liquet ex ipsa con-
stitutione: & quidem aët.ij. Conc. Chalced. Helpi-
dius mansionis Termensis Episcopus memoratur.

Denique ut vici & pagi ciuitatibus subiiciuntur,
ita agri & fundi, qui possessorum arbitrio constitui
solent l. locus. de verb. signif. vicis & pagis ascri-
bendi sunt l.4. de censib. l. Caius. de annu. leg. sanè
vrbis Romæ territorium ες τες καλεμένες πόλεις
Numa diuiserat, ut author est Dionysius lib. ij.
Omnis tamen regio ciuitati tribuitur, cui vici re-
spondent; sed fundi possessorum sunt, inter quos
diuiduntur. Dion Chrysost. orat. xxxj. ο χώρα τούτη
λεγεται, αλλ' επειν ήτεν την περιπέμπειν ἐνεσσος κυνείος έτεν την
ξανθην. & mox: πολλά έτει δέρειν, η ποιητή μηδέ απειχεάτε
η ωλεις, η πόρου ζεις τες μηδέ μέρες ολως ζεις. Non præ-
termittam quod scribit Cassiodorus lib.ij.epist.lij.
orbem agris olim diuisum fuisse: Augusti (inquit)
temporibus orbis Romanus agris diuisus, censuque
descriptus est, ut possessio sua nulli habeatur in-
certa, quam pro tributorum suscepereat quantitate
soluenda. Aethicus magnum hoc opus intra annos
duos & triginta à Julio Cæsare inceptum, & ab
Augusto perfectum, ac de orbis continentia ad Se-
natum perlatum testatur: quam diuisionem intel-

igit Aristides in orat. de Roma: *νοταυγεναις μη πάσαι τινων οἰκεμένων, ζεύξαντες ἢ πανθεόπαις γεφύραις πλευραῖς, &c.* Sed omnes orbis Romani partes, quas hoc cap. indicauimus, complectitur Augustinus epist. l. *Quot liberantur (ait) per istas leges ab illa pestifera æternaque pernicie fundi, pagi, vici, castella, municipia, ciuitates. sic ferè in l. 3. C. Theod. de conlat. donat. Ciuitates, municipia, vicos, castellos, &c.*

TΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΣΤΡΑΠΙΣ.

Domicilium Imperij Roma. In ea vrbe summa iudicia exercebantur. Princeps Singulis ueras Appellationum cognitionem Augustus usurpavit. A Senatu tandem non potuit Princeps appellari. Princeps pars Senatus. Consultationes. Splendidior Senatorum ornatus. Silentium & conuentus. Pedibus, & porrecta manu ibatur in sententiam. Ubi Princeps, ibi Roma. Senatus maiestas. Ab eo Imperium confirmari, bellum indici, & legati ad populos exterios mitti solebant. Senatus Proconsules creauit. Proconsules augusti. Senatus consulta legis autoritatem habuerunt. A Principe confirmata. Consulum dignitas. Imperatori Consulatus erat ornamento.

C A P. V I I.

Si c explicata orbis Romani descriptione, iuuat pauca singulis eius partibus attexere, quibus rudit quædam administratæ olim Reipub. ratio informetur, & illustre operi nostro fastigium accedat. Veterem Romanam Occidentis, nouam Orientis metropolim ostendimus; τὴν τόλεων ἔωσιν διxit elegantissimè Synesius: pro quarum & utriusque Imperij dignitate, & gemini Imperatoris incolumentate votum concipit in orat. de fratr. amicit. ὁ βασίλειος ζεῦ, ὁ πάτερ αἰθέρος, ὁ πολιάρχης, Ἐπίκριτος Ρώμης, Ἐπικριτής φυλάρχεις μὴ τὴν τόλεων τὴν ἔωσιν φυλάρχεις ἐγένετο. Itaque quod de Roma à me deinceps dicetur, de Constantinopoli quoque dictum velim. Hic sedem & domicilium Imperatoris constituo; hæc mater Imperij: φθάσαμεν οὐδὲ, inquit Seuerus lib. ij. apud Herodianum, τὴν Ρώμην περιτταλαβόντες, ἐνθα ἡ βασίλειος ἐστιν ἑστα. Mamertinus de Roma in panegyrico ad Maximinum: *Vos cum totius orbis securitate composita, illa Imperij vestri mater acceperit, amplexus eius arctissimos interdum pīs manibus resoluatis. Claudio*ianus in panegyrico iij. Stilicho.

Quæ septem scopulis zonas imitatur Olympi,

*Armorum, legūque parens; quæ fundit in omnes
Imperium.*

Quamobrem Romanis ita blanditur Aristides in orat. de laudib. æternæ vrbis: ἀστροι τοις μακρούσιοις εἰναι τοῖς πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ πολεμόμενοι, τοὺς ἀρχοντας καθίσατε εἰπεντοῖς. quod proculdubio Principi magis conuenit, in quem populus omnem transtulerat potestatem. Verum Maximus (ut ab Herodiano proditum est) populi etiam Imperium agnoscebat, & Imperij fortunam ea in urbe summa omnium rerum & controuersiarum iudicia exercebantur. Aristides: ἔκουσιν ἐξεῖται μῆνες τῷ τοῦ πόλεως φύσιον τὸν εὐθεῖον, ἐλθεῖν ἀλλοσε, εἰδεῖν εἰπεντοῖς μητρασίας, ἀλλὰ σέρβειν ανάμει τοῖς ἐγνωσμένοις, εἰ μή τις εἴτε μητρασίας τοῖς πολεμοῖς εἰσφορείων τοῦτο τὸ δέσμιον, φύσιοντα, ήτοι μητρασίαν τοῦ περιπολεμοῦ, αλλὰ μέντοι οικεστῆς ἐπειργεις μέγας, διὸ ἔποιεν εἰδεῖν τὸν φύσιον μητρασίων. Appellationum causas intelligit Aristides, quarum iudicia quoque Αἴγαιοι sunt Hesichio, ἵπποι ξένοι λεγόμενοι. ab urbanis tamen magistratibus prouocatum fuisse nemo ignorat.

Nam & Augustus in ipso Imperij ortu appellationum cognitionem usurpauerat, in qua du-

bium non est, quin consilijs paruerit, quæ, vt à Dione accepimus, pulcherrima dabat Mœcenas. Nec repugnat quod ait Suetonius, *eum appellaciones quotannis c̄urbanorum litigatorum Prætori delegasse c̄rbano (aut potius Præfecto vrbis) at prouincialium Consularibus viris, quos singulos cuiusque prouinciae negotijs præposuisset.* quoniam non iure magistratus, sed ex delegatione Principis, eiusque vice hæ causæ disceptabantur; verū ad Senatum posteā, vt ex Tacito, Tranquillo, Vopisco, & alijs Romanæ historiæ auctoribus notum est; demùm etiam ad maiores Iudices appellations deductæ sunt: sed ita certè, vt ad Principem rursus prouocare liceret. Vetus hoc Mœcenatis præceptum: Μήτε ἀυτόδικος, μήτ' ἀυτοτέλης ἔπει τίς τὸ θεράπων ἔστω, ὅσε μὴ ἐκ ἐφεσμον ἀπὸ ἀυτὸς οὐκον γίγνεσθ. Quāobrem rectè Imperatorem Aristides magnum vocat Iudicem, quo nullum optimi Principis nomen præstantius. Themistius in orat. ad Valent. ἔπει γοῦν οὐ βασιλέως ἐπωνυμίαν ἀπαξιῶ, οὐ τὸ δικαστὴν ἀγαπᾶ. οὐ καίνο δικαίων τελτρημα, τὸ δὲ σοφίας. A Consulibus igitur, vt innuit Capitolinus in Marco Antonino, à Præfecto etiam vrbis, à Proconsulibus, Vicarijs, Præfecto annonæ, & Præsidibus, ab ipso quoque Senatu Principem sæpè prouocatum, atque ita datos ab eo Iudices, vt appellatio interponi non posset, satis notum est l. i. l. à Proconsu-

libus. C.de app.l.28. & 30. C.Theod. eo tit.l.vlt.
 D.quod cum eo.l.1. à quib.appell.non lic. Appel-
 lationes tamen ad Principem rectò fieri non po-
 terant l. Imperatores. D. de appell. sed variatum in
 hoc sæpè arbitrio eorum qui clauum Imperij te-
 nebant; adeò vt si verum audimus, nihil fuerit in
 rebus Romanis incertius. Verùm à Senatu appel-
 lare vetuit tandem Hadrianus l. 1. à quib. appell.
 non lic. ne prouocatio ab ipso videretur Principe
 concessa, qui Senatorum numero ascribitur l. ius
 Senatorum. de dignitat. Præclarè Alexander ad
 Senatum, vt author est Lampridius: *Et vos ipsi
 magnifici, unum me de vobis esse censete, potius
 quam magni nomen ingerite.* Et Senatores pars
 corporis vocantur ab Arcadio & Honorio in l.
 quisquis. ad l. Iul. maiest. quod luculentè expressit
 Corippus lib.ij.vbi hæc Iustino tribuit:

----- *vos ô mibi proxima membra,*

Conscripti Patres, nostri spes maxima regni;

Vos estis pectus, vos brachia verticis huus.

Mansit nihilominus illibata Imperatoris autho-
 ritas:nam appellationum iudicia, quæ consultatio-
 nes dicebantur, presente in Senatu Principe peragi,
 aut ab eo confirmari solebant Nouell. lxij. imò vt
 sententiae à Principis profectæ oraculo viderentur,
 Senatores quamuis Princeps abesset, splendidiori
 veste & campagis vtebantur; quod in eius con-

spectu tantummodò fieri consueuerat Nouell. cxxvj. illustriorem hunc Senatorum ornatum attingit Themist. in gratiarum actione ad Valentem: οὐεῖς ὁστερὸν μεταμορφωθεῖσι τὰς τηλέννας
 & τὰς ταυτήματα ἀλλαξάμενοι συγκριθεὶσόμενοι ἐπὶ τῆς φρεσοῦ.
 Senatus autem à Principe ad hæc iudicia, aliaque negotia vocabatur indicto conuentu, vel silentio cui conuentus inest, vt ait Julianus Nouell. lvj. Et fortè ad silentium illud respexit Cassiodor. epist. 1. lib. xj. ad Senat. *Silentiosè geritur publicum bonum.* Nec tamen semper suffragia omnium conquiri solebant, sed manu porrecta, aut pedibus ibatur plerumque in sententiam. Vtriusque moris exemplum peti potest ex Concil. Chalced. act. j. *Exurgens reuerendissimus Episcopus Juuenalis simul cum ipsis (Palæstinis Episcopis) transiit in alteram partem, & clamauerunt Orientales: Deus benè adduxit te orthodoxe, benè venisti.* Rursum de Petro Corinthiorum Episcopo: *Exurgens ipse transiit in alteram partem, & posteā eadem act. j. ex secunda Ephesina Synodo: Diocorus Episcopus Alexandriae dixit: Quoniam voces vestras necessarias habeo & manus, si quis non potest clamare manum extendat.*

Sit ergo sedes Imperij, sint summa rerum & controuersiarum omnium iudicia in vtraque orbis metropoli. Non tamen respuo quod à Pompeiano

dictum prodidit Herodianus lib. j. ἀνεῖτε ἐν Πάροι ὅπου
ποτ' αὐτὸν βασιλέως οὐδὲν. cui non admodum dissimile illud
Synesij epist. cij. ἀφίξει τὸν αὐτὸν καὶ ἔχεσσαν τὸν βασιλέα
τόλμην. οὐδὲν ὅπου βασιλέως, ἀνεῖτε, Καί πάντα τὰ τύχης δόταις. Sed
tum vagatur, & à propria sede aberrat Imperium,
ut eleganter Roma apud Claudianum, vbi Hono-
rium Rauennæ diutiùs hærentem sic affatur:

*Quem precor ad finem laribus seiuncta potestas
Exulat? Imperiumque suis à sedibus errat?*

Verùm in ipso etiam Senatu Romano, qui melior
generis humani pars dicitur à Symmacho, non nihil
residebat maiestatis, quod auelli, etiam si Princeps
abscederet, nullo modo poterat. Disertè Mamer-
tinus in panegyrico ad Diocletianum & Maxi-
mianum: *Ipsa etiam gentium domina Roma im-
modico vestræ propinquitatis elata gaudio, vosque
è speculis suorum montium prospicere conata, quò se
vultibus vestris propriis expleret ad intuendum
cominus, quantum potuit, accessit, lumina siquidem
Senatus sui misit beatissimæ illi per eos dies Me-
diolanensium ciuitati, similitudinem maiestatis
suæ libenter impertiens, ut ibi sedes Imperij esse
videretur, quò vterque venerat Imperator.*
Et nimirūm publicum fuit illud orbis Romani
concilium, in quo vigente etiam Imperio actum
sæpè de summa Reipub. Vnde Probus, Vopisco
authore, in epistola ad Senatum: *Vos estis mundi
Prin*

Principes, & semper fuitis, & in vestris posteris eritis. Evidem in sanctissimis Ecclesiæ conuentibus, cum vota pro Imperij incolumitate fierent, Senatui acclamatum lego, ut in Synod. Chalced. act. j. *Multos annos Imperatori, multos annos Augustæ, multos annos Senatui.* & in vj. Constantinop. act. xvij. *Orthodoxo Senatui multos annos.* Imperium dabat, exercitus confirmabat Senatus. Spartanus in Hadriano: *Cum ad Senatum scriberet, veniam petiit quod de Imperio suo iudicium Senatui non dedisset, salutatus scilicet præproperè à militibus Imperator.* Tacitus apud Vopiscum in Probo: *Me quidem Senatus Principem fecit de prudenti exercitus voluntate.* Opilius Macrinus in ea oratione, cuius capita quædam ascripsit Capitolinus: *Detulerunt ad me Imperium, cuius ego P.C. interim tutelam recepi, tenebo regimen, si & vobis placuerit quod militibus placuit.* & mox: *Diadumenum filium meum vobis notum, & Imperio miles donauit, quod vos P.C. bono faustoque omne approbetis petimus.* Maiorianus in Nouell. de ort. Imp. *Imperatorem me factum P.C. vestra electionis arbitrio & fortissimi exercitus ordinatione agnoscite.* Plura huius rei testimonia in veterum scriptis facile est deprehendere.

Sed & ab amplissimo ordine bellum indicis solebat prisco more, quem bonos Principes, se-

nescente iam Imperio, (cuius à me formam describi non semel testatus sum) renouare non puduit. Ad Honorium pertinet quod de Stilichone in primo eius panegyrico cecinit Claudianus:

— — — — *Censebat bella Senatus.*

*N*egelectum Stilicho iam tot per secula morem
*R*ettulit, ut ducibus mandarent prælia Patres,
Decretoque togæ fœlix legionibus iret
Tessera. & in iij.

*R*oma iubet signis, bellaturoque togatus

*I*mperat, & spectant Aquilæ decreta Senatus.

Legatos etiam ad exteros Principes eodem tempore pacis conciliandæ ergo Senatus decreto missos docet Priscus in Ecclog. Gothic. hist. de legatione ad Hunnos: ἐδόκε τῇ τῷ Ρωμαίων βελῆν πλήρως
ἀριστεράς παρὰ μετέπειτας. Quin & Senatorio ordini præcipua rei bellicæ cura commissa semper fuit; nec frustrà ab Onofandro scriptum, στρατηγοὺς δὲ αὐτοῖς
ἀρέπειν Ρωμαῖοις, καὶ μάλιστα Ρωμαίων τοῖς συνιδητοῖς
ἀεισορχεπίαν λειτογράφου. Denique à Senatu olim provinciæ regebantur l. 2. §. nouissimè. de orig. iur. Sed obseruatum posteà ex Augusti instituto, ut Proconsules à Senatu in certas tantum prouincias mitterentur. Alexander Imperator in epistola ad Senatum, cuius partem edidit Capitolinus in Gordianis: *N*eque gratius mihi quidquam P. C. neque dulcius potuisti efficere, quam ut Antoninum

Gordianum Proc onfulem ad Africam mitteretis.

Vnde Proconsul à Cæsaris legato distinguitur l. 7.
de manum.vind.vt & legatus Proconsulis: ideoque
Seuerus, cùm legationem Proconsulis Africæ obi-
ret, se populi Romani non Cæsaris (vt refert Spar-
tianus) legatum dixit: neque enim Proconsul tan-
tum, sed & ipse legatus, licet mandatam à Procon-
sule iurisdictionem exerceret l.4. de offic. Procons.
l.1.de off.eius cui mand.est iurisd.Senatusconsulto
fiebat, sicut ex Appiano, Dione, & Capitolino
comprobatur. Quamobrem Proconsul in l. hos
accusare. de accusat. inter magistratus populi Ro-
mani intelligi potest. Proconsulares tamen prouin-
cias sæpius in Præsidales mutatas constat; quoniam
grauius erat Proconsulis Imperium, vt ex Tacito
notum in j. annal. aut quia Præsidales solo Princi-
pis nutu deferebantur, cùm Senatus iudicio decer-
nerentur Proconsulares. Quod autem de Probo
scribit Vopiscus: *Permisi Patribus ut Procon-
sules crearent, legatos Proconsulibus darent, satis*
innuit imminutam anteà eximiam illam Senatus
authoritatem, quam summa Imperatorum po-
tentia demùm oppressit: nec sum nescius quo-
dam olim Augusti Proconsules appellatos. su-
pereft inter antiquitatis monumenta hęc inscriptio:

APOLLINI. GRANNO. Q. LVCIVS. SA- ^{Pag. 37.}
BINIANVS PROCOS. AVG. Non adijciam ^{in edit.} *Grue.*

inscriptiones, quæ à Latio proferuntur; quoniam ad Procuratores Augusti referri possunt. Sanè Iustinianus codicillos dedit Cappadociæ Proconsuli, quem Iustinianeum appellauit Nouell. xxx. alios etiam primæ Armeniæ & Palæstinæ Proconsules præposuit Nouell. xxxj. & cij. sed nullæ tunc prouinciæ à Senatu decernebantur.

Redeo ad Senatum, cuius decreta legis autoritatem habuisse nemo nescit l. 9. de legib. l. 1. de Senatusc. nam cùm difficilè in vnum populus conuenire posset, visum est Senatum populi loco consuli §. constat. de iur. natur. l. 2. §. deinde. de orig. iur. vetus mos hic, vt nihil ad populum Senatu inconsulto deferretur. Appianus lib. j. de bell. ciu. εἰσηγοῦντο τε μηδὲν ἐπ’ ἀπορθέαλμόν ἐς τὸ δῆμον ἐσφερεάζ. νικομηστένον μὴ διπολή πάλαι, οὗτοι δελυμένον οὐδὲν πολλά. Sic Senatus perscribi cōsensus cœpit ad Principem, vt ille loco populi constitutionis author esset. Tacitus annal. xij. & xiiij. eoq; res tandem redijt, vt non aliter Senatus consulta fierent l. humanum. C. de legib. Nouell. Iustiniani lxij. & Iuliani lvj. Decretam à Senatu ad Hunnos legationem diximus; addit statim Priscus: κυριοθείσης ἐπ’ ἀντούσιον θεοῖς Θεοι λέων ψήφου. & quamuis sit solius Principis legem condere l. vlt. C. de leg. solebat tamen ille habita aut scripta oratione Senatum consulere, & ex eius sententia leges promulgare l. leges. C. de legib. Symmachus lib. x.

epist. xxj. Hæc æternitas vestra venerabilis, cùm Senatui statuenda mandaret, referri ad se protinus imperauit, ut placita cunctis immortali lege solidentur. Fussis paruimus, expectamus oraculum, quo salutariter, ut vestro numini familiare est, Patrum decreta firmetis. Sed illustrius, quod à Probo constitutum author est Vopiscus, ut leges quas ederet, Senatus consultis consecrarentur: quantum illi dissimilis Leo, qui Senatus autoritatem funditus euerit Nouell. lxxvij.

Postremò tantæ vrbis maiestatem tuebatur præcellens Consulum dignitas, quorum partes erant, si de Imperio ambigeretur, Reipub. prospicere. Herodianus lib. ij. οἱ τὰ τῆς Ράσης δροικεῖν εἰα-θανόπωντα ἀπὸ τὰς βασιλείας μετέφερεν. Ego iam olim summam Consulatus potestatem consilio Mœcenatis ab Augusto imminutam non ignoro; sic enim ille de magistratibus omnibus: οὐ μὴ πυρὶ φύλαξον, οὐδὲ ιχύος θάλασσαν ποσεῖτον, δύον μήτε τὰς αξιώματος τὴν τῆς ἀφαιρήσην, Καὶ τοῖς νεωτερίστας πὲ θελήσουσι τὴν οπῆσθαι. Sanè Iustinianus Nouell. cv. perpetuum affirmat à Principe geri Consulatum: alij ergo (vti de Probo dixit Ausonius) Consules in secundis erant fascibus; ab his tamen accipiebat nomen annus: qua potissimum ratione trabeam sæpè cum purpura Imperatores coniunxerunt. Themistius in orat. Consulari: τὸ μὴ τοῖναι κακόν

τῇ λέγειν ἡ οὐ ταῦτην μαρτυρίαν διπλῶσι τὴν πονηρίαν.
τῇ ἔτες. fœlicem vocat annum , cui Iouianus &
cius filius Varronianus nomen dederant ; quod
interpres non expressit. Cæterum Consulatus
(tantus huius dignitatis splendor) ipsam Imperij
maiestatem auxit & ornauit. Sidonius in p anegy-
rico ad Maiorianum:

decora omnia regni

Accumulant fasces, & Princeps Consule crescit.
Quod ipse Theodosius non inficiatur in Nouell.
de honorat. Themistius in illa oratione , Consul-
atum Iouiano ait Imperij præmium esse , filio ini-
tium : ποιεῖται αὐτῷ βασιλείας ὁ μὲν ἀθλὸν , ὁ δὲ , ωρόμονος
& pari elegantia,qua Synesius vtramque Romanum,
duos ille Consules διδάμονα ξωωείδεια appellauit.

JN DIOCESEON METROPO-
libus ius reddebant Præfecti prætorio. Plures
ab his diœceses regebantur. Nullus post Prin-
cipem Præfecto maior. Is prouincialis magi-
stratus non erat. Athanasij locus exponitur.
Fuit in quavis diœcesi Præfecti prætorio tri-
bunal. Proprias tamen Præfecti omnes sedes
habuerunt. Summa eorum in alios Judices po-

testas. Hos penes omnis ciuilis, & militaris an-
nonæ cura. Mandata dabant magistratibus.
Soli merum Imperium plenè exercebant. Prä-
fectus urbi vice quoque sacra iudicauit, & ille
secundus etiam à Principe. Präfectorum pri-
mum tribunal. Vicariorum secunda iudicia.
Hi Präfectorum partes sustinebant, & sa-
crarum cognitionum Judices fuerunt. Grego-
rius Nazianzenus illustratur. Orientem admi-
nistrabat Comes: Ägyptum Präfectus Au-
gustalis; qui Proconsulibus & Vicarijs pares.
Duo in Oriente Proconsules. Idem Consules
appellati. Asia Proconsul Präfecto prætorij non
parebat. Unus in Occidente Proconsul. Vera
Notitia lectio asseritur. Proconsules vice quo-
que sacra iudicabant. Asia Proconsularis ab
Eunapio descripta. Präfecti illustres. Vicarij, &
alij qui eodem munere fungebantur, spectabiles.
Ultimus clarissimorum ordo. De appellatio-
nibus ad utrumque Präfectum, ad Vicarios,
& alios spectabiles. A Präfectis gentium Pro-
consul Africæ appellatus. A spectabilibus pro-
uocatum ad summas potestates. Ab illustribus
ad Principem. A Präfecto prætorio appellari
non poterat.

C A P. V I I I.

N metropolibus dioeceseon ius red-debant Præfecti prætorio ; nulla post Principem maior potestas: Secundas, vt ait Cassiodorus, *in fmpério partes tenebat*. Socrates lib.ij. histor. Eccles. Καυστήνος Διπολέλλης τῷ ἐπάρχῳ Φιλίππῳ
ώς μείζονα τῷ ἀλλων ἀρχόντοι τῇ δέκατῃ πενταετούρᾳ. Διά-
τερῷ ἐν μὲν βασιλέα χειροτονίαι. Ausonius epist. iij. de
Probo :

*Qui solus, exceptis tribus
Heris, herorum primus est,
Prætorioque maximus,*

Plures verò dioeceses Præfecti administrabant; sed plerumque in comitatu versabantur l.præcipimus. C.de appellat. ita vt nulla inter magistratus prouinciales de his fiat mentio l. i. vt omn. Iudic. Insignis ea de re locus ἐν τῇ σημερτωείᾳ populi Alexandrini apud Athanasium: ὄρχιζονδι τὰς ναυαλήρες ταῖτας αὐρέας, ταῦτα ταχθῆντα εἰς αἴσιας τῇ δοσεβεστές Αἰγαίοις αὐτερεσκεῖν, οἱ εἰς τὰς ἐπάρχιες, οἱ εἰς τὰς κατά τόπον διαστᾶσι. Præfecti hīc distinguntur à Vicarijs, Præsidibus, & alijs Iudicibus, qui certas in prouincijs fedes habuerunt: nam infimos locorum Iudices, qui à magistratibus mittuntur (de quibus alio loco agemus) intelligere ridiculum est. Fuit autem in quauis orbis

orbis Romani dioecesi Præfecti prætorio tribunal. Iustin. Nouell. cxxvij. ἐν Δικαιστείᾳ τὸ ἐκάστος διοικήσεως ἐνθεόταπον ἡμέρᾳ ὑπάρχουν φανερώδες. Proprias tamen Præfectorum sedes fuisse non inficior; Orientis nimirūm, ut alio loco scripsi, in vrbe regia; Illyrici Thessalonicæ; Italiæ Mediolano; Galliarum Treueris. Et Iustinianus, cùm nouum Africæ Præfectum dedisset, eius sedem voluit esse Carthaginem l.i. de offic. Præfect. præt. Afr. Hinc summuntanti magistratus Imperium per omnes dioeceses, & prouincias eius fidei commissas diffusum l. ne quis. l. quilibet. C. de Decurion. Priscillianistæ maximas in dioecesi Hispaniarum turbas fecerant; Præfectus Galliarum authores ad se ex Hispanijs in Gallias deduci iussit, donec postea Imperiali autoritate, Præfecto, ut scribit Sulpicius lib. ij. erepta cognitio, & Hispaniarum Vicario data est. Hunc penes ciuilis & militaris annonæ cura. Cassiodorus in præfat. var. de præfectoria sede: *Ab hac exercituales flagitantur expensæ; ab hac victus queritur sine temporis consideratione populorum.* Zosimus lib. ij. Τῷ αὐτῷ ἔποιεν τὰς ὄπιδοεις, quibus adde audacem & insolentem illam Domitij Præfecti vocem ad Gallum Cæsarem apud Ammianum lib. xij. Profici scere, ut præceptum est, Cæsar, sciens quod si cessaueris, ♂ tuas ♂ palatiū tui cessare iubeo propediem annonas. Mandata etiam,

quod proprium Principis munus est, rectoribus prouinciarum dabat. Paulinus in vita Ambrosij: *Lætabatur Probus Praefectus, quod verbum eius impleretur in Ambroso: dixerat enim proficisci, cum mandata ab eodem darentur, ut moris est: Vade, age, non ut Jūdex, sed ut Episcopus.* Consularis enim Liguriæ & Aemiliæ fuit Ambrosius, & ex eo tribunali ad Episcopatus Mediolanensis solium conscendit: quod his lectissimis verbis docet Basilius scripta ad eum epistola: νῦν ἡ αἰδρα, Θέος, ἐκ δι βαπτισμὸν πόλεως ἀρχεῖολας ἔθνες πεπισθέμενος ὑψηλὸν τῷ φρεγίματι γένεται λαμπεότητι, πειρασίᾳ βίᾳ, λόγῳ δινέμεται, πειράματο τοῖς καὶ τοῖς βίον πειρέταιον, εἴλιον εἰς τὴν ποιησίων τὴν Χειρὸν θημέλειαν. Iudices quoque Praefectus instituere, remouere, & qui eorum vices implerent dare solebat l. 9. de aduoc. diuer. iudic. l. 3. de offic. Praef. præt. Orient. & Illyr. l. 2. de offic. eius qui vic. Vim legis demum Επαρχιῶν obtinuerunt l. 2. de offic. Praef. præt. Orient. & Illyr. l. apertissimi. C. de iudic. Et quod caput est in hac disquisitione, Praefectus prætorio merum plenè habuit Imperium, solusque verè sacra vice iudicabat l. 16. C. Theod. de appellat.

Non eadem sanè Praefecti urbis potestas; Principis tamen, inquit Symmachus lib. x. epist. lv. vicem tuetur l. si apud vtrumque C. de appellat. l. 13. C. Theod. eod. tit. vnde in antiquis lapidibus fre-

quenter sacrarum cognitionum Iudex appellatur;
alter & ille quoque ab ipso Imperatore. Statius de
Gallico Præfecto vrbis:

*stat proxima cervix
Ponderis immensi.*

Vetus interpres in illud Iuuinalis:

ex facie toto orbe secunda.

*Præfector vrbis fuit venerabilis, secundus à Cæ-
fare Tiberio. Itaque nullum hīc inter præfecturam
vtramque discriben, quemadmodum nec in l. i.
C. de Præf. præt. sive vrb. Imò & coniunctas ali-
quando ab Imperatoribus fuisse probat hoc Mis-
thei elogium à Capitolino relatū in Gordiano:*

*MISITHEOEMIENETIVIRO, PARENTI
PRINCIPVM, PRÆTORII PRÆFECTO,
ET TOTIVS VRBIS. Primum itaque illud tri-
bunal, & de quo hæc in aet. v. Concil. Constan-
tinop. sub Mæna, intelligi debent: Petimus magni-
ficentiam vestram inserere quæ facta sunt, & indi-
care primo & excellenti folio. Iterum: Videntur
vniuersa quæ facta sunt nota fecisse primo & ex-
cellenti throno. Ideò rectè Vicarij secunda iudicia
dixit Symmachus epist. xxxvj. lib. x. Vestrae perenni-
tatis est aestimare contumeliam præfecturæ, cuius
causidicus nihil passus, auxilium secundis iudicijs
impetravit.*

Porrò Vicarij singulas loco Præfectorum dice-

ceses regebant: ex quo Propræfctis vocantur in
 veteri inscriptione: L. AVR. AVIANIO. SYM-
Pag. 370.
in edit.
Grus.
 MACHO. V. C. PRÆFECTO. VRBI.
 CONSVL. PROPRÆFCTIS. PRÆTO-
 RIO. IN. VRBE. ROMA. FINITIMIS-
 QVE. PROVINCIES. Et Præfectorum Vicarij,
 aut vicariam agentes præfecturam in l. i. de
 prox. sacr. scrin. & in inscriptione l. vlt. de long.
 temp. præscr. quæ pro libert. Rutilius de Britan-
 niarum Vicario:

*Quà Præfectorum vicibus frænata potestas
 Perpetuum magni fænus amoris habet.*

Τηναρχον ειαν Vicarium vocat Gregorius Nazianzenus in orat. de laudib. Basilij: οντεις την Ποντικην ποιεις ιπαρχον. Ponticæ prouinciae Præfectum exponit interpres: tu, si verum amas, non Præfectum, sed Vicarium; non prouinciam, sed tractum, aut dioecesim verte. Vetus Grammaticus: ιπαρχον δι παροντος αντειστεχεις. Dubium tamen non est ιπαρχον pro ipso etiam Præfecto usurpari. Itaque Vicarius vice Præfecti cognoscit l. à Proconsulibus. C. de appellat. merum tamen illi Imperium tribuitur: nec enim mandatam exercet iurisdictionem (quæ proprium nihil habet l. i. §. qui mandatam. de offic. eius cui mand.) sed datam à Principe; quoniam præfecturæ portio eius est muneri adiuncta, cuius splendore perfusus, sacræ vici-

authoritatem habet l. i. C. de offic. Vic. l. i. de leg.

3. Cassiodorus in formula vicariatus. & vetus inscriptio: AGESILAVS. ÆDESIVS. V. C.

CAVSARVM. NON. IGNOBILIS. AFRI-

^{Pag. 28.}
in edit.
Grat.

CANI. TRIBVNALIS. ORATOR. &c. VI-

CARIUS. PRÆFECTOR. PER. HISPA-

NIAS. VICE. S. I. C. vnde sacrum eius audi-

torium edict. Iustin. 8. In summis ergo singularum-

diceceseon tribunalibus, in quibus Præfecti adesse

non poterant, Vicarij eorum munus exequeban-

tur, & ipsius præfecturæ partes sustinebant: atque

ideo nobis hoc capite cum Præfectis coniuncti.

Sed tamen non omnes diœceses Vicarijs cre-
ditæ sunt. Orientem administrat Comes, de cuius
potestate ita Zosimus lib. v. ὁ Ἰ, Κόμης δὲ ἑώας πε-
ποίησεν. αὕτη ἡ ἀρχὴ βέλεως τὸν προστάτην τοῖς ἑώασι παρήκασι θεωύτην, οὐ δὲ τοῖς δὲ καὶ δέοντοις θεωύτην. quanquam & is in inscriptione l. i.
C. in quib. cau. colon. & l. i 2. C. Theod. de decur.
Vicarius appellatur. Ægypto præpositus est Au-
gustalis ad similitudinem Proconsulis l. i. de offic.
Præf. Aug. & eò videtur pertinere l. i. de tut. &
curat. dat. Sed & ille Vicarius Augustalis dicitur in
l. 2. C. de his qui prop. met. jud. non appell. magnam
eius authoritatem his verbis ostendit Synesius
epist. cy. λογίζουμενοι εἰς βασιλέως αὐτοτάξιον εἰς κακο-
δαιμονίος πνος Αὐτοκαλίς, δίκιως αὐτὸν καὶ πειθόμενος.

Duo prætereà(ne à Notitiæ temporibus recedam) in Oriente sunt Proconsules; & ob id vtrumque Proconsulem dixit Zeno l. i. de ratioc. op. public. vnuis Achaïam Macedoniæ diceceſeos prouinciam regebat; quem memini in veteri quodam lapide

Pag. 486. Consulem appellari: V E T T I O. A G O R I O.
in edit. P R A E T E X T A T O. V. C. C O N S. D E S I G N A T O.

Grat. A C H A I A E. P R A E F. V R B. Alter verò Asiam primam Asianæ prouinciam procurabat; & ille etiam Consul vocatus hoc versu Aνθολ. iii.

Σὺν μετ' ἀμαλκυνάντες ἀντίστοιχόν τοιο,

Μάξιμος ἐνδηλον θῆν' Ασίνς ὑπάτες.

Huius tanta fuit aliquando authoritas, vt Præfecto Orientis fasces mininiè submitteret. Eunapius in Maximo: ἐστὶ δὲ ἀρχῶν ἐνδηξατέλη, οὐ κατίκοος τούτων λαζανῶν επάρχει. Quin & Iustinianus Nouell.xxx.suum Cappadociæ Proconsulem, quem ἀρχηγέτων vocat, illustrem & Præfecto parem esse voluit: sed hoc planè nouum. Vnus denique in Occidente Proconsul, cui ipsa Africæ dioecesis nomen dedit (quamuis vna tantùm prouincia, quæ Proconsularis appellata est, eius nutum respiceret.) Quapropter in Notitia Imperij, vbi Occidentis magistratus recensentur, hunc locum ita legendum nemo non videt: *Proconsul Africæ unus, Vicarij sex:* totidem enim tunc Vicarios Occidens omnis habuit. Nec ignoro tamen Hispanias, Palæstinam,

Cappadociam, Armeniam primam, pluresque alias
prouincias Proconsulares aliquando fuisse, & institu-
tos à Iustiniano eadem cum potestate in diuersis
prouincijs Prætores aut Comites ; Harmostem
etiam in Helenoponto Nouell. xxvij. usurpato La-
cedemoniorum vocabulo , de quo Maximus in
Dionysium de Eccles. Hierarch. cap. iiij. οὗτος τὸ ἀρμό-
ζειν τὰς ἀρχαὶ τὰς ζητεῖν εἰς τὸν αὐτοῦ θεόν οἱ ἀρμοστῆρες πάλαι
ἐκάλεσαν Αθωαῖον, τὰς εἰς τὸ δῶμα ζητάτοντες. Hæc
Maximi sunt, quæ à Budæo in commentarijs lin-
guæ Græcæ tacito authore referuntur. Redeo ad
Procōsules, qui inter singularum etiam dioeceseon
rectores numerantur l. i. de oper. public. & vice
sacra iudicant l. à Proconsulibus. C. de appellat. l. 3.
C. Theod. eod. tit. Vicarijs potestate æquales. Quin
etiam maior Proconsulum in mulctæ dictione au-
thoritas l. vlt. de mod. mulct. Quamuis autem vnam
plerumque prouinciam administrarent ; Asiae ta-
men Proconsuli plures, Asia nempe, Hellespontus,
& Insulæ parebant : ex quibus nihilominus Insulæ
& Hellespontus (quæ sub Vicarij potestate fuisse
primùm videtur l. i. de offic. com. sacr. patrim.) or-
dinarios rectores habuerunt , cùm & Asia , vt &
aliæ Proconsulares, solum agnoscerent Proconsu-
lem ; vnde Proconsul quotidianus Iudex & rector
appellatur à Saluiano lib. vij. Asiam Proconsu-
larem ita describit Eunapius : αὐτὸν τὴν Ἀσίαν

δι των ιδίως Ασίας πελεμένης. αυτὴν απὸ Περγάμου τὸ ἀλιγθὺς
ἐπέχεσσα τεθῆς η ταρκημένην ἡπειρον ἀρχής Καεῖας Λόπ-
τεμεν). οὐ δὲ Τμῶλος αὐτῆς τελεγάφη τὸ τεθῆς Λυδίαν.
recte ille, δι των ιδίως Ασίας non eadem enim Pto-
lemaeo Asia propria; angustior Proconsularis, quæ
ab Eunapio Tmolo monte, & Lydia Asianæ pro-
uincia terminatur: nam altera Bithyniam Ponticæ
prouinciam attingit. Atque hi sunt magistratus,
à quibus dioceses administrabantur, non pari
omnes dignitate & authoritate, sed tamen omnes,
ut iam ostendimus, eiusdem præfecturæ participes.
Vterque Præfector illustris; quæ prima dignitas:
Alij, qui Præfectorum vices obeunt, spectabiles;
μέσας ἔχοντες τὴν ἀρχὴν Nouell.vij. ultimi clarissimi, de
quibus sequenti cap. agetur.

Ad omnium autem istorum authoritatem spe-
ctant appellationum iudicia; maior enim Iudex ap-
pelletur necesse est l. i. de appellat. vt à Prætore
Præfector vrbi l. Æmilius. de minorib. l. si apud.
C. de appell. an & à Centumviris, quibus Prætor
præfuit? neque enim exigua in eos Præfecti vrbis
authoritas. Papinius in Gallicum, qui vrbanam ge-
rebat præfecturam:

*Ausonia decora alta togæ, centumque dedisti
Judicium, mentemque viris.*
A Proconsulibus etiam, cùm Iudices ordinarij
essent, ad eum prouocari olim potuit, vt docet
Se

Senatus epistola apud Vopiscum in Floriano; demùm à Præsidibus tantùm, certisque in prouincijs l. cùm appellatio. C. de appell. l. 13. & 18. C. Theod. eod. tit. in reliquis ad Præfectum prætorio l. præcipimus. C. de appell. cui appellationum disceptationem à Iuliano iam dixi attributam in quibusdam etiam suburbicarijs prouincijs l. 27. C. Theod. de appell. inter quas Campania, vt ex Notitia perspicuum est: sed nihilominus ab eius rectore posteà ad ipsum vrbis Præfectum prouocatum fuisse docet Symmachus epist. liij. lib. x. *Causa quæ post Campani moderatoris examen ad sacrum auditorium migrauit.* nec enim dubium quin tribunal vrbanum intelligat: suo igitur Præfecto sic restituta est vrbicaria prouincia. A Præsidibus quoque ad Vicarios, & alios spectabiles Iudices prouocatio interponi solebat l. à Proconsulibus. C. de appell. l. nemo. C. de iurisd. om. iud. l. minor. §. idem Imperator. D. de minor. quæ de Præfecto & Vicario intelligi potest. Idecirkò Iustinianus, quam exercitus Quæstori appellationum ex quinque prouincijs cognitionem dederat, eius Vicario denegandam non putauit Nouell. l. vtque solitum iudiciorum ordinem retineret, primæ Armeniæ Proconsulem ex secunda Armenia, & Palæstinæ Proconsulem ex vtraque Palæstina prouocari voluit Nouell. xxxj. & cij. Ad Asiac Procon-

sulem scripta est l. 3. C. Theod. de appell. quem à Præsidibus Hellesponti & Insularum appellatum existimo. Sed & Proconsules , quibus vna decreta erat prouincia , sacrum nihilominus auditorium habuerunt ; vt Africæ Proconsul l. 3. C. Theod. de appell. quem à gentium Præfectis prouocatum discimus l.lxij. C. Theod. eod. tit. gentes enim , quæ in Romanam ditionem venerant , non statim in prouinciæ formam redigebantur Nouell. xxvij.in princ.& xxxj. cap.j.sed appellations, quæ à Procōfūlibus & Vicarijs ad Principem fiebant,ad potestates amplissimas,hoc est,Præfectū prætorio, & Quæstorem tandem deductæ sunt l. addictos. l.in offerendis.C.de appell. Nouell.xx.& xxij. non iure tamen ordinario l.præcipimus.eod.tit.Nouell. xx. sed more rituque consultationis Nouell. xxvij. de illustrium verò appellations ipse Princeps cognoscebat adhibita consultatione l.præcipimus. iam citata. Ab uno prætorij Præfecto nefas appellare d.l. à Procōfūlibus. C. de appell. ne appellationis verbo delibatum aliquid de tanti magistratus gloria videretur. Attaliates tit. xciiij. εἰς ἡδωνὴν τὸ λέπειν ἐπὶ δικαιοσύνῃ, ὅπι ἐπηρελθματικῷ τὸ διποφάσεως σχεδίῳ τὸ ιασφέρχον τὸ αἴσιας ἀντεῖ. sed appellationis locum obtinet ἀναγνώσαφον l.i.de sentent.Praef.præt.Nouell. lxxxij.

PRÆSIDES ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

ἀρχατες. Prætura iurisdictio est. Ordinarij Judices omnes clarissimi. Consularibus, Correctoribus, & Præsidibus, par & equalis potestas. Omnes Cæsar is legati. Sacrae delegationes. Proconsules, & Vicarij Præsidibus anteponuntur. Præsides, & omnes qui uniuersas regunt provincias, gladij ius habent. Excluditur magistratus militaris, & Procurator Cæsar is. Is sæpe Præsidis partibus fungitur. Præses potest non tantum gladio animaduertere, sed alias pœnas legitimas decernere. Deportandi tamen & proscribendi potestas ei prorsus denegata est. Eorum sententia refellitur, qui Præsides, quorum provincijs insulae comprehenduntur, deportare potuisse existimant. Latâ sententiâ, pœna illata censetur. Non omnes scelerum formæ, & pœnarum nomina mandatis inscribi solebant. Quare deportandi ius Præsidi denegatum fuerit. Interdictio aquæ & ignis pœna populi Romanî, cuius parcer Princeps sustinebat. Ius deportandi habent qui vice sacra iudicant. Vetus inscriptio illustrata. Italæ Juridici. Judices à pœnis, quæ legibus præscriptæ sunt, facile recedere non debent. L. 4. C. de loc. exponitur. Con-

*uentus diœcœsōn in earum metropolibus fie-
bant. Processus Præsidis. In metropoli mandata
Principis proponebantur. Ad metropolim prius
adibat Præses. Judices prouinciales, postquam
eis successum erat, à metropoli ante dies quin-
quaginta recedere non poterant.*

C A P. I X.

N prouinciarum metropolibus se-
debant Consulares, Correctores,
Præsides; quos ideò Iustin. Nouell.
I. ἡ πρεσβολέων ἀρχοντας vocauit:
olim etiam Prætores (Prætura enim
iurisdictio est.) Capitolinus in Gordianis: *Præ-
turam nobilem gessit; post iurisdictionem Consu-
latum inijt.* Extinctam hanc in prouincijs digni-
tatem Iustin. fuscitauit.

Præsidis verò nomen generale est l. 1. de offic.
Præf. nos eo tantùm clarissimos prouinciarum
rectores hoc loco complectimur, επικάθητος τοις εμ-
πεισταις, ut loquuntur Græci: ordinarios in l. omnes.
de Episc. & cler. l. 7. de offic. rect. prou. l. vlt. de
mod. mult. l. quoniam Iudices. de appellat. Nouell.
xxxj. & alibi sæpè. Synesius epist. cxliij. Ητεις χαρά-
ματα τοις ἐρδινάεισιν ἀρχοντας vbi Pentapoleos Præ-
sidem intelligit. Lapis Romanus: C E I O N I V M.
p. 370. in edit. R U F U M. ALB I N U M. V. C. P H I L O S O-
P H I A T.

PHVM. RVFI. VOLVSIANI. IVD. ORDINARI. CONS. FILIVM. etenim Correctorem eum Italiæ fuisse docet alia inscriptio: verùm ille inter Consules quoque numeratur. De Palæstinae moderatore, quem Notitia Consularem vocat, ita Iustin. Nouell. cijj. *ἀρχῶν δὲ τὸ ὄρθραίαν καλεῖν κατενέθεισεν.* Fasces habuit Praeses; sed Consulari fasces, secures, & curulem tribuit Cassiodorus lib.vj.cap.xx. Quapropter Consulares, quorum dignitatem tanti nominis splendor illustrabat, primo; Correctores secundo; Praesides vltimo loco recensentur l. 8. C. Theod. de cohort. l. 10. C. Theod. de pag. nec aliis in Notitia Occidentis ordo. Primi etiam in Notitia Orientis Consulares, secundi sunt Praesides, vltimi Correctores; omnes tamen potestate æquales, & Cæsaris legati fuerunt: ita Correctores & Praesides appellantur l. ex omnibus. & l. pen. de offic. Praef. De legato Aquitaniæ, quæ tres tandem Praesides habuit, fit mentio in l. milites. de custod. reor. legati prouinciæ Lugdunensis, Ciliciæ, Numidiæ, & Siciliæ, de quibus in l. 15. de excus. tut. l. 3. de testib. l. 7. de leg. præst. l. 2. de iur. immun. Consulares erant. Trebellius de Censorino: *Tertiò Consularis legatus, prætorius secundò &c.* Non omittam legatum prætorium inferioris Pannoniæ apud Spartianum: sed & nota est de legato prætorio Africæ vetus inscriptio. Suc-

currit h̄ic pr̄clarum de sacris delegationibus antiquitatis monumentum, quod ascribendum duxi:

*Pag. 433. in edit.
Grut.* M. MÆCIO. MEMMIO. FVRIO. BALBVRIO. C. V. PONTIFICI. MAIORI. &c. COMITI. ORIENTIS. AEGYPTI. ET. MESOPOTAMIAE. IUDICI. SACRARVM. COGNITIONVM. TERTIO. IUDICI. ITERVM. EX. DELEGATIONIBVS. SACRIS. &c. Nemo enim est, qui nesciat legatos ad prouincias extra ordinem missos etiam cum iure gladij, vt ex Sulpicio lib. iij. de vita Martini satis notum: de quibus, ne à proposito declinem, nihil h̄ic prorsus. Ex his tamen nolim existimes omnes prouinciarū rectores legatos Cæsaris fuisse: Proconsul enim (vt iam monui) non Cæsaris, sed populi Romani legatus fuit l. 7. de manum. vind.

Præfides autem, id est, omnes à quibus singulas prouincias cum honore clarissimo administrari diximus, Proconsulibus, Vicarijs, & alijs dioceſeon moderatoribus, dignitate & autoritate inferiores fuisse compertum est: nam à Præſide ad eos appellari potuit; sicut à Curijs, à Defensoribus, & locorum Iudicibus ad Præſidem l. 8. quand. prou. non est nec. l. 1. quand. appell. sit. qua ratione ἀρχεων ἀρχόντων vocatur Nouell. xv. omnium ille quondam magistratum vrbaniorum vice & officio functus est l. 10. 11. & 12. de offic. Præſ. nul-

lusque in prouincia maior post Principem l.4.eod.
tit.vnde prouinciae Imperator vocatur à Petronio?

Cum interim Imperator prouinciae latrones iussit
crucibus affigi.Nondum enim dioceses Præfectis
prætorio commendatæ,& inter eos diuisæ fuerant;
ius tamen gladij Præses semper retinuit: & ideò
rectè Isidorus Pelusiota epist.cclxij. lib.ij. Auso-
nio Correctori gladium tribuit , τὸ δὲ ξίφος ἀχειρόν
ως ἐνδέχεται τηρήσας. & in epist. cxvj. lib. j. ἡ δὲ βασιλεὺς
μεράνησα. vbi hæc statim subiicit: φόβον τε τοῖς κακοῖς
ὁ Θεῖος νόμος αἰσιοδοτεῖ. Et hoc quidem ius habent
omnes , qui vniuersas prouincias regunt l. illicitas.
§.qui vniuersas.de offic. Præf.solidas dixerunt Im-
peratores l.3.C.de tabul. & cens. idque non magis
ad Proconsulem , quam Præsidem pertinuit. Sed
militarem Vlpianus excludit magistratum , quia
vniuersa prouincia nunquam ei credita est , nisi &
ciuili quoque administratione polleret , sicut pro-
uinciaz Comes,qui,vt ait Cassiodorus lib. vij. *Gla-*
dio bellico, rebus etiam pacatis, accingitur. nec Cæ-
faris etiam Procuratorem comprehendit , qui ta-
men ab eo Cretam regere dicitur lib. ix. de offic.
Procons. quoniam ius in prouincia reddebat inter
fiscum & priuatos ; Proconsul tamen, à quo omnia
in prouincia expediuntur l. nec quicquam.de offic.
Procons. vniuersam Cretam eo tempore admi-
nistrabat , vt Vlpianus etiam author est in l. diuus

Hadrianus ad Turp. Verumenimuerò Procurator, vt maior esset eius authoritas, sèpè Præsidis partibus fungebatur: nec semel occurrit in antiquis marmoribus, vt quis Alpium Cottiarum, Sardiniae, aut aliarum sit prouinciarum Procurator & Præses, alioquin certè nulla Procuratori de capitalibus causis cognitio. Vlpianus lib. ix. de offic. Procons. l. 4. C.ad l. Fab. l. 2. de poen. Capitolinus in Gordiano de quodam Rationali: *Proscribens plurimos, interficiens multos, & sibi ultra prourationem omnia vindicans, retunsus deinde à Proconsule atque legato.* & iure quidem optimo; neque enim minor fuit Proconsulis potestas in prouincia, quam Præfecti in vrbe, qui omnia sibi crimina vindicabat; ita vt, si quid grauiore animaduersione indigeret, reus ab alijs magistratibus ad eum remitteretur l. i. de offic. Præf. vrb. l. vlt. de offic. Præf. vig. scio tamen & seruum à Præfecto vigilum vltimo supplicio affectum l. vlt. de conduct. cauf. dat. imò ius gladij in vrbe aliquando Præfecto annonæ concessum docet inscriptio illa, cuius partem iam retuli: M. MÆCIO. MEMMIO. &c. PRÆFECTO. ANNONÆ. VRBIS. SACRÆ. CVM. IVRE. GLADII.

Cæterùm Præses, cui ius gladij proprium est l. i. C. Theod. ne sin. iuss. princ. non tantùm gladio animaduertere poterat, sed & alias poenas infligere,

gere quæ vitam adimunt, seruitutem iniungunt,
seu ciuitatem auferunt, aut exilium & coercitionem
corporis continent l. si quis fortè. & l. sequenti
de pœn. liberum etiam mortis arbitrium, & fati
electionem dabat l. aut damnum de pœn. nihil non
illi attributum cum iure gladij, si deportandi &
confiscandi, seu proscribendi potestatem excipias
l. l. ne quis fin. iuss. princ. l. inter pœnas. de interd. &
releg. l. 2. de pœn. Errant illi, qui exemplum rele-
gationis sequuti l. 7. de interd. & releg. eos Præsides
ius deportandi habuisse existimant, quorum pro-
uincij Insulæ continebantur: etenim is, quem Præ-
ses deportandum censuit, priusquam factum Prin-
ceps comprobauerit, ciuitatem non amittit l. 1. §.
deportatos. de leg. 3. l. 6. de iniust. rup. l. 2. de pœn.
l. 1. quand. appell. sit. Atqui si deportare Præses
posset, damnatus illicò capitis diminutionem pate-
retur, & seruus pœnæ fieret l. quod ad statum l. qui
ultimo. de pœn. lata enim sententia, illata pœna
censetur: eleganter Theophylactus in cap. xix.
Ioannis: ἐπεὶ οὐδὲ ἔχοντες σαυτοῖσιν ἐπιμαρτυροῦσι οἱ δικαιοὶ^{λέγοντες}, ἀφ' ἣ τὸ ἀπόφασιν ἀξενεῖνωσι, εἴτε τὸ τῶν δικαιώματων
τὸ πνωτίας, καὶ τὰς θανάτους ἐν ταῖς γλωσσαῖς πεπτῆθε.
Vnde sententiæ gladium dixit Saluianus lib. 1. de
gubern. Dei. Dominus partem percussit sententiæ
sue gladio. Itaque si quem relegauerit Præses qui
Insulam non habet, hoc solum petitur à Principe,

vt insulam assignet l. 7. de interd. & releg. quod tamen in deportatione non obseruatur. Age nunc, confer cum Præside Præfectum vrbis, cui deportandi potestas data est l. 1. de offic. Præf. vrb. l. 6. de interd. & releg. adnotatio quidem Principis tunc expectanda est, sed reus statim post sententiam ciuitatem amittit l. 1. de leg. 3. l. 2. de pœn. quod igitur disertè scriptum est, Præsidem ius deportandi non habere, hac distinctione eludi minimè potest.

Porrò *κοινὴ ταίτερον φύσις* ea quæ sunt meri Imperij non competere, nisi speciatim concedantur: nec ego sum nescius à iure gladij alias grauiores coercitiones aliquando distingui d. §. qui vniuersas. l. nemo. de reg. iur. verumtamen, nisi perperam iudico, *εἰπεν αὐτὸς οὐόπις αὐτάρτης*, si quis omnia pœnarum genera, atque adeò ipsam deportationem gladij verbo contineri existimet; non enim facile mihi persuadeo omnes scelerum formas, omnia quæ permitterentur pœnarum genera, mandatis fuisse Principum expressa; & solempne tamen in his fuit Præsidem admonere, vt facinorosos homines conquireret, eisque prouinciam purgaret l. 3. de offic. Præf. l. 4. ad l. Iul. pecul. Quapropter satis erat vetitas pœnas indicare, vt perpetua vincula l. mandatis. de pœn. & Iudicem hortari, ne in pœnis decernēdis à legum præscripto recederet Nouell. xvij. cap. v. Scribit Tertullianus in apologetico Neronem in

Christianos *Cæsariano gladio ferocijſſe*; sed id
nemo de sola capitis amputatione intelligendum
censeat. nemo Pontici tractus Vicarium, cui *ξιφες
αδειαν* tribuit Iustinianus edict. viij. gladio punire,
sed alio suppicio aut coercitione reos afficere mi-
nimè potuisse, arbitretur. Certè quod ait Callistra-
tus in l. 3. de off. Procur. Cœf. Procuratorem Cœfaris
deportare non posse, *quoniam huius pœnae consti-
tuenda ius non habet*: idem est ac si dixisset eum ius
gladij (sine quo nulla deportandi potestas) non ha-
bere: qua de re iam satis multa. At Consuli ne ius
quidem relegandi concessum erat l. 14. de interd.
& relegat. quid mirum? nec ille etiam gladij po-
testatem obtinuit; nam sumimum Imperium, quod
initio penes Consules fuerat, pridem abrogatum
constat l. 2. de orig.iur. & si quando difficillimis
temporibus securim infligerent, solemni vltimæ
necessitatis formula gladij testatam recepisse vi-
debantur: imò summa hæc dignitas, honorum olim
finis, nouo demùm Imperij fulgore perculta penè
concidit, & vix manumittendi retinuit authorita-
tem, quæ ingratam eruptæ libertatis memoriam
renouaret l. 1. de offic. Conf. Ergo verius est Præ-
fidem accepto iure gladij & deportare quoque
potuisse, nisi id lege districtè vetitum fuisset; sicut
& vetita quoque confiscatio. Sed cur Princeps ei
denegauerit ius deportandi dictu proclue non est:

hæc forsan ratio. Interdictio aquæ & ignis (in cuius locum deportatio successit l. 3. ad l. Iul. pecul.) poena fuit ciuiis Romani, qui populum ipsum de capite Iudicem habuit l. vlt. de legationib. sed vbi res in vnius potestatem recidit, Princeps coepit pro populo iudicare: vnde illud M. Antonini apud Capitolinum: *dignitatis reorum esse dicens, vt ab eo audirentur, qui pro populo indicaret.* Quamobrem visum ad tanti nominis decus respicere, vt poenam quæ priscæ interdictionis nomen retinuit l. Imperator. de stat. hom. is tantùm imponeret qui vices populi implebat, adeò vt ipse Præfectus urbis deportare non potuerit, antequam epistola Seueri ad Cilonem expressum illud fuisset l. 6. de interd. & releg. Præfectis tamen prætorio, Vicarijs, & alijs eiusdem ordinis magistratibus id concessum est, quia cùm vice sacra iudicarent, Principis & populi partes sustinebant: sed nec absurdum sit dicere Proconsulem, simul atque sacræ vicis honorem meruit, etiam deportandi potestatem accepisse: an enim minus est vice Principis, quām Præfecti ex mandatis iudicare l. 1. de leg. 3?

Sunt qui negent omnes prouinciarum Præfides ius gladij habuisse, & ita exponunt l. 4. C. de loc. & cond. ego Iudicum autoritatem mandatis Principum, quibus prouinciæ forma constituebatur Nouell. xvij. cap. ij. & augeri, & minui potuisse infi-

cias non ibo ; memini etiam in veteri marmore
istud incisum & perscriptum : M. AELIO. AV-
RELIO. THEONI. AVG. IVRIDICO. DE.

Pag. 370.
in edit.
Grat.

INFINITO. PER. FLAM. ET. VMBRIAM.

PICENVM. SODALI HADRIANALL. &c.

quod subindicare videtur eandem minimè fuisse
omnium qui prouincias regerent , authoritatem,
sed nonnullis sàpè maiorem : at certè vix est , vt
Italiæ Iuridici de crimine vnquam cognouerint,
de capite ne vix quidem ; eos M. Antoninus insti-
tuit. Capitolinus : *Datis Juridicis Italiae consu-*
luit , ad id exemplum quo Hadrianus Consulares
viros reddere iura præceperat. Quod audis in la-
pide illo Hadrianalem sodalem (quales in antiquis
inscriptionibus multi) Hadriani ~~Στοά θεωρίαν~~ significat,
& ad Antonini Imperium , qui rerum posteà po-
titus est , commodè referetur ; quo tempore non-
dum Italia à Præsidibus prouinciali more gubernari cœperat , omnisque in ea Præfectorum vrbi,
aut prætorio de capitalibus causis erat cognitio , vt
probat quod in quæstione legis Fabiæ respondit
Vlpianus (qui posteà sub Alexandro Seuero præ-
fecturam egit) lib. ix. de offic. Procons. vbi apertè
distinguitur Italia à prouincijs in quibus Præsides
de lege Fabia cognoscebant.

Venio ad l.4.C.de loc. in qua nihil deprehendo
quod delibatam arguat Iudicis ordinarij potesta-

tem, nec proculdubio vniuersa prouincia sine gladij iure vnquam concessa est: quid enim Præsidem gladio (quo vti non poterat) accingi oportuit? & sanè prouinciarum administrationes, honores iuris gladij à Lampridio vocantur in Seuero. Verùm ita sui Iudex arbitrij nō est in l.hodie.de pœn. vt possit à pœnis quæ legibus præscriptæ sunt penitus recedere l.aliud fraus. 1 3 1.l.si qua pœna. 2 4 4.de verb. signif. nec facilè patiuntur Imperatores earum seueritatem Iudicūm sentētis mitigari l.seruos.C.ad l.Iul.de vi pub. l.vlt.ne sacr.baptis.iter.l.i.de deseritor.nam præcipuum mandatorum omnium caput erat , secundūm leges iudicare Nouell. de mand. princ.cap.v. Cassiodorus in formula Præsidis:*Voluntatem regiam in legibus habes , illis obtempera , & nostra cognosceris implere mandata.* Sed quia effractoribus specialis pœna Principum rescriptis imposita non erat , liberum fuit Præsidi quod æquum iudicaret decernere ; metallum tamen in plebeio , & relegationem in honestiori excedere non poterat l. i. de effract. Cùm autem scelus admissum propter atrocitatem poenam maiorem exposcere videretur , consultus est Princeps , vt plerumque fieri solebat: ille, si res grauiorem animaduersionem exigeret, reos ad Præfectum prætorio, cui vicem suam plenè cumulateque commiserat, deduci iussit. Nec dissimile exemplum in l. diuus

Pius. ad l. Cornel. de fals. vbi qui falsa instrumenta apud Iudices proferunt, si plus meruisse existimenter, quām formula iurisdictionis pati possit, ad Principem rescribitur; & ita accipiendum putem quod in l. 9. C. de pag. legitur, τὰ ἡγεμονία παρεγωγή οἱ ἀρχόντες εἰ τὸ θεοῦ θυσίας ἀναφέρεσθαι. neque enim paganos semper ultimo suppicio damnari permiserant Christiani Imperatores l. 6. de pag. Diuersa planè ratio in Præfecto vigilum qui de effractore cognoscit; sed quia nulla illi fustium castigatione poena seuerior, si famosa persona fuerit, ad Præfectum vrbi recurrendum est l. 3. de offic. Præf. vig. vt relegatione, opinor, seu metallo plectatur.

Egi de rectore prouinciæ qui in metropoli ius reddebat, pluribus quām institueram. Supereft ut alia pauca addam quæ ad dioceſeōn, & prouinciarum etiam metropoles ſpectant. Primūm, in his ſolemnes, & publicos prouinciarum conuentus (vix enim vlla in prouincia ciuitas frequentior & opulentior) plerumque celebrari ſolitos diſcimus ex l. 12. & 13. C. Theod. de legat. quem ſequutus morem Constantinus Tyrannus Septem prouinciarum concilium in noua Arelatensium metropoli quotannis indixerat. Deinde Præfidem, ſtatiſ vbi prouinciam ingressus fuifſet, ad metropolim accessiſſe probat l. 4. §. ingressum. de offic. Procons.

Quare cùm Valentinianus & Valens honorem metropoleos Nicææ contulissent, aut potius anteà datum confirmassent ea constitutione, cuius exemplum in act. xij. Concil. Chalced. describitur, cautum est vt rector prouinciae priùs, quemadmodum solebat, Nicomediam veterem metropolim contenderet : *Permaneat in perpetuum*, aiunt Imperatores, ista consuetudo, vt ciuitas vestra, (Nicæa) sit metropolitana ; consuetudine tamen in processu Bithyniaæ Iudicis permanente : nullus enim aufert aliquid aliorum. Nam hic processus Iudicis, solemnis est in prouinciam aduentus (vnde in veteri glossario procedit ἀρχόπολις ἐπὶ τάξιν) quo tempore ingens fiebat populi concursus (de quo Cicero in quadam ad Atticum epistola valdè gloriatur) faustisque, & honorificis vocibus excipi Præses solebat l. 3. de offic. rect. prou. In metropoli etiam Principis mandata proponebantur, vt facilius innotescerent Nouell. xvij. ibidem Præses ferè tota hyeme ius reddere l. 6. de offic. rect. prou. æstate verò, vt commodiùs prouincialium desideria audire, rei frumentariæ prospicere, publicas exactiones curare, & si quæ imposita essent prouinciae vulnera sanare posset, alias ciuitates obire consueuerat. Strabo lib. iij. ὁ ἡγεμὼν ἀλεξανδρεῖος μὲν οὐ τοῖς ἐπιθυλαῖσίν τοῖς μέρεσι, οὐ μάλιστα τῇ Καρχηδόνῃ οὐ τῇ Ταρσῷ, δικαιοδοτήσμ. Θέρες ἢ ἀετίεστιν, ἐφοεῦν αἱ πνὰ τῷ

δεομένων ἐπαροφθόστως. Cicero vij. in Verrem: *Tum*
verò æstas summa esse iam cœperat, quod tempus
omnes Siciliæ semper Prætores in itineribus consu-
mere consueuerunt. & infrà: *Æstate summa, quo*
tempore cæteri Prætores obire prouinciam, &
concurſare consueuerunt. De huiusmodi itinerum
 expensis meminit Iustinianus Nouell. xvij. & xxvij.
 & cxxvij. eoque pertinent trium dierum annonæ,
 quæ à Præside in singulis tantum ciuitatibus quo-
 tannis exigi poterant Nouell. Maioriani. de Cu-
 rialib. quam intelligit Cassiodorus epist. xiiij. lib. v.
Judex Romanus propter expensas prouincialium,
quaæ grauare pauperes suggeruntur, per annum in
cunumquodque municipium semel accedat; cui non
amplius, quam triduanæ præbeantur annonæ, sicut
legum cauta tribuerunt. Omnes denique prouin-
 ciales Iudices, postquam eis successum erat, inte-
 gros quinquaginta dies in metropolibus manere
 cogebantur l. i. vt om. iudic. Nouell. viij. xix.
 cxxvij. clxj. præclaro herclè instituto; vt qui Rei-
 publicæ curam susciperet, in ea ipsa vrbe, in qua
 clauum tanquam in puppi tenebat, se depositis
 fascibus priuatum aliquando fore cogitaret. Adiici
 & alia posse de metropoleō dignitate non du-
 bito, quæ diligens antiquitatis inuestigator sup-
 plebit.

JUDICES LOCORVM, VICARII,
totomphū, loci seruatores. Nullus eis in Imperij
descriptione locus: in qua Praeses minor est ma-
gistratus. Synesius exponitur. Nulla ciuitas sine
Curia. Album Decurionū, laterculum, κατάροφη.
Militum nomina aureis literis in matriculis
descripta. Album ex prisco marmore. Princi-
pales, summates, primates, seu seniores. Curiae
Senatus Romani exemplo institutæ. Senatus
appellatio ab his usurpata. Nicephori inter-
pres reprehendit. Vetus pœna, ut reus Curiae
traderetur. Curiales cum Senatoribus compo-
nuntur. Lex Curiae, ut plebeius Decurionatu
adepto nobilis fieret. Nobilitas à patre censemur.
Nulla in ordinibus ciuitatum sanguinis ma-
terni ratio, nisi à Principe id concessum fuisset.
Ætas senatoria. Imperatores ipsi magistratus
municipales aspernati non sunt. Coloniae simu-
lachra urbis Romæ. Magistratum Romanorum
nomina vulgo in ciuitatibus & muni-
cipijs recepta. Magistratus municipales pro-
strato Imperio Consules appellati. Annua De-
curionum ut plurimum administratio, aliquan-
do quinquennalis. L. I. C. de professorib. & medic.
explicatur. Defensores Syndici dicti. Patres

civitatum. Nominationes Decurionum, magistratum, & eorum quibus munera ciuilia imponebantur. Ex plebeiorum familijs ditiores in Curiam vocati. Juliani Imperatoris locus illustratus. Postulati etiam à populo sine decreto non admittuntur. De Professorum, & Medicorum salarijs & immunitate, ordinis est decernere. Relique immunitates à Principe petuntur: haec plerumque temporales. Curiarum largitiones non prorsus vetitae. Quædam ex precepto Praesidis ordini deferuntur. Gesta municipalia. Τῶν πόλεων ἀρχοντες. Magistratum municipalium potestas. Multa iussu Praesidis exequuntur. Idem Judices ab eo dati in causis pecuniarijs, propria tamen illis iurisdictio usque ad certam quantitatem. An multam irrogare potuerint dubitatur. Alia eorum munia indicantur. Defensores magistratus non sunt. Eorum authoritas, quam auxit Justinianus. Non eadem omnium civitatum administratio, nec similis magistratum numerus. Nemof erè nisi inuitus Decurio fiebat. Album Curiae πόνησσι βίλαιον. Synesio. Curiales vix liberi. Honos municipalis λειτέρημα. Illustris ea de re Theophilacti locus expenditur. Editionum necessitas municipalibus magistratibus imposta. Tributa, Decurionum periculo exigi solebant. Allectores, & Allektura.

*Vindices ab Anastasio instituti. Curiæ à Leone
funditus euersæ. Vicis Curiales attributi. Prä-
positi pagorum.*

C A P. X.

PRÆSIDIS, qui prouinciam vniuersam moderatur, sedem in metropoli constituimus; eius partes in diuersis ciuitatibus peragebant qui Iudices locorum vocantur in l. 2. C. de re. exhib. Vicarij, τοποτρητα, loci seruatores, ἐκ τῆς περινόδει φυλάσσειν ἔτοις ἀναπληγεων τας τόπους της σελλόντων ἀντάσ. à magistratu enim, & potissimum à prouinciæ rectore delegari solebant Nouell. viij. xvij. cxxvij. & cxxxij. Alexandriæ tamen Iuridicum, vt Strabo author est, Princeps dabat. Theophilactus in cap. xix. histor. Apostolicæ, θελεῖς illos causarum disceptatores, quos αὐτοφαιτεῖς appellat, ideo cum Defensoribus ciuitatum componit, quia Iustinianus explosis omnium Iudicūm Vicarijs, quidquid muneris eorum fuit iam Defensoribus iniunxerat Nouell. xv. sed illis locorum Iudicibus nullus in nostra Imperij descriptione locus. Præses ordinarius totius prouinciæ Iudex est, nec eo quisquam in Romana Notitia inferior. Idcirco hæc Synesij in epist. cj. τοῖς ἀρξεσιν ἡμέρᾳ οὐ εἰλάττω, οὐ μείζω, καὶ οὐ Αἴγυπτιων ἀρχειώ, ita expono, vt minor sit

dignitas Præsidis à quo Pentapolis regebatur; maior Ducus vel Comitis , qui hunc Ægyptiaci tractus limitem ab hostium excursionibus tuerendum susceperebat l.vlt.C.de diuers. offic. quem etiam Comitem dixit idem Synesius epist. cxliij. οὐ τὸ Κόμητος ἐποιεῖται λέγω τὸ τυχόντος ἀρχῆς τὸν ἐν τῇ πατέρᾳ σπαστῷ. post quæ statim ei adiungit & Præsidem. Augustalem verò totius dioceſeos Præfectum fuisse nemo ignorat.

Curiæ tamen , & municipales magistratus prætermittendi non sunt: omnes enim ciuitates Curiam , seu , vt Plinius loquitur , Bulen habuerunt; adeò vt si vico fortè ius ciuitatis ab Imperatore deferretur , illicò Curiales ei darentur , quos plerumque ex ea ciuitate , in cuius territorio vicus fuerat , sumptos existimem. Eò hic spectat locus in act. xij. Concil. Chalced. Fuit Basiliopolis sub Nicæa ; Imperator quidam Julianus (aut nescio quis ante eum) fecit eam ciuitatem , & sumens ex Nicæa Curiales ibi constituit. vnde τὸ πόλεων λόγον μάταιον. De albo Decurionum frequens mentio in libris nostris ; laterculum vocat Cedrenus : εἰ φέρει βελούδον τὸ σπαστού μάταιον ὄνοματα ἀπογεάφεται . Dexippus in eclog. legat. (liceat hoc ἐν παρέργα χώρᾳ τίθεσθαι) exercitus Romani matriculas , quas militaribus signis adnumerat , aureis literis descriptas fuisse memoriæ prodidit , his verbis : κατόπιν δὲ βασιλεῖως τὰ σήματα μᾶς δ

θηλέεις σπανᾶς. τὰ δὲ εἰον ἀερὸς χρυσοῖς, καὶ εἰκόνες θεοί.
λειοῖς, καὶ στρατηγῶν κατάλογοι χρύσιαι χρυσοῖς μηλέρων.
sic βελτίστης κατάλογον dixit Julianus in Misopog.
Album ex prisco marmore retulit Lipsius, sed ciuitatis nomen excidit. In eo præponuntur quidam
Sacerdotes domus Augustæ, primum deinde locum obtinent viri clarissimi & honorati; quod ita
est accipiendo, ut qui Principis iudicio honores
consequuti fuerant, præferrentur l.vlt. de alb.scrib.
sequuntur posteà Decemprimi, seu Decaproto, hoc
est, principales; demùm ordo subiicitur, in quo re-
liqui sunt Decuriones: & ita principales ab ordine
sejunctos videmus hoc lapide: L. A R A D I O.

*Pag. 361.
in edit.
Grut.*

VALERIO. PROCVLO. V. C. &c. VIRI.
PERFECTISSIMI. ET. PRINCIPALES.
ET. SPLENDIDISSIMVS. ORDO. ET.
POPVLVS. PVTEOLANORVM. PATRO-
NO. DIGNISSIMO. verùm in albi descriptione
de principalibus silet Vlpianus l.i. de alb.scrib. nec
malè, nam in numero Decurionum habentur, sed
honore & authoritate præcellunt; vnde summates
& primates ciuitatum vocantur l. 57. C. de decur.
l.de creationibus. de Episcop. audient. l. vlt. C. de
curat. fur, & ab Augustino in epist. xlviij. cuius
verba: *Decuriones & primates ciuitatis per pla-*
teas bacchantes. Seniores etiam appellati in edicto
Marcellini notarij qui Carthaginensi collationi

præfuit, & Nouell. Maior. de Curialib.

Institutæ porrò Curiæ fuerunt exemplo Senatus Romani, καὶ τὸ βασιλεύοντος πόλεως μάνον, inquit Iustinianus Nouell. xxxvij. adeo ut ipsum Senatus nomen sibi asciscerent: quo factum, ut vtramque Curiæ, & Senatus appellationem coniunxerit Auffonius in Mosella:

quos Curia summos

Municipum vidit proceres, propriūq; Senatum.

Non laudo tamen Nicephori interpretem, qui Clericos à Iuliano Curijs mancipatos, Senatorum etiam munere functos dixit lib. x. cap. xij. satius erat (ne incauto lectori imponeret) Decurionum vocem usurpare, ut in veteri Marci interpretatione cap. xv. aut Buleutarum nomen retinere, quo Plinius, Spartanus, & Syrus Marci interpres, vsi sunt. Nam hac poena (quæ in Ecclesia & Repub. antiquitùs incōgnita minimè fuerat l. i. C. Theod. de curs. publ. can. clericus. 3. quēst. 4. can. statuimus. ii. quēst. i.) Clericos impius Princeps multabat: sed cautum posteà à Gratiano, ne supplicij loco Curiæ honos tribueretur l. 38. C. de Decurion. Enimuerò quid iniquius aut indignius, quam tot clarissimos ciuitatum ordines turpi dedecore & ignominia notare. Multa sunt profectò in quibus Curiales cum Senatoribus componantur: nobilis Senator, nobilis & Decurio l. fœminæ. de Senator. l. reus. de

muner. & honor. nec dubium est, quin adepto quoque Decurionatu plebeius humilcm fortunam & conditionem exueret; lex illa Curiæ Prudentio in Romano Antioch.

abfit, ut me nobilem

Sanguis parentum præstet, aut lex Curiæ.

Sed & vterque nobilitatem suam paterno sanguine tuetur l. 36. de decur. Ambrosius in cap. iij. Lucæ: *Viri persona quæritur qui etiam in Senatu & reliquis Curijs generis afferuat dignitatem.* Nulla matris ratio habita l. 44. C.l. 137. C.Theod. de decur. nisi id à Principe concederetur, vt Iliensibus, Delphis, & Ponticis l. 1. ad municip. & hoc etiam iure Antiocheni olim vtebantur: sed Julianus beneficium ab alijs Imperatoribus profectum, vt ipse testis est l. 22. de decur. ita auxit & cumulauit, vt eius author crederetur l. 61. eod. tit. Zosimus lib. iij. *huc referendum est quod de se ille gloriatur in Misopog.* Βελύτης τὸ κατάλογον διδασκοῖς βελύταις ἀναπίεσσα. & rursus: τὸ κατάλογον ὑμᾶς πυξίσουμεν. Quin eadem, vt opinor, & Senatoris ætas & Decurionis, qui ante vigesimumquintum annum in ordinem allegi non poterat l. spuri. l. non tantùm. de decur. ætatem itaque hanc senatoriam videtur Augustinus appellasse lib. ij. de ordine: *R*empublicam nolint administrare nisi perfecti & perfici autem intra se patoriam ætatem festinent, vel intra iuuentutem.

Rur

Rursus nec Senator nec Decurio siebat qui liber-
tus esset l. 9. C. de dignit. I. 1. si seruus aut libert.
donec Iustinianus ius aureorum annulorum liber-
tis omnibus largitus est Nouell. lxxvij. Denique
in primo Curiæ , de quo in l. Alexandrinis C. &
in l. 127. C. Theod. de Decurion. Senatus Prin-
cipem expressum nemo non videt. Cætera de ge-
nere hoc non ita sunt recondita , vt exquisitiorem
operam desiderent. In pœnis , in censu , in connu-
biorum dignitate, in suffragijs, & decretis amplissi-
mum ordinem imitantur ordines ciuitatum. Et ne
augustos Roma Consulatus sola iactaret , ipsos
etiam municipiorum magistratus Imperatores non
sunt aspernati , vt ex Spartiano didicimus in Ha-
driano , de cuius duumuiratu nota est vetus in-
scriptio.

Sanè Coloniæ , in quibus Decuriones primùm
sunt conscripti l. 239. de verb. signif. *quasi effigies*
paruae , vt ait Gellius lib. xvj. *simulachraque populi*
Romani fuerunt. A Colonijs autem exemplum
ceperunt reliquæ ciuitates ; vbique paruae Romæ,
simulataq; magnis Pergama: exin clarissima Dicta-
torum, Censorum, Consulum, Praetorum & Ædi-
lium vocabula in ciuitatibus & municipijs vulgo
& passim usurpata sciunt mediocriter literati. Pro-
strato demùm Imperio omnes ferè magistratus
municipales in Italia Consules sunt appellati. Gun-

therus lib. viij.

*Si tamen Italicis fuerit legatus in oris
Regius, hoc ipsum Regis vice juris habebit,
Et de Consulibus disponere cuncta valebit.*

Ante tamen saepius Duuumiri, Quatuoruiiri, aut Sexuiri; sed plerasque ciuitates Duuumiri instar Consulium administrabant, præcipuoque in his honore fungebantur l. i. de alb. scrib. eaque ut plurimum annua administratio l. quid ergo ad municipio l. 18. C. de Decurion. quamuis aliquando etiam quinquennalis, vt in illo lapide: T. APPÆO. T. F. &c. IIVIR. QVINQ. BIS. O. B. MERIT. A. EIVS. cui non dissimiles sunt & aliæ inscriptions, atque hinc lustrum municipale in antiquis monumentis. Verum à magistratibus quinquennales separantur in l. i. C. Theod. de med. & prof.

Si quis Professores vexauerit, centum millia nummorum ærario inferat, à magistratibus vel quinquennalibus exactus. Hic, si quid veri mens augurat, Quinquennales sunt defensores ciuitatum, quorum munus ante Iustiniani constitutionem in Nouell. xv. integro quinquennio exercebatur l. 4. de defensor. ciuit. Nec temerè (cùm magna in rebus gerendis præfertim erga populum authoritate valerent) magistratibus adiunguntur l. 3. de infant. expos. l. 3. C. Theod. de exhib. reis. l. 12. C. Theod. de pagan. & sacrif. Tribunorum illi loco sunt, &

Pag. 359.
in edit.
Grut.

patris vicem plebi exhibent, eamque tuentur & defendunt d. l. 4. de defens. ciuit. l. 1. C. de offic. Iurid. Alex. Et quia Reipublicæ causas agebant, Syndici etiam vocantur l. 1. & vlt. §. defensores. de mun. & honor. l. 1. quod cuiusq. vniuersi. Philostratus in Polemone: οὐειζεν Σμυρνα ὑπὲρ τὴν ναῶν, καὶ τὸν ἐπ' ἀντοῖς δικαίων, ξιάδικον πεποιημένην τὸν Πολέμωνα, ἐς τέρμα τὸν τε βίον ἱκοντα. ἐπειδὴν ἡ ὁρμὴ τὸν ὑπὲρ τὸν δικαίων τὸν διοδημίαν, ἔτελοντος εἰς ἡγένετο μὴν ἐπ' ἄλλοις ξιάδικοις τὸν πόλις. πονηρῶς ἡ αὐταντὴν τὴν βασιλείαν δικαιοπεμένων τὸ λόγον, Βλέψας δὲ ἀντιεράπερ ἐς τὰς τὸν Σμυρναίων ζωηγόρους, καὶ Πολέμων εἰπει ταῦτα τὸν ἀγῶνος ξιάδικος ὑμῶν διοδειδεικτόν.

Sunt & patres seu curatores ciuitatum, qui (ut magna paruis comparare pergamus) ipsos Patrios τὰς πατέρας referunt, ex Duumuiralibus creati l. 1. de his qui sua spon. mun. suscip. l. 2. C. Theod. de decur. delatum enim hunc primarijs Decurionibus honorem non obscurè significat Arrianus in Epict.lib.ij. cap.x. εἰ βελτιώτερος πόλεως πινος εῖ, Καὶ βελτιώτερος νέος, οὗτος νέος, εἰ πρεσβύτερος, οὗτος πρεσβύτερος πατέρος πατέρα.

Nunc ea inuestigemus quæ ad Curiæ municipaliūmque magistratum authoritatem & dignitatem respiciunt, in quibus sunt primūm nominationes quæ in legitimo ordinis conuentu non sine duabus saltem Decurionum partibus fiebant³

l. 46. C. de Decurion. l. 84. C. Theod. eo. Itaque

seu Curialium seu magistratum , aut eorum quibus munera imponebantur electionem spectes, nihil ratum & firmum sine decreto ; vnde decreta facere Iuliano in Nouell.cxxij.eligere est. De Decurionum nominatione dubitari non potest l. 66. C.Theod.de decur. Etenim filij, licet paternam retinerent conditionem , eligi tamen solebant l. 53. eod.tit.& alij ex locupletioribus plebeiorum,incolarum , & vacantium familijs solo ordinis iudicio cooptabantur l. 53.96.& 133.C.Theod.de decur. Quamobrem queritur in Misopogone Iulianus tenuis fortunæ hominem Antiochiæ ex infima populi fece ad Curiæ honorem euectum non expectato decreto , Εἴτε δὲ πάντας λειτουργίας , hoc est, cùm eius vice alij se muneribus ciuilibus obligassent, aut fideiussores accessissent , vt de patre dicitur in l. 1. C.de decur. quod interpres assequutus non videtur : βελόντιων , inquit , δομάσαντες , τελέντες καθαρίων τῷ πατέρῳ , μετώρας τὸ Δίκαιος θόνος , ὑπελάσσετε , Εἰτε πάντας λειτουργίας τῷ αὐτοῖς πάντων ἀλλων ἐπ' ἀγορᾶς εἰλικύσαντες πάντας , ἐν τῷ απαντεχεῖ μέρῳ διπολελειμμένων. Magistratus verò qui ex ordine Decurionum sumebantur l.honores. de decur. suo sibi periculo successores nominabant l.Imperator.ad municip. sed eos nihilominus datis rursus fideiussoribus qui Rempublicam salvam fore promitterent l. 2. eod. tit. ab ipso ordine creari & à Præside approbari opportuit l. 1. §. so-

lent quand. appell. sit. l. 59. C. de decur. adhibita
 & aliquando populi suffragia l. 1. C. Theod.
 quēad. mun. ciuil. indic. neminem tamē à populo
 postulatum sine Curiæ decreto Præses admittebat
 l. si constet. de appellat. ideò rectè cum postu-
 latione decretum coniungitur in veteri inscriptio-
 ne: **D V E L I O. T R O P H I M O. C V R A T O R I.** Pag. 483.
in edit.
M V N. P V B L. D E C R E T O. D E C V R I O- Grat.
N V M. P O S T V L A N T E. P O P V L O. nec aliter
 hæc est intelligenda: **S E X. L I G V R I V S.** Pag. 431.
I I V I R. D E S I G N A T V S. E X. P O S T V L. P O-
P V L I. &c. Ipsí quoque Defensores plebis nun-
 quam sine ordinis decreto eligebantur l. iubemus.
 de Episcop. aud. l. 8. C. de defens. ciuit. l. 1. C. Theod.
 eod. tit. eosque Præfectus prætorio aut Princeps
 confirmabat d. l. 8. Nouell. Maioriani. tit. v. So-
 lemnies etiam ad munera publica nominationes
 ordine conuocato celebratas à magistratibus con-
 stat l. 2. C. de decur. Nō omittam naturales liberos
 Curiæ oblatos legitimos, & Decuriones fuisse l. 3.
 & 4. de natur. lib. Nouell. lxxxix. De Professorum
 Medicorumque approbatione, salarijs & immuni-
 tate ordo decernebat l. 1. & 4. de decret. ab ord.
 fac. l. 1. C. eod. tit. l. 2. de profess. aliorum immuni-
 tates sui beneficij Princeps fecerat, quæ sæpiùs
 temporales (tanta fuit in remittendis muneribus
 religio) l. 14. C. de decur. l. 1. de his qui à Princ.

vacat. accep. quemadmodum *κέφισμος* seu relexatio plerumque ad tempus l. vlt. de ann. & trib. Priscus in excerpt. ταξιδιώτης καὶ χρόνον πνεύμα τὸ βαρυτάτῳ καὶ φιλέντιας δὲ γῆς διποτίμου εἶτε σιγαστῶν καίσθετε βασιλέων φιλοτρόπιας. Curiarum largitiones non probantur l. 4. de decr. ab ord. fac. has tamen Saluianus lib. v. de gubern. Dei. (vbi grauiter & acerbè in Decuriones inuehitur) prorsus vetitas non putauit, sic enim ille: *Decernuntur noua munera, decernuntur nouæ indictiones, decernunt potentes quod soluant pauperes, estote primi in largitate rerum qui primi estis in libertate verborum, quod pauci iubetis, soluamus omnes, grauant nos nouis debitibus decreta vestra.* Et certè magistratibus, patronis & benemeritis de Republ. funus nonnunquam ab ordine indictum, & statuas publicis impensis positas docent incisa saxis antiquis epigrammata; vnum quod Narbonæ pridem me legisse memini, ascribere non pigebit: *L I G. Q. F I L. F R O N T I N A E Q.*

*H O R T E S I R A T V L L I. H V I C O R D O
N A R B O N E N S I S P U B L I C E F V N V S E T
O M N E S V E C T I G A L E S D E C R E V I T.*

Quod de vectigalibus hīc legitur aliquam fortè lucem adferet Macro in l. funeris. de relig. & sumpt. fun. Cæterūm prehensio, quæ magnam præ se fert authoritatem, vt ex Varrone docet Gellius lib. xij. cap. xij. magistratui & ordini videtur aliquando

concessa: sed forsan ex præcepto Præsidis. Augustinus in breu. collat. & in epist. lxij. *Cum detentus es et à curatore & ordine.* lib. iiij. ad Cresconium: *Tu quid egisti cum tentus es à curatore & ordine.* Tutoris præterea dationem habuit Curia l. pen. qui pet. tut. iubente etiam, vt opinor, Præside & magistratu absente, vt innuit l. vbi. de tut. dat. ab his. habuit & actorum conficiendorum potestatem l. vlt. C. Theod. de exhib. reis. l. 151. C. Theod. de decur. Augustinus epist. clxxj. *Quidam gestis municipalibus codices sanctos & instrumenta Ecclesiæ persecutoribus tradiderunt. & poste: Gestis municipalibus oppugnatum.* Hæc de Curijs, quæ suis præfuerunt ciuitatibus Nouell. xxxvij. Leo Nouell. xlvj. & id nimirùm est quod ait Papinianus: *{ Summam Rempubl. municipibus commissam. l. municipes. ad municip. atque ideò in præfatione Nouell. xv. Ηδ πόλεων ἀρχοντας magistratus municipales expono; nec alij fortassè Præsides ciuitatum apud Firmicum lib. iiiij. cap. vij. Ciuitatum vel prouinciarum Præsides faciet.*

Ecquis magistratus istos Reipublicæ indecores aut parum necessarios censeat? horum partes fuerunt vectigalia locare, opera publica curare, rationes publicas discutere, ciuitatis pecunias administrare & exigere, Reipublicæ actiones instituere, & eius nomine contrahere l. 2. & vlt. ad municip.

l. 3. §. planè. quod vi aut clam. l. 3. & vlt. de administr. rer. ad ciuit. pertin. l. in honorarijs. de oblig. & action. l. 1. de ratioc. oper. publ. Non illis fasces, non assessores defuerunt l. 53. C. de decur. l. vlt. de offic. assess. iurisdictionem, non merum imperium habebant l. ea quæ ad municip. his tamen cautionem & possessionem (quæ magis imperij sunt quam iurisdictionis l. 4. de iurisd.) Præses iniunxit l. 4. de dam. inf. nec enim dubium est quin magistratum municipalium opera plerumque Præsides vterentur, vt in exequendo de adeunda vel restituenda hæreditate iudicio. Paul. lib. iiiij. recept. sent. cap. iiij. & in tutoris datione l. Lucius. §. cum testamento. de administr. tut. §. sed hodie. de Attill. tut. quod Iustiniani constitutione immutatum est: sic & pignoris captionem habuerunt l. quemadmodum. ad l. Aquil. sed non sine iussu Præsidis l. nominatori. C. de pignor. Addo in pecuniarijs causis Iudices à Præside datos; quò pertinent hæc in veteri quodam colloquio: *κερθειον*; *περὶ τίνας*; *περὶ τιμείας*; *τὸν ὄντει*. *ἀλλὰ περὶ περὶ*. *περὶ τιμῆς* & *αἰδούπατερδὲ ὄντει*, *ἀλλὰ περὶ τιμῆς τὰς ἀρχαῖας* *τέλειον γενεαφῆς* *τὰς πλεονάσεας* & *ἐπαρχίας*. *ποταμὸν δὲ οὗτον ἀντὶ τὸν περὶ Γηραια*; *εἰς τὸν γενημάτων*, *τὸν ὅλον εἰδῆς*. verum & propriam iurisdictionem usque ad certam quantitatem exercebant. Paulus lib. v. tit. v. recept. sentent. l. inter. ad municip. quam poenali iudicio defendere non potuerunt l. 1. si quis ius

ius dic. non obtemp. sed cùm publicè ius redde-
rent , mulctæ dicendæ potestatem eis non malè
attributam censeas l. 2. de iudic. mulctam enim à
pœna differre notissimum est l. aliud est fraus. 131.
l. si qua. 144. de verb. signif. At vereor ego, ne quod
ait Vlpianus in citata lege 131. mandatis permis-
sum fuisse vt soli magistratus & Præsides mulctam
dicerent, Decurionibus parùm conueniat, ad quos
Principum mandata non pertinent. Porrò & apud
municipales magistratus nonnunquam adoptari,
emancipari, & manumitti potuit , quia legis actio-
nem aliquando habuerunt. Paulus lib. ij. cap. xxv.
l. 4. de adop. l. vlt. C. de vind. libert. Ius prehensionis
(quod solis competit magistratibus qui in ius vo-
cari non poterant, vt Gellius docet lib. xijj.) Præsi-
des & alij habent quibus est imperium & potestas,
non minores magistratus l. 2. de in ius voc. l. pars
literarum. de iudic. l. nec magistratibus. de iniur.
nempe municipales ; à quibus tamen rei ad Præsi-
des remittuntur l. 5. C. Theod. de exhib. re. In pas-
sion. Datiui & Saturnini: *Cum ab officio Proconsuli
offerrentur, suggerereturque quod à magistratibus
Alutinenium transmissi essent Christiani.* verùm
in actis Martyrum & comprehensos à magistrati-
bus municipalibus Christianos aliquando legi-
mus ; quia nimirùm id eis à Principe , aut Præside
præscriptum fuerat. Quod statuitur in l. 1. C.

Theod. de curs. publ. vtilitas publica extorsit: concessa tamen in seruos modica castigatio l. magistratus de iurisd.l.item. §. vnde.l.fed si. §. seruus de iniur. fuit & de fugitiis eorum cognitio l. si quis vxori. §. si fugitiuum.de furt. ab his acta siebant l. vlt. de magistrat.munic.l. i. de offic.iurid.Alex.C.

Defensores verò magistratus non sunt , sed ἀρχαὶ σεμινάτος (vt loquitur Iustinianus qui eorum potestatem auxit) μίμησα ἔχεται. disciplinæ publicæ vindices dicti, plebis tutores , & Decurionum patroni l. 4. 5. 6. de defens. à quibus alij sunt, quos in prouincijs Senatus habuit defensores l. 2. & 3. C. Theod. de præd. Senat. Data est tamen ciuitatum defensoribus reorum etiam ad Præsides mittendorum cura , & sollicitudo , de minoribus causis cognitio , actorum confectio , seruorum publicorum persecutio & inuestigatio l. 1.4.& 6.de defens. ciuit.l.iubemus.de Episc.aud.l.mancipia.C.de seru. fugit. Sed nullum illis mulctæ dicendæ ius l. 5. de defens. ciuit. vt nec legis quoque eos actionem habuisse reperies : verū in maioribus criminibus prehensionem , in leuioribus coercitionem dedit illis Iustinianus Nouell. xv. nec tutoris dationem denegauit §. vlt. de Attill. tut. At profectò non eodem more institutoque ciuitates omnes regebantur , nec par vbique magistratum municipalium numerus.Saluianus lib.vij. de gubern.Dei. de Car-

thagine: *Illi omnes rerum dispensatores, & differentes inter se tam gradu, quam vocabulo dignitates, omnium, ut ita dicam, platearum & compitorum procuratores, cuncta ferme & loca urbis & membra populi gubernantes; hac ergo tantum contenti sumus ad exemplum ac testimonium ceterarum, ut intelligamus scilicet quales illae fuerint ciuitates, quae minores habuerunt probi officij procurationes, cum viderimus qualis extiterit, ubi summi semper fuere rectores.* In modo vero in quibusdam ciuitatibus nulli magistratus, sed defensores tantum fuerunt l. in hac. C. de donat.

Quae cum ita sint, qui fieri potuit, ut in celeberrimis etiam ciuitatibus magna plerumque esset a Decurionibus solitudo? etenim nemo ferè nisi inuitus eorum se albo inscribi patiebatur; multique, ut Curias subterfugerent, extorres & profugi solum vertebant; omnibus idem animus duram vitæ conditionem mutare, & ex infelicibus illis tabulis nomen quoquo modo euellere. Eleganter Synesius epist. xcij. ad Hesychium inferioris fortè Libyæ Praesidem: ὅποις ἐν τοῖς βαλσαμαῖς καὶ τὸ ἔμον ἀδελφὸν ἀξιοῦς αειθμεῖν. ἀλλὰ οὐκ ἀπαλείφεις τὸ σιταριανόν πονηρόβιον, καὶ αὐτὸν τῷ συμφορεῖν ἀρχαῖαν περιειλήφει γνώμην τετέλεσται, καὶ θερισοκλέα σὲ φημι ποιεῖν. & statim fratrem eam ob causam domo abesse conqueritur: ἀπόδοσις μοι τὸν ἀδελφὸν, ὃν εἰ μὴ δι' αὐτὸν τετέλεσται, θεὸς

vtrumque tamen constitutionibus principali bus prohibetur l. 14. 26. & 51. C. de decur. l. 1. si Curial. relict. ciuit. Nouell. Maioriani. tit. 1. Sed haec mirari certe desines, adeoque omnia ornamenta & beneficia quae in Curias congregata ostendimus facilè despicies, & pro nihilo putabis, si ad ciuilia munera oculos conuertas, Decurionesque seruos potius, quam neruos Reipubl. fuisse intellexeris. quis enim liberos, aut sui iuris censeat, qui nec res suas sine decreto vendere, nec aliam prorsus vitæ sortem optare poterant? ελεύθερος έστιν, ο ζων ας βέλεο, ον ετ' αναγέσαμεν, επει καλύσαμε, επει βιάσαμε. Equidem Decurionatum, & omnes Decurionibus delatos honores, licet à muneribus differre vide rentur l. honores. de mun. & honor. onera quae falsos honorum vultus induebant, libenter appello. Theophilactus in cap. xv. Marci: βυλεύθης, αξιωμάτης. μαχλον ἐ λειτέρημα η βάσεις πολιτικόν. οι ἔχοντες, πναγέζουσα τὰ δ' αριστεῖς θητοποτεῖν, η πολλοῖς πολλάκις μνημώος ἐπηλθεῖν εἰ τέττα, δέ τ' δ' αριστεῖς κακοπειαγίαι. optimè; scitum enim,

*Frarum causas, & summa fauoris
Annona momenta trahi.*

Qua ratione cautum arbitror Decuriones (ne qua eis in rei frumentariæ caritate fieret iniuria) cogi non debere vilius frumentum præstare, quam annona exigeret l. 8. ad municip. l. 5. de administr. rer.

ad ciuit.pertin.

Verùm munera omnia, quibus Curiæ & magistratus municipales opprimebantur, percensere nec propositum nobis, nec valdè necessarium. Hæc inter præcipua Circenses, & spectacula l. i. de mun. & hon. grauissima herclè, & quæ proprio muneris nomine appellantur l. i 22. de leg. i.l. 36. de condit. & dem. l. i. C. Theod. de præt. l. i. C. Theod. ad l. Fab. nihil ardentius & maiore cum studio populus vñquam expetiuit: dabant Principes, dabant Sacerdotes, dabant magistratus & priuati; sed magistratis editionum necessitas erat imposta, non tantum vñbanis, verùm etiam municipalibus l. 20. C. de decur. ideoque rectè magistratus municipalis οὐπλῆς λεῖτερζός dicitur à Synesio epist. xxxvij. τὸ μὴ ποιεῖσθαι στίαν, τὸ δὲ, δι' λόγου ἡρξεν αρχέων, ad easque populi voluptates & delicias instruendas excitantur primates ciuitatum l. i. de spectac. quarum vehementer interfuit præditos opibus habere Decuriones, vt hos, & alios huiusmodi sumptus, quos legitimos vocat Dion orat. xxxvij. sustinerent. πάτημας μὴ τὸ πόλεων, μᾶλλον δὲ τὸ μεγάλως δ' εἰ μὴ τὸ πλεσίων, οὐαὶ καὶ χρημάτων, Εἰ φιλοπομῷα ταῦτα τὰ νενομοσύνην
δαπανήματα. Hinc fit, vt qui ob munificentiam in patriam facultates exhauserant, alimenta è publico acciperent l. 8. de Decur. *Leuanda est, aiebat Valerianus apud Vopiscum, paupertas eorum hominum,*

qui diu Reipublicæ viventes pauperes sunt, & nullorum magis. Sed insanos illos editores & munerarios Reipublicæ vixisse nemo sanus existimet.

Ciilibus adiungo muneribus tributa, quæ vergente præsertim in senium Imperio, maximo ciuitatum ordinibus oneri fuisse negari minimè potest. *Res publica Romana vel iam mortua, vel certè extreum agens spiritum in ea parte, qua adhuc vivere videtur, tributorum vinculis, quasi prædonum manibus, strangulata moritur,* ait lib. iiiij. de gubern. De. Saluianus, qui rem Romanam sedibus suis propè conuulsam, & præcipitantem vidit. & profectò ea calamitate, quæ orbem Romanum peruerferat, profligatae ad perniciem, & perditæ sunt Curiæ. Etenim omnes distributionum formæ à Decurionibus siebant l. omnes. C. Theod. de his quæ administr. vel gerent. ita ut si quid deesset, ab his exigeretur l. i. C. Theod. de priuileg. dom. Aug. Idcircò susceptores qui ex Decurionum numero fuerunt l. 5. de exact. trib. l. 23. C. de decur. totius Curiæ iudicio & periculo eligebantur l. 8. de suscep. His sunt allecti, & eorum munus allegatio l. 11. 12. & 13. C. Theod. eod. tit. fortè Allectores, & allectura in Lugdunensi inscriptione: L. BESIO. &c. ALLECTORI.

Pag. 375.
en edit.
Grat.

GALLIARVM. OB ALLECTVRAM FIDE-
LITER ADMINISTRATAM. At vindices de-

mùm instituit Anastasius edict. Iustin. xij. vt egros, labantesque ordines recrearet & fulciret, aut potius compesceret iniquas Decurionum exactiones, quas grauiter reprehendit Saluianus lib. v. de gubern. Dei. non hæc tamen Euagrij lib. iij. cap. xlj. & Nicephori lib. xvj. cap. xlivj. videtur sententia, quibus ego temerè nolim assentiri: sed Curias tandem Leo in Oriente funditùs euertit Nouell. xlvj. quas iam in Occidente oppresserat ipsa Imperij ruina. Hactenùus fuit quod de ciuitatum administratione breuiter dicendum putaui: omnia me subtiliter & copiosè exequi instituti ratio non patitur.

Vicis etiam (vt nihil intactum relinquatur) Curiales tribuuntur. Saluianus lib. v. de gubern. Dei: *Quæ sunt non modò urbes, sed etiam municipia atque vici, ubi non quot Curiales fuerint, tot tyranni sunt?* Nec alij sunt primates vicorum & castellorum l. 13. C. Theod. de desert. de Decurione limitis fit mentio in epist. cliij. Augustini. sed vicorum Decuriones ex ciuitatibus petebantur quibus vici respondebant l. 3. de natur. lib. nec diuersos ipsi à suis ciuitatibus magistratus habuerunt l. 3. de tut. dat. ab his. Sic demùm mansionibus Decuriones præponuntur ex ciuitatibus, in quarum sunt territorio mansiones, vt innuit l. 21. C. Theod. de decur. Non defuerunt tamen Præpositi pagorum l. 2. de

suscept. & arc.l. i. de erogat.milit. ann.l. 48. C. de
decur. magistri pagorum Siculo Flacco in lib. de
condit. agr. πάταρχος in edict. Iustin. xij. Isidorus Pe-
lusiota epist. xcj. lib. ij. πάταρχος παλεύων οὐδὲ ποιεῖ
τὸν πατέρα οὐ ποιῶν ἀρχοντας. cuius vocabuli origo
vetustissima est, & à Numeris temporibus repetenda.

*COROLARIVM. MAGISTRATVS
anima Rēpublicā. Tres celeberrimae Īmpérii
formæ. In his multa ab ipsis authoribus, & ab
alijs Principibus innouata. Hæc Īmperatorum
potestas, à quibus prouinciae àllore àllas, diui-
debantur. Pauci in politia Rōmana navi.*

C A P. X L.

MA X I M V M Imperium parua tabula
comprehendimus: τὸ κολλοστοίων με-
γάθον (ait Philo) τὰς ἐμφάσεις ή βεβη-
χυτάτη σφεαγίς τυπωθεῖσα δέχεται. Non
hīc tamen Apellis aut Parrhasij
manum agnosces; & vetus illud ρόδια βεβερονε exclamabis.
Vtinam oris egregij lineamenta suis colo-
ribus exprimere, aut viuos arte politissima vultus
ducere nostræ esset facultatis: sed nemo hercè
nemo, nisi ingenio excellat, & plenum maxima
rerum

rerum varietate peccus habuerit, hanc se effigiem
vnquam perpolire, & absoluere posse existimet:
satis admodum mihi, si quod eximiæ pulchritu-
dinis specimen in rudi opere interlucere videatur.
Evidem nullum corporis huius politici mem-
brum prætermisi; additi etiam, ut Respublica quo-
dammodo spirare videretur, ciuiles magistratus,
qui re vera τίνες εἰσὶ φυχαὶ τῆς πόλεων. Quocircà Ro-
manorum politiam à malis magistratibus cor-
ruptam, & labefactatam non ineptè contende-
bat transfuga quidam apud Priscum in excerpt.
ἢ πολιτεία Ρωμαίων ἀγαθή, οἱ δὲ ἀρχοτες εὖχομενα τοῖς πάλαι
φερεύντες ἀντίω σχελυμαίνοντες. verū tot præclara
summorum Principum instituta vitijs Rectorum
haud facile deformata crediderim.

Tres celebrantur nobilissimæ Imperij formæ:
prima Augusto, altera Hadriano, tertia (quam hac
Diatriba adumbrauimus) Constantino tribuitur:
in his non tantum successores, sed ipsi etiam au-
thores multa pro arbitrio immutarunt. De Au-
gusta prouinciarum diuisione ita Strabo lib. vlt.
vbi opus suum concludit: Εἰς μέρη τὰς Καίσαρες ἡγε-
μονίας ή διοικητὰς Καίσαρας πέμποντες, σχειρῶν ἄλλοτε ἄλλως
τὰς χώρας, ή τε τὰς καυράς πολιτεύουσας. εἰς δὲ τὰς δικιο-
σίας ὁ δῆμος στρατηγὸς ἡ ὑπαπίκτης, ή αὐτῷ δέ εἰς μετομόρ-
φων ὁ σχεφόρος, ἐπειδὴν κελεύῃ συμφέρειν. Pluribus olim
prouincijs unus præfuit; suum quæque postea

nacta est Rectorem. Dio lib. liij. ταῦτα ἡ ἐποκρέλεξα
 δη τινῶν χωρίς ἐνεργού ἀπόλιτον πολεμονθέσι. ἐπειδόμενον
 ἐπὶ πολὺ Καισάριον καὶ συνέπια τὰ ἔθνη ἀμφι πρήξει. auctus
 deinde senescente præfertim Imperio prouinciarum numerus: hinc omnes illæ diuisiones in pri-
 mas, secundas, tertias, & quartas; quas aut necessitas
 inuexit, cùm vnus multis vrbibus & populis regen-
 dis non sufficeret; aut ambitio peperit, vt ad pu-
 blicas administrationes plures admitterentur. Ita-
 que si Rufum, Marcellinum, Zosimum, & prouinciarum Indicem cum Notitia vtriusque Imperij
 conferas, plurimas post ipsa Constantini tempora
 prouincias factas reperies; quod viris doctissimis
 qui hac de re luculentè scripserunt planè per-
 spectum non videtur. Iustinianus, vt exempla quo-
 que è libris nostris petantur, prouinciarum nume-
 rum modò auxit, modò contraxit: tres enim Cap-
 padocias, & quatuor Armenias, vt anteà diximus,
 constituit; ad cuius ænum refero quod prodidit
 Eustathius in Dionys. Η Αρμενίαν Καππαδοκίαν, εἰς
 πολλὰς Χαππαδοκίας Αρμενίας οἱ παλαιοὶ νοτιότερους
 Sitifensem Mauritiam cum Cæsariensi, aut po-
 tiū cum Tingitana, Pontum Polemoniacum cum
 Hellesponto, & Paphlagoniam cum Honoriade
 coniunxit l. i. de offic. Præf. præt. Afr. Nouell. xxvij.
 & xxix.

Sed hæc Principum est authoritas; qui cùm mo-

derandi & regendi orbis à Deo potestatem, quasi
habenas quasdam acceperint; id pro ratione tem-
porum exequuntur quod è Republ. visum fuerit.
Quamobrem rectè Strabo lib. iiiij. prouincias aliter
φυσικῶς, ἐθνικῶς, aliter à Principibus distingui; &
Principum diuisiones, quia variae & incertae sunt,
parum ad Geographum pertinere censuit: ὅσα μὴ
ἐν φυσικῶς οἰώσισμα, δεῖ λέγειν τὸ γεωγράφον, καὶ ὅσα ἐθνικῶς, Καὶ
ὅπι αὐτὸν ἐν μηνιν ἀξιον. ὅσα δὲ οἱ ἡγεμόνες πλέοντες καρβά-
πολίτεύμνοι διετάπειροι ποιοῦσι, ἀρκεῖ καὶ ἐν πεφαλαίῳ πε-
ῖπη. Taceo prouincias (quod alio loco attigimus)
ex Proconsularibus sēpè in Præsidales, & ex Præsi-
dalibus nonnunquam in Proconsulares mutatas
fuisse; idque ab ipso Augusto, ex cuius instituto hęc
prouinciarum distinctio originem dicit, factitatum
docet Suetonius in Aug. cap. xlviij. obseruandum
tamen est temporiam permutationem ius pro-
uinciae non innouare. *In nemo. 123. de reg. iur.*

Iam in hanc Imperij potentissimi imaginem si
quis acriùs aciem ingenij intendat, non deerunt
quæ reprehendere fortasse possit. Diuisum in qua-
tuor præatoria Imperium, & constitutis militum
magistris imminutam Præfectorum potestatem
conqueritur Zosimus lib. ij. cui temerè tamen non
subscriperim: optarem certè (vt omnia essent apta,
& inter se conuenientia) Proconsulibus, qui pari-
bus auspicijs cum Vicarijs Rempublicam adimi-

nistrant, integras potius diceceses, quām prouincias tribui. Duas in eadem prouincia, vt in Bithynia metropoles τὸν λαπίτεας οὐτε τὴν αὐτοῦ non admittebat : hoc tamen exemplum Iustinianus sequutus est Nouell. xxvij. & xxix. Curias certè & magistratus municipales munerum ciuilium oneribus obrui grauiter & acerbè ferendum est. Cætera morosis & difficultibus, qui nihil satis affabré factum putant, inuestiganda relinquamus. Sit ita sanè, fateamur quædam in Romana politia paulum discrepare ; quæ, vt in tibijs & fidibus fieri solet, non nisi à perito artifice intelligi, & animaduerti possint. Næ ille tamen ineptus & insolens, qui se nimis seuerum & fastidiosum hac in re iudicem præbuerit. Tu, Censor egregie, Rempubl. à Principe, vt imaginem ab optimo pictore, tu tot Imperij omnium maximi prouincias ad vnius Spartæ effigiem effingi posse existimes ? & Regem μάς πόλεως, vt loquitur διδασκαλὸς Themistius, ἵν μέρες σμικρὸν Πελοποννήσον, Καπύντα μὲν αἰγαῖον, πεντέτερον δὲ ἀρχοντα conferas cum Imperatore, δις πάσοντες χειδὼν εἰσασθεντες γῆς καὶ θαλάσσης οὐδὲν ἐπέκοντει μὲν Ρωμαῖοις οὐδὲν καὶ οὐδὲν. Sed agesis ; compara cum Imperio Romano omnes Græcorum Respublicas & regna : hæc vt magnitudine & diurnitate, ita certè institutis, legibus, maiestate, & splendore inferiora facile despicies.

FINIS DIATRIBÆ PRIMÆ.

PHILIPPI BERTERII
PITHANON DIATRIBA
SECUND A.

Ecclesiæ politia , vel de
Patriarchis & Pri-
matibus.

DIVISVM OLIM IMPERIVM,
non Ecclesia. Huius Princeps Sacerdos Pon-
tifex Romanus. Dignitas Patriarcharum.
Ignis Imperatori , & Patriarchæ preferri so-
lebat. Tres primum Patriarchales Ecclesiæ.
Uopiscus illustratur. Patriarchæ Judeorum.
annosolm tributum Judaicum. Epiphanij locus
exponitur, reiecta veteri interpretatione. Pa-
triarchales Ecclesiæ authoritate Apostolica in
principiis orbis Romani ciuitatibus constitutæ.
Ambitio Episcopi Constantinopolitani , qui ex
quarta sede in secundam inuasit. Quinta Pa-
triarchæ Hierosolymitani sedes. Quo tempore
instituta. Patriarchæ & Primates non digni-
tate, sed authoritate æquales. Archiepiscopi,

diæcœsōn Metropolitani, Principes, & Exarchi omnes appellati. Qui fuerint in Oriente, præcipitante Imperio, Archiepiscopi. Extraordinarius Tyrensis Episcopi Primatus. De potestate Patriarcharum, & Primatum. Nulli in Concilio Chalcedonensi Patriarchatus instituti.

CAPVT I.

VERVUM est profectò quod ab Isidoro Pelusiota dictum memini
δεινὸς ἦν, καὶ δραστήρος τε φιλοπόνιας
ἴεσται, καὶ δεινῶς περιβαλλόμενος αἰθερίῳ
γένεται. sed ipsas etiam rebus diuinis
addictas, & consecratas mentes hoc veneno (quo
nullum sempiternus mortalium hostis habet præ-
sentius) aliquando corrumpi, & contaminari po-
tuisse maximè dolendum est. Incredibilem Epis-
copi Constantinopolitani ambitionem norunt
omnes : dabat animos, ingentesque spiritus adfe-
rebat nationi contentionis cupidiori quam veri-
tatis, splendor urbis regiae ; quæ augusto Romæ
nomine ornata, eiusque spolijs & honoribus cu-
mulata sensim intumuerat. Sedenim quoties ad
arma Vulcania ventum est, vanum illicò nouæ
Romæ nomen, seu futilis glacies, iactu dissiluit, &
inuicta permansit Pontificis Max. authoritas. Capi-
toli immobile saxum semper accolet Pater Roma-

nus,& dum hominum genus erit, sanctis mundum reget imperijs. Quin nunc etiam Dei Opt. Max. beneficio immortali, in extremis terræ, Oceanique finibus (vbi populi rerum domini nomen auditum nunquam fuerat) clarissimum Ecclesiæ Romanæ iubar effulsit.

Vnum erat primùm in toto orbe Romano Imperium, cuius author Augustus : ὁ μαλίστης Αὐγύστος, inquit Origenes contra Celsum lib. ij. οὐ μᾶς βαπτεῖς τὸς πολλὰς τῆς ἐπι γῆς. Sed Oriens tandem ab Occidente diuisus est : quod ab Antonino & Geta priùs , ut scribit Herodianus, frustrè tentatum fuerat. Ex illo fluere, fractisque viribus, & incisis velutineruis labi res Romana : quamobrem eleganter Andreas Cæfariensis Episcopus in Apocalypsim: Υπὸ Ρωμαίων βασιλείαν τὴν θαυμάσιαν, σφαγὴν ξόπον πρὸς ζωομένους, τὸ μοναρχήαν τε τεθραπόδεις δοκεῖσαν ήτο γε εἰκόνα Αὐγύστος Καίσαρος. Nec ob id tamen diuisa est Ecclesia; quæ cùm una sit vnius fidei consensione, & religionis conspiratione coniuncta , vnum quoque semper habuit summum Sacerdotem , Christi Vicarium, Petri successorem , vrbis & orbis Episcopum.

Huic proximi Patriarchæ (in quorum Pontifex ipse numero est) sed longo interuallo proximi. eorum tamen præcellens semper fuit dignitas : ἡγώ καὶ βέλτισται, οὐδὲ τίνι μοι θεῖαν νόμον τὴν εἰδικῶσσαν ὅπη αὐτοῖς

ο Θεόνος Γενίσην, ait de sede Alexandrina Synesius epist. lxvij. sub qua mirabere proculdubio Ägyptiacæ dioceſeos Episcopos, nec vi, nec ratione vlla cogi vnquam potuisse in Concil. Chalced. vt sanctissimis eius decretis subscriberent; quia damnato Dioscoro Alexandriae Episcopo, Patriarcham sententiaæ principem non haberent. Petimus (inquiunt illi act. iiiij.) vestrā sublimitatem, & hanc sanctam & magnam Synodum, vt misereamini nobis, & expectetis nostrum Archiepiscopum, vt secundum antiquam consuetudinem illius sequamur sententiam: quia si extra voluntatem Præsidis nostri aliquid facimus, sicut præsumptores, & non seruantes secundum canones antiquam consuetudinem, omnes Ägyptiacæ regiones insurgent in nos. Verum illustriora his subijcio: Imperatori solebat olim ignis præferri, res peruagata & vulgaris; addam ego, vt morem istum strictim attingam, & prænunciam Principis aduentis (quod obseruatum nondum memini) fuisse lucernam. Corippus lib. ij. de Iustini ad circum aduentu:

Prænuncius ante

Signa dedit cursor posita de more lucerna.

Atqui Patriarchis quoque (εὐδιάγειας βασιλέως ἄνθος) faces præferebantur, vt author est Balsamo in respons. de Patriarch. priuileg. qua de re verba faciens sic ille Imperatori Patriarcham componit:

Mérois

μένοις τοῖς βασιλεῦσι οὐκέτι παῖδιάρχαις ὑπὸ τῆς παναγίας
κανόμενοις χαίρεσσιν τὸν ἀρχαιοθεάτρον σωκητίας, οὐδὲ
ξίας, ἐπιφιλοποιηθῆναι τὴν τὸ δίκασμον. omitto εὐεργή-
σια, εὐπιμενίκια, pallia, & cætera huiusmodi; quæ ferè
omnia tandem Metropolitanis etiam concessa sunt.

Ecclesiæ verò Patriarchales tres tantùm primò
fuerunt: Romana, Alexandrina, Antiochena; quò &
videtur mihi respexisse Hieronymus in epist. ad Vi-
gilantium: *Quid facient Orientis Ecclesiæ? quid*
Ægypti, & Sedis Apostolicæ? De Patriarcha
Alexandrino meminit Hadrianus Imperator apud
Vopiscum in Saturnino, vbi turpes in Christianos
& Iudæos calumnias congerit: *Ifpse ille Patriar-
cha, cum Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem*
adorare, ab aliis cogitur Christum. Sed hæc parum
Alexandrino Christianorum Patriarchæ conue-
niunt; quem propter muneris necessitatem in Ægy-
pto, imò in ipsa etiam Alexandrina ciuitate assi-
duum fuisse oportuit: & vulgò forsitan ignotum eo
tempore, quid Iudæus à Christiano differret. Itaque
satus est Iudæorum Patriarcham hîc intelligere.
Nonne enim poterat ille (cuius sedes & domiciliū
fuit Hierosolymis) celeberrimā aliquando inuisere
vrbis copiosissimæ Synagogam, in qua tot centena
Iudæorum millia fuisse prodidit Philo? Parebant
certè Patriarcharum iussis totius orbis Synagogæ;
ita ut tributum eis exsoluerent l. vlt. C. Theod. de

Iud. Epiphanius lib. I. συμβεβηκε Ιεράν τῷ Πατριάρχῃ
γέρας τῷ Ιωσήπῳ τὸν ποσολῆν δέναψ τὸν παρπίαν. fallitur
Interpres, qui γέρας simul & τὸν ποσολῆν παρπίαν,
præmium & remunerationem apostolatus reddi-
dit: nam ποσολὴν Iudeorum tributum est, quod à
Iosepho percipi (sic enim παρπίαν verto) voluit
Patriarcha; atque ideo hæc statim Epiphanius:
Ἐ μὲν τὸν ποσολῶν ἔτες ποσεῖλεν εἰς τὸ Κιλίκιον γέλων, δὲ ἀνε-
θῶν ἐκεῖσε απὸ ἐκάστης πόλεως τὸ Κιλίκια τὰ τοπίδεντα καὶ
τὰς ἀπαρχὰς ταῦθα τὸν τῇ ἐπαρχίᾳ Ιεράμων εἰσέπεστεν.
sed & ποσολῶν tributum fuisse docet Julianus in
epist. ad Iudeos: τὸν ἀδελφὸν Ιέλον τὸν αὐτοκράτορα Πα-
τριάρχην παρίνεσσα, οὐ τὸν λειχομένην παρ' ὑμῖν ποσολῶν
καλυθεῖν. deportationis functionē explicat Theodo-
sius in l. 14. C. Theod. de Iud. cuius tributi Quæ-
stores Apostoli vocabantur d.l. 14. & 18. eod. tit.
horum munus fuit Patriarchæ mandata exequi:
heriles vel dominicos Apostolatos dixit Aymo lib.
j. sacr. hist. cap. v.

Tres autem illæ sedes amplissimæ, quarum pri-
ma est Romana, secunda Alexandrina, tertia An-
tiochena, authorem habent Apostolici ordinis
Principem κρηπίδα καὶ βάθεγον τὸν ἐπιληπίας; omnes uti-
que in primariis ciuitatibus, quō illustrior esset ea-
rum dignitas, collocatæ: nam ut Roma lux orbis
terrarum primas semper tenuit,

Prima urbes inter diuūm domus aurea Roma:

ita Alexandria secundo, Antiochia tertio quondam
loco, cùm armis opibusque Romanum vigeret
Imperium, positæ sunt. De Alexandria, quæ non
solum *νεοχωρόπολις*, sed *μητρόπολις* appellata est,
hæc Dion Chrysostomus in orat. xxxij. ad Alexan-
drinos: οὐδὲ πόλις ὑμέσι ταῦτα μεγάθι, οὐδὲ τόπῳ, πλεῖστον δοσιν
διαφέρει, οὐδὲ φανώς διποδίδειν) διδούται τοῦτο οὐ λιγόν.
& Aristides in orat. de vrb. augustæ laud. vbi Ro-
manos sic alloquitur: οὐδὲ (magnus Alexander)
Ἐ μέρον ἀξιον οὐδὲ εἰστε φύσεως ἔργον, Θ μητρεῖον κατέλιπε,
καθές Αἴγυνθῷ οὐδὲ πόνουμον πόλιν ταύτην διποιῶν υμῖν ὥκισεν,
ὅπως ἔχητε, Θ δὲ μεγίστης μηδὲ οὐ μετέσχεν καραβίην. Antio-
chiā, quæ πόλις ηὔλη ab Athenæo dicitur, & præ-
clarum Θεαπόλεως à Iustiniano nomen accepit, aper-
tè tertiam facit Iosephus lib. iiij. de bell. Iud. cap. iiij.
Αντοχεία οὐδὲ μητρόπολις οὐδὲ Συείας, μεγάθις ἔνεγκε, Θ δὲ
ἄλλης διδούται, Εἰτον ἀδημέτερος ἐπὶ οὐπότερον Ρωμαίοις οἰκε-
μένης ἔχεσσα τόπον. sed vix tamen illa Alexandriæ
concessit. de vtraque ita Herodianus lib. iiiij.
τῇ τε βασιλείᾳ τῇ ἀντερητῇ ἔσεσθε ταῦτα χωράκων οἱ Γέτας
ἔλεγχοι οὐδὲ Αντοχείαν, οὐδὲ Αλεξανδρείαν, επολύ ποτὲ Ρώμης, οὐδὲ
φέτε, μεγάθις διπολειπόσας pares, eiusdemque honoris
focias statuit Aufonius,

Ambarum (inquit) locus unus.

verūm his anteponit Carthaginem,

qua Romam vix passa priorem.

Demum οὐδὲ διδούται, vt ait Herodianus lib. vij.

cum Alexandria certabat ; at nullus tamen inter Patriarchas Carthaginensi Episcopo locus : quod cùm ita sit , tu fac existimes non amplissimam ei ciuitatem , & tanto sacerdotio dignam , sed Apostolicam defuisse authoritatem .

Postea nihilominus Alexandrinus & Antiochenus in tertiam & quartam sedem reiecti sunt , vbi in secundam inuasit Episcopus Constantinopolitanus sola vrbis regiae dignitate subnixus ; quem exploratum est occulte primùm , mox luce , & palam nihil non molitum , vt quem arripuerat honoris gradum , retineret . Præcipuum autem noui huius Patriarchatus præsidium , & firmamentum in Constantinopoli , & Chalcedonensis Concilij decretis situm est . Tunc primùm cognita *ταῦτα οὐαὶ Πόμπηις αρεστέσσαι* quæ vt approbaret maximus Leo , ipsius etiam Synodi precibus induc nunquam potuit . Nimirum præsenserat vir sapientissimus & planè diuinus , quantum detrimenti noua hæc dignitas nomini Christiano effet allatura : hinc arroganter usurpatum Oecumenici nomen . De Sergio Patriarcha Constantinopolitano sic loquutus est Theophylactus Simocatta in dialogo quem historiæ Mauritanicæ præposuit : *εἰς οἶδεν τούτης ἀπαντάζοντες οὐκεμένης ἀρχηρέα καὶ περιέδρους* quod Anna Alexij Comneni Imperatoris filia inepte (nihil grauius dicam) ad Synodus Chalce-

donensem retulit: δεδάκησον οἱ ἀνέγερτεν βασιλεῖς, τὰ
ῷρεσθαι τῷ θεῷ τὸ Κωνσταντινόπολεως, οὐ μάλιστα, οὐ τὸ
Χαροκόπειον σωμόδες, εἰς τοῖς πολιτεύουσαν τὸ Κωνσταντινό-
πολεως ἀναβιβασμένην τὰς ἀνὰ τὸ οἰκουμένην διοικήσες
ἀπάσις, οὐ πὸ τοῦ ἐποίησεν. Sed missa faciamus omnia
hæc delirantium Græcorum somnia, apud quos
nouæ Romæ maiestas viam quidem aperuit am-
bitioni facilem; sed mirum, quantum ad authori-
tatem huius Patriarchatus amplificandam adiu-
menti attulerit iacentis, & prostratæ Italiam cala-
mitas. Quid enim ad Thraciæ dioecesim perti-
nebat Sicilia Italiam prouincia? quam Patriarchæ
Constantinopolitano subiectam aliquando fuisse
scribit Balsamo in can. 2. Synodi primæ Constan-
tinopolitanae. an quia Iustinianus, cùm excitatum
in Italia belli incendium extingui, & influentes
barbararum gentium copiæ amplius reprimi non
possent, prouocationes à Siciliæ Iudicibus, quæ ad
Præfectum prætorio Italiam dari solebant l. 27.
C. Theod. de appellat. Questori in vrbe regia dele-
gauerat: ut ostendit Nouell. lxxv. cuius epitomen
edidit Iulianus; sed nihil ideò in Ecclesiastica po-
litia debuit immutari. Magna sanè fuit eorum au-
dacia, qui Constantinopoli Patriarchæ nomen
in Constantini donatione intexere, & in catalogo
Byzantinorum Episcoporum de Metrophane hæc
scribere ausi sunt: ὃς ἐπὶ τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίῳ γέζεται.

ταφ' αὐτῷ Πατέροις Κωνσταντίνοις λεως. quod Zonaras,
dum Græcis suis nimium fauet, scribere non dubi-
tauit. ridiculum esset in refellendo tam perspicuo
mendacio tempus impendere.

Quinta est Hierosolymitani Patriarchæ sedes, de qua sic statuo sanctissimæ ciuitatis Episcopum præcipuo quodam honore antiquitus ornatum; ita tamen ut Cæsariensis Episcopus (tanta in mutandis Ecclesiæ νόμοις veterum fuit Patrum religio) omnia Metropolitani iura retineret: quod Synodus Nicæna quoque approbavit. sed peruerit tandem fauor Ecclesiæ antiquissimæ, quæ à Theodorito ἀπασῶν ἡγεμονοῦσσαν μητρὶ & à Iustino Imperatore in epist. ad Hormisdam, *mater Christiani nominis* appellatur: nam ex ea reliquæ omnes Ecclesiæ per orbem diffusæ latissimè manarunt. Itaque serò, & post multos labores Hierosolymitano Episcopo, ut in actis Concilij Chalcedonensis legimus, patriarchatus honos partus, & quæsitus est; sed repugnante semper acerrimo propugnatore Concilij Nicæni Leone magno, ut illius docent epistolæ. Quapropter viri quidam doctissimi in ea sunt sententia, ut ante quintam Synodum, quæ Iustiniani tempore coacta est, hanc dignitatem stabiliri, & confirmari non potuisse existiment. testem habent Gulielmum Tyriū lib. xiiij. cap. xij. Tyrij locus ijsdem omnino verbis descriptus est in prouinc. Rom.

Hos igitur quinque Patriarchas Ecclesia demum admisit, inter quos terrarum orbem diuisum censet Balsamo in can. Apost. 31. sed videndum est, ne dum hac via immensam ille Patriarchæ Constantinopolitani potestatem extruit, Primates ab Ecclesiæ politia submoueat; quos Patriarchis non dignitate quidem, sed authoritate æquales fuisse constat, ut Gratianus distinct. xcix. obseruat. Omnes Archiepiscopi vocantur à Iustiniano Nouell. xij. & cxxij. Balsamo: Αρχεπίσκοποι ἀρχαὶ δηλονότης καὶ πεφαλαὶ πολλῶν Επισκόπων, ταυτὸν δὲ ἔστιν εἰπεῖν, πατέρες εἰς Πατριάρχας. quanquam hoc nomen ipsis etiam Metropolitanis concessum fuerit; quos & Primates aliquando dici certum est can. Apostolorum 34. cap. j. Concil. Taurinensis can. 1.9. quæst. 3. Illud nouuin certè & insolens, Archiepiscopos in Oriente iam fracto propè ac debilitato Imperio eos fuisse, qui nullis Episcopis præpositi, reliquos eiusdem provinciæ Episcopos solo honore antecedebant, ut ex quibusdam posterioris æui constitutionibus, & Ecclesiasticis descriptionibus dignosci potest. Balsamo in respons. de Patriarchis: ὁ Ἰωάννης ἐν καλεῖ Καραβούλην Αρχεπίσκοπον, ὃς ἀρχεῖν Επισκόπων καὶ πεφερειλαμένος ἀλλ' ὃς ἀρχὴν Επισκόπων. ὡς εἴδην γὰρ περιθέτης τὸν πολλὰς πόλεις, ὅποι Επισκόπων κυβερνωμένος περιθέτης μητροπολιτὴν διεξάγειται, διεγένεται καὶ πεφέτες οἱ κανόνες ὀνομάζεται. τὰς ἥττας μὴ ἔχεσσας οὐ φένεται

πόλεις πνάς ὑπὸ Επισκόπων θυσιομέρας, παρ' Αρχεπισκόπου
ἰερεῖς οὐδὲν. οἵτε μετονοματεῖν μόδι ἀντάς τοι μητρόπολισιν, ὅπερειν
τοι τοῦτο Επισκόπων. Sed tædet memoriam eorum tem-
porum renouare, quibus apud Græcos nullus ve-
teris politiæ Ecclesiasticæ color remanserat.

Patriarchis porrò & Primatibus, quos hīc con-
iungo, integræ olim erant attributæ dicecesses l. 29.
de Episcop. aud. ideoque dicecessēn Principes vo-
cantur in actis Concilij Chalcedonensis: *Sequuntus*
est Princeps Orientis Deo amantissimus Ioannes
Episcopus Antiochiae. & dicecessēn Metropoli-
tani in actis Synodi Ephesinae: πατέρις ἀγιωτάτης καὶ
θεοφιλεσάτης Ιωάννης Επισκόπος τοῦ Απόχεων μητροπόλεως τοῦ
ἀνατολικῆς θουκίστεως. quibus consentiens Leo IX,
epist. iii. *Noueris ergo proculdubio* (inquit) *quia post Romanum Pontificem primus Archiepisco-*
pus, & totius Africæ Metropolitanus est Car-
thaginensis Episcopus. Denique & Exarchi sunt in
eodem Concilio Chalcedonensi: *Rursus ab Exar-*
cho Orientis diocesis euocatus est. & in can. 9. eius-
dem Synodi: καταλαμβανέται τοι Εξαρχον τοικήστεως
tamenī nomine Exarchi quoque appelletur Tyri
Episcopus in viii. Synodo, his verbis: οὗτος Θωμᾶς
μητρόπολίτης Τύρου προσθέσθαι τοι Εξαρχον, & τοποτριτεῖ τοι
Θεοπόλεως. quem tamen in numero Patriarcharum,
aut Primatum non haberi satis compertum est. Sed
profecto diem suum tunc obierat Antiochenus

Patriarcha ut Synodi illius actio prima testatur; quandiu autem suo carebat Antistite Orientis dioecesis, tandiu Primatis dignitatem Tyrensis Episcopus sustinebat; quod more antiquo receptum affirmat Tyrius lib. xiiij. cap. xij.

Cæterū cùm in prisca illa tempora mentis aciem intendo maximam euidem Patriarchæ, seu Primatis video in Metropolitanorum, & nonnunquam in Episcoporū etiam creatione potestatem. A Metropolitanō ad eius tribunal prouocari solebat, ille Iudices dabat, de causis Metropolitanorum cognoscebat, Synodos ex omnibus subiectæ dioeceseos prouincijs vocabat; nihil denique magnum & arduum erat quod Patriarchæ nutu & arbitrio non gubernaretur. Errant vehementer qui nouos in Concilio Constantinopolitano primo patriarchatus institutos crediderunt: imprudentes sefellit Socrates lib. v. sed totam rem aperit Sozomenus lib. viij. cap. ix. cuius sententia Theodosij constitutione in l. 3. C. Theod. de fid. Cathol. liquidò confirmatur. Verū & Metropolitanos in quibusdam dioecesisbus superiorem illam potestatem non agnouisse monet Balsamo in can. ij. Synodi primæ Constantinopolitanæ: nec enim necesse est ut quælibet dioecesis Primate ha-
buerit.

N V L L A   J N   O R I E N T I S   J M-
 perio diœcesis sine Patriarcha , aut Primate.
 Episcopus Antiochenus Orientis Patriarcha.
 Eius cum Cypri Metropolitanu renouata se-
 piùs contentio, & extineta. Cedrenus reprehen-
 ditur. Nicephori allucinatio. Constantia Me-
 tropolis Cypri. Error Balsamonis , qui viris
 etiam doctissimis imposuit. Metropolitanus Cy-
 pri Episcopus ἀπόκτησε. Tres Palæstinae An-
 tiocheno ademptæ, & Hierosolymitano Patriar-
 chæ attributæ. Alexandrinus Episcopus Ægypti
 Patriarcha. Refellitur Tyrius. Episcopus Con-
 stantinopolitanus Thraciae Patriarcha. Extra-
 ordinarium eius in Asianam & Ponticam im-
 perium. Tentatum ab illo etiam Illyricum.
 Asiana tamen & Pontica suos Primates ha-
 buerunt. Thessalonicensis Episcopus Macedoniae,
 & Daciae Primas. Justinianæ primæ Episcopus
 Daciae tandem est præpositus. Ecclesiastici rūmō
 in Orientis Imperio deformati.

C A P .   I I .

S T E N D A M tamen nullam in Ori-
 entis Imperio diœcesim fuisse quæ Pa-
 triarcham demùm , aut Primatem non

habuerit, istamque sacræ politiæ partem obscuram adhuc, & minus cognitam patefacere, & illustrare dehinc conabor. Sic commodissimè eorum refelletur sententia, qui Præfectorum prætorio, à quibus plures regebantur dioeceses, & Patriarcharum sedes easdem fuisse arbitrantur. Sed ut Ecclesiasticæ, ciuilesque formæ inuicem lumen aliquod accipiunt, à via, quam superiori Diatriba sum ingressus, non discedam.

Septem sunt igitur in Oriente dioeceses ; in quarum primam ipsius Orientis nomine insignem, clarissimis Concilij Nicæni, Constantinopolitani primi & secundi monumentis testatam, atque consignatam Antiocheni Patriarchæ potestatem nemo non videt. Itaque rectè Episcopum Hierosolymitanum reprehendit Hieronymus in epist. ad Pammachium lxj. quòd ad Alexandrinum potius, quàm ad Antiochenum Patriarcham scripsisset : *Si procul (ait) expetendum iudicium erat, Antiochiam potius literæ dirigendæ : nam Palæstina Orientis prouincia est. Quare & Cyprum, cuius Consularis Præfecto Orientis paruit, Antiochenus Patriarcha pro sua vindicabat: pars enim Syriæ fuit quondam Cyprus : sed venit vi Pontus, & continenti (si Plinio fides est) latus abscidit. Patriarcha tamen, ut nobilissimæ prouinciæ consuleret, non nihil iam olim de iure suo remiserat propter nau-*

gationis, præsertim hybernæ, vt conijcio, periculum: eoque pertinet 37.can.Synodi Nicænæ in Codice Arabico. Nec dubium est sanè quin temporis difficillimi quo clauduntur maria, in ciuili quoque illius Insulæ administratione rationem habuerint Imperatores l. 6. de offic. rect. prou. Nouell. l. Ex hac semita lata deinceps ad libertatem patuit via, minuique sensim illic cœpit authritas Patriarchæ: nam cum longa annorum serie obseruatum accepissent Ephesini Concilij Patres, vt inconsulto Patriarcha Metropolitanus à Provinciæ Episcopis eligeretur, antiquæ consuetudini suffragati sunt, vt Synodi illius decreto probatur. Attamen cum rerum potiretur Zeno vetus contentio rursus instaurata, verùm statim sedata est; quod memoriæ prodidit Antonius Monachus in orat. de Barnabæ laudib. Errat Cedrenus in Zenone: ἔντε, ait, γέγονε μητρόπολις ἡ Κίπρος, καὶ τῷ μὴ πελᾶν ὑπὸ Αντόχειαν, ἀλλ' ὑπὸ Κωνσταντινόπολιν. Etenim quis nullam ante Zenonis Imperium in celebri prouincia metropolim extitisse crediderit? Cyprus herclè Antiocheno Patriarchæ eripi, vt in Constantinopolitani potestatem redigeretur, sine summa iniuria non potuit. Sed hæc diligentius à Nicephoro cap.xxxvij.lib.xvj. explicantur: ait enim Cypri metropolim sui planè iuris factam, & ab Orientis dioceſi separatam: verùm allucinatur etiam ille;

quia Anastasio ascribit quod Zenoni tribuendum erat. Mox ad tuendam Cypri libertatem & Iustiniani (vt ipse Nicephorus testatur) authoritas accessit. Quocircà cùm aliquot post annos Metropolitanus Cypiorum Episcopus Cypro à barbaris pulsus nouam Iustinianopolim Helleponiti ciuitatem sese contulisset, ea in vrbe, & in tota prouincia libertatem illam retinuit quam Concilio Ephesino in ipsa Cypro consequutus fuerat can. xxxix. sextæ in Trullo : ὥστε τὸν νέαν Ιωσηλαγάπολιν ἔχειν τὸ Δίκαιον δὲ Κωνσταντίανον πόλεων. quo in loco legit Balsamo τὸ Δίκαιον δὲ Κωνσταντίανον πόλεων. Siccine verò celeberrima regiae vrbis πρεσβεῖα concedi solebant? hæret profectò ipse Balsamo , & quò se vertat non habet. Euellendus error qui omnibus ferè magni etiam nominis , & summæ eruditionis viris impo- fuit: aperta enim & lucida est Synodi sententia, qua in nouam Iustinianopolim transferuntur Constantiæ Cypiorum metropoleos priuilegia (ita enim antiqua Salamis in Ephesina & sexta Synodo usurpatur : Κωνσταντία , ait Stephanus , ἡ Κύψεις Σάλαμος .) verùm postea , excusso in tota illa Insula barbaræ dominationis iugo , pristinum denuò ius recuperauit Cypiorum Metropolitanus , quem Balsamo ἀποκαλεῖ appellat in respons. de Patriarch. ἄνθει μόνων τῇ ἀποκαλεῖται Αρχιεπισκόπων τῇ βαλ- λαρίᾳ φημι , οὐ κατὰ Κύψεις . & hac potissimum ratione

Cyprus ab Innocentio III. Pont. Max. Patriarchæ Constantinopolitano denegari debuit cap. 8. de maiorit. & obed.

Tres etiam Palæstinæ, prima, secunda, & salutaris aliquando Patriarchæ Antiocheno ademptæ, & Hierosolymitano assignatæ sunt, vt noua ex his diœcesis fieret: qua de re illustris locus in Concil. Chalced. act. vij. *Maximus reuerendus Episcopus Antiochiae Syriae dixit: Placuit mihi & reuerendo Episcopo Juuenali, propter multam contentionem per consensum, ut sedes quidem Antiochenium maximæ ciuitatis beati Petri habeat duas Phœnicas, & Arabiam; sedes autem Hierosolymorum habeat tres Palæstinas.* & statim subsequitur Synodi approbatio; quod non prætermisit Nicephorus in cap. vlt. lib. xv. Itaque Petrum Episcopum Hierosolymitanum tribus longo post tempore præfuisse Palæstinis docent acta Concil. Hierosolymitani hoc loco: *Post consulatum Flauij Bellisarij glorioissimi xij. Cal. Octobris indi Et. xv. in colonia Ælia metropoli & Hierosolymis, præsidente sanctissimo ac beatissimo Patriarcha Petro, assistentibus sacerdotio suo sanctissimis Episcopis trium Palæstinarum.* Supereft & in act. v. Synodi Constantinop. sub Mæna, epistola Ioannis Episcopi Hierosolymitani, & Synodi trium Palæstinarum ad Ioannem Constantinopolit. Atque ita duo in

Orientis dioecesi Patriarchæ instituti sunt: ab illa tamen prouinciarum diuisione posteà discessum, si Balsamoni credimus in can. 7. Concil. Nicæni, nec repugnat Tyrius lib. xij.

Ægyptus secunda Præfecti Orientis dioecesis, Patriarcham habuit Alexandrinum, cuius potestas vj. can. Synodi Nicænae in Ægyptum, Libyam, & Pentapolim (quibus verbis omnes Ægypti prouincias comprehendi ostendimus) longè lateque protenditur; quod claret apertius ex hoc Epiphanij loco hæref. lxvij. τέτο γδ, ἔθος ἐσὶ τέ εν τῇ Αλεξανδρείᾳ Αρχηπισκόπου, πάσος τε Αἰγύπτῳ καὶ Θηραιόδοσ, Μαραώτε τε καὶ Λιβύης, Αιγυπτιανῆς Μαραώνιδος τε καὶ Περιπόλεως, ἔχειν τὸ ἐπιληπτικὸν δοίουντο. sed Tyrius lib. xij. cap. xij. nescio qua fama, & veteris cuiusdam scripti auctoritate permotus, duas ex Ægyptiaca dioecesi prouincias Hierosolymitano Patriarchæ traditas existimauit: Substraxerunt (inquit) Antiocheno Cæsariensem, & Scythopolitanum metropolitanos; Alexandrino vero Rubensem, & Berytensem. Extat in postrema Conciliorum editione vetus quintæ Synodi fragmētum Tyrio, ut opinor, non incognitum; ex quo hæc videntur deprompta. At certè Ruba à Ptolemæo in Syria ponitur, & Berytum Phœnices Libani metropolim esse constat. Syria autem & Phœnica Orientis prouinciae omnibus notæ sunt. Nihil igitur ab Ægyptiaca Alexandrini

Patriarchæ dioecesi accepit Hierosolymitanus: quod si ita est, non temerè Tyrio & veteri huic fides scripto adhibenda.

Asiana, Pontica, & Thracia prætorio Orientis etiam ascribuntur; Thracia Constantinopolitani Patriarchæ dioecesis est: verum ille fines suos in Asianam, & Ponticam promouit. Eò spectat, ut opinor, quod à Theodorito scriptum est lib.v. cap. xxvij. Chrysothomum, cum Ecclesiæ Constantinopolitanæ gubernacula tractaret, in eas quoque dioeceses aliquam curæ & sollicitudinis partem deriuasse: ταύτης ἐποιεῖτο τὸ θερμῆσαν, καὶ μένον ἐκείνης τὸ πόλεως, ἀλλὰ καὶ τὸ Θερμῆσαν αὐτῶν, Καὶ τὸ Ασίας ὄλης, καὶ μὲν τοις τὸ Ποντικῶν τάτους κατεπόσιμις τοῖς νόμοις. quod confirmat quoque hic Concilij Chalcedonensis locus act. xj. *Philippus reverendus Presbyter Constantinopolitanæ sanctissime Ecclesie dixit: Sanctæ memoriae Joannes Episcopus Constantinopolitanus quindecim Episcopos depositus profectus in Asiam, & pro eis alios ordinavit.* Nec verò Constantinopolitaní Patriarchæ votis defuit Concilij illius assensus, cuius ultimo can. hæc perscripta sunt: ὡς τὰς τὸ Ποντικῆς, καὶ Ασιανῆς, καὶ Θερμήσαν στοιχίσεως μητροπολίτας μένει, εἴ τοι δὲ τὰς τὸ Βαρθαρινοῖς Επισκόπιας τὴν θερμηπένταν στοιχίσεων χειροτενῆς ὑπὸ τῆς θερμηπέντας ἀγιωτάτης Θερμῆς καὶ Κωνσταντινοπόλιν ἀγιωτάτης επικληνότας. Illyricum etiam nouus Patriarcha suo splen-

splendore perstrinxit l. 6. de sacros. Eccles. Sed & alia sunt non minùs insolentis potentiae vestigia in l. 29. de Episcop. aud. & in can. 9. & 17. Concilij Chalcedonensis. Nunquam consistit ambitio; celsis plerumque, & elatis ingenij insidet. *Si cadendum est, cælo (ut ait ille) cecidisse velint.*

Verùm suos, aut volente, aut inuito Patriarcha Constantinopolitano, Primates tandem Asiana & Pontica aliquando nocte sunt, quarum metropoles Ephesum, & Cæsaream alibi indicauimus. Vtrumque Episcopum, Ephesinum & Cæsariensem honore illo functum probant duæ sextæ Synodi subscriptiones, quas subiçiam: *Philalithes indignus Episcopus Cæsarea magnæ ciuitatis primæ Cappadocia prouincia, & primatum habens Ponticæ dispensationis. & statim: Theodorus misericordia Dei Episcopus Ephesorum metropolis Asiana prouincia, & primatum habens Asiana dispensationis.* Atque ideò mirum non est Ephesinum Episcopum ante metropolitanos consedisse, vt ex hoc veteris cuiusdam epistolæ loco addiscimus *Episcopus Ephesinus pro tanti Apostoli & Evangelistæ (Ioannis) memoria, ceteris Metropolitanis in Synodis honorabiliorem locum obtinet.*

Macedonia & Dacia, quas Præfectus Illyric administravit, duæ postremæ Orientis dioeceses; vnum tantum suspexerunt Primatem, Theffalo-

nicæ Episcopum; ex quo non mirum si plures ad eum ex tot prouincijs Clerici confluerent, vt patet ex can. 16. Synodi Sardicensis: Αέπος Επίσκοπος εἰπεν
εἰς ἀγροεῖτε ὄποια ἐ πηλίκη τυχάντη οὐ τῷ Θεωταλονίνων
μηδόπολις πολλάκις τοιχαρεων εἰς αὐτην ἀπὸ ἐπεργον ἐπαρ-
χῶν φρεστότεροι, καὶ δέκανοι τοῦ θεράποντος. veteris illum
Epiri, & alijs etiam Illyrici Metropolitanis præ-
fuisse facile colligas ex magni Leonis epist. lxxxiiij.
nec parūm facit ad dignitatem eius illustrandam
quod est in actis Synodi primæ Nicænæ apud Ge-
lasium: Αλέξανδρος Θεωταλονίνης δέ τῷ οὐτὸν τε-
λοφώνων, τῇ καὶ Μακεδονίᾳ τεράτων καὶ δύτερων, σωὶς δὲ
Ελλάσῃ, τῷ Ευερέπηλω πάσαιν Σκυθίᾳ ἐκπατέσσει, Καὶ τῷ πό-
ιλνεινὸν ἀπάστας Θεωταλαν τε ἐ Αχαϊαν. quæ verba
etiam primatus Thessalonicensis antiquitatem vi-
dentur asserere. Quod verò à Iustiniano Nouell. xj.
dictum legimus: *Theſſalonica Episcopum aliquam*
sub umbra prefectoriae meruisse prærogatiuam. ad
Pannonias, & alias pertinet Illyrici Occidentalis
prouincias, quæ nondum in Attilæ ditionem ve-
nerant: eam enim olim ciuitatem nos iam suprà
totius Orientalis Illyrici metropolim fuisse de-
monstrauimus: nec ius hoc ei antè ademptum,
quam Iustinianæ primæ Episcopus, impetrato Ar-
chiepiscopi seu Primatis apice, omnes Daciæ pro-
uincias obtinuit citata Nouell. xj. dictus propterea
Ιλλνεινὸν Αρχεροῦς à Procopio orat. iiiij. vbi scitè vrbis

illius amplitudinem ita prædicat: ἀόλις ἀπλῶς μεγάλη
καὶ πολυστρίθεσπος, Καῖσαρ τὸν χώρας ἀπάσους μητέροις εἶ). ταῦτα
τὸν Ιαλυσιῶν Αρχερέα οὐκεπελήσω), τὴν ἄλλων ἀόλεων
ἄπτη ἀπε τοῦ περιβολοῦ τὸν ὅλον ἀξιωμένων.

Atque hæ fuerunt in toto Oriente Patriarcharum & Primatum sedes: mansit supremis Imperij temporibus Asiac primatus; reliqui omnes deformati, ut comperio ex Notitia Ecclesiastica apud Curopalatam, cuius hæc sunt: μητέροις Καισαρείας Καπτανοκίας, ὑπέρημος τῆς Ταρσίων, Καΐζαρος πάτριας ἀνατολῆς ὁ Εψεύς, ὑπέρημος, Καΐζαρος πάτριας Ασίας ὁ Ηρακλείας, ταῦτα δρός τῆς Ταρσίων, καὶ Καΐζαρος πάτριας Θράκης η Μανεδονίας. Sed illius infelicitis sæculi quo Ecclesiæ, & Imperij maiestas omnis conciderat, iucunda nulla potest esse recordatio.

DE PONTIFICIS MAXIMI

potestate. Quæ sit sacra Synodus in Nouell.

Theod. & Valentin. de Episcop. ordinat. Roma
& Ecclesiæ μητέροις. Episcopi ab Ecclesijs suis
deiecti, à Pontifice Max. restituti. Hunc sum-
mum Ecclesiarum omnium Rectorem prisca
Synodi agnouerunt. Vices eius obire magnum
in Oriente decus. Appellationes ad Pontificem
Max. ab Episcopo Constantinopolitano appro-

bate. Relationes ad sedem Apostolicam antiquitùs receptæ. Can. vj. Concil. Nicæni, & Rufini interpretatio illustratur. Alia Patriarchæ, alia Pontificis diœcesis. Rescriptum Innocentij III. de Patriarchæ Constantinopolitanæ electione, explicatur.

C A P. III.

R I E N T E M ergo percensuimus; posthæc eadem est celeritate percurrenda orbis Romani pars altera, dignitate & gloria longè præstantior; in ea primò summum Pontificem non audent Græci vnius diœceseos finibus concludere, vel aliter sextum Synodi Nicænae canonem exponere, quām ut agnoscant ei totius Occidentis curam obtigisse. Παῦλος Επιστόλη (ait Nilus) ἐπειδὴ δηλαδὴν, τὸν εἰωνεῖαν καρένειν. quod ijsdem penè verbis expressit & Balsamo. Verūm nos, quibus nomen Romanum grauissimum est, & sanctissimum, vti hanc solam Apostolicam sedem esse credimus, ita soli eius Pontifici vniuersæ Ecclesiæ clauum immortalis Dei munere datum profitemur: quæ haud dubiè fuit Concilij Nicæni sententia; sacra nimirum illa Synodus in Nouell. Theod. & Valent. de Episcop. ordin. quæ supremam hanc, & cœlo proximam potesta-

tem plenè testata est: Nicænam enim propter excellentiam intelligas oportet, cùm Synodum audieris ἐπος ὁ ἡ εὐαλησίας νόμος Theodorito, ιερεψηπος Sozomeno, & Nicolao Pontifici doctissimo *lex Ecclesiastica*; cuius præscripto fultus Iulius Pont. Max. suam etiam in Oriente quondam retinuit auctoritatem. Quin & Episcopi Eusebiani, quibus alioquin odio maximo erat Romana sedes, Romā tamen Αποσόλων φεγγιτίσιειον, καὶ θυεῖας υπέστολιν prædicabant, vt ex eorum epistola quadam retulit Sozomenus lib. iij. cap. vij. vbi de Julio verbis meminit tam honorificis, vt nihil suprà possit: αὐταὶ δὲ τοῦ (inquit) πατέρων υπερηφάνιας αὐτῷ περιποιήσονται οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς τῇ θέσῃ, ἐνθάδε τοῖς αὐτοῖς εὐαλησίαις ἀπέδωνε. loquitur nempe de Episcopis, quos in Oriente expulsos, & exturbatos sedibus suis, ille in pristinam dignitatem post Nicæna tempora restituit: quod fieri certè non poterat nisi ab eo qui in celissimo Principis Ecclesiæ folio ius diceret. Notum denique, vt annuente clarissimo fidei vindice Cyrillo, nec repugnantibus Episcopis qui ex toto Oriente Ephesum cōuenerant, missi illuc à Cælestino legati eum πασῶν τῆς εὐαλησίων φεγγίδα ἔχειν pronunciarint; vtque in Synodo Chalcedonensi, cùm magnus Leo vir Apostolicus, & uniuersæ Ecclesiæ Papa, ab ipsius legato Lucentio appellatus esset, nemo ex sexcentis illis Patribus (licet omnes impensiūs

quām par esset Episcopo Constantinopolitano fauerent) Lucentium verbo refellerit, aut legatorum subscriptiones quæ sedis Romanæ maiestatem adhuc tuentur arrogantiæ damnarit, aut reijciendas esse censuerit. Omitto Cyrillum Cælestini in Concilio Ephesino $\tilde{\tau}$ τόπον διέποντε (vnde Patriarcham Alexandrinum nomine Papæ nuncupatum tradunt Nicephorus & Balsamo.) Sed quid opus, si nulla fuisset in Orientis Imperio Pontificis Max. authoritas, vt ille Heracleano, Sardanensi, Corinthio, Philadelphensi, & alijs Episcopis à quibus Orientales Ecclesiæ regebantur, vices suas committeret? Atqui certè non tantùm Episcopos, sed ipsos etiam Thessalonicæ, & primæ Iustinianæ Primates à Pontificibus Romanis studiosius id efflagitasse, & acceptum pro summo beneficio habuisse docent Pontifices Max. Leo epist. lxxxiiij. Martinus epist. v. & vij. Iustinianus Nouell. cxxxij. & Balsamo vij. in Trullo.

Supersunt adhuc in Synodo Nicæna (quani ad nos integrum minimè peruenisse certissimis argumentis compertum est) hæc verba can. sexto: τὰ ἀρχαῖα ἡθη περιτέπω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Λιβύῃ, ἐν Πενταπλάνῃ, ὡσε $\tilde{\tau}$ ἐν Αλεξανδρείᾳ Επίσκοπος ωαίτων τέτον $\tilde{\epsilon}$ χειν $\tilde{\tau}$ ἀλεξανδριανοὶ πειδὴ $\tilde{\epsilon}$ τῷ ἐν τῇ Ρώμῃ Επίσκοπῷ τέτο σωμῆτες εἰν. quibus ostenditur Alexandrini patriarchatus exemplum ab Ecclesiæ Romanæ forma $\omega\varsigma \alpha\pi\delta\tau\epsilon$

ἀρχέποντες desumptum fuisse. Sed alia tamen Patriarchæ, alia Pontificis semper dignitas. quamobrem hoc tibi persuadeas oportet magnum nihilominus in Ægyptiaca dioecesi Pontificis nomen, & imperium fuisse: etenim in prouocatione quam Concilij Nicæni decreto firmatam non dubito, summi sacerdotij lumen maximè elucere negari non potest. Peruulgata est Athanasij, qui maxima pars magna fuit, ad Iulium appellatio. Et exciderat tamen Græcorum artibus lex illa de qua in Carthaginensi Concilio actum est; sed eam denuò in Sardicensi renouatam habemus. Passim occurunt in antiquitatem intuenti appellationum huiusmodi exempla, quorum authoritas nulla ratione labefactari, aut minui potest: indeque ius istud in ipso etiam Oriente receptum fatetur Flauianus Princeps Ecclesiæ Constantinopolitanæ epist. ad Leonem in actis Concilij Chalcedonensis hoc loco:
Libellos vobis direxit Eutiches plenos omni fallacia, atque calliditate; dicens iudicij tempore libellos se dedisse appellationis, & nobis, & huic conuenienti Concilio, & appellasse vestram sanctitatem, quod nequaquam verum est. Hic & frequentes relationes (quibus nihil fuit in Imperio Romano augustius) ut à summis magistratibus ad Imperatorem, ita ab Episcopis ad Romanum Pontificem factas facile possem ascribere; sed vnum pro multis

testimonium dabit Synodi Sardicensis ad Iulium epistola apud Hilarium: *Optimum & valde congruentissimum esse videbitur, si ad caput, id est, ad Petri Apostoli sedem de singulis quibusque prouincijs domini referant Sacerdotes.* Ad Patriarchæ igitur non Pontificis dignitatem respexit sextus ille canon.

Sed residet adhuc in verbis Rufini (qui Græca Latinè reddidit) nubecula quædam: *Apud Alexandriam (inquit) ut in urbe Roma, vetusta consuetudo seruetur, ut ille Ægypti, ut hic suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Ego Rufini interpretationem tuendam hoc loco non suscepi, nec Concilij Nicæni mentem eum asequutum esse contendō; quin sic existimo satius fuisse in re quæ tantum habet momenti verbum verbo reddere; verumtamen id sine vlla dubitatione confirmauerim his verbis Ecclesiæ Romanæ maiestatem nō lēdi. Nam vt breuiter, & summatim ea complectar quæ de Italiae diuisione à me superiori Diatriba pluribus explicata sunt; obseruan-
Cap. 3.
pag. 23.
sequens.

dum Romam, & suburbicarias regiones à Præfecto vrbis, & Vicario, vt reliquas Italiae prouincias à Præfecto prætorio Italiae, & eius Vicario regi atque gubernari consueuisse. Duas igitur habuit Italia diceceses; nam dicecesis nihil aliud est, quàm coniunctarum prouinciarum administratio: sed

Sed effecit vrbis dignitas, ut in Præfecto, & Vicario
constituēdo sola tantæ ciuitatis ratio habita videa-
tur : hinc diœceseos Italicæ nomen retinuit ea tan-
tum Italiæ pars, quam Præfectus prætorio admini-
strabat. Quo fit ut frequenter in Imperatorum con-
stitutionibus suburbicariæ prouinciæ, quæ omnes
in Italia sunt, ab Italia tamen separetur. Quod cùm
ita sit, nemini mirum videri debet, si earum Ecclesiæ
à Rufino cum Ægypto conferantur : amplissima
enim fuit Ægypti diœcesis, sed multò illustrior illa
pars Italiæ, in qua Roma ipsa augusto auspicio con-
dita, Imperium terris æquauit, & quam in diœce-
ses quoque formam redactam propriam vrbis di-
carunt orbis moderatores. Rufini igitur hæc sen-
tentia, Ægyptiacas prouincias ab Alexandrino ad-
ministrari, ut suburbicarias ab Episcopo Romano.
Nam quamuis aliæ quoque essent in patriarchatu
Romano diœceses (qua de re nemo vnquam dubi-
tauit) satis erat nihilominus vrbicariam, qua plures
prouinciæ & metropoles comprehendebatur cum
Ægyptiaca conferre: quid clarius? quid apertius? ni-
hil de summa hîc dignitate totiusque Ecclesiæ pro-
curatione detrahi vides. Atque hoc sensu accipi
oportet quod apud Iulianum legimus Nouell. cix.
*Archiepiscopum Iustinianæ primæ eadem iura su-
per Episcopos sibi subiectos habere, quæ Papa Ro-
manus habet super Episcopos sibi suppositos. Qui-*

P. H. B E R T E R I I

bus sanè non æqualis vtriusque statuitur authoritas; nemo enim qui sanæ sit mentis, cum æternæ vrbis Pontifice nouæ & ignobilis ciuitatis Episcopum conferendum putet, ne quidem insolens illa Græcorum natio. Suam Metropolitanus, suam habet Episcopus parœciam, in qua pari iure vtuntur; sed vniuersa tamen prouincia Metropolitani curæ subiicitur: quod dici similiter potest de Metropolitano, Patriarcha seu Primate, & summo etiam Pontifice: nam & is Patriarcha est in dioecesi certis definita prouinciis, (specialem vocat Hincmarus epist. vj.) plurésque, sicut alij Patriarchæ, habet Metropolitanos, in quos exercet non dissimilem potestatem. Verùm alia est Pontif. Max. dioecesis quæ orbis terræ regionibus terminatur. atque inde est quòd vniuersales cogit ille synodos; & Patriarcharum Episcopus appellatur à Cassiodoro lib. ix. epist. xv. Ideoque Patres, qui primo Arelatensi Concilio interfuerunt, haud temerè in epistola ad Siluestrum scripserant non vnam ab eo dioecesim administrari: *Placuit à te qui maiores dioeceses tenes potissimum omnibus insinuari.*

Fœlices nimium Christiani, si nihil vñquam de summa illa authoritate delibari permisissent: equidem, *τί εἴπω τὸν τολμεότερον, hoc semper in animum induco meum non sine præcipuo Dei nu-*

mine Orientem Occidentis viribus expugnatum
 (quæ Francorum pietati & virtuti laurea maximè
 debetur) vt illa pars orbis Patriarcharum sedibus
 inclyta Ecclesiæ Romanæ fasces submitteret, &
 eius amplitudinem, dignitatemque agnosceret.
 Quamobrem & lego, fateor quālibenter, quæ
 Innocentius III. de electione Constantinopoliti-
 tani Patriarchæ eo tempore decreuerat in cap. scri-
 ptum de electione: quod vt illustrem, & quædam
 rei penè iam oblitteratae vestigia ostendam, à pro-
 posito paululùm deflectere non pigebit: *Man-
 dantes* (ait Innocentius) *quatenus super his & alijs
 inquiras diligentissimè veritatem de meritis eleeti,
 & postulati apud Venetias, ubi nati fuerunt, &
 diutius conuersati.* postulatum hīc, & electum Ve-
 netijs; natos & educatos audis: quoniam iunctis
 antè Gallorum Venetorumque copijs Constanti-
 nopolis obsessa, & capta fuerat, totiusque exercitus
 consensu sancitum, vt si Gallus ad Imperij (quod
 Balduino posteà obtigit) culmen ascenderet, Ve-
 neto patriarchatus deferretur; idque Egnatium,
 Blondum, & Cuspinianum cùm non latuerit, à
 Villarduyno tamen, Niceta, & ab ipso etiam Imper-
 atore (cuius epistolam edidit annalium scriptor
 Gothofredus) prætermissum est. An quia palam, &
 in oculis omnium actum non fuerat de his pactio-
 nibus, quas nemo extitisse inficiabitur, qui eò rem

perductam intelliget, ut soli etiam Veneti ad reliquas Ecclesiæ Constantinopolitanæ dignitates, & officia admitterentur: quod iure optimo Innocentius prohibuit scripta ad legatos suos epistola, cuius pars est cap. v. de institut. Sed apertius ad ipsum Patriarcham: *Quòd si de cætero (inquit) solos Venetos in Ecclesia sanctæ Sophiæ Canonicos institueris, aut ad hoc operam impenderis, ut semper in eadem Ecclesia sit Venetus Patriarcha; nulla deinceps ratione poteris excusari, nec illud obserues, ut neminem Archiepiscopum præter Venetum in tota facias Romania.* sunt & aliæ eiusdem argumenti epistolæ in codice MS. Collegij Fuxensis Tolosæ, ex quarum vna ea tantum hîc appingam, quæ Francos potissimum ab illius Ecclesiæ dignitatibus & officijs remotos demonstrant: *Solos Venetos vel subiacentes eis in Ecclesia tua promoues, Francos, & alios probos viros alterius nationis promouere contemnens; volumus ut ab huiusmodi reuoceris abusu.* sed de his satis. Multa eruditè de Pontificis Max. potestate à viris pietate, & literis præstantibus sunt scripta, quæ gratius erit ab ipsis fontibus, quàm ex arenâ hoc riuulo haurire. Ego de re omnium grauissima breuiter tantum, simpliciter, & sine fuso egi,

ἀπλάγει τὰρ ὁ τῆς ἀληθείας μῦθος.

ECCLESIAE SOL FN ARCE
Romana. Omnis Italia in Pontificis Max.
Patriarchatu. An Ilyricum cum Italia con-
iunctum fuerit. Aquileia Dalmatiae ciuitas.
Nullus in Occidente Ilyrici Vicarius. Vera
Ilyrici metropolis Mediolanum. Ambrosius
Episcopus Mediolanensis Sirmiensis Episcopi
electioni præfuit. In Concilio Aquileiensi pri-
matus tenuit Episcopus Mediolanensis: nec tamen
Primatis aut Patriarchæ sibi honorem un-
quam arrogauit. Ravenna urbs regia, Flami-
niæ primùm metropolis, Æmilia postea attri-
buta. Nullum eius Episcopus sibi primatus in-
vindicauit. Ecclesiæ Ravennatis autocephalia.
Aquileiensis Episcopus. Gradensis & Foroiu-
liensis Primates fuerunt. Gradus noua Aqui-
leia. Longobardia Transpadana metropolis ve-
tus Aquileia. Venetorum Patriarcha. Pisa-
nus Primas. Carthaginensis Episcopus Africæ
primatum obtainuit. Eius authoritas in omnes
Africanæ diœcœs prouincias. Paschatis dies
scriptis à Pontifice literis solebat quotannis pu-
blicari. Treverensis primatus. Veterum Episco-
porum modestia. Arelatensis primatus. Pri-
mates à Sedis Apostolicæ Vicarijs differunt.

Suas tamen Primatibus vices aliquando Pontifices imponebant. Legati à latere. Eorum nomen ab Imperio ad Ecclesiam translatum. Britanniae Primatem ab Arelatensi Episcopo consecrari voluit Gregorius. Synodi cogendæ ius Arelatensi olim Episcopo concessum. Eius cum Episcopo Viennensi de iure metropolitano in Taurinensi Concilio controuersia. Viennensis prouincia inter eos diuisa. Ciuiiles, & Ecclesiastici Septem prouinciarum conuentus in Arelatensi ciuitate fiebant. Hinc mari sententia de primatu Viennensi in dubium reuocatur. Zosimi, & Bonifacij de Arelatensis Episcopi auctoritate diuersa decreta. Hilarius Arelatensis Episcopus Galliarum Primatem se asserebat, cui restitit Leo Pontifex Max. Aucta nihilominus postea huius Ecclesiae dignitas. Sed extincta tandem. Toletanus primatus. Unde eius origo. Gallia Narbonensis à Gotthis in Hispaniae prouincijs numerata. Inuenta Hispaniarum diuisio, quæ falso Constantino tribuitur. Profiliato, & extincto Alarico regnum Tolosanum funditus deletum. Quo tempore celebrata fuerit prima Aurelianensis Synodus. Tolosa Gotthis cum Aquitania concessa metropoleos nomen accepit. Due in eadem prouincia metropoles. Vetus Nicæa cum Nicomedia &c. & græcorum contentio.

Duae Britanniarum metropoles à Gregorio Magno constituta. De primatu inter Episcopum Cantuariensem & Eboracensem controuersia.

C A P. IIII.

Svos etiam Patriarchas & Primates Occidens coluit: sed cum Ecclesiæ Sol proprius ex arce Romana eam orbis partem aspiciat, mirum non est si obscurentur tanti luminis velut fulgore vicina sydera: ήλιος (ait Basilius Seleuciae Episcopus) ἐπαφεῖς τὰς ἀκτίνας, αὐτέργεν μὲν καλύπτει χρόνον, ἀμαυρεῖ δὲ φέγγος σελήνης, τῷ δὲ λαμπερῷ πόλεις ὑπερβολῇ τὸ φωσκεῖν συσέλλων οὐδείς. Egimus nos de suburbicariis prouinciis suprà, sequitur Italia prætorij Italici dicecesis prima, cuius metropolis Mediolanum; sed quis olim & totam Italianam in patriarchatu Romano sitam denegauerit? quamquam si supremam Pontificis Max. autoritatem respicimus, haud valde necessarium videatur de patriarchatus finibus disputare.

Vt ergo ad rem, nemo sibi persuadeat ciuiles diocesēōn, & prouinciarum formas in Ecclesiæ politia semper obseruatas; nec enim id res ratiōve suadet, quemadmodum suo loco planè & dilucide explicabitur, hīc tantū fas sit sagaciter odrari, & inuestigare, an Mediolanensi Episcopo ex

ei⁹ vrbis dignitate aliquid olim authoritatis acceſſerit, vt de Theſſalonicensi ait Iuſtinianus Nouell. xj. quod ita facillimè exequemur, ſi in hac quæſtione Italiæ adiungamus Illyricum, cuius aliquando duas fuſſe diocesefes, alteramque cum antiqua metropoli Sirmio Italiæ prætorio ascriptam perſpicuuni eſt. Sed vereor ego, ne vt Daciam alio loco Macedoniae adiunctam oſtendi, ita & hæc Illyrici pars diocesefos nomine feruato tunc Italiæ ~~adegnūn~~ fuerit, nec ſolūm eundem Præfectum, ſed & Vicarium habuerit, priſco & illuſtri exemplo legis Vatiniae; quæ, vt Suetonius ſcribit, Illyricum cum Gallia Cifalpina in Cæſaris gratiam coniunxerat. nec certe mirum; quippe Italiæ imminet tractus ille. Ausonius in Aquileia:

Itala ad Illyricos obiecta colonia montes.

Quin & fines, quibus inter ſe diſiunguntur, parum certi: ſiquidem Aquileia ipsa Italiæ vrbis, Dalmatiæ (quæ Illyrici prouincia eſt) aliquando tribuitur, vt probat hic primæ Synodi Arelatensis locus: *Ex prouincia Dalmatiæ ciuitate Aquileia Theodorus Episcopus.* & conſirmat etiam prouinciale Romanum, in quo Pontifex Max. longo poſt tempore id ipsum fequutus videtur; atque ideò nullus, ſi quid coniectura aſſequi poſſum, in Occidentis Notitia Illyrici Vicarius. vir doctiſſimus, qui commentariis utramque Notitiam illuſtrauit, occupato iam à
bar

barbaris Illyrico, magistratum, qui fungi munere suo non poterat, prætermissum existimauit: sed profectò nondum in Illyrico funditus deletum erat nomen Romanum; & quod caput est, cùm omnes huius diceceseos prouinciæ, earumque Rectores hoc Imperij breuiario comprehendantur, non occurrat facilè qua ratione omitti potuit Vicarius. Itaque Sirmium, nisi frustrà sum, pristinum quidem honorem retinuit; sed vera tamen Italiæ, & Illyrici metropolis eo tempore Mediolanum. Huius sententiæ non leue argumentum in electione Anemij Sirmiensis Metropolitanus, cui Ambrosius Mediolanensis Episcopus præfuit, ita Paulinus in eius vita: *Cum Ambrosius Sirmium ad creandum Episcopum Anemium perrexisset, ibique Iustinæ tunc temporis Reginæ potentia, & multitudine coadunata de Ecclesia pelleretur, ut nō ab ipso, sed ab hereticis Arianis Episcopus ordinaretur, essetque constitutus in tribunali, nihil curans eorum quæ à muliere excitabantur &c.* An permisisset scilicet Augusta, nisi sedis Mediolanensis hæc fuisset authoritas, vt Ambrosius, cui illa pertinaciter erat infensa, electioni Episci in alia dioecesi præficeretur? Non Ariani quoque, qui ab Illyrico profecti, vt docet Maximi tyranni epistola ad Valentianum Augustum, iam Occidentem insanæ prauitatis opinione infecerant, viro sanctissimo, quem

hostili odio prosequabantur, restitissent?

Hæc si fuit Mediolanensis Episcopi authoritas in Illyrico, quî minor eadem esse potuit in Italiæ dioceſi, cuius Mediolanum propria fuit metropolis? sanè in Concilio Aquileiensi (quod potissimum ex Italiæ prouincijs conuocatum docet Gratiani ad Præfectum prætorio epistola) ipsum Ambrosium primas tenuisse ex serie actorum liquidò fatis deprehenditur; neque verò Italiæ statu post crebras illius vastationes immutato prorsus evanuit hæc potestas, vt subindicat vetus mos in Aquileiensis Episcopi electione obſeruatus can. iſtud.

i i. quæſt. i. & can. pudenda. 24. quæſt. i.

Sed verum fateamur, amat Polymnia verum.
Nunquam ille ſibi tantum arrogauit, vt Patriarchæ aut Primatis nomen usurparet; quod Gelasius etiam non obscurè innuit in epift. ad Dardanos. Itaque vnuſ adhuc totius Italiæ & Occidentalis Illyrici Patriarcha, vrbis æternæ Episcopus.

Arx demùm Imperij & propugnaculum fuit Rauenna, *vrbium* (ait Paulus Diaconus) *nobilissima*, ita vt regium nomen conſequuta ſit. Iornandes cap. xxix. de rebus Geticis: *Tertio milliario ab urbe erat regia Rauennate.* nec ad ſumnum decus ei defuit ſplendor Ecclesiæ. Nota ſatis Valentiniāi conſtitutio, quam Hieronymus Rubeus rerum Rauennat. ſcriptor edidit: *ἀνὰ ταύτην τοῖς γηνοῖς*

ἐγνεῖνα. meritò dubitant viri iudicio, & doctrina
præcellentes; in ea nihilominus nullum Patriarchæ
aut Primatis vestigium agnoscas. metropolim qui-
dem Flaminia fuisse docet Zosimus lib. v. Πατέρων
μητρόπολις Φλαμίνιας πόλις ἀρχαία. & vetus prouin-
ciarum index: *Flaminia in qua Ravenna.* sed hoc
initio, posteà Æmiliae attributam veteri hoc lapide
comprobatur: **C R O N I O . E V S E B I V S . V . C .**
C O N S V L A R I S Æ M I L I A E . A D D I T A . P R A E-
D I C T A E . P R O V I N C I A E C O N S V L A R I . V I-
G I L A N T I A . E T . I V S T I T I A . E I V S . R A-
V E N N A T I V M . C I V I T A T E . Q V A E . A N-
T E A . P I C E N I . C A P V T . P R O V I N C I A E .
V I D E B A T V R . nam Picenum (ne quis híc
hærebat) eandem cum Flaminia prouinciam alibi
ostendimus. Denique Æmiliae metropolim fuisse
testis non solùm Valentinianus, sed & Simplicius
Pont. Max. (qui aliquot post annos Ecclesiæ Ca-
tholicæ curam suscepit) in epistola ad Ioannem
huius ciuitatis Episcopum, in qua, *Ordinationes*
(inquit) *tibi Ravennatis Ecclesiæ vel Æmiliensis*
noueris auferendas. nescio an tunc Æmiliae addita
fuerit Flaminia: etenim ciuitates ferè omnes, quæ à
Valentiniano Æmiliae ascribuntur, Romandiola
(quæ vulgò Flaminia exponitur) comprehensas in
prouinciali Romano habemus: adeoque Paulus
Diaconus qui easdem Æmiliae ciuitates assignat,

*Non nihil
diversa.
apud Gris-
ter. pag.
399.*

Rauennam tamen in Flaminia constituit. Sed hæc nimirum tenebris offusa latent adhuc in sinu antiquitatis. Id verò exploratum vnam tantùm à Rauennatum Episcopo prouinciam administratam, in qua nullum vñquam Primatis ius habuit: quò fit vt eius quoque modestiæ à Gelasio magnoperè commendetur. Taceo (vt verbum Anastasij in Dono usurpem) *autocephaliam*, indignum herclè facinus , & silentio æterno obruendum ; cuius author post institutum (vt credi potest) Exarchatum eruditus Græcis moribus fuerat: ὁ Φιλόθεος Σαλμωνίδης μηνέῳ τῷ χεῖματι τοῦτον λέγει.

Et tamen auditum aliquando nomen Primatis aut Patriarchæ in quibusdam Italiæ prouincijs non inficior. Aquileiensem Patriarcham nemo ignorat; ita Paulus, ita Seuerus, & Abbas vocantur à Paulo Diacono. Et quidem Istriæ quondam Venetiæque fuit metropolis Aquileia; iactata etiam celebritas Romatianæ , palatumque vetustissimum , cuius egregia pictura laudatur in panegyrico ad Maximianum; neque quenquam latet Ecclesia eius antiquissima , de qua Manasses Arelatensis apud Luitprandum lib. iiiij. cap. iiij. tametsi incertum quo primùm tempore Episcopus ille Patriarchæ nomen sibi asciuerit: appellatio certè non admodùm vetus. Verùm & eadem Venetiarum prouincia Gradensem Patriarcham habuit: nec dubium quin Aqui-

leiâ à Longobardis captâ, Patriarcha, qui profugus in paruam illam Insulam concesserat, noui huius patriarchatus author extiterit; ex eoque Gradum nouam Aquileiam, & Gradensem Episcopum nouæ Aquileiæ Patriarcham dixerit Leo IX. Pontifex Max. epist. ij. Diuersa ergo partium studia in medio belli diuturni æstu effecerunt, ut Patriarchæ ambo appellati sint: vtriusque sanè fit mentio in prouinciali Romano, & apud Paulum Diaconum lib. iij. cap. xxxiiij. Adijsciendus Foroiuliensis, qui Patriarcha quoque dicitur à Vvalfrido Strabone de reb. Ecclesiast. cap. xxv. Etenim post diruptam, vt arbitror, Aquileiam, Forumiulij Venetiarum fuit metropolis. Paulus Diaconus lib. ij. cap. xiiij. *Venetia Aquileia ciuitas caput extitit; pro qua nunc Forumiulij.* Sed posteà cùm Graden sis Episcopus & Foroiuliensis de finibus inter se disceptarent, Venetiam & Istriam obtinuit Graden sis, Longobardiam Foroiuliensis. Leo IX. epist. ij. iam citata: *Judicio totius sanctæ Synodi definitum fuit, vt noua Aquileia totius Venetiae & Istriae caput & metropolis perpetuò haberetur, secundum quod euidentissima predecessorum nostrorum astruebant priuilegia: Foroiuliensis verò Antistes tantummodo finibus Longobardorum esset contentus.* & hoc opinor iure vsus est posteà Aquileiensis Patriarcha, cùm aliquam pristinæ fortunæ

partem recuperasset; atque ita Venetiarum prouinciam amisit Aquileia, & Longobardiae Transpadanæ, quam Æmiliam vocat Guntherus, metropolis facta est.

*Æmilia primam fama cognouimus urbem
Quæ, velut ex Aquila cunctarū rege volucrum,
Nomina clara gerens, Aquileia ritè vocatur.*

Ex his porrò contemplantibus, quæ illis temporibus miseris planè, & luctuosis fuerit Italiae facies, nihil vsquam in Ecclesiasticis ciuilibusque prouinciarum formis fixum & stabile videbitur. Sedenim (vt hoc quoque addam) Dominicum Gradi Antistitem Gregorius VII. Venetiæ vocat Patriarcham lib.j. epist. xvij. Gradensem eum fuisse probat epist. xiiij.lib. iiij. nondum enim parua illa Insula patriarchatu suo exuta fuerat, vt fidem facit epistola xxxix.lib. ij. At Venetorum vrbs clarissima (quæ, iactatâ turbulentissimis tempestatibus & procellis Italiâ, velut Rhodus altera celsum vndis caput extulit, vt pérpetuum florentissimæ Reipublicæ domicilium esset) patriarchatum tandem, Gradensis nomine extincto, fœliciter 'est adepta. Censetur etiam inter Italiae Primates Pisanus, cuius auctoritatem ornat & amplificat Innocentius III. epist. ad Hubaldum lib. j. Sed videor forsan de his nimis multa: ad veteres enim illos Patriarchas & Primates, qui integras administrabant dioeceses, pertinet nostra Diatriba.

Sequitur Africa prætorij Italici tertia & celeberrima dioecesis, cuius ducentos quinque Episcopos Carthaginensi aliquando interfuisse Concilio obseruauit Leo IX. epist. iij. & iiij. fuerunt autem omnes illius Metropolitani Primates, ~~πατριάρχες~~, siue ~~πατριάρχης καθέδρας Επισκοπος~~, sed ἔξαρχοι dici non poterant can. xxxix. Concil. Carthagin. quamuis & hoc etiam verbo nonnunquam Metropolitani designentur, vt ab Euagrio lib. iiij. cap. xj. ~~ταῦτα τέθεντες ἐκεῖνοι διοικήσωσι Πατεριάρχας αὐλῆσις συμβαίνειν.~~ τὰς τε τὴν πόλεων Επισκόπους, τοῖς ιδίοις ἔξαρχοις ἐπειδόντες. verūm hoc parcīus : proprium enim solis dioeceseōn Primatibus, quibus adnumerandus est Carthaginensis Episcopus, Leoni IX. Pontifici Max. rectè dictus in epist. iiij. *maximus Africæ Metropolitanus.* eum certè toti Africæ à se præpositum gloriatur Iustinianus Nouell. cxxxj. πὸ δικαιον τὸ ἀρχεφορίνος ὅπερ τῷ Επισκόπῳ Ιουστινιανῷ Χαρχιδόνος τὸ Αφεικῆς διοικήσως διδόνειαμδυ, οἵ δὲ περ ὁ Θεός ταίτεων ἡμῖν διοκτήσης φυλάττεσθε πελάσσομδυ. At sine dubio non sunt hæc iura à Iustiniano primū concessa, sed post receptam à Vandalis Africam restituta : magnamque tanti Antifititis iam anteā fuisse authoritatem apparent satis ex can. 56. Concil. Carthagin. vbi Epi-gonus Episcopus Aurelium Antifitem ita alloquitur : ἀνάγκης ἔχεις ἀντὸς πάσας τὰς ἐκπληκτικὰς ταῦτα εἰπεῖν. οὗτοι ἔξασταν σὺν ἡμεῖς καὶ δίδομδυ, ἀλλ᾽ οὐποσφεγγί-

Ζορδὴ ταύτην τῇ σῇ περιφέρεσσι τῇ Καΐνῳ αἱ καρτεῖν δὲ
θέλης, καὶ περιχειρίζεσσι περιεστῶται ἐπιληπτίας &c.
Sunt & alia permulta in Synodis Africanis, quæ
Carthaginensis Episcopi in totam dioecesim au-
thoritatem prolixè declarant, vt quòd Clericos ex
omnibus Africæ prouincijs consecrabat, quòd sine
eius formata, quam Διπλωμά vocant, ad comita-
tum iter institui non poterat, quòd cæteris Africæ
Episcopis solemnen indicabat Paschatis diem,
quem tamen anteà Pontifex Max. præscriperat, vt
ex epist. x. Innocentij I. ad Aurelium Episcopum
Carthaginem apertè conuincitur: & hæc qui-
dem fuerat Alexandrino Episcopo cura olim dele-
gata; sed ille ad sumnum Pontificem referebat, vt
Beda cap. xlj. de ration. temp. & Magnus Leo in
epist. lxxij. ad Martian. Aug. luculenter exponunt,
neque immeritò: nam quod vniuersa Ecclesia
simul eadem die exequi debebat, id par fuit ab
ipso vniuersitatis Rectore promulgari; nec aliud in
can. j. Synodi Arelatensis primæ decernitur.

Trans eo nunc ad prætorium Galliarum, in quo
tres sunt item dioeceses, Galliæ nimirūm, Hispaniæ,
& Britanniæ. Galliarum metropolis fuit Au-
gusta illa Treuerorum, vrbs vtique nobilis &
copiosa, cuius Episcopus primatum amplissimum an-
tiquo hoc epigrammate tuetur:

Ac

Accipe primatum post Alpes Treuir ubique

Quod tibi Roma, noua lege dat & veteri.

Quibus verbis sanè tres maximas dioeceses comprehendendi nemo non intelligit: & verò magnam eius ciuitatis, quæ Transalpinis omnibus antecelleret, dignitatem esse oportuit; quanquam Episcopus qui illic sedebat adæquandam (si Gelasio credimus) cum ciuili potentia Ecclesiasticam autoritatem nunquam putauit: quod verecundiæ forsan & modestiæ tribuendum putas, quæ tanta quidem priscis temporibus in primis Ecclesiæ moderatoribus elucebat, ut speciosa omnia honorum vocabula facilè respuerent, & extraordinaria potestate, quam obtinerent, comiter vterentur; res in Concilio Carthaginensi Aurelio totius Africæ Primi ab Epigonio laudi data: Επίγονος Επίσκοπος εἶπεν ἡ ἀγαθοθέλεια μεσάξῃ τὸ Κέκτιαν ἡπερ γὰρ πολυάς εἴπερ δωρὶ αὐτελφε, εν τῷ πᾶσιν ἔαυτον διποθεινύειν ἀγαθὸν οὐ φιλανθρωπον. sed nullum ferē (εἰρήσει) γὰρ πάλινθες) in veteri memoria tantæ occurrit potestatis vestigium. Nec ego mihi persuaserim quenquam Episcopum Treuerorum in tribus his dioecesibus Primatem unquam egisse: si quis tamen in propria eum Galliarum dioecesi præcipuo quodam & exorti honore olim donatum contendat, minimè obnitendum arbitror. Nicetium Treuericum sic compellauit Venantius Fortunatus:

Totius orbis amor, Pontificumque caput.
& alio loco Magnericum:

Culmen honorificū Patrū Pater Archisacerdos.
Sed nihil ibi quod quiuis Metropolitanus suo iure
sibi non vindicet. Et iam profectò notus erat in
Gallij s primatus Arelatensis , cuius origo inuesti-
gationem habet nō difficilem. Laborante Imperio,
& rebus in Occidēte iam inclinatis,nouum istud in
Gallij sydus apparere cœpit, de quo Iustinianus in
epist. quæ superest in collat. ij. quintæ Synodi: Sede-
nim Valentiniano Episcopo Scythia & Aureliano
Arelati quæ prima est sanctissimarum Galliæ Eccle-
siarum, scripsit & manifestauit. & Pelagius apud
Nicolaum I. in epist. ad Michaëlem Imperatorem:
Passi estis surripi vobis & Sabaudium fratrem, &
Coëpiscopum nostrum Arelatensis ciuitatis Antisti-
tem, cuius Ecclesia in regionibus Gallicanis prima-
tus priuilegio, & Sedis Apostolicæ vicibus decora-
tur. hunc enim Sedis etiam Apostolicæ Vicarium
fuisse probant epist. Vigilij Pōt. Max. ad Episcopos
Galliarū; & Gregorij Magni epist. liij. & liij. lib. iiij.
Sed caue putas , ob id Vicarios omnes Apostolicæ
Sedis Primates fuisse , vt quibusdā viris doctissimis
visum est. Enim uero Primates aliquando Pōt. Max.
vices sustinuisse in dubium vocari non potest ; sed
differunt tamen à Vicarijs: nam quis Heracleanum,
Sardanensem, Corinthium, & alios huiusmodi, qui

Vicarij Sedis Romanæ in Oriente fuerunt , Primates appellauerit eos Balsamo vj. in Trullo Legatos vocat ἐν τοις πληρεστάτοις ἀποστολοῖς διατάξεις à latere dixerunt nostri Pontifices , quod nouum non est ; siquidem in Concilio Carthaginensi de Pontifice Max. dicitur : ἡναὶ ἐν τοῖς πληρεστάτοις ἀποστολοῖς διατάξεις εἴλη ἐν τῇ Ἑβραιᾳ ἀπόστολος εἴη . & in epistola Magni Leonis ad Faustum & reliquos Archimandritas Constantinopolitanos : *Cùm propter causam fidei, quam Eutyches perturbare tentauit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis assisterent.* ab Imperio sumptum vocabulum, ut ostendit illud Possidonij in vita Augustini de Tribuno & Notario , qui ad componendas de religione contentiones in Africam ab Honorio Imperatore legatus fuerat : *Propter quod perficiendum etiam de suo latere Tribunum & Notarium Marcellinum ad Africam Judicem miserat.* sed maior semper Legati à latere , quàm aliorum omnium qui Pontificis vices obirent potestas ex cap. 8. & 9. de offic. legat. Arelatensem igitur & Primatem, & Vicarium fuisse constat: ad primatum respexit Gregorius Magnus cùm Virgilium urbis illius Episcopum Galliæ Metropolitanum appellauit epist. liij. lib. v. cuius dignitati ne quid temerè detraheretur, consulenti ipsum Augustino Britaniarum Primi omniem in Galliarum Episcopos autoritatem denegauit, vt est in can. iij. xxv. q. ij.

& apud Bedam lib. j. cap. xxvij. quin euocatum illum è Britannijs, vt author idem Beda, ad extremos Galliarum fines ab Arelatensi Episcopo consecrari voluit; nimirūm vt à summo Antistite Galliarum (quarum Britannia quondam pars fuerat) tanti sacerdotij honorem acciperet. Hæc sanè si quis attentiùs cogitet Arelatensi totius Galliæ primatum putet asserendum; sed rem altiùs adhuc ordiri, & à capite repetere non grauabor. Primùm, Synodi ex diuersis prouincijs cogendæ potestatem eum antiquitùs habuisse discimus ex can. i 8. Concil. Arelatens. II. qua ratione forsan ab eo de prouinciæ primatu, hoc est, de iure metropolitano cum Viennensi Episcopo disceptatum est in Concilio Taurinensi; cuius hoc fuit iudicium, vt qui ciuitatem suam metropolim ostenderet, is Metropolitanus honorem, & prouinciæ curam susciperet. Attamen in omnibus Galliarum Notitijs quæ ad nos peruererunt Vienna semper totius est prouinciæ metropolis, & in Synodo Arelatensi prima Arelas inter ciuitates Viennenses numeratur: *Ex prouincia Viennensi ciuitate Arelate Marinus Episcopus.* Verùm ex ipsius Concilij Taurinensis sententia controuersia demùm transacta, & prouincia inter eos diuisa est; quod Zosimi, & aliorum etiam Pontificum (quorum literæ ex tabulario Ecclesiæ Viennensis nuper in lucem prodierunt)

authoritate fulcitur. *Sicut in Taurinensi* (ait Zo-
simus ad Simplicium Episcopum Viennensem)
grauissimorum Episcoporum Synodo pacis concilio
decreatum est viciniores tibi intra prouinciam ciui-
tates vindices. eaque diuisio à Leone iam re-
cepta, Symmachi rescripto his verbis confirmatur:
Quemadmodum Leo Papa dudum recognitis par-
tium allegationibus definitiuit parœciarum nume-
rum, vel quantitatem Viennensi & Arelatensi
Sacerdotibus deputatam, & nos præcipimus nullius
vſurpatione transcendit. indeque omnes ciuitates,
ex quibus Arelatensis Metropolitani prouincia
conflata est, in antiqua Viennensi reperiuntur.

Cæterum Taurinensem Synodum quarto Hon-
orij consulatu, aut circa, coactam conijcio; tunc
enim è viuis excesserat Ambrosius (sicuti à Comite
Marcellino proditum est) cuius recens obitus in
Synodo illa memoratur: necdum tyrannidem oc-
cupauerat Constantinus, à quo Arelas Galliarum
facta metropolis, sumnum Præfecti prætorio tri-
bunal accepit; nihilque profligato illo mutauit Ho-
norius, vt pote qui non poterat Galliarum præto-
rium Treueris, quibus ademptum fuerat, resti-
tuere, cùm victo Constantino illas tantum prouin-
cias receperit quæ in Tyranni potestate reman-
serant, vt prodidit Sozomenus lib. ix. cap. xv. vbi de
hac victoria verba faciens ita scribit: ἐξ ἀκείνων πάλιν

τὸν ἐπάνωον εἰς τὴν Οὐραῖαν ἡγεμονίαν ἐπανῆλθε καὶ τοῖς
ὑπὸ ἀυτὸν ἀρχεστοις ἐπειδεῖ. Iam vtraque Belgica , &
maior Galliarum pars à Romanis defecerat. Sic igitur
aucto splendore vrbis Arelatensis , Ecclesiæ
dignitas facta illustrior est ; idque adeò ut non ci-
uiles tantum , verùm etiam Ecclesiasticos exhibe-
Septem prouinciarum conuentus in ea celebratos
scriperit Hincmarus epist. vj. quod non impro-
bo, quamuis quod ait primatum Viennensi Episco-
po prius concessum , persuaderi mihi non facilè
fino : duas enim doctissimum Cardinalis Baronius
protulit ex veteri quodam Arelatensis Ecclesiæ
codice Zosimi epistolas ad Episcopos vtriusque
Narbonensis atque Viennensis , & ad Hilarium
Narbonensis primæ Episcopum xj. Honorij con-
sulatu scriptas, hoc est, vj. ferè post extinctum Con-
stantinum anno, in quibus ille Viennensem prouin-
ciam , & vtramque Narbonensem Episcopi Are-
latensis pontificio (ut ipsius verbis vtar) ex antiqua
consuetudine subiectas affirmat ; nec probatur ei
quod statuerat Synodus Taurinensis : quo magis
miror aliud statim Bonifacio visum. Nam cùm Pa-
troclus Arelatensis , cui impensè fauerat Zosimus,
Episcopum in Lutuueni primæ Narbonensis ciuitate
constituisse, Patrocli decretum rescidit Boni-
facius in epistola ad Narbonensem Metropolitanum ; eiusque exemplo mox cùm Hilarius , qui

Arelatensem urbem edicto Constantini non ita
pridem Galliarum metropolim factam intellexe-
rat, graues ob ipsum etiam Galliarum primatum
controversias excitauisse, Magnus Leo summa
animi contentione restitit, elatosque eius spiritus
ita contudit, ut ipsum etiam Metropolitani hono-
rem illi ademisse videretur: quod ostendit eius
epistola xcijj. in editione Romana ad Episcopos
prouinciae Viennensis. Nec verò dubites Hilarium
magni demùm nominis, & eximiæ sanctitatis vi-
rum Episcopum Arelatensem fuisse; neque te fallat
~~πολυμεθέσατος~~ Augustinus, qui Viennensem vocat in
epit.iur. Pontif. nam extat alia eiusdem argumenti
epistola ad Episcopos Galliarum inter Ecclesiæ
Viennensis monumenta, quæ apertè conuincit
eum Arelatensi præfuisse Ecclesiæ, ut & celeber-
rima illa Theodosij constitutio de ordin. Episcop.
Et sunt hæc certè: sed nihilominus turbine illo &
subita tempestate prostrata non est Arelatensis
Ecclesiæ gloria, verùm ijs ipsis initijs & funda-
mentis excitata sic demùm creuit (quod sine Pon-
tificum fauore fieri nunquam potuisset) ut Iusti-
niani & Gregorij Magni temporibus primas in
Gallijs obtineret: ad extremum tamen, ut omnium
est rerum vicissitudo, summa illa dignitas paulatim
imminuta concidit; quod probatur his Gregorij
VII. uerbis epist. ij. lib. vj. *Arelatensis Ecclesia*

non solum à beato Gregorio Doctore dulcifluo, sed etiam à pluribus eius sanctis antecessoribus, cùm haberet vicem Sedis Apostolicæ, ut omnes Episcopos totius regni Francorum, quod tunc latius extendebatur, ad Concilium conuocaret, eosque in iudicio constrainxerit (sine cuius licentia nullis ex supradictis Episcopis longè à suo Episcopatu fas erat abire) post aliqua tempora pro quibusdam causis prædicta potestas & authoritas cessauit.

De Hispaniarum Primate nihil ante Gothorum tēpora certi habemus. Hispalis Bæticæ metropolis est, cuius Episcopum Apostolicæ Sedis Vicarium constituit Simplicius Pontifex Max. epist. j. nec ideò tamen parta illi primatus dignitas. Regia hæc olim Vandalorum, sed postquam Gothi ditione Hispaniæ potiti sunt, inter omnes eius ciuitates longè præstitit Carthaginensis prouincia vrbis Toletum noui regni caput. Rodericus lib. iij. cap. xxiiij. (Hispalis) ante Gothorum aduentum à Silinguis Vandalis vrbis regia habebatur, sed Gothi ab ea Curiam mutauerunt in Toletum. hinc Toletum vrbis regiæ, & Episcopus Toletanus Primatis nomen assumpsit; de qua dignitate ita meminit Rodericus lib. ij. cap. xxj. vbi de Chindasuinto Rege loquitur: *Fste à Romano Pontifice obtinuit priuilegium, ut secundūm beneplacitum Pontificum, Hispanorum primatiæ dignitas esset Toleti, sicut fuerat*

fuerat ab antiquo. Nec desunt tamen qui primatum Hispaniarum ab Ecclesia Hispalensi in Toletanam translatum arbitrentur: mira de huius primatus origine & progressione narrantur.

*Debita sit patriæ libertas ista, sed omnis
In vero mihi cura.*

Ad regnum peruenit Chindasuintus Æra Dcxxx. ante quod tempus nullum huius dignitatis vestigium: non enim de Hispaniarum primatu, sed de metropoli Carthaginensis prouinciae quæstio erat in Synodo Toletana, quæ Æra Dcxlviiij. sub Gundemaro congregata fuerat, vt ex eius verbis perspicüè dignoscitur; at posteà Æra Dccx. cum regnum obtineret Vuamba, noua Ecclesiasticarum prouinciarum diuisio edita, in qua Quiricus Archiepiscopus Toletanus Primatis nomine ornatus est. Demùm Æra Dccxix. in Concilio Toletano xij. can. 6. statutum, vt Toletanus omnes Hispaniæ Episcopos à Principe electos probaret, eosque certum est ex omnibus Hispaniæ prouincijs frequenter ad Synodos Toletanas conuenisse; sed & aderant ipsi Narbonensis prouinciae Patres nullo iure, regia tantum autoritate coacti, vt Innocentius Pontifex Max. profitetur epistola ad Petrum Compostell. Archiepisc. his verbis: *Constat Narbonensem per multa tempora venisse ad concilia Toletana, nec tamen Toletana metropolis aliquid iuris habuit in*

Ecclesia N arbonensi , sed mandato R egum illa
siebant ; quod magis violentum , quam iustum præ-
sumitur extitisse . Quin & prouincia illa quia Go-
thicæ ditionis finibus continebatur , citerior est
Hispania appellata , vt testatur hic locus ex Vuam-
bana descriptione in collect. Concil. Hispan. Pro-
uinciam quoque Galliæ quæ Hispania citerior di-
citur , sibi rebellantem subiugauit . Et ex hoc fonte
fluxit posteà fætitia & commentitia illa Hispa-
niarum diuisio , Constantino , vt aiunt , authore , ex
antiquo bibliothecæ Toletanæ codice descripta ,
qua prima Narbonensis , & eius ciuitates compre-
henduntur . Sed an quisquam ita parum cautus &
intelligens , vt in re tam aperta fucum sibi fieri , &
Gothica pro Romanis obtrudi patiatur ? Nullus
Concilijs Toletanis Tolosæ (quam Narbonen-
sis tamen prouinciæ vrbem esse non ambigitur)
Episcopus vnquam subscrispsit ; atque adeò cla-
rissima hæc ciuitas Gothicæ regni domicilium , occi-
so in acie Alarico , fusis fugatisque eius copijs iam
in Clodouei manus venerat . Isidorus in chronicō :
*Alaricus tandem prouocatus à Francis in regione
Pictauensis vrbis prælio inito extinguitur , eoque
interfecto regnum Tolosanum occupantibus Francis
destruitur . Conuenit illi cum Iuone qui hæc etiam
in chronicō : Clodoueus milliario decimo à Pictauis
vrbē cum Alarico Rege pugnam iniijt , eumque*

vicit & occidit, sibiique subegit Tolosam, Santones, omnemque Aquitaniam. Quod (ut ex Isidori verbis facile intelligitur) circa Æram Dxlv. contigit, & longè ante Chindasuinti regnum, cùm nondum Episcopi Toletani potestas se altius extulisset: hoc autē tēpore conuocatam j. Aurelianēsem Synodus ostēdit Clodouei epistola, qua significat Christianissimus Rex quod ab eo statutum fuerat priusquam in hostium fines inuaderet. Celebratum tamen post insignem illam victoriam Concilium dubitari minimè potest, cùm in eo consederint Episcopi Burdegalensium, Xantonum, Caturcorum, Auschiorum, Ruthenensium, Albigensium, (sic in eius Synodi actis, non Abridgeantium legendum est) & alij, quorum ciuitates Gothis parebant: nec defuit etiam ipse Antistes regiæ vrbis Tolosæ. Ecquis autem ita credulus, ut existimet tot Episcopos ignoti Principis dicto audientes huc per tela, per hostes contendisse; quod nisi extincto belli metu vix aut nullo modo fieri potuit. Et obseruandum Tolosam in ea Synodo metropolim appellari: ita enim subscrispsit illius Antistes: *Leontius Episcopus Tolosanæ metropolis.* Hæc igitur Gothorum imperio liberata antiquam reiecit, & abdicavit metropolim, quæ in hostium potestate remanserat; nisi quis eam simul atque regium gentis Gothicæ solium accepit, metropolim factam arbit-

tretur; Gothis quippe cùm Aquitania concessa fuerat: Isidorus in chronicō Æra ccccliij. quo tempore labentis Imperij molem sustinebat Honorius: Data (à Constantino Patricio) *Gothis ob meritum victoriæ ad habitandum secunda Aquitania usque ad Oceanum cum quibusdam ciuitatibus confinium prouinciarum.* in quibus sine dubio Tolosa, quam idcircò captam ait Rutilius, qui sub Honoriō præcipuis dignitatibus functus est:

*Errantem Tuscis considere compulit agris
Excolere externos capta Tolosa lares.*

Idacius in chronic. lib. iij. *Temporibus Honorij regnum Gothorum bifaria diuisione partitur, qui in Italia considerunt ditioni Imperij se tradunt, reliqui Aquitania prouincia ciuitate Tolosa eligentes sedem Regem eligunt Ataulfum.* Itaque tunc metropolis fuit Tolosa, sed sine prouincia, quam longo post tempore à Ioanne XXII. demùm obtinuit. Nec verò nouum, vt duæ reperiantur in eadem prouincia metropoles: Nicomedia primùm totius Bithyniæ metropolis extitit, verùm Niceæ in eadem prouincia hunc deinde honorem Valentinianus & Valens concederunt; hac tamen lege, vt nihil mutaretur in prouinciæ forma: quam in sententiam extant duæ Principum illorum constitutiones in actis Concilij Chalcedonensis act. xiiij. quibus accessit hæc ipsius Synodi

sententia : Authoritatem quidem metropolitanæ
 inter Ecclesiæ prouinciæ Bithyniæ Nicomediensis
 reuerendus habeat Episcopus, habente Niceno ho-
 norem Metropolitanæ tantummodo , subiacente
 autem ad exemplum aliorum Episcoporum prouin-
 ciæ Nicomedensi: hoc enim visum est sancto Con-
 cilio. Sed vetus nempe fuerat ea de re inter duas
 illas ciuitates contentio , quam indicat Dio Chry-
 stostomus his verbis ad Nicomedienſes orat. xxxvij
 αὐτὸν μὴ τὸ μητροπολεως ὄμιν ὄνομα Νικαιόν , οὐ , τὸ δὲ τὸ
 ψευδέων ποιὸν οὐ , πί το τέτο εἰλαττόν. Nec certè Va-
 lentinianus & Valens huius authores beneficij Ni-
 cæam priùs metropolim appellatam infiantur,
 nec Ammianus veretur eam in Bithynia matrem
 vrbium vocare lib. xxvj. In eadem quoque prouin-
 cia Chalcedon posteà à Martiano metropoleos
 nomen ipso Chalcedonensi Concilio approbante
 impetravit ; sed nihil præter inane nomen, quod &
 in colonijs quondam obseruatum arguit I. i. de
 censib. Sed redeo vnde declinavit oratio. De Hi-
 spaniarum primatu certauit aliquando Bracarenſis
 Episcopus cum Toletano ; contentionis causam
 attingit Vasaus in chronico. Fuit etiam Toletano
 apud Innocentium III. non ſolū cum Braca-
 renſi , ſed alijs etiam regni Gothicī Metropolitanis
 controuersia , cuius acta ex bibliotheca Toletana
 nuper in lucem prodierunt. Legitur denique in

codice Fuxiano Tolosæ epistola Innocentij III.
ad Rodericum Toletanum Archiepiscopum, qua
primatus ille confirmatur, de quo tamen lis sub
Honorio Innocentij successore renouata est cap.7.
de in integr. restitut.

Britanniarum verò metropolis ab antiquis au-
thoribus celebratur Eboracum, sed in ea diocesi
vix ego quenquam ante Augustinum Primatis ho-
nore functum existimo; is est qui post Imperij exci-
dium fœlicibus Maximi Gregorij auspicijs fero-
cissimam gentem tetrica superstitione liberauit,
& extinctum in toto illo tractu antiquæ pietatis
cultum excitauit. Quo tamen tempore Edilbertus
Cantij Rex (nam Britanniæ iam in regium domi-
natum ceciderant) Augustinum honorificè ex-
cepit, Durouernum, vt scribit Beda lib. j. hist. Ec-
clesiaſt.princeps erat ciuitas, & totius regni metro-
polis; nunc Cantuaria appellatur, in qua vt Eccle-
ſiaſtica, & regia dignitas mutua ſe luce illuſtrarent,
Britannici primatus Sedes prudenter videtur con-
ſtituta. Verùm quia Eboracum Britanniarum me-
tropolis primùm fuerat, non æquum viſum eſt
Gregorio, vt recens fortuna priſtinæ penitus me-
moriā obrueret, & vetus metropolis nouæ ce-
deret, ſed ambæ pari potiū iure vterentur: ita
tamen vt viuo Augustino, qui ſummam rerum
iam fuſceperat, Britanniarum primatum diuidi

noluerit: eius verba sunt in epistola ad ipsum Augustinum Anglorum Episcopum lib. xij. *Eboracensem Episcopum tuæ fraternitatis dispositioni volumus subiacere; post obitum verò tuum ita Episcopis quos ordinauerit præsit, ut Londoniensis Episcopi ditioni nullo modo subiaceat. Sit verò inter Londoniæ & Eboracæ ciuitatis Episcopos in posterum honoris ista distinctio, ut ipse prior habeatur, qui primus fuerit ordinatus.* vbi quod de Londoniensi Episcopo scribitur, de Cantuariensi accipiemundum est, ut monet Neubrigensis lib. v. cap. x. verùm illustrior posteà videtur fuisse Cantuariensis Episcopi dignitas, ut demonstrant Synodales literæ, quas Beda lib. iiiij. cap. xvij. edidit cum hac subscriptione: *Præidente Theodoro gratia Dei Archiepiscopo Britanniae Insulae & ciuitatis Dorouernis.* Et hoc pertinent laudatæ à rerum Britannicarum scriptoribus Bonifacij V. & Honorij ad Iustum, & Honoriūm Cantuarienses Episcopos epistolæ, quibus Durouerniæ seu Cantuariæ primatus in omnes Britanniæ Ecclesias confirmatur: vnde & eleganter Cantuariensis Episcopus alterius orbis Patriarcha dictus est; quanquam mansit diu controuersia inter summos illos

Antistites, ut pleniùs disserit Neubrigen sis lib. v.

TRES GALLIARVM PRIMATES
agnoscit Otto, reiecta eius sententia. A Ro-
manis prouinciarum descriptionibus originem
habent Galliæ primatus. Treuerensis in dubium
reuocari non potest. Eius tamen authoritas in
Belgica secunda parum cognita. Lugdunensis
Episcopus non Galliarum, sed quatuor tantum
Lugdunensium prouinciarum primatum ob-
tinet. Una primùm Lugdunensis Proconsul-
laris. Omnes Lugdunenses prouinciæ ad unius
formam reuocatæ. Bituricensis utriusque Aqui-
tanæ, & Nouempopulaniæ Patriarcha. Nar-
bonensis primatus asseritur. Unde Vienna Se-
natorum nomen acceperit. Ado reprehenditur.
Romanæ, & prouincialis Curiæ Senatores. An
quinque vel octo fuerint Viennenses prouinciæ?
Primatus Viennensis, de quo edita Pontificis
Max. Siluestri nomine vetus epistola expen-
ditur. Quæ primæ fuerint prouinciæ. Utriusque
Germaniæ primatus iure optimo Moguntino
Episcopo delatus. Nullum inter primas,
& alias prouincias discrimen.
A Sedis Apostolicæ authori-
tate primatus omnes
repetendi.

Hacte

C A P. V.

AC T E N V S meas de re antiquissima coniecturas exposui: sed priusquam finem faciam recensendi mihi sunt Primates Galici quorum adhuc viget gloria. Otto Frisingensis tres tantum memorat lib. vj. cap. xxx. Treuerensem, Lugdunensem, & Bituricensem: *Tribus (enim ait) Gallijs tres Primates præesse volunt, Belgicæ Treuerensem, Aquitaniæ Bituricensem, tertiaæ Lugdunensem.* Sed errat Frisingensis, aut quisquis huius sententiae author: nam prima licet hæc fuerit diuisio Galliarum, tamen nascente adhuc Imperio, cùm nulli prorsus Patriarchæ aut Primates essent, quatuor in eis prouinciæ ab Augusto institutæ sunt, ex quibus posteà decem & septem propagatas alibi diximus: sed & nullum iam in tota illa dioœcesi Imperij Romanij vestigium supererat, cùm Bituricensis aut Lugdunensis Primitatis nomen primò auditum est: quod ille, opinor, non inficiabitur qui vnum Galliarum Metropolitanum atque Primatem Arelatensem Episcopum nouerit à Gregorio Magno appellatum, eo tempore quo iam prostrato & iacente Imperio Francorum potentia validas satis radices egerat. Quamobrem ego dignitates hasce vix ante occasum Are-

latensis primatus cognitas arbitror, quamuis à Romanis prouinciarum descriptionibus, quas nemo neget in Gallijs ab Ecclesia quondam obseruatas, ortum videantur habuisse: adeoque si quis primarum prouinciarum metropolibus honos debetur, is profectò Augustæ Treuerorum maximè tribuendus sit, cuius Episcopo hac ratione saltem primatus vtriusque Belgicæ eripi non potuit. Verùm Remigij sanctitas, Christianissimi regni cunabula, & Romanæ legationis fauor tantam olim Remorum Episcopo gratiam potuerunt & autoritatem conciliare, vt Treuerico iura Primatis in secunda Belgica retinere vix licuerit: vnde forsan Treuerorum Ecclesia Remensis soror non mater appellata in Remigij testamento; quo modo item loquutus est Hincmarus Remensis Episcopus apud Aimoinum lib. v. cap. xxj. Primatis tamen autoritatem aliquando in Belgica secunda receptam testis Gregorius VII. Pontifex Max. in epistola ad Manassem: *R emensis cui præsides Ecclesia quodam tempore Primati subiacuit, & ei ut magistro post Romanum Pontificem obedivit.* Nec dissentit Hincmarus epist. vj. qui Pontificum constitutionibus eam Sedi Romanæ subiectam, & ab alia potestate liberatam dixit.

De Lugdunensi dubitatio nulla est: Patriarcha ille à Gregorio Turonensi, & in Concilio Matisco-

nensi vocatur. Sed non defuerunt qui totius Galliae primatum ei tribuerent : idque olim in Almardi Episcopi electione non prætermisso, ut probatur his verbis : *Lugdunensis Ecclesia plus cæteris Galliarum Ecclesijs, quarum primatum, ut institutis Patrum legitur, habet, bonitatem Dei magnificat.* Ex quo Guillelmus Brito Philipp. xij.

*Et Lugdunensis, quo Gallia tota solebat,
Ut fama est, Primate regi, causasque referre
Difficiles; ut ibi lis ultima litibus esset.
Nec mittebatur Romam lis villa, nisi quam
Lugdunense forum per se finire nequisset.*

At certè vereor ne fama hæc parum idoneos habeat authores : nec enim quisquam ita se credulum præbeat, vt prima adhuc surgentis Ecclesiæ ætate Galliarum primatum Irenæo delatum putet ; non ea sanè, vt quibusdam visum est, Eusebij mens: *μέτρην* (inquit ille lib. v. cap. xxij.) τῆς καὶ Γαλλιῶν παροικῶν ἀει Εἰρναῖος Επισκόπῳ. quæ Metropolitanum tantum, non Primatem indicant : nam παροικίαι Episcoporum sunt territoria can. Apostolorum. 14. & 34. can. 18. Con. Ancy. can. 5. Concil. Antioch. can. bonæ rei. 11. quæst. 6. An verò tantum Ecclesiæ suæ decus, si res ita habet, prætermisisset Ioannes Episcopus Lugdunensis in celebri ea contentione, quæ illi fuit cum Senonensi? vna profectò erat primùm Lugdunensis prouincia, quam Pro-

consul administrabat , vt docet hæc inscriptio:

*p. 42. 404.
in edit.
Grut.* Q. EPIDIO L. F. POL. RVFO. LOLIANO. PRO. COS. PROVINCIÆ LVGDVNENSIS COMITI IMPP. SEVERI ET

ANTONINI AVGG. &c. Et quidem Seueri temporibus summa floruit eruditione & sanctitate Irenæus ; sed ex vna demùm quatuor prouinciæ deductæ sunt : primæ metropolis mansit Lugdunum ; nec alia , credo , inuestiganda origo Lugdunensis primatus , cuius dioœcesis ita describitur in supplemento Sigeberti : *Hæc Sedes habet primatum super tres Archiepiscopatus: prima enim Lugdunensis, id est, Lugdunum super Rhodanum: secunda Lugdunensis super Sequanam, id est, Rothomagensis: tertia Lugdunensis super Ligerim, id est, Turonis: quarta Lugdunensis, id est, Senonis super Fcaniam.* Quibus consentiens quod Gregorius lib. vij. epist. xxxiiij. *Sedes Apostolica Praesules Archiepiscopos, & Primates ordinavit, cuius constitutione & authoritate Lugdunensis Ecclesia primatum super quatuor prouincias, videlicet Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem, & Senonensem per annorum longa curricula obtinuisse cognoscitur.* Hunc porrò primatum à ciuitatum catalogis , & antiquis Galliarum Notitijs repetit Iuo doctissimus Carnotensium Episcopus epist. cxvij. *De veteri querela, quam habet aduersus*

Senonensem Ecclesiam Lugdunensis Ecclesia, laudo
& consulo, ut si qua habetis priuilegia Apostolica
manu roborata, vel scripta authentica, quæ pri-
matum Lugdunensis Ecclesia, quem aliquando ex
catalogis ciuitatum coniijcimus extitisse, ab Ecclesia
vestra remoueant; & libertatem, quam eidem
Ecclesia desideramus, defendant: ostendatis ea con-
fratribus nostris. Quò referri potest quod & scri-
bit Sidonius de Patiente huius ciuitatis Episcopo
epist. xxv. lib. iiiij. Caput est ciuitati nostræ per sacer-
dotium, prouincia & verò per ciuitatem. Imò nec ali-
ter suam tuetur dignitatem Episcopus Lugdunen-
sis in epist. ad Iuonem: Siquidem cùm prima Lug-
dunensis prouincia sit, nihilominus secunda, tertia
Lugdunensis prouincia est: cùm ergo primæ Sedis
Lugdunensis Präfus pro suis aut illorum necessita-
tibus secundæ, vel tertiae Präfules vocat, non ad
alienam prouinciam trahit, sed rationabili & iusto
ordine seruato, inferiora membra ad caput reuocat.
& rursus: Primæ Sedis Pontifex ad secundam,
tertiam, vel fortè quartam prouinciam progrediens
prouinciam non excedit. Quatuor ergo Lugdu-
nenses ad veterem reuocat unius prouinciæ for-
mam, cuius caput ipsum Lugdunum vrbis anti-
quissima, atque ideo rectè πόλις ἡπίσημος dicta à
Ptolemæo. Sed miror certè Ioannem acerrimum
Ecclesiæ Lugdunensis propugnatorem maximam

Sequanorum prætermisſe; nunquam venerat illi fortasse in manus ea Galliarum Notitia, qua Sequanorum prouincia quinta Lugdunensis vocatur.

Iam hoc exemplo, cùm Biturigum ciuitas primæ sit Aquitaniæ metropolis, haud iniquum etiam videatur, vt Aquitaniæ secundæ, & Nouempopulaniæ, quæ tertia Aquitania est, Metropolitani Bituricensem Episcopum Primatem suum suspiciant. Patriarcham eum vocat Nicolaus Pontifex Max. in can. conquestus. 9. q. 3. sicut Primatem Guillelmus Brito lib. xij.

Necnon Biturigus Turono cum Praefule Primas.
Taceo litem Bituricensi Episcopo à Burdigalensi olim illatam: vterque enim Biturigum se Episcopum contendebat.

Sed quis non ægrè ferat à Nicolao Narbonensem Archiepiscopum subijci Bituricensi? suas ille sanè retineat sibi Aquitanias, & primæ Narbonensis Episcopum in duas Narbonenses eodem vti iure patiatur, nec iustum hunc antiquissimæ prouinciæ honorem inuideat: iacuit illa Gothorum quidem dominatu oppressa, eiisque Antistes Tolletano obsequi assuetus ita priùs animum demiserat, vt, non dicam nihil eximium, sed ne vix quidem ingenuo homine dignum animo conciperet:

ε γη ποτ' αἴσθα δέλοι ὅντ' ἐλεύθερας γνώμας θάνατον
nam quid à fæda seruitute differt humilis &

abiecta timiditas? ego non dubitem Bituricensem,
cùm varijs Francorum victorijs cæsi pulsique bar-
bari Gallia excederent, voluisse fines sui primatus
in vicinam quoque prouinciam nullis fultam &
subnixam præsidijs sensim proferre: sed posteà
Narbonenses Episcopi, vbi Principum nostrorum
benignitate receptam senserunt libertatem, & lux
menti redditia est, coeperunt statim de primatu suo
vindicando cogitare, eorumque querelis & pre-
cibus Pontificum aures non difficulter patuerunt.
Vidimus Urbani II. decretum, cuius hic partem
duximus apponendam: *Primatum Aquensis me-
tropolis, quæ est Narbonensis secunda, & quid-
quid dignitatis vel honoris eandem Narbonensem
Ecclesiam antiquitus iure habuisse constititerit, nos
quoque presentis decreti pagina inconcussum &
inuiolabile perpetuò manere decernimus ann. M.
xcvij. indict. vij. pontificatus Urbani ij. Papæ
anno x. & rursus in alia eiusdem Pontificis ad Hu-
gōnem Apostolicæ Sedis Vicarium epist. F. noster
Narbonensis Episcopus conquestus est super Aquensi
Episcopo, quod ei iure primatus obedire contemnat;
et unde fraternitati tuæ praesentia scripta dirigimus
præcipientes ut eundem Archiepiscopum iuxta
Apostolicæ sedis instituta Primiati suo obedire com-
pellas. Quæ omnia Episcopum Narbonensem suo
quodam iure hanc dignitatem assequutum non*

obscure significant. Sunt præterea in Ecclesiæ Narbonensis scrinijs Paschalis I I. qui Urbano successit, & aliorum Pontificum, ut Martini & Benedicti rescripta, quibus omnis Episcopi Bituricensis authoritas ab Ecclesia Narbonensi remouetur.

Vienna , cuius Episcopus Primate quoque numero inseritur, celebris est Allobrogum ciuitas, nobilissimæ prouinciæ metropolis, & antiqua iuris Italici colonia l.vlt.de censib. vrbs olim Senatoria. Claudius Imperator in oratione habita in Senatu: *Ornatissima ecce colonia & valentissimaque Vienensem, quam longo tempore Senatores huic Curia confert?* inde Senatorium nomen. Nam quod scribit Ado in chron. *Hanc Romani, Senatu composto qui Gallias disponeret, Senatoriam appellare voluerunt.* mihi probari non potest. Macte virtute doctissime Ado : quis de Senatu illo Galliarum omnium moderatore aliquid vñquam præter te aut legit, aut inaudiuít? Nemo est certè mediocriter literatus , qui amplissimum ordinem , cuius vtraque Roma sedes fuit , huic quoque ciuitati concessum ; vel à municipali Curia, & paruo Decurionum Senatu tot florentes prouincias , quæ suos habuerunt Rectores , administratas existimet. Haud ignoro tamen & eruditissimum virum Autum de Viennensi Senatu in quadam Homilia sic
lo

loquutum: *Tunc numerosis illustribus Curia florebat.* Cùm enim facile tum pateret (vt ait Rutilius) *peregrinæ Curia laudi*, qui ex prouincijs in urbis Romæ Senatum lecti fuerant, sàpè vtriusque, Romanæ & prouincialis Curiæ Senatores dicebantur, licet munerum vacationem in patria, aut iure, aut Principis beneficio consequuti essent. Ausonius Eidyll. xxx.

*Curia me duplex & uterque Senatus habebat,
Muneris exortem, nomine participem.*

Et in Burdigala:

*Diligo Burdigalā, Romam colosciuis in hac sum,
Consul in ambabus.*

Quod de Palatio Viennensi habetur apud Seuerum Sulpitium & Gregorium Turonensem prætermitto; illud tantùm de prouincijs Viennensibus attingam, in quadam Notitia Galliarum quinque tradi, in alia octo; quod veterum tamen monumentorum autoritate manifestò refellitur: nam antiquiores Galliæ descriptiones, Marcellinus, Rufus, Index prouinciarum, & ipsa Imperij Notitia vnam tantùm Viennensem agnoscunt: & nemo, arbitror, adeò veri accipiendo insolens, vt primas, secundas, & tertias Aquitanias, aut Narbonenses, in plures rursus Viennenses diuinas existimet. Sed nec conuenit satis cum illis octo prouincijs, quod de Viennensi Septem prouinciarum primatu narratur

D d

in antiquitatibus Viennensibus; in quibus vetus
quædam legitur Siluestri Pontificis Max. Epistola
ad Episcopos Galliarum, & Septem prouinciarum;
quæ Zosimi est apud illustrissimum Baronium
tom.v. vtraque enim ijsdem verbis conscripta: iu-
bet hæc vt ab Episcopo Arelatensi, illa vt à Viennen-
si ex omnibus Galliarum prouincijs Formatæ pe-
tantur. Adiecta sunt in Codice Viennensi nomina
Septem prouinciarum, quibus (vt aiunt) Viennensis
primatus dicecessis continebatur. Praæclara hæc
profectò: sed quî fieri potuit, vt in controuersia
quam Viennensis Episcopus cum Arelatensi ha-
buit, silentio prætermissa fuerint? Quis ea Tauri-
nen sis Concilij Patres? quis Zosimum, Bonifa-
cium, & Leonem Pontifices doctissimos? quis
ipsum denique Viennensem Episcopum, cuius res
agebatur, latere potuisse censeat? Tum verò quâm
auget dubitationem Index Septem prouinciarum,
epistolæ subiectus? in quo duæ sunt Narbonenses;
quamvis vnam tantùm longo post tempore agno-
fcat Rufus; & in prima Synodo Arelatensi, quam
sub Siluestro celebratam constat, vna etiam non
duæ memorentur. Accedant quæ de Septem pro-
uincijs, & primatu Arelatensi iam à me scripta
funt. satius ergo hanc Zosimo Epistolam tribuere:
etenim quod ea cautum est, ne Galliarum Episcopi
sine Formatis Arelatensis Episcopi longius absce-

derent, confirmatur à Gregorio VII. epist. ij. lib. vj. vnde coniecturam facio quempiam , qui celebrem illam de Arelate Septem prouinciarum metropoli Cōstitutionem (de qua hac & superiori Diatriba iam satis multa) non à Galliarum Tyranno , sed ab ipso Constantino Magno promulgatam falsò crediderat , Zosimi Epistolam in gratiam Viennensis Episcopi traductam; vt maior eius esset authoritas, Siluestro, qui tum ad Ecclesiæ gubernacula sedebat, ascripsisse. Sed nihil ego tamen de antiquissimæ Ecclesiæ gloria detractum volo; non desunt illi præsidia quibus dignitatem suam firmet & muniat : nam Alpes Graiae seu Pœninæ (quarum metropolis vrbs Centronum seu Tarantasia) in primatu Viennensi à summis Pontificibus constitutæ sunt, vt scribit Leo III. in epist. ad Volferium Episcopum Viennensem. Verum enim uero idem illi quod alijs Gallicis Primatibus ius , vt nempe diuisa Viennensi prouincia in Concil. Taurinensi , primæ meritò honorem obtinuerit quæ integræ prouinciæ metropolis extiterat : primæ enim (licet aliud Iustiniano fortè placuit in Armenijs Nouell. xxx.) saepius appellantur quæ in antiquarum metropoleon ditionibus remanserunt. Ita nimirum cum vna esset Palæstina , quæ metropolim habuit Cæsaream , & ex ea secunda & salutaris abscessæ & auulsæ essent ; primæ nomen accepit

pars illa cui præfuit Cæfarea : nec aliud reperies in Cappadocia , quam à Valente primùm diuisam , & in tres demùm prouincias à Iustiniano distractam alio loco ostendimus . Sirmium Illyrici caput in prima etiam Pannonia situm . Sed res , ni fallor , ex Belgicis , Lugdunensibus , Aquitanicis , & Narbonensisibus satis perspecta est . primæ igitur non fuerunt prouinciæ (vt vir doctissimus existimauit) quæ proximiores erant vrbis Augustæ .

Postremò Germania in duas prouincias diuiditur : primæ metropolis est Moguntium in omnibus Galliarum Notitijs ; nec repugnat Ammianus , à quo inter præcipua Germaniæ primæ oppida numeratur ; hæc ducis limitanei sedes ; hæc postea Francici Imperij domus *toto* , vt ait Guntherus , *notissima regno* . Gotfridus Viterbiensis in chron. part. xvij. de Pipino :

Jnde Moguntinas patriæ remeauit ad oras :

Regia Francorum quæ tunc erat inclyta sedes.
Itaque si quis ad ea respiciat quæ in Galliarum prouincijs passim obtinuere , & illi quoque ciuitati vtriusque arbitretur Germaniæ iure ac meritò primatum deberi , quem tandem etiam consequuta est , vt memoriæ prodidit Marianus Scotus hoc loco : *Pipinus in ciuitate Suezionum à sancto Bonifacio Archiepiscopo in Regem unctus regni honore sublimatus est , & deinde ob id post Papam*

secundus habetur Moguntinus Archiepiscopus usque in hodiernum diem. Mariano suffragatur authoritatem Bonifacij cap. xlivij. decreuerunt ijdem principes (Carolomanus & Pipinus) Ecclesiam Mogonciensem, quæ prius alteri subiecta erat, metropolim omnium in Germania positarum Ecclesiarum efficere, moxque legatione facta illud à Præfule Apostolico impetravere. Et Moguntinum quidem Episcopum, florente Imperio, Germaniæ primæ (quamuis aliter sentiant omnes rerum Germanicarum scriptores) Metropolitanum fuisse non dubito: nam quis hanc vnam, non solum in Galliarum dioecesi, sed in toto ferè orbe Romano metropolim, ius suum non retinuisse crediderit. At enim ubi maiestatis Romanæ nomen post in Germania extinctum est, formas ciuiles & Ecclesiasticas perturbari illic facile potuisse non inficior.

Sunt etiam tres aliæ in amplissima ista Galliarum dioecesi prouinciæ: Alpes Graiae & Poeninae, Alpes maritimæ, & Maxima Sequanorum: quæ cùm singulares sint primam sedem non habent. Sed videndum nihilominus, ne nos decipient qui Gallicos primatus prouincialium formarum, & ciuilium administrationum exemplo egregiè confirmari arbitrantur: diuisa enim prouincia, & sub duobus Præsidibus constituta vna amplius censeri non potest. In altera natus (ait Macer) si in alia

assideat, in sua non videtur prouincia assedisse. l.3.
de offic. assess. omnesque prouinciae in Repub. eodem iure vtebantur, ita ut nullum esset inter primam, secundam, aut tertiam discriminem. Siquidem ciuitates à metropoli, metropoles prouinciarum à primaria totius dioceſeos vrbe, vt ostendimus, tanquam à capite pendebant. Habuit & unaquæque prouincia rectorem suum, Consularem, Præſidem, vel Correctorem; quorum par æqualisque fuit authoritas (eas excipio quæ à Proconsulibus regebantur) Præfectus prætorio, & eius Vicarius, in dioceſeos metropoli ius vice sacra reddebant. Quamobrem vereor ne sic in dubium reuocari possit quod à Ioanne primæ Lugdunensis Episco- po dictum est: *Metropolitanum secundæ, tertiæ, vel quartæ cùm ad primam vocatur, ad alienam prouinciam non trahi.* At concedendum certè extinto Imperio, cum nullæ tunc essent metropoleon dioceſes, insignes illos primarum prouinciarum titulos multum habuisse momenti ad istos honores adipiscendos; quos Pontificum munere datos semper contendō: ab his enim veluti à sancto augustoque fonte manant omnes Ecclesiasticæ dignitates; eoque spectat Capitular. Caroli Magni cap. cccxxxvi lib. vi i. Iactantur adhuc & plures Primates, vt Senonensis, de quo Aimoinus lib. v. cap. xxxi lib. Rothomagensis, Magdeburgensis,

Coloniensis, & alij quos sedis Apostolicæ Vicarios & Legatos fuisse censeo.

Meam ergo de Primitibus Gallicis breuiter & ingenuè, ut mos est meus, sententiam exposui: sed si quid non satis meditatum exciderit, veniam dabunt sanctissimi Antistites, quorum dignitas mihi semper erit antiquissima. Multa sunt in eorum Archiuis & Bibliothecis recondita, ex quibus si quid probabilius aliquando emergat, hæc retexere non pigebit.

F A C T A F N E C C L E S I A A B
Apostolis politiæ fundamenta. Ecclesiasticæ prouinciarum formæ non raro cum ciuilibus conueniunt. In Oriente suum quævis ciuitas habuit Episcopum. Vt itæ sanctissimis Conciliorum decretis prouinciarum diuisiones. Summa Imperatorum ea in re licentia. Tres Cappadociæ, & totidem earum Metropolitani. Tertia Cappadocia à Justiniano instituta. Gregorij Nazianzeni Interpres reprehenditur. Insignis Græcorum Imperatorum audacia. Data Proculo Episcopo Massiliensi in quosdam secundæ Narbonensis Prouinciacæ Episcopos potestas. Imperatores Christiani Pontifices appell-

lati. Ecclesiastica potestas à ciuili distincta. Ad tuendam Ecclesiae dignitatem Principis authoritas necessaria. Suas habet formas seu τύπους Ecclesia. Magna Parisiensis Episcopi modestia. Singulare Christianissimorum Regum in retinenda Ecclesiae politia studium. Quid ἀειπόστολος in Nouell. cxv. explicatur. Quatuor Synodi Ecclesiae diptycis ascriptæ, cuius moris autor Justinianus. Summa Conciliorum authoritas.

C A P. VI.

NIHI in orbe Ecclesiae politia illustrius. iacta fuerant aureo Apostolorum seculo ταῦτης μεγάλης συντάξεως fundamenta; tametsi ante stabilitum Christianæ religionis cultum totius operis facies haud planè cognita: illud certè non negē ecclesiasticas (quod tota hac diatriba sati perspici potest) Dioceſeon, Provinciarū, & paroeciarum formas cum ciuilibus plerumq; conuenire: ob eamque rem non malè eas coniunxisse Nicomediensem Episcopū act. xiii. concil. Chalced. ut aduersus Antifitem Nicænum vtraque se auctoritate tueretur. Memoratus (inquit) reverendus Anastasius, neque timorem Dei præ oculis sumens, neque leges pietatis vestræ reveritus confundit, & conturbat in Bithyniorum prouincia absque

absque consuetudine formas Ecclesiasticas & Imperiales, quas tenuisse hactenus noscuntur, inuadendo iura quae nobis pietatis vestræ legibus, & Ecclesiasticis sanctionibus collata sunt. Quamquam aem cautum fuerat in Concilio Sardicensi auctore magno illo Osio Cordubensi Episcopo, qui ἀληθῶς Οσιος Ἐπίσκοπος ab Athanasio appellatur, ne humiles & obscuræ ciuitates Episcopali sede ornarentur; alia tamen fuit Concilij Chalcedonensis sententia in can. 17. εἰ δὲ καὶ τις ἐν βασιλικῆς ἔξοδοις ἐκριθεὶς πόλις οὐ αὖθις καρυωθεῖται, τοῖς πολιτοῖς οὐ δημοσίοις τύποις, καὶ τὴν ἐπιλογιστικῶν παρεγκυῶν οὐ τάξις ἀνολαβεῖται. quæ iisdem verbis referuntur can. 38. sextæ in Trullo. Sed nimirum nulla in Oriente ciuitas erat quæ suum Episcopum non haberet, ut notauit etiam Vualfridus Strabo in lib. de reb. ecclesiast. Fertur in Orientis partibus per singulas urbes, & præfecturas singulas esse Episcoporum gubernationes. noluit propterea à recepto more prudens Synodus recedere. At nihilominus eodem Concil. Chalcedon. can. 12. seuerè & vehementer vindicatum est in Episcopos, quorum ambitiosis precibus prouinciae diuisæ, & duo in una prouincia Metropolitanæ constituti fuerant: ἥλθεν εἰς ἡμᾶς, οὓς πινές πολὺ τὰς ἐπιλογιστικὰς θεσμὰς προσδραμόντες Δικαιοσύναις, δῆλος πραγματικῶν τῶν μίαν ἐπαρχίαν εἰς Δύο κατέτεμον, οὓς ἐν ταῖς Δύο μητροπολίτας

τῇ, ἐν τῇ ἀυτῇ ἐπαρχᾳ ὁμοσεν τοῖνυν ἡ ἀγία συνόδος,
τῇ λοιπῇ μηδὲν τοιχο τολμάσῃς καὶ Εποκόπω. εἰπεὶ τῷ
τοιχῷ ἐπιχειρεῖνται ἐπιτίθενται τῇ ιδίᾳ Σαθου&c. atque
hac de re quidem non dissimilē habes Innocentij
primi Pontif. Max. sententiam in epistola xx. quod
sciscitaris utrum diuisis Imperiali iudicio prouin-
ciis ut duæ metropoles fiant, sic duo Metropoli-
tani Episcopi debeant nominari, non verè visum
est ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei
Ecclesiam commutari, honoresque aut diuisiones
perpeti quas pro suis causis faciendas duxerit
Imperator. optimè prorsus & ut decuit sapientissi-
mum Ecclesiæ principem.

Sed vera equidem fatebor, quæcumque fuerint:
non desierunt Imperatores multa licentiū sibi ar-
rogare, ut docet exitus celebris olim controuersiæ
inter Basiliū Cæsareæ, quæ vna primū Cap-
padociæ fuit metropolis, Antistitem, & Anthimum
Thyanæ Episcopum; quo, cùm diuisa esset à Va-
lente Imperatore Cappadocia, & secundæ metro-
polis facta Thyanæ; seque Basilius tueretur priscis
Ecclesiæ moribus, Anthimus contrà formis ciuili-
bus, ut scribit Gregorius Nazianzenus in orat. de
laudib. Basilij: ὁ μὴ γὰρ (Anthimus) ἱζέται τοῖς θη-
μοῖς, οὐ τὰ ἴμετα συνδιαιρεῖται. ὁ δὲ (Basilius) δὲ
παλαιῶς εἴχεται συνδεῖται, οὐ δὲ τὴν πατέρεων ἀνωτερῶν
διαιρεῖται, vicit tandem iudicio Valentis Anthimus:

Nam & posteà Gregorius ipse Tyanensem Episcopum in epistola lxxxvij. aperte Metropolitatum agnoscit; vbi omni studio ab eo contendit, vt Ecclesiæ Nazianzenæ, quæ in secunda tunc erat Cappadocia, & quam ob inualetudinem administrare non poterat, præficeret alterum; subiicitque demum hæc verba: εἰ μὴ ἄλλω πιὰ πεφαλίδ^ε εἶχεν οὐ ἐπαρρέα, τοῦτος ἔπειτα οὐδὲ βοῶν Καρμέτου εσθί. τὸ δὲ σῆς μηλαβείας ταρκειαμόνις, τοῦτο σὲ βλέπειν ἀναγκαῖον. φέρνπον δὲ σῆς ἔπιληπίας, οὐ βάλει τέπον. Sed & cùm tertiam mox Cappadociam his adiecisset Iustinianus, & Mucissum, quam Iustinianopolim dici voluit, metropolim esse iussisset; id Ecclesia statim sequuta est, vt probant hæc Euphrantæ Tyanensis, & Theodosij Iustinianopolitani Episcopi in v. Synodo collat. v. In illo tempore sub Tyanensi ciuitate erat ♂ Dohara, & Nazianzus usque ad tempora huius pīj Imperij (Iustinianum enim intelligit, cuius temporibus hanc Synodum congregatam nemo nescit) pīssimus autem Imperator, cum Metropolitana iura dedisset ciuitati, quæ quondam quidem Mucissos nunc verò Iustinianopolis nuncupatur, cum aliis ciuitatibus Doharam ♂ Nazianzum subiecit ei. sic Euphranta. & statim Theodosius: Verè omnia docuit vestram sanctam Synodum Euphranta religiosissimus, ♂ ego enim hæc scio qui

& de illa prouincia sum, & sub mea gubernatione modò est Dohara & Nazianzus. Ac mansit quidem etiam Tyana secundæ Cappadociæ metropolis ut confirmat hic ex eadem Synodo locus: Epistolæ sancti Gregorij demonstrant quod ad Theodorum religiosæ memoriae Tyanensem Episcopum, quæ Metropolis est secundæ Cappadociæ, scriptæ sunt. Sed in eo Concilio tamen subscripsit, Theodosius Episcopus Justinianopolitanorum Metropoleos secundæ Cappadocum prouinciæ. Et in vj. Synodo Theopempus, Episcopus Justinianopoleos sine Mostenorum (Mucissorum potius scriendum) Metropoleos secundæ Cappadociæ. Nam hanc etiam ciuitatem secundæ Cappadociæ ascribit Stephanus: Μέγιστος πόλις Καππαδοκίας β. Quod si ita est, urbem sibi cognominem Tyanæ præferre voluit Iustinianus; sed certè Mucissum tertiarum Cappadociæ metropolim apertè vocat Interpres Gregorij Nazianzeni in funebri patris oratione: Αἰδερης Καππαδοκίας μητέροις Τύανα ετείνε ο Μεγίστουσ. Φαρ Καππαδοκίαν μίαν θυσιαν εις θύεμον, εῖτα πάλιν εις τρεῖς, ταῦτα ἐπεὶς λύπην τῆς ἀγίας βασιλείας ἐποίει ο βασιλὸς Οὐάλης. Fallitur ille in postremis verbis; & cum eo quoque juris interpretum doctissimus: non enim, ut dictū, tertiarum Cappadociæ author Valens, sed Iustinianus. Iā ergo tres fuerunt, ut vides, Cappadociæ, & totidem illicò Metropo-

litani: non defunt & alia eiusmodi exempla. Et si quis fortè in Orientem oculos conuertat, omnes planè Ecclesiæ πύρι; inclinante Imperio reuulsos videbit; magnamque in hac re Isaci Angeli, & Alexij Comneni audaciam mirabitur; quantumuis eorum Constitutiones laudet & probet Balsamo in can. 12. Concil. Chalcedon. & can. 38. sextæ in Trullo: nec aliter sentiant ferè omnes Græci, inter quos primas tenet Demetrius Chomatenus Bulgariae Archiepiscopus; sic enim ille in responso ad Constantinum Dyrrachij Archiepiscop. βασιλέως ἡγάγει ὃ ἐπὸ ἐλάτονος πυῆς εἰς μεζονα, δηλαδὴ ἀπὸ Εποκοπῶν εἰς Μηδόπολιν, ἢ ἀνδρὸς ἀρετῶν ἡ πόλιν πύρι. Ac nonnumquam etiam ita à Principe Metropolitani honos dabatur, ut vñā cum eo qui beneficium acceperat extingueretur. Nicolaus Patriarcha ad Alexium Comnenum (ex quadam nempe ipsius constitutione, in qua de Metropolitani dignitate à Principe concessa agitur) εἰ μή πε χειμώνιος, καὶ αὐτοτόποις φειγατίον τὸ τοιότον δεδώρηται φιλοπίνημα τῇδε πνος βασιλέως. Et mox de quodam Ancyrae Metropolitano: ὁσομήματί τε πέφειν) τὰ μακεδία βασιλέως τὰ Δάσκα, ὅσις ἢ τὰ βασιλεῖα ἐποκοπῶν εἰς μητροπολιπόνον ἀνήγαγε Σίκαιον, Νοελλούρω, τὸ Θανάτον τὰ πυηθέντες μηδόπολίτες, εἰς ἐποκοπῶν κατεσάβῃς ἢ εἰρημόρεως ἀκηλοσίαν. quo quid fieri, aut fingi potuit absurdius? Verūm non me præterit in Gallia Pro-

culum Massiliensem Viennensis prouinciae Episcopum, Concilij Taurinensis decreto, Metropolitanus auctoritatem in quosdam secundae Narbonensis Episcopos hac lege retinuisse, ut eo defuncto eiusmodi omnis potestas euaneatur, sed nimis magnus ille vir, cuius celebris adhuc memoria, eo iure diu sine vlla controv ersia usus fuerat: *qua propter cōsum Synodo, ut tanquam pater honore primatus filiis assisteret, & quamuis unitate prouinciae minime tenerentur, constringerentur tamen pietatis affectu.* nihil profecto simile habuit Graecorum *απεξια.*

Cæterum Demetrius, ut regiam sacrissimam in rebus auctoritatem nobis ostentet, veterem quandam ex libris Iosephi profert inscriptionem, qua Tiberius Cæsar Pontifex Max. appellatur. Id ipsum ingerit Balsamo can. 69. sextæ in Trullo. ridiculè nimis: maius illud quod Zosimi auctoritate omnibus iampridem persuasum est; Principes omnes Christianos, donec ad Imperium accessit Gratianus, Pontifices Maximos fuisse, & Pontificalem vestem à Pontificum collegio accepisse. At ego Constantini (cui in Christi nomen ituro militauit coelum) aliorūque Principum Romanorum qui nefandæ superstitionis sacrificia sustulerunt, memoriae tam insignem superstitionis notam inuri hoc hominis adeò in Christianam religionem in-

fensi testimonio, valdè iniquum arbitror. Evidem
Pontificis nomen ab Imperatoribus Christianis
longo tempore usurpatum non abnuo : nam
Martianus act. iij. Concilij Chalcedon. edicto quo
illius decreta approbantur *Pontifex Inclytus* in-
scribitur ; in cuius Synodi acclamationibus non
defuerunt hæc voces : *Pio & orthodoxo Imperato-*
rori, Pontifici Imperatori. quod à Balsamone
& Demetrio prætermissum miror. Et extat inter
Pontificum Epistolas Anastasij Imperatoris Epi-
stola cum inscriptione ista : *Imperator Cæsar Fla-*
ninius Anastasius Pontifex Inclytus &c. Deni-
que legitur in veteri quodam monumento D.
N. CAESAR IVSTINVS PIVS. FOE-
LIX. VICTOR. TRIUMPHATOR. SEM-
PER. AVGVT. PONT. MAX. FRAN-
CIC. MAX. Sed quis hæc putet latuisse erudi-
tissimos Pontifices Gelasium & Nicolaum ? qui
Christianos tamen Principes numquam sibi Pon-
tificiam assumpsisse auctoritatem pulchrè affue-
rant. A verò igitur non longè forsitan aberit qui
inanem hunc titulum more antiquo, ne quid è
formula omitteretur, nonnumquam inscriptioni-
bus & constitutionibus appositum censeat. hoc
certè possum affirmare patres Chalcedonenses
voces illas emisisse, non vt Pontificis honorem &
dignitatem, sed vt pietatem Martiani testarentur, &

*In ancta-
rio lups
pag 31.*

propensum eius in religionem catholicam animum
prædicarent. Nec alia fuit Ausonio mens qui Gra-
tianum in panegyrico *religione Pontificem* dixit.
ο πάλαι χείρος (ait Synesius epistola lvij.) ἡνείκε τας
ἀντας ιερέας τε Ε κητάς, θιώκουσεν ο Θεός τας βίβες: η ο
μηρ' ιερές, ο ί ήγεμονιδες ἀπεδειχθε; τι ουδὲ ἐπανάγεις:
τι σωμάτειν πειρᾶ τὰ περιεισθέα πεπλέ τε θεός. Di-
uisa itaque, & discreta potestas Ecclesiastica à ci-
uili. sed num ideò Princeps à rerum Ecclesiastica-
rum cura penitus submouendus? minimè verò:
regia enim authoritas non solùm ad Ecclesiæ po-
litiam, sed ad ipsam etiam religionem tuendam
pernecessaria. Et idcirco Constantinus, quia pri-
mus in altissima Imperij sede palam se Christiani
nominis tutorem & defensorem professus fuerat,
hoc meruit in prisco quodam lapide elogium:

pag. 159.
in edit.
Græc. IMP. CAES. FLAVIUS CONSTANTI-
NVS AVG. PACIS ET IVSTITIAE
CVLTOR PVB. QVIETIS FVND. RE-
LIGIONIS ET FIDEI AVCTOR &c. quin
imo Græci in Kalendario Ecclesiæ Constantino-
politanae eum Φ εν βασιλεύσιν ἀπόσολον & Ιωαννόσολον
ausi sunt appellare. Sed vidēdum semper ut Eccle-
siæ dignitas incolmis conseruetur: summum
illa moderatorem Romanum Pontificem, & alios
habet rectores; suas quoque retineat diœceses,
prouincias, parœcias: non desunt nostri, & prisci
temporis

temporis exempla, quæ diuersos non raro in vtraque politia πάπερι testentur. Hierosolymitani patriarchæ dioecesis & prouincia dissimiles ciuilibus fuerunt. Duas habuit Viennenses prouincias Ecclesia, vnam Respub. quam retinent adhuc omnes Galliarum Notitiæ. Iustinianus quatuor Armenias, vnamque ex Helenoponto & Ponto Polemoniaco, alteram ex Honoriade atque Paphlagonia prouinciam composuit. Sed suos certè non mutauit fines Ecclesia Nouell. xxvij. xxix. & xxxj. nihil in toto orbe Christiano nunc frequentius: illa ipsa Lutetia vrbs regia, Christianissimi regni caput, qua nihil hodie Sol videt augustius, manet in Senonensi prouincia, *maximaque Franciæ metropolis* (sic enim aliquot ante seculis in Beniamini Itinario appellata est) antiquam adhuc Senonum metropolim obseruat: In quo, quis Parisiensis Episcopi modestiam, Constantinopolitani, Rauennatis, & aliorum ambitioni non anteponat? & egregium in retinenda veteri Ecclesiæ politia Regum Christianissimorum studium summis non efferat laudibus?

Profectò non debuerat à religiosis vñquam Principibus infringi, quod in Synodo Chalcedonensi ea de re statutum diximus; idque ne fieret, vñus in magna assentatorum turba Nicolaus Patriarcha Alexium Comnenum, erudita sanè epi-

stola liberè hortari, & monere ausus est: τας πόλεις (ait ille) οι τας ἐκκλησίας ή βαπτικήν δωρά.
 & paulò ante: έτι ί επεργος νόμος, έτοι μετεξιών. Τοις
 θείοις καιρόας όπου ἔλαττον την νόμων ισχύειν, οι νόμοι,
 βέλοι). ηδη οι πρενόνες πωλύσοι, τοσούτοις οι νόμοι.
 Quatuor Synodos, Nicænam, Constantinopo-
 litanam, Ephesinam I. & Chalcedonensem, in-
 ter leges à Iustiniano receptas Nouell. cxxxj. sciunt
 omnes à libris nostris mediocriter eruditī. Eas quo-
 que, ne vñquam consenserent, sed animis infi-
 xæ hærerent, sacris olim Ecclesiarum diptycis ascri-
 ptas, & in Ecclesia publicè recitatas apertè signi-
 ficat l. 7. de sum. Trinit. & fid. cath. (vbi mal-
 lem ιερῶν θρησκευῶν potius quam ερημῶν scribere)
 ad quod respexit etiam idem Imperator in No-
 uell. cxv. qua permittit parentibus catholicis li-
 beros exheredes facere, si prauis opinionibus
 imbuti à sanctissima recesserint Ecclesia: εν ή πά-
 τει οι μητροπολῖται Πατριάρχαι τας ἀγίας τέλαφας σωό-
 δης φεύγουσι, ή γν αραφέρειν, γιγώσκων). nam, φεύ-
 γουσι, hīc circumPLICARE est, aut potius diptycis
 inserere. quare ita vertendus erat locus ille: In
 qua beatissimos Patriarchas sanctas quatuor Sy-
 nodos in diptycis describere & publicè recitare
 compertum est: πόχας quippe habebant chartæ, seu
 γενέσια illa; ideoque Απόχα, seu πολύποχα voca-
 bantur. οὐνων πόχας non omnino dissimili ratione

dixit Pindarus Olymp. i. Morem istum haud paruo tempore seruauit Ecclesia, quem à Iustiniiano profectum (sit hoc nostræ secundæ diatribæ corolarium) paucis indicabo. Euagrius lib. iiiij. cap. xj. Ιουστινιανος (Iustinianus) καὶ ταῖς εἰρηναῖς συνέδεε ἐπὶ τὴν εὐκλησίων κηρύξεων. quod confirmatur in sexta Synodo collat. ij. Nam sanctas quatuor Synodos maiestas ipsius (Iustinianum intelligit) sacris diptycis inseri, & publicari fecit: quod ante Imperium ei diuinitus concessum non procedebat. tempus quo id institutum est indicat Victor Tununensis in Chronico: *Iustiniano Augusto Coss. Orientales Ecclesiæ eiusdem Principis iussione quatuor Synodos præsentibus sacrificiis publica voce suscipiunt recitari.* Nam multis post annis, ut ab ipso Victore accepimus, conuenit quinta Synodus; quam, & alias omnes διηγεύματα in diptyca quoque posteà relatas certum est. In Ecclesiis etiam publicè demum propositas colligi potest ex hoc Anastasij bibliothecarij loco in vita Constantini Pont. Max. *Imaginem (ait) quam Græci Panchartam vocant (sic enim legendum) sex continentem sanctas, & uniuersales Synodos, in Ecclesia beati Petri erexerunt.* nondum enim congregata septima Synodus, quæ secunda Nicæna est. Et sanè Græci Nou. cxv. & cxxxij. vbi de quatuor Synodis fit mentio, επιταυμάσει semper scripsierunt,

porrò de canonum lectione agitur in Concil. Aurelian. iiiij. cap. vj. & Matisconensi i. cap. ix. atque hanc consuetudinem non inutilem, puto, iudicabit, qui veræ religionis, & priscæ disciplinæ cognitionem homini Christiano apprimè vtilem intelliget. laudo quod à Græcis dictum memini : ἐχεὶ Πα-
μάνιον ἀνδρα νόμους (ταῦτα ἔστιν εἰπεῖν Καγόνας) αὐγοῦν. neglectis enim sanctissimorum Conciliorum decretis, ipsa nutet religio, ordinisque Ecclesiastici disciplina omnis concidat, necesse est.

Hæc habui quæ de Ecclesiæ politia scriberem. Egi de Patriarchis & Primatibus, summamque ostendi semper fuisse Pontificis Max. dignitatem & authoritatem: Cætera quæ ad Metropolitanos, Episcopos, & quos Plebanos, seu Parochos vocant, eorumque munera pertinent, à viris eruditis egregiè sunt explicata, nec industriam meam defiderant. Si quam verò rebus perobscuris lucem videar attulisse, non leue me iam operæ pretium consequitum arbitrabor:
sin contrà accidat; magnum
est etiam voluisse.

FINIS DIATRIBÆ SECUNDÆ.

G R A E C A L A T I N I S
E X P R E S S A.

Diatriba Prima.

C A P. I.

Pag.2. *I*ovis nimirum tale est Olympij intus
vers.2. *f*mperium.

v.22. *Q*uod autem *urbes* singulis terminis suis
ac regionibus præstant, hoc *urbs* ista toti orbi
exhibet; *ut commune* omnis, quæ incolitur, terræ
tanquam regionis oppidum. *Quocirca* videntur
finitimi omnes per *vicos* diuisi ad hanc arcem
conuenire.

Pag.3. v.3. *Omnibus* aio ciuitatem donandam,
vt huius participes nobis fideles sint socij, nostram
quasi *unicam* *urbem* ipsi quoque incolentes, eam-
que *vere* *urbem*; suas autem ciuitates agros &
vicos putantes.

vers. 22.

Tyberis, qui pulchram in duas partes scindit *R o-*
mam;

Romam *venerandam*, meorum magnam domum
Principum,

Matrem omnium urbium.

v. 23. Nulla reuerentia ducti; vel quod sedes illa Apostolica esset: vel quod Roma metropolis esset Romanæ ditionis.

v. 27. Ignis non vulgaris occupauit omnem ferè Romaniam, maximè Orientis partes.

Pag. 4. vers. 4. Totius orbis metropolim.

v. 5. Omnium regionum & urbium illustrissimam Reginam.

v. 12. Vetus quandoque alterius ratione dicitur, ut vetus Roma ratione nouæ.

vers. 15.

Nouam verè Romam,
Romam sine rugis, numquam senescentem:
Romanam semper iuuenescentem, semper nouam.

v. 19. Constantinopolis tanto cæteris urbibus maior est, quanto Româ minor videtur, & longè mea quidem sententia præstat eam secundo loco ponere, quam reliquarum principem arbitrari.

Pag. 5. vers. 6. Vos magnæ vrbis ciues, qui primi statim post primam estis, aut ne id quidem conceditis.

v. 11. Sibi ipsi Colonia est ac metropolis, cum tertia sit ab antiqua.

v. 16. Qui posterioribus seculis illustrem illam ex Italica Roma deduxerunt coloniam, & tam præ-

claro Bysantium auxerunt additamento, non sunt
à Peloponnesis alieni.

v. 22. Vestrā gratia multas terras, magnas &
beatas vrbes perlustraui, tandemque ad nostram
metropolim perueni; non illa antiqua Megara in-
telligo, ex quibus accolæ quondam Bosphori migra-
runt; sed eam urbem, quæ aliis ciuitatibus impe-
rat, & cum vestra huius est Imperij socia.

Pag. 6. v. 1. Annonam non solum erogat, sed
auget, cum eam non imminutam sufficeret; at-
que ideo haud cogimur peregrinos quotidie expel-
lere, ut in metropoli fieri consuevit.

vers. 5.

Magnarum urbium metropolim.

v. 10. Cum vellet Imperium veterem Ro-
mam transferre, dixit plus honoris deberi ma-
tribus, quam filiabus.

vers. 18.

Sic nuper coniunctio urbium dirupta est,
Sic matrem & filiam inuasit gladius
Diuidens cum framea. iræ
Juuenem, & pulcherrimam nouam Romam,
A rugosa, veteri, & decrepita Roma.

Pag. 7. vers. 3.

Urbium radicem, quæ curæ est mortalibus.

vers. 21. Hierosolyma, quæ nunc vocatur Aelia
Capitolina.

Pag. 8. vers. 3.

*Cum Imperatore merito vrbs crescit, Imperio
cœua.*

v. 16. Iam enim non modò hanc appellationem
vrbs ea adepta erat, Senatuque & ordinibus, ac
magistratibus iisdem uteretur: verum & insi-
gnia ritu Romanorum qui Italiā incolunt, prae-
ferebat, & iura atque honores in omnibus utri-
que pares & similes erant.

v. 25. Nunc ambiguum erit quæ maior &
illustrior sit vrbs; utrum ea quam Theodosius
Constantinopoli, an illa quam Constantinus By-
santio adiecit.

Pag. 9. vers. 8. *Colonia beneficiis affecta Metropolim colit.*

vers. 17.

*Duos non protulit Soles natura,
Sed duas Romanas totius orbis
Faces, veterem scilicet & nouam Romam;
Hoc inter se discrepantes,
Quod hæc in Oriente, illa fulgeat in Occidente.*

vers. 25.

*In hisce gentibus vrbs Roma est;
Cuius nomen eius potestati conuenit:
Sydus commune totius orbis.*

C A P. II.

Pag. 11. vers. 17. Quæ Orientis principatum
tenet.

vers. 20.

*O viri totius orbis lumen splendidum ;
Qui mundum , vt video , secundum incolitis ,
Terræque , & maris decus induistis .
Noua Roma , altera nobilium sedes ;
Urbs Constantini , & columna Imperij .*

Pag. 12. v. 6. Benevolis opus habemus auditori-
bus , qui hanc veterum originum historiam beni-
gniori animo accipient .

Vers. 11. Regiam habebant qui regioni præ-
rant .

v. 13. Et in Syriam progredientes ad ipsam
vsque Antiochiam , donec & illam cepere totius
Orientis metropolim .

v. 24. Urbs est quæ Berytus vocatur sub ditio-
ne Antiochiæ .

Pag. 13. vers. 17. Hoc anno ab Alexandro
Macedone condita est Alexandria , & hanc acce-
pit appellationem totius Aegypti mater .

v. 21. Animaduerte Troiam citrè adiectionem
hic urbem dici ; quod Alexandrum Homeris studio-
sum impulit , vt Alexandriam à se ipso denomi-
natam ita vocaret : historiis enim consignatum est

cam sine adiuncto per excellentiam initio urbem appellatam.

v. 26. Aegyptus tanta natio, vestre corpus est ciuitatis.

Pag. 14. vers. 3. Alexandria ciuitas est amplissima, & maxima hominum multitudine celebris; nec Aegypti solum, verum etiam Thebaidis & Libyæ, quæ Aegypto adiacent, principatum obtinet.

Pag. 15. vers. 2. Non minus literarum atque doctrinæ, quam urbium quibus præst & dominatur, metropolim.

v. 21. Heraclea seu Perynthus, cui olim primas Europæ dederunt, nunc autem post Constantiopolim secundas tribuunt.

Pag. 16. vers. 4.

Tibi me Thracia spoliatrix Thessalonica
Mater omnis misit Macedonia.

vers. 24. Gentis Dacorum metropolis.

Pag. 17. vers. 3. Thessalonica urbs est amplissima, & copiosa, Macedonibus attributa; Thessalica, Achaea, & quamplurimis aliis populis, quos moderatur Praefectus praetorio illyrici, praposita.

v. 11. Cum milites turbas in urbe (Thessalonica) ob metata seu hospitia excitassent, Thessalonenses Imperatorem contumeliis insequuti

sunt, & magistratus quosdam lapidibus obruerunt: At Imperator, re cognita, iræ impatiens urbis illius Praefecto facinus vindicandum commisit.

v. 24. Claves portarum accipientes à Praefecto, Archiepiscopo tradiderunt.

Pag. 18. vers. 13. Alteri verò praefecto Macedones, & Thessalos, & Cretenses, & Graciam, & circum eam sitas insulas, & Epirum utramque: & præter has Illyrios, & Dacas, & Triballos, & Pannonios ad Valeriam usque; prætereà superiorem Mysiam.

Pag. 20. vers. 1. Quo tempore Sirmium oppidum in Paonia situm à Scythis obsidebatur.

vers. 2. Post urbem captam.

vers. 18. Regionis totius metropolim.

vers. 19. Magistratum habitacula.

vers. 17.

Omnia breuiter, & dilucide eloqui.

C A P. III.

Pag. 22. vers. 22. Nam nuper cum Ecclesiæ pace fruerentur, & populus in sinaxibus preces ficeret, Episcopus Romæ Liberius, & Paulinus Metropoleos Galliarum, & Dionysius Metropoleos Italiæ à sedibus suis abducti, & in exilium acti sunt.

v. 14. *Paulinus Episcopus Treuerorum, quæ Galliarum metropolis est, Dionysius Mediolani; quod & ipsum metropolis est Italiæ.*

v. 21. *Primâque inter Occidentis urbes post Romanam hæc ciuitas esse creditur, & facilè cæteras anteire; ut magnitudine, ita & hominum copia, reliquisque item fortunæ bonis.*

v. 23. *Mediolanum amplissima ciuitas, quæ cæteras Italiæ urbes ut magnitudine, ita & hominum copia, ac reliquis fortunæ bonis facilè superat.*

Pag. 25. vers. 4. *Vobis autem sic impero, discedatis quam longissimè: edico item, iuróque ac denuncio capite pœnas daturum, si quis vestrum posthac intra centesimum ab urbe lapidem conspicietur.*

Pag. 27. vers. 1.

Pauli Sileniiarij in magnum prætorium exornatum.

*Ornamentum Justinus Rex sordidum purgans,
Etiam maxima iustitiae illustravit templa:
Tuis verò laboribus Domine tristem noctem fugas
Ex Themidis domibus, ex vita mortalium.*

v. 20. *In Pannoniam reuersus est, intrâque urbem Sirmium (quæ maxima omnium eius regionis habetur) ad vernam sese expeditionem comparabat.*

Pag. 28. vers. 2. *Carthago vrbs suprà Africam, ob virtutem Romanæ vrbis æmula; vrbs totam Italiam ornamentiis suis depascens; vrbs propter id non prima, propter quod Romam revertur.*

vers. 7. *Carthago metropolis Africæ, nobilissima ciuitas.*

Pag. 29. vers. 4. *Præfectus prætorio in Transalpinis gentibus.*

v. 9. *Cumque Treueris per aliquod tempus consereret, quæ vrbs in Transalpinis gentibus maxima.*

Pag. 33. verf. 5. *Omnis est Gallia potitus ad Alpes usque, quæ Italiam à Gallia separant.*

v. 14. *Itaque Britanni sumptis armis, & quouis adito pro salute sua discrimine, ciuitates suas à barbaris imminentibus liberarunt. Itidem totus ille tractus Armorichus, cæteræque Gallorum prouinciae Britannos imitatae simili se modo liberarunt, eiectis magistratibus Romanis, & sua quadam Repub. pro arbitrio constituta: Ita Britannæ, Cœticarumque gentium defectio, quo tempore Constantinus iste regnum usurpabat, accidit; cum ipsis in Imperio socordia excitati barbari gravassentur.*

Pag. 35. vers. 3. *Tarraco ciuitas commodè sita ad magistratus excipiendos; estque Hispaniæ metrop-*

polis non tantum intrà Iberum, sed & magna pars eius quæ extra est.

C A P. IV.

Pag. 39. vers. 11.

Siue etiam ipsa

Tarsus prima vrbis celebrata.

vers. 15. *Antiochia princeps vrbis Syriae, quæ Cœle appellatur.*

vers. 17. *Ipsa quæ Cœlesyria presidet.*

Pag. 40. vers. 14. *Syriae vniuersæ præerat: qui honor ea tempestate multò maximus erat: quippe etiam Phœnices, omnisque ad Euphratem regio Nigri suberat Imperio.*

vers. 17. *Additamentum Syriae*

vers. 27. *Præside Syriae Quirino.*

Pag. 41. v. 13. *Hilarius ob eximiam virtutem celebris ab Imperatore toti Palestinae cum imperio præfectus est.*

Pag. 42. vers. 5.

-quam coloni

Filiij Ausoniorum, eximia vrbis Romæ lumina, Berytum vocant, quod esset Lybano vicina

v. 26. *Mos antiquus permaneat in Aegypto, & Libya, & Pentapolim.*

Pag. 43. vers. 3. *Ecclesiæ Alexandrinae, & dilectis fratribus, qui Aegyptum, Libyam, & Pentapolim incolunt.*

v. 8. *Vni Praefecto prætorio totam Aegyptum, cum Pentapholi, & Libya, & Orientem ad Mesopotamiam usque, tradidit.*

v. 13. *Sancta Synodus Alexandriæ congregata ex Aegypto, Thebaide, Libya, Pentapholi.*

Pag. 46. vers. 23. *Macedoniam primam, & secundam.*

C A P. V.

Pag. 51. vers. 6. *Dacas, & Triballos, & Pan-*
nonios ad Valeriam usque.

v. 21. *Episcopi Proconsulares electi sunt.*

Pag. 52. vers. 23. *Legatis prouinciarum Afri-*
canarum, id est, Numidiarum duarum, Bisace-
næ, Mauritaniæ, & Sarianæ, sed & Tripoleos,
& Vincentio Colusitano, Fortunatiano Neapolitanó,
& cæteris Episcopis prouincia proconsula-
ris &c.

Pag. 53. v. 27. *Arx olim erat septum nomine,*
à Romanis superiori ætate constructa, & propter
Vandalorum incuriam vetustate collapsa, hanc
muro Imperator Iustinianus, & præsidio firmavit.

v. 6. *Septum vocant arcem, ob septem confi-*
cuos in eo loco montes; septum enim latina voce se-
ptem exprimitur.

Pag. 55. vers. 14. *Mauritaniæ duæ, Tingitana*
& Cæsariensis.

Pag. 58. vers. 8. *Enim uero quandiu Romanis*

R eſpub. eadem ſemper mansit, intra R hodanum
fluuium in Gallos Imperio potitus eſt Imperator:
ubi verò hanc Odacer in tyrannidem vertit; tunc
demum Visigothi, Tyranno permittente, iniuersam
Galliam ad uſque Alpes ſuæ ditionis fecerunt.

Pag. 61. vers. 20. Aquitanos ab aliis Gallis
planè differentes, non lingua modò, ſed & corpori-
bus, Hispanis quam Gallis ſimiiores.

C A P. VI.

Pag. 66. vers. 1.

Divisio patriæ

Quæ duas urbes paruarum matres effecit.

v. 3. *Vrbs mater Phœnicum.*

v. 4. *At verò in Mediterraneis eſt Capua me-
tropolis; re vera caput, ut eius nomine significatur.*

v. 14. *Tentate igitur primas habere inter ciu-
tates; primum quidem ue illarum curam gera-
tis, hoc enim tanquam metropoleos uestrum pecu-
liare officium.*

v. 23. *Appellaberis ciuitas Iustitiae metropolis
fidelis Sion.*

v. 25. *Arcem virtutis Iustitiae metropolim.*

Pag. 67. vers. 13. *Metropoles gentium.*

v. 19. *Qui eſt in maiori ciuitate, id eſt, in Me-
tropoli.*

v. 24. *Præterea ciuitates necesse erit ſuum ipfa-
rum ordinem recipere.*

Pag. 68.

Pag. 68. vers. 2. Quæ sit ciuitas & eorum metropolis, aut si sit ei quæ primum dignitatis locum obtinet in honore proxima; si ampla & florens, si frequenti hominum multitudine referta, si ingeniois fœcunda &c.

v. 21. Multitudine autem, & magnitudine tanta, ut qui illic habitant possint vivere in otio, liberaliter simul & temperanter.

v. 27. Nam sub ditione habet viginti quatuor pagos eiusdem gentis.

Pag. 69. vers. 2. Vrbem, omnemque eius regionem Perinthiis concessit: hi Bysantio usi sunt ut vico, & à nullo genere iniuria temperarunt.

v. 24. Quod non oportet in villis & vicis Episcopos ordinari, sed periodeutas, id est, circuitores constitui.

Pag. 70. vers. 4. Nihil agere inscio ciuitatis Episcopo.

v. 17. Palæbifica autem & Ydrax in pristinam conditionem redactæ sunt, & ad Erythrum reuocatae; decreto, ut aiunt, venerandi tui capit.

Pag. 71. vers. 23. Castella latine arces appellant.

vers. 24. Hoc loco arcem Justinianus extruxit, cui nomen Burgonofce.

Pag. 72. vers. 2. Pitius & Sebastopolis inter castra potius quam urbes numerandæ sunt.

v. 9. Munc solo æquaris vicorum muris aperto marte ciuitates obſident.

Pag. 73. vers. 15. Qui Pagi vocantur.

v. 15. Regio ciuitatis est, nihilominus possessorum quisque dominus est rerum suarum.

v. 17. Multa possunt inueniri, quæ communiter quidem in acta publica retulit ciuitas, diuisa autem sunt in singulos per partes; per totum vero minimè.

Pag. 74. vers. 1. Dimensi omnem terram, & pontibus variis fluuios iungentes.

C A P. VII.

Pag. 75. vers. 11. O Regie Juppiter, o parens hominum, o præses & Orientalis, & Occidentalis Romæ: serues urbes geminas, serues geminos Imperatores; qui tuam voluntatem obseruant.

vers. 19. Quare occupemus quamprimum Romanam, larem ipsum Imperij.

Pag. 76. vers. 4. Sed ut in singulis fit urbis, ita vos totum orbem ut unam ciuitatem administrantes, omnibus populis magistratus datis.

vers. 11. Neque enim unius tantum hominis peculiaris possessio principatus est, sed communis antiquitus totius populi Romani: siquidem in

illa urbe sita est Imperij fortuna, nobis autem dispensatio tantum atque administratio principatus unà vobiscum demandata est.

v. 16. Quapropter illic post latam in urbe sententiam ad alios iudices adire non licet, sed est iudicato aquiescendum; nisi forte in minori aliquo oppido sit opus externis Iudicibus, cum quis vel immerito reus peragitur, vel actor causam non obtinet, nec sic certa constat victoria; quandoquidem aliis restat magnus Iudex, quem nullum ius unquam latet.

vers. 24. Data extrà urbem iudicia. H. or.

Pag. 77. vers. 15. Nemo ita merum imperium obtainere debet, ut non ab eo prouocari possit.

v. 20. Sic igitur Imperatoris nomen respuit, Judicis verò amplectitur; quia illud potentiae, hoc verò sapientiae vocabulum est.

Pag. 79. vers. 4. Vos, ut in diebus solemnibus, togas & calceos mutaueritis unà in sellis sedentes.

Pag. 80. vers. 1. Roma autem illic est ubi Imperator.

v. 3. Proficitur ergo ad urbem in qua Imperator moratur, quia ubi Imperator est, illic etiam sit fortuna.

Pag. 82. vers. 15. Senatus Romanus censuit ut Plynthus ad ipsos legatus mitteretur.

v. 18. Rei militaris scientiam Romanorum propriam esse, eorumque præcipue qui senatoriam sortiti sunt dignitatem.

Pag. 84. vers. 15. Censebant oportere nullam posthac rogationem ad populum ferri Senatu in consulo; quod olim obseruatum fuerat, sed pri dem exoleuerat.

v. 23. Quod Senatus consultum cum Imperator ratum habuisset.

Pag. 85. vers. 14. Quibus curæ Romana res est, quotiens de Imperio ambigitur.

v. 19. Honorem integrum conserua, tantum verò authoritatis detrahe, ut neque eorum minuas dignitatem, neque rerum nouarum cupidis aliquid moliendi facultatem relinquas.

v. 27. In eo igitur consistit orationis huius gratia & diei celebritas, ut anni appellatio fælix & ausplicata appareat.

Pag. 86. vers. 13. Imperij partim præmium facitis (Consulatum) partim principium.

v. 15. Fælix Consulum par.

C A P. VIII.

Pag. 88. vers. 6. Constantius mandatum dat Philippo Præfecto: quippe qui maiorem cæteris magistratibus potestatem obtineret, & secundus ab Imperatore haberetur.

v. 18. Per Deum obtestamur naucleros omnes,
ut hæc omnia ubique prædident, et ad aures
piissimi Augusti; ad præfectos etiam, & locorum
Judices perferant.

Pag. 89. vers. 89. In foro cuiusque Diæceſeos
gloriosissimorum nostrorum Præfectorum palam
fieri.

v. 21. Annonarum erogationes ab eo fiebant.

Pag. 90. vers. 10. Nunc Deus ex urbe regia
virum, cui totius nationis administratio credita
erat, sapientia sublimem, generis claritate, vita
splendore, dicendi facultate, et rebus quæ ad ci-
uilem vitam pertinent, illustrem; ad Christiani
gregis curam pertraxit.

Pag. 92. vers. 14. In eum quoque tractus Pon-
tici Vicarium excitat.

vers. 19. Υπαρχος, magistratus qui alterius ma-
gistratus vicem gerit.

Pag. 93. vers. 15. Comitem Orientis creauit;
cuius magistratus ea potestas est, ut qui eum ge-
rit, omnibus prouincias Orientis administranti-
bus præfit; et quæ male ac perperam fiunt corri-
gat, et emendet.

v. 26. Mecum reputo quod si quid iussisset Em-
peror, aut infælix aliquis Augustalis, nisi paruif-
sem pœnas dedissem.

Pag. 94. vers. 11.

*Sepulchrum quod vetustas non intellecta aboleuit,
Asia Consul Maximus restituit, & ornauit.*

v. 15. *Est prouincia illustris, neque Praefecti
prætorio Imperio subiecta,*

Pag. 95. vers. 7. *Quod populum moderetur,
videatque ut legibus congruenter vivat: unde
Athenienses ap̄mos̄p̄as eos olim dixerunt, qui ciues
in recta vivendi ratione continebant.*

Pag. 95. vers. 27. *Creans cum Proconsulem
Asia, quæ propria appellatur: ea nunc à Pergamo
maritimam oram complexa in continentem Caria
tenus desinit, & fines eius qui Lydiam attingunt,
Tmolus circumscribit.*

Pag. 96. vers. 14. *Qui medias dignitates obti-
nent.*

Pag. 98. vers. 23. *Non poterat quis ad tribu-
nal dicere, aduersus sententiam tuam appello, pro-
pter eminentiam dignitatis eius.*

C A P. IX.

Pag. 100. vers. 11. *Metropoleon magistratus.*

v. 25. *Petieras literas ad ordinarium magi-
stratum.*

Pag. 101. vers. 6. *Cum Palæstina ad hunc ef-
set magistratum (ut appellant) ordinarium de-
lata.*

Pag. 102. vers. 25. *Magistratus magistratuū.*

Pag. 103. vers. 8. Gladium quoad fieri potest incruentum conseruans.

v. 9. Tormentorum machinam.

v. 10. Terrorem improbis te diuina lex constituit.

Pag. 105. vers. 21. Quoniam ex eo tempore in crucem egisse, & pœnas inflixisse dicuntur Indices, quo sententiam pronunciauerint: propterea quod potestas supplicij & necis in eorum lingua versatur.

Pag. 107. vers. 3. Ius gladij.

Pag. 111. vers. 5. Paganorum impietatem puniunt Praesides, & de his quæ suprà potestatem sunt referunt ad Imperatorem.

Pag. 112. vers. 13. Progreditur cum suo comitatu.

v. 25. Ipse Praefectus in maritimis hyemare solet ius dicens, maxime Carthaginem aut Tarraconem: per astatem obit prouinciam, inspiciens quæ quouis tempore emendationem desiderant.

C A P. X.

Pag. 116. vers. 7. A verbo impēv, quod est servare, seu locum eorum à quibus mittuntur implere.

v. 12. & 13. Viles. Circumforaneos.

vers. 21. Qui apud nos gesserunt maiorem, & minorem, & Aegyptiorum magistratum.

Pag. 117. vers. 5. De Comite scripseras; eum intelligo qui militum præfecturam in patria est adeptus.

vers. 20. *Album ciuitatum.*

v. 22. In quo Senatorum & militum nomina scripta erant.

v. 27. Ponè Imperatorem erant signa lectissimi exercitus: hæc autem sunt, Aquilæ aureæ, Principum imagines, & militum matriculæ aureis literis descriptæ.

Pag. 11. v. 3. *Decurionum catalogus.*

Pag. 119. vers. 3. *Regiae vrbis exemplo.*

Pag. 120. vers. 19. Ad Decurionum catalogum ducentos addidi.

v. 20. *Catalogum vestrum auximus.*

Pag. 123. v. 6. Smyrna cum de templis, & eorum iuribus orta esset controuersia, Syndicum fecerat Polemonem, cuius vita spectabat ad exitum: itaque, postquam instituta pro tuendis his iuribus protectione è viuis excessit, alios habuit ciuitas syndicos; qui cum male, & inconditè causam in Principis consistorio agerent, ille ad aduocatos qui syndicis aderant respiciens; num Polemon, ait, syndicus vobis constitutus est?

v. 15. *Reipublicæ patres.*

v. 13. Si alicuius Senator es ciuitatis; si iuuenis, iuuenem esse te memineris; si senex, senem; si pater,

pater, patrem.

Pag. 124. vers. 18. Decurionem à vobis nominatum priusquam albo ascriberetur, incerto adhuc Curiæ decreto, suscepistis; & * cùm ^{* & cùm}
alij se pro eo muneribus obeundis obligassent, in ^{eo sine}
forum pertraxistis, hominem egenum, ex his
qui planè ab omni fortuna, & spe derelicti
sunt.

Pag. 126. vers. 3. Qui grauissimo possessionum
onere ad tempus Iudicum sententia aut Principum
benignitate leuati erant.

Pag. 128. vers. 20. Judicium ad quem? ad
Quæstorem? non ibi. Sed vbi? ad Proconsulem?
nec ibi. sed ad Magistratus ex subscriptione
Præsidis prouinciae. Quale autem est ipsum nego-
cium? non valde magnum; est enim pecuniarum,
ut totum scias.

Pag. 130. vers. 8. Magistratus dignitatem
imitantur.

Pag. 131. v. 22. Quòd autem in Decurionibus,
& meum fratrem vis numerare, nec deles fami-
liam ex improbis illis libris; etiam si quid ex ve-
teri calamitate antè factum fuerit, istud certè aio
te non Themistoclis exemplo facere.

v. 27. Reddito mihi fratrem, qui an eam ob
causam absit, Deus nouit.

Pag. 132. vers. 11. Liber est qui vivit ut vult,

qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati potest.

v. 17. Decurio dignitas quædam erat, seu potius munus & onus ciuale: quo honore præditi cœabantur rebus in foro venalibus prospicere; & inde multis sœpè periculum propter caritatem annona creatum est.

Pag. 133. vers. 15. Dupli fungens muneres partim quidem ob patrimonium, partim autem ob magistratum quem gessit.

v. 22. Omnibus verò ciuitatibus, sed magnis præcipue, diuitibus Decurionibus opus est, ut legitimos istos sumptus suppeditent & largiantur.

Pag. 136. vers. 3. A nonnullis Πάγαρχοι appellantur qui vicis, aut locis quibusdam præsunt.

C A P. XI.

v. 14. Colosorum magnitudinem parvus annulus habet expressam.

v. 18. Rosas comedit.

Pag. 137.v.8. Quædam sunt ciuitatum animæ.

v. 12. Romanorum R. esp. præclarè quidem constituta est, sed magistratus quibus ea non est quæ priscis fuit virtus & integritas, eam labefactant & cuertunt.

v. 22. In suas præfecturas Cæsar ipse Rectores mittit, alias aliter regiones diuidens, & ut tempus exigit R. emp. administrans. In suas etiam

prouincias populus Prætores vel Consulares mit-
tit: sed & hæ diuersè solent diuidi pro ut com-
modum, & è re visum fuerit.

Pag. 138. v. 1. Prouincias autem hoc modo re-
censui, quoniam suum nunc quævis habet Præsidem;
cum antiquitus duæ vel tres simul ab uno rege-
rentur.

v. 20. Armeniam & Cappadociam in plures
Cappadocias & Armenias veteres diuidunt.

Pag. 139. vers. 7. Enimuero Geographum ea
persequi conuenit quæ natura ipsa distinxit, aut per
gentes diuisa sunt, vel si quid memoria dignum
occurrat; quæ verò Principes pro ratione tempo-
rum varie constituunt, satis est si breuiter & sum-
matim indicata fuerint.

Pag. 140. vers. 18. Regem vnius ciuitatis, aut
paruae partis Peloponnesi, egenum quidem illum,
& egenis imperantem conferas cum omnis ferè
terre & maris Principe; cuius virtute & Oriens
& Occidens Romanis suicitur.

Diatriba Secunda.

C A P. I.

Pag. 42. vers. 10. Ambitionis amorem vehe-
mentem, & acrem esse; humanoque generi atrocius
imperare.

Pag. 143. vers. 8. *Augustus magnam hominum qui in terris habitant partem, ad æquabilem viuis Imperij formam redegit.*

vers. 16. *Imperium Romanum diuisione quodammodo iugulatum, & monarchia restituta qualis fuit Augusti temporibus, ad vitam renocatum videri.*

v. 26. *Ego volo, & necessitas mihi diuina est legem existimare quidquid sedes illa decreuerit.*

Pag. 144. vers. 24. *Honos nullus magis regalis.*

Pag. 145. vers. 1. *Solis Imperatoribus & Patriarchis per gratiam Spiritus sancti, & acceptam antiquitus consuetudinem atque ordinem, ius hoc esse concessum.*

Pag. 146. vers. 1. *Accidit ut Judas Patriarcha Josepho præmij loco tribueret anno 508, hoc est tributi Judaici perceptionem, melius forte exactionem.*

vers. 8. *Ille cum literis mittitur in Ciliciam, eò cum peruenisset per singulas ciuitates à Judæis qui in ea sunt prouincia decimas & primitias exegit.*

v. 12. *Iulum Patriarcham fratrem obseruan-
dissimum hortatus sum ut tributum quod à vobis
anno 508 dicitur, prohiberet.*

Pag. 147. vers. 6. *Ciuitas vestra magnitudine & loco immensum quantum differt, & aperte se-*

cundas obtinet partes inter omnes quæ sunt sub Sole.

v. 10. Ille quidem unicum ingenio suo dignum opus & monumentum reliquit, cognominem in Ægypto urbem, eamque recte vobis extruxit; ut omnium post vestram maximæ imperetis.

v. 13. Pulchra urbs.

vers. 16. Antiochia Syriæ metropolis est, quæ propter magnitudinem, & rerum copiam tertium locum inter omnes orbis Romani ciuitates obtinet.

vers. 20. Sedem Imperij sui Geta destinabat Antiochiam, vel Alexandriam; urbes magnitudine haud longè, ut quidem existimabat, infrà Romanam.

Pag. 148. vers. 24. An tu ignoras summum totius orbis ubicumque terrarum sacerdotem & Antistitem?

Pag. 149. vers. 1. Prisci Imperatores priuilegia sedi Constantinopolitanae tribuerunt; & maxime Synodus Chalcedonensis, quæ in primum Episcopatum illam euexit, omnésque per orbem terrarum ei Diœceses subiecit.

vers. 27. Qui Imperante Constantino Magno ab eodem factus est Patriarcha Constantinopolensis.

Pag. 150. vers. 13. Omnium Ecclesiarum mater.

Pag. 151. vers. 10. Archiepiscopi nimirum

principia & capita multorum Episcoporum ; quod idem est ac si dixeris, patres & Patriarchæ.

v. 23. *Gothiæ quidem Antistes non propterea vocatur Archiepiscopus quod Episcoporum Princeps & ordinator sit ; sed quod primus Episcoporum : quippe à sanctis patriarchis est sancitum, ut diœceses in quibus sunt urbes sub Episcoporum gubernatione constitutæ, à Metropolitanis regantur ; quos etiam ipsi Canones primos appellant : quæ vero ciuitates quasdam attributas non habent quibus præsint Episcopi, ab Archiepiscopis administrentur ; ita ut hæ quidem cedant Metropolibus, sed Episcopatibus præstant.*

Pag. 152. vers. 12. *Præsente sanctissimo, & Deo amantissimo Johanne Episcopo Antiochiae Metropoleos Orientis Diœcœeos.*

v. 24. *Exarchum Diœcœeos conueniat.*

vers. 21. *Sententia, sive Desinitio Thomæ Metropolitæ Tyri Primatis, & Exarchi, & Vicarij Antiochiae.*

C A P. II.

Pag. 156. vers. 18. *Ex eo tempore Cyprus metropolis facta ; nec iam amplius sub Antiochia, sed Constantinopoli attributa est.*

Pag. 157. vers. 10. *Ut noua Justinianopolis ius obtineat Constantiæ ciuitatis.*

vers. 26. Exceptis quibusdam Archiepiscopis,
qui caput sibi ipsis sunt; Bulgariae, inquam, &
Cypri.

Pag. 159. vers. 11. Hic enim mos obtinet, ut
Alexandriae Episcopus totius Aegypti ac Thebaidis,
Maræotæque, ac Libyæ, Ammoniacæque, Maræotidis,
ac Pentapoleos Ecclesiasticam habeat ad-
ministrationem.

Pag. 160. vers. 12. Atque hoc modo prospexit
non illi solum ciuitati (Constantinopoli) verum
etiam toti Thraciae, & cunctæ etiam Asiae: Ponti-
cam præterea Ecclesiam iisdem legibus ornauit.

v. 23. Itaque Ponticæ, Asianæ, & Thraciae soli
Metropolitani, ac præterea diœceseon prædictarum
Episcopi qui inter barbaros sunt, à sanctissima
creentur Ecclesiæ Constantinopolitanae sede.

Pag. 162. v. 3. Aetius Episcopus dixit: Non
ignoratis qualis, & quanta sit Thessalonicensium
Metropolis: sèpè igitur ad eam confluunt ex aliis
provinciis presbyteri & Diaconi.

vers. 11. Alexander Thessalonicae per eos qui
sub ipsis potestate sunt, Ecclesias Macedoniæ pri-
mæ & secundæ cum omni Græcia; totius etiam
Europæ, utriusque Scythiaæ, omnibusque Illyrici,
Thessaliae, & Achaiæ Ecclesiis.

Pag. 163. vers. 1. Magna planè vrbs est, at-
que hominum multitudine referta, totius nempe

regionis metropolis, Illyricorum præterea Archiepiscopum sortita, & quæ propter magnitudinem reliquis aliis ciuitatibus antecellit.

v. 9. Metropolitanus Cæsareæ Cappadociaæ honoratissimorum honoratissimus, & totius Orientis Exarchus. Metropolitanus Ephesi honoratissimus, & totius Asiae Exarchus. Metropolitanus Heraclæ honoratissimorum Antistes, totius Thracie, atque Macedoniae Exarchus.

C A P. III.

Pag. 164. vers. 16. Romano Episcopo datum hoc est, videlicet Occidenti praefesse.

Pag. 165. vers. 3. Hæc Ecclesiæ lex. Lex sacerdotalis.

Pag. 165. vers. 9. Apostolorum scholam, & pietatis Metropolim.

v. 12. At cum propter sedis dignitatem cura omnium ad ipsum spectaret singulis suam Ecclesiam restituit.

v. 23. Omnium Ecclesiarum curam habere.

Pag. 166. vers. 23. Vetus vigeat mos in Aegypto, & Libya, & Pentapoli obseruatus, ut horum omnium potestatem habeat Episcopus Alexandrinus; quia & hæc urbis Romæ Episcopo consuetudo est.

Pag. 172. vers. 27. Simplex & apertus est veritatis sermo.

C A P.

C A P. IV.

Pag. 175. vers. 11. *Sol ubi radios suos emisit astrorum choros, tegit lunaeque splendorem obscurat luminum istorum immodico fulgore conspectum eripiens.*

Pag. 179. vers. 4. *Rauenna metropolis Flaminiae prisca ciuitas.*

Pag. 180. vers. 14. *Fabulosus ille Salmonens præ isto nihil fuit.*

Pag. 183. vers. 6. *Primæ cathedrae Episcopi.*
vers. 9. *Statuit ut Patriarchæ cuiusque diæcessos una mente consentirent : singularum vero ciuitatum Episcopi suis parerent Metropolitanis.*

v. 17. *Fus Primatus quod Episcopo Justinianæ Carthaginis Africanæ Diæceseos dedimus, ex quo Deus hanc nobis restituit, seruari iubemus.*

v. 26. *Necesse habes omnes ipse Ecclesiæ fulcire ; unde nos tibi potestatem non damus, sed probamus ut ex tua pendeat voluntate ; adeò ut liceat tibi quod visum fuerit statuere, & Ecclesiæ moderatores deligere.*

Pag. 185. vers. 16. *Epigonus Episcopus dixit: bonitas & moderatio tua temperat authoritatem, minus audes quam potes frater, cum te ipsum bonum & humanum omnibus demonstres.*

Pag. 187. vers. 6. *In eius sit potestate ut de latere suo presbyterum mittat.*

Pag. 189. vers. 27. *Ex eo tempore quod erat
sub illius (Constantini) ditione in Honorij pote-
statem rediit, & magistratibus ab eo constitutis
paruit.*

Pag. 197. v. 10. *Si autem vobis Metropoleos
nomen sit peculiare, primarum verò partium
commune; an ideo deterior vestra erit conditio?*

C A P. V.

Pag. 203. vers. 18. *Decretum parœciarum
quas administrabat frenœus.*

Pag. 205. vers. 25. *Insignis & clara metro-
polis.*

Pag. 206. vers. 26. *Non oportet seruum libe-
ram habere sententiam.*

C A P. VI.

Pag. 217. vers. 8. *Verè sanctus & Episcopo-
rum pater.*

v. 10. *Si quæ nunc & in posterum noua fiat
principali auctoritate ciuitas; publicas & ciuiles
ecclesiasticarum formæ parœciarum ordo subse-
quatur.*

v. 25. *Renunciatum nobis est quosdam, qui præ-
ter Ecclesiæ leges & instituta autoritatem &
potentiam ambitiosè assequuti fuerant, unam im-
petratis pragmaticis prouinciam in duas diuisisse;*

ita ut ex hoc duo sint in eadem prouincia Metropolitani. statuit sancta Synodus ne quid tale deinceps audeat Episcopus; adeò ut si quis id moliatur proprio gradu excidat.

Pag. 218. vers. 24. *Ille enim equum esse dicebat ut nostræ diœceses simul cum ciuilibus & publicis diuiderentur: hic contrà antiquæ consuetudini, & diuisioni quæ à patribus olim facta fuerat, inhærendum contendebat.*

Pag. 219. v. 7. *Siquidem prouincia caput aliud haberet, ad illud clamare, ipsiusque opem obtestari oporteret: cùm autem pietas tua ei sit præposta, ad te respicere necesse est: Ecclesiam tuam uti voles cura.*

Pag. 220. vers. 15. *Mucissus ciuitas secundæ Cappadociae.*

v. 20. *Secundæ verò Cappadociae Tyana metropolis, & tertiae Mucissus: Cappadocia enim secunda, cùm priùs una esset, in duas ac posteà in tres diuisa est: hæc ideo à Valente Imperatore facta sunt ut Basilio dolorem inureret.*

Pag. 221. vers. 11. *A minore dignitate etiam ad maiorem promouet Imperator; ab Episcopatu nimirum in Metropolim; seu viri virtutem seu ciuitatem exornans.*

v. 19. *Nisi forte temporarium & personale beneficium ab Imperatore aliquo concessum fuerit.*

v. 22. *Instrumento se tuetur fælicis memorie*
Principis Ducae, qui Episcopatum Basilei iure Me-
tropolitano donauit: quo scripto sanctum est, ut
eo extincto qui Metropolitani honorem consequen-
tus fuerat, Ecclesia ad Episcopatus statum reuocare-
tur.

Pag. 224. vers. 4. *Prisum tempus eosdem tu-*
lit sacerdotes & Iudices: disunxit Deus vitas;
& una facta est Ecclesiastica, altera ciuilis. quid
igitur reuocas? quid porrò coniungere tentas quæ
separata sunt à Deo?

v. 22. *Inter Reges Apostolum, & Apostolis*
æqualem.

Pag. 226. vers. 2. *Ad ciuitates non ad Eccle-*
sias Imperatoris beneficium pertinet.

v. 3. *Lex item extat alia cuius hæc verba sunt:*
canonum non minorem quam legum esse authorita-
tem legibus constitutum est: quod vetant canones
vetant leges.

v. 27. *Hymnorum plicas.*

Pag. 227. vers. 5. *Justinianus constituit ut*
quatuor Concilia in Ecclesiis prædicarentur.

Pag. 228. vers. 6. *Non decet hominem Ro-*
manum leges, hoc est. & canones ignorare.

F I N I S.

INDEX

AVCTORVM

QVI IN HIS DIATRIBIS

CITANTVR, EXPLICANTVR,

EMENDANTVR.

A

- CHILLES Tatius. 66
 Ado reprehenditur, 28
 Acro. 49
 Aethicus. 49.73
 Aimoinus. 202.214
 Ambrosius. 41.120
 Ammianus. 11.12.27.29.32.36.42.51.55.61.
 64.89.197
 Anacleti Pont. Max. Epistola. 67
 Anastasius. 180.212
 Anastasius Imperator. 223
 Andreas Cæfariensis. 143
 Antonini Itinerarium restitutum. 52
 Antonius Monachus. 156
 Appianus. 83.84
 Aristides. 2, bis. 5.74.76, bis. 77.147
 Aristoteles. 68
 Arrianus Epicteti. 123

I N D E X.

- Afconius. 7
Athanasius 3.12.eius Interpres reprehenditur.ibid.
22.43.88
Attaliates. 98
Augustinus 6.28.66.72.74.118.120.127,ter.
illustratur, 191
Ausonius 23. explicatur, 24.29.35.56.60.61.
62.85.88.103, ter. 119.147, bis. 176.209,
bis. 224
Aymo. 146
- B
- B**Alsamonis Interpres reprehenditur, 53.Balsa-
mo reprehenditur, 70.144.149.151, ter.
153.157, bis. 159.164.187.121.122
- Baronius. 58.190.210
- Basilius. 90
- Basilius Seleuciæ Episcopus. 175
- Beda. 188, bis. 198.199
- Bonifacius P. Max. 58.72.190
- Bonifacij vita. 213
- C
- C**Ap. scriptum De Elect.illustratur. 171
Capitolinus. 38.77.81.82.83.91.100.
104.108.109
Capitularia. 214
Cassiodorus. 23.24.25.73.79.88.89.93.
101.103.110.113.170

I N D E X.

- Cedrenus illustratur, 17.117. reprehenditur, 156
Chronicon Constantinopolitanum. 4
Cicero. 112.113,bis.
Claudianus. 3.9.23.75.80.82,bis.
Codinus. 4.163
Collatio Carthaginensis emendatur. 52
Colloquium vetus. 128
Concilium Aurelianense emendatur, 195.228
Concilium Ancyranum. 203
Concilium Antiochenum. 69.70.203
Concilium Aquileiense. 27.56.178
Concilium Arelatense. 170.176.188,bis.210
Concilium Chalcedonense. 4.11.41.43.71.73.
79.81.112.117.144.150.152.158.160.
167.196.197.216.217, bis.223, bis.
Concilium Carthaginense. 51.185.187
Concilium Constantinopolitanum. 81.91, bis.158
Concilium Hierosolymitanum. 158
Concilia Hispaniæ. 63.104
Concilium Laodicense 57. emendatum, 69.70
Concilium Matisconense. 228
Concilium Nicænum in subscriptionibus emen-
datur. 44
Concilium Sardicense. 18.69.217
Concilium Taurinense. 55.59.60 151.188.189.
illustratur, 122.
Concilium Toletanum. 70.193

I N D E X.

- Concilium Valentinum. 59.60
 Constantini Tyranni Constitutio explicatur. 30.
 32.33 II
 Constantinus Manasses. 6
 Corippus. 9.78.144
 Cyrus Monachus. 4
- D**
- Demetrius Chomatenus. 221.222
 Dexippus. 117
 Dionysius Alexandrinus. 3
 Dionysius Halicarnasseus. 67.73
 Dion Chrysostomus. 13.66.67.73.133.147.197
 Dion Cassius. 3.54.77.83.85.138
- E**
- Piphanius. 3.12.146, explicatur. Interpres re-
 prehenditur, ibidem. 159
 Esaias. 66
 Ethimologicum Magnum. 92
 Euagrius. 135.227
 Eunapius. 39.94.95
 Eusebius. 203
 Eustathius. 13.28.39.138
 Ezechiel. 66
- F**
- Irmicus. 127
- G**
- Elasius. 43.178
 Gotfridus

I N D E X.

- Gotfridus Viterbiensis. 112
Gellius. 121.126.129
Glossarium vetus. 71.72.122
Gregorius Magnus. 186
Gregorius Nazianzenus. 5.9.11.15.65.92.218.
219. 220

- Gregorius vij. 182. 191. 199. 202. 204. 211
Guillelmus Brito. 203. 206
Guillelmus Tyrius. 150. 153. 159, bis. reprehenditur
ibid.
Guntherus. 122. 182. 212

H

- H**erodianus. 27.40.75.76.80.85.147, bis.
Hesichius. 76
Hieronymus Rubeus. 178
Hieronymus. 12.25.41.52, restitutus. 67.145.155
Hilarius emendatur. 18
Himerius. 28
Hincmarus. 30. 34, reprehenditur. 59. 190. 202
Historia Miscella. 20

I

- I**Dacius. 196
Index vetus prouinciarum. 11. 38. 39, emenda-
tur bis. 40. 44, notatur. reprehenditur ibid. &
45. restituitur ibid. 46, notatur. 48, emenda-
tur. 50, bis. 51. 52, restitutus. 56. 61. 63. 210
Innocentius iii. 171. 172. 182. 193. 198

I N D E X.

- Innocentius I. 218
Inscriptiones veteres. 31.32.50. 52.56, bis. 57, explicatur. 83.208.223.224
Interpres vetus nou. testam. 72
Iohannes Chrysostomus. 4.12.14
Iohannes Gerundensis. 63
Iohannes Lugdunensis Episcopus. 214
Iornandes. 19.178
Iosephus. 40, bis. 147
Isidorus. 69. notatur ibid. 194.196
Isidorus Pelusiota. 66.103.142
Itinerarium Antonini. 57
Itinerarium Beniamini. 225
Itinerarium Hierosolymitanum. 72.73
Julianus Antecessor. 79.84.169
Julianus Imperator. 118.120.124. eius Interpres reprehenditur ibid. explicatur ibid. 146
Iuo. 194.204.205
Justiniani Nou. xj. 18, explicatur. Nou. xxxj. 40, emendatur.
Iuenalis Interpres. 91
- K** Alendarium Ecclesiae Constantinopoleos. 224
- L** Ampridius. 38.78.110

I N D E X.

- L. 6. de excusat. tut. 67, illustratur.
 L. in orbe de stat. hom. 3, illustratur.
 L. 4. de loc. & cond. 109, explicatur.
 L. 1. de offic. Præf. præt. Africæ 54, illustratur.
 L. 3. de pagan. & sacrif. inscriptio. 62, illustratur,
     & emendatur.
 L. 9. de pagan. & sacrif. exponitur. 110
 L. 1. C. Theodos. de Med. & Profess. 122, ex-
     plicatur.
 L. funeris de relig. & sumpt. fun. 126, illus-
     tratur.
 L. 7. de sum. Trinit. 226. emendatur.
 Leo ix. P. Max. 28. 152. 181, bis.
 Leo iij. P. Max. 211
 Leo Magnus. P. Max. 150. 162. 166. 187, bis. 191
 Lipsius. 118
 Lucanus emendatur. 49
 Luitprandus. 180

M

- M**aorianus Nou. de ort. Imp. 81
 Malchus in Eccl. legat. 17
 Mamertinus in Paneg. 75. 80
 Marcellini edictum. 118
 Marianus Scotus. 212
 Martianus Heracleotes. 9
 Martinus P. Max. 166
 Maximi Tyranni Epistola. 59. 177

I N D E X.

Maximus in Dionysium. 95

Mela. 39

N

N Eubrigensis. 199, bis.

Nicephorus. 135. eius Interpres. 119. 156,
reprehenditur. 158

Nicetas Dauid. 4

Nicolaus Patriarcha. 221, bis. 225

Nicolaus Cusanus. 30

Nicolaus P. Max. 165. 186

Nilus. 164

Nonnus. 39. 42

Notitia Imperij. 16. 19. 30. 31. 36. 38. 41. 44,
restituitur. 48. 50, emendatur. 52. 56. 61. 63.

94, emendatur. 101, bis.

Notitiæ Galliarum. 48. 56. 57. 60. 62, bis.

O

O Nosander. 82

Optatus. 51

Ortelius. 53, reprehenditur, bis.

Origenes. 143

Otto Frisingensis. 201, reprehenditur.

P

P Acatus in panegyr. 34

Pæonius Eutropij Metaphrastes. 13

Passio Datiui & Saturnini. 129

Paulinus in vita Ambrosij. 90. 177

I N D E X.

- Paulus Diaconus. 48.178.179.180.181,bis.
Petronius. 103
Peutingeri Tabulæ. 61
Philo. 136.145
Philostratus. 123
Photius. 33
Pindarus. 7.227
Pleto. 5
Plinius. 39.49.71.117.119
Plutarchus. 22
Possidonius in vita Augustini. 187
Priscus. 19.82.84.126.137
Prouinciale Romanum. 176.179.181
Procopius. 15.20.22.40.53.54.58.71.162
Prudentius. 35.120
Ptolemæus. 7.54.159.205
- R
- Vfi breuiarium. 16.32.46.50.52.55.59.61,
bis.64,asseritur.210
Rufinus 168,illustratur.
- Rutilius. 10.24.92.196.209
- S
- Aluianus.28.29.95.105.126.130.134.135,bis.
Seruius. 71
Seuerus Sulpitius. 35.61,asseritur.62.89.102
Siculus Elaccus. 68.136
Sidonius Apollinaris.10.31,explicatur.32.89.205

I N D E X.

- Sigebertus. 204
 Sigonius 61, reprehenditur.
 Siluestri Pont. Max. Epistola. 210
 Simplicius. 179.192
 Socrates. 88.153
 Sophoclis Interpres. 4
 Sozomenus. 8.22, reprehenditur.153.165,
     bis.189
 Spartianus. 36. 81. 83.101.119.121
 Statius. 24.91.96
 Stephanus. 28. 39.55.157.220
 Strabo. 12.35.39.56.61.66,bis. 112.116.139
 Suetonius. 77,bis.
 Suidas. 4, notatur.22
 Symmachus. 24.59.80.84.90. 91.97
 Symmachi Pont.Max. Epistola. 189
 Synesius. 70.72.75.80.86.93.100.116.117.
     131. 133. 144. 224
 Synodus Carthaginensis. 52
 Synodus Chalcedonensis. 152.160.161.165
 Synodus Ephesina. 152.156
 Synodus Nicæna. 156.162.166
 Synodus Sardicensis. 162.168
 Synodus v. 186.219,bis.220
 Synodus vij. 15.156. 161 , illustratur. 217. 220,
     emendatur. 227
 Synodus viiij. 152

INDEX.

T

- T**Acitus. 36.40.83.84
TThemistius 5, bis. 6, Illustratur 8.9.77.79.
 85, bis. 140
Theodoritus. 14.17.22.43.45. eius Interpres re-
 prehenditur ibid. 150. 160. 165
Theodulphus. 71
Theophilactus. 115.116.132
Theophilactus Simocatta. 148
Tertullianus. 40, illustratur. 106
Trebellius Pollio. 49, illustratur. 50. 101
Thucidores. 9
Turnebus. 69

V

- V**Alfridus Strabo. 181.217
Varro. 52, restitutus.
Vasæus. 197
Venantius Fortunatus. 185.186
Vibius Sequester. 49
Victor Tunnunensis. 44.51.227
Victor Vticensis. 53
Vigilius Pont. Max. 186
Vopiscus. 77.80.81.83.85.97.134.145
Vrbanus ij. Pont. Max. 207, bis.

X

- X**Iphilinus. 69

I N D E X . I

Z

- Z Amosius. 16
Z Zonaras. 6.150
Zosimus. 12.18.29, bis. 33.41.43, emendatur.
51.58.89.93.120.139.179.189
Zosimi P. Max. Epist. 210

F I N I S.

INDEX
R E R V M E T
VERBORVM.

A

A	C H A I A Macedonia prouincia.	46
	<i>Egyptus Orientis prouincia.</i>	11
	<i>Egypti Alexandria metropolis.</i>	13
	<i>Egypti sex sunt prouincie.</i>	42
	<i>Aegyptus prouincia Aegypti.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Aegypti tres priscis temporibus prouinciae.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>In Epistola Synodi Alexandrina quatuor.</i>	43
	<i>Aegypti decem tandem prouincie.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Aegyptus moderatorem habuit Patriarcham Alexandrinum.</i>	42
	<i>Aemilia ciuitates Romandiola continentur.</i>	179
	<i>Aelia Capitolina unde sic dicta.</i>	7
	<i>Actas 25. annorum, Senatoria atas.</i>	120
	<i>Africa Occidentis diaecesis.</i>	21
	<i>Africa sub ditione Prefecti prætorio Italia.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Africa metropolis Carthago.</i>	27
	<i>Africa sex fuerunt prouincie.</i>	51
	<i>Africanam in septem prouincias partitus est Iustinianus.</i>	53
	<i>Africa Metropolitani omnes Primates.</i>	183
	<i>Africa tribunal Carthagini.</i>	89
	<i>Agri nomine multa conseruantur.</i>	66
	<i>Agri & fñudi & cõcios & pagis ascribendi.</i>	73
	<i>Alexandria Aegypti metropolis.</i>	13
	<i>Alexandria Urbs per excellentiam appellata.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Alexandria Thebaidu & Libye principatum obtinet.</i>	14
	<i>Alexandrini Patriarcha authoritas per totam Aegyptum.</i>	42
	<i>Alexandrina Ecclesia Patriarchalis.</i>	147
	<i>Album Decurionum.</i>	118
	<i>Allecti, Allectores, Allegatio, Allæctura.</i>	134
	<i>Alpes Cottia Italia prouincia.</i>	48
	<i>Alpes Graianon Italia prouincia, sed Gallia.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Alpes maritima Gallia prouincia.</i>	55
	<i>Alpes Pænina cum Graia, Gallia prouincia.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Alpina prouincia.</i>	59

I N D E X.

<i>Alpium Graiarum & Paninarum Metropolis & eis Centrum seu Tarentum sed.</i>	211
<i>Annona militaris & ciuilis cura penes Praef. pret.</i>	89
<i>Ambrosius Consularis fuit Aemilia & Liguria.</i>	90
<i>Antiochia Orientis apex & Metropolis.</i>	12
<i>Antiochia Syria priuca metropolis.</i>	39
<i>Antiochia, tertia Ecclesia Patriarchalis.</i>	147
<i>Antiocheno Patriarche Cyprus adempta.</i>	157
<i>Adempta etiam Palastina tres.</i>	159
<i>Antonini constitutio ius Coloniarum abrogavit.</i>	7
<i>Anthypatianam finxit prouinciam Ortelius.</i>	53
<i>Ara ἀπόφευξ appellatiois locum obtinet.</i>	98
<i>Appellatum ab Urbanis magistris ad Senatum, ad maiores Indices.</i>	77
<i>Appellatum à maioribus Iudicibus ad Principem.</i>	ibid.
<i>Appellatum à Senatu ad Principem.</i>	ibid.
<i>Appellare à Iudicib. datis à Principe non licuit.</i>	ibid.
<i>Appellare rectâ ad Principem band licitum.</i>	78
<i>Appellare à Senatu detinuit Hadrianus.</i>	ibid.
<i>Appellationum Iudicia Consultationes appellata.</i>	ibid.
<i>Appellationum ordo.</i>	96
<i>Apostolæ, tributum Iudaicum.</i>	146
<i>Apulia cum Calabria Italia prouincia.</i>	48
<i>Aquitania prima, secunda, terciâ seu Nouempopulania Gallia prouincia.</i>	59
<i>Aquitania à Gallis distincta in Itinerario Antonini.</i>	61
<i>Aquila Italia ciuitas Dalmatia aliquando tribuitur.</i>	176
<i>Aquileia Istræ Venetiaeque metropolis.</i>	180
<i>Aquileia nona Gradus.</i>	ibid.
<i>Aquileia Longobardia Transpadana tandem Metropolis.</i>	182
<i>Arabia prouincia ius à Traiano accepit.</i>	40
<i>Arabia Orientis prouincia.</i>	39
<i>Arcadia Ægypti prouincia.</i>	42
<i>Arcadia ab Imperatore Arcadio nomen nacta.</i>	ibid.
<i>Arelas Septem prouinciarum metropolis.</i>	29
<i>Arelas Prefecti praetorio Gallia sedes.</i>	30
<i>Arelas Constantino appellata.</i>	34
<i>Arelatenjus Episcopus solus Gallarum Primas.</i>	201
<i>Areopagita curiales appellati.</i>	69
<i>Archiepiscopi sine Episcopis sibi subiectis.</i>	151
<i>Armenia à Iustiniano mutata.</i>	40
<i>Armenia quarta quo sit.</i>	ibid.
<i>Armenia prima & secunda Pontica prouincia.</i>	44
<i>Armenias quatuor fecit Iustinianus.</i>	45
<i>Asiana Orientis prouincia.</i>	II
<i>Asiana Metropolis Ephesus.</i>	14
<i>Asiana & Pontica x. constat prouinciis.</i>	44
<i>Asia prima Asiana prouincia.</i>	ibid.
<i>Asiana Proconsulis summa authoritas.</i>	94
<i>Asia duplex.</i>	96
<i>Athanafius &ix author libelli de Christi imagine.</i>	13

I N D E X.

<i>Augusta Treverorum Calliarum Metropolis.</i>	21. 29
<i>Augusta Treverorum Principum domicilium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Augusta Emerita metropolis Hispania ab Ausonio descripta.</i>	35
<i>Augustamnica Aegypti prouincia.</i>	42
<i>B</i>	
<i>Bætica Hispania prouincia.</i>	61
<i>Baleares insule Hispania prouincia.</i>	62
<i>Baleares & Tingitana alter orbis.</i>	63
<i>Belgica prima & secunda Gallie prouincie.</i>	55
<i>Berytus sub ditione Antiochia.</i>	12
<i>Berytus secunda Phœnices metropolis.</i>	12
<i>Beryti Antistes Archiepiscopus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Beryti Antistes Metropolitanus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Berytus Metropolis beneficio Theod. & Valentini.</i>	13
<i>Berytus Metropolis secunda Phœnices.</i>	42
<i>Berytus Colonia Romana.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Bithynia totius metropolis Nicomedia primum, deinde Nicas metropolis in eadem prouincia.</i>	196
<i>Bithynia Pontica prouincia.</i>	14
<i>Biturigum ciuitas prima Aquitania metropolis.</i>	206
<i>Bituricensis Episcopus Primas & Patriarcha.</i>	206
<i>Bituricensis Episcopi autoritas in Narbonensem.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Bracarensis Episcops de primatu contentio cum Toletano.</i>	197
<i>Britannia sub dispositione Pref. Præt. Gall.</i>	31
<i>Britanniarum caput Londinum.</i>	36
<i>Britanniarum antiqua metropolis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Britanniarum quaque sunt prouincie.</i>	63
<i>Britanniarum metropolis Eboracum primum, deinde Duroverium quod Cantuaria dicitur.</i>	198. 199
<i>Bule in quanis ciuitate.</i>	117
<i>Bulenta.</i>	119
<i>Burgi sunt castella.</i>	71
<i>Byssacum Africa prouincia.</i>	51
<i>C</i>	
<i>Cæsarea Pontica metropolis.</i>	14
<i>Cæsarea olim Cappadocia metropolis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cæsarea literarum metropolis.</i>	15
<i>Casaricensis primatus.</i>	16
<i>Calabria cum Apulia Italia prouincia.</i>	48
<i>Callacia Hispania prouincia.</i>	61
<i>Chalcedon metropolis facta à Martiano.</i>	197
<i>Castella.</i>	69. 71
<i>Castra in notissimis Gallia cum ciuitatibus numerantur.</i>	72
<i>Campania Italia prouincia.</i>	48
<i>Campagus Senatorum ornatus.</i>	79
<i>Capcastels apud Teodosias sunt metrocomiae.</i>	71
<i>Cantuariensis Episcopus Primas Britanniarum.</i>	199
<i>Cantuariensis Episcopus alterius orbis Patriarcha dictus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cappadocia prima & secunda Pontica prouincia.</i>	44

I N D E X.

Cappadociam tertiam fecit Iustinianus.	ibid. 55 120
Cappadocia tercia metropolis Mucissus.	110
Capitolium ab Urbe Roma ad colonias manauit.	7
Caria Asia prouincia.	44
Carthago Africa metropolis.	27.18
Carthaginensis vel Zeugitana Africa prouincia.	51
Carthaginensis Hispania prouincia.	61
Carthaginensis Episcopo inter Patriarchas locus non est.	148
Carthaginensis Episcopus Primas.	183
Carthaginensis prouincia sola Proconsularis in Occidente.	51
Carcasso in Itinerario Hierosolymitano castellum est.	72
Cilicia Orientis prouincia.	38.39
Cilicia Metropolis Tarsus.	39
Ciuitatum alia maxima, alia maiores, alia minima.	67
Ciuitates omnes excepta metropoli eodem iure censentur.	68
Ciuitatis territoria assignantur.	ibid.
Ciuitates obscura sede Episcopali decoranda non sunt.	217
Ciuitates singula singulos habuerunt Episcopos in Oriente.	ibid.
Claves ciuitatis Magistratum commendant.	17
Colonias plures Roma propagavit.	7
Coloniae Italicae iuriis potiores.	ibid.
Coloniarum ius neglectum post Antonini Constitutionem.	ibid.
In Coloniarum deductione mos antiquus.	ibid.
Colonia Capitolium habuerunt.	ibid.
comes Orientis.	93
Conciliorum summa debet esse religio.	226.227.228
Constantinopolis Colonia Romana.	3
Constantinopolis Imperij parviceps & socia.	3
Constantinopolos & Roma honores & iura paria.	ibid.
Constantinopolis & Roma duo Orbis.	9
Constantinopolis nostra Roma.	ibid.
Constantinopolis Orientis praefuit.	ibid.
Constantinopolis Orbium regina.	4
Constantinopolis altera orbis Romani metropolis.	15
Constantinopolis Vicarium non habuit.	26
Constantinus Tyrannus Arelatem fecit Septem prouinciarum metropolim.	29
Constantini Constitutio explicatur.	30.31
Constantini Tyranni in Gallia summum Imperium.	33
Constantinus Arelatem Constantinam appellauit.	34
Constantinopolis sedes Imperij.	75
Constantinopolis secunda tandem Patriarchalis Ecclesia.	148
Constantinopolis expugnata à Francis.	171
Constantia Cypris Metropolis.	157
Consul gladii ius non habuit.	107
Consulis nomen Duumvirum attributum.	131
Consulatus Imperij institutum.	86
Consulatum potestas ab Augusto immunita.	85
Consulatus dignitas perpetuo apud Principem.	ibid.

I N D E X.

<i>Consulatus accessione auctioris Principis maiestas.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Consules in secundis fascibus.</i>	85
<i>Consules anno dabant nomen.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Consularis fasces, securis & curulem habuit.</i>	100
<i>Consularis siccus differt a Correctore.</i>	50
<i>Consultationes indebet conuentu peragebantur.</i>	79
<i>Corrector ferre idem cum Consulari.</i>	5
<i>Creta Macedonia prouincia.</i>	46
<i>Curia Senatus Romani exemplo instituta.</i>	119
<i>Curia bonos supplicij loco.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Curia à Leone euersa in Oriente.</i>	135
<i>Curiales in vicis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cypri Orientis prouincia.</i>	38
<i>Cypri Antiocheno Patriarcha sensim adempta.</i>	156

D

<i>Dacia Orientis prouincia.</i>	12
<i>Dacia quinque prouincia.</i>	16.46
<i>Dacia nullus Vicarius.</i>	16
<i>Dacia metropolis nulla nisi forte Thessalonica.</i>	17
<i>Dacia, Illyricum, & Macedonia in unius Prefecti prae, potestate.</i>	18
<i>Dacia dux in Illyrico.</i>	16
<i>Dacia Metropolis Iustiniana prima.</i>	20
<i>Dacia Mediterranea Dacia prouincia.</i>	46
<i>Dacia Ripensis Dacia prouincia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Dalmatia Illyrici prouincia.</i>	50
<i>Dardania Orientis prouincia.</i>	18
<i>Dardania Dacia prouincia.</i>	46
<i>Decurionum nominationes & fierent.</i>	113
<i>Decurionum miserrima conditio.</i>	132.133.134
<i>Decurio confertur cum Senatore.</i>	119.120
<i>Decurio ante xxv. annum in ordinem allegis non poterat.</i>	122
<i>Decuriones in Colonis primum ascripti.</i>	121
<i>Deportatio in locum aqua & ignis successit.</i>	18
<i>Deportandi ius quibus concessum.</i>	108
<i>Defensores magistratus non sunt.</i>	130
<i>Defensores plebi sine decreto non eligebantur.</i>	125
<i>Diæcessus plures habet prouincias.</i>	11
<i>Duumuiratus Hadrianus.</i>	121
<i>Duumuirii Consules appellati.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Duumuirum partes Savaria & necessaria fuerunt.</i>	127
<i>Duumuirum iurisdictio.</i>	128
<i>Durovernum, qua nunc Cantuaria, Britanniarum Metropolis.</i>	198

E

<i>Eboracum Gensis Britanniarum Metropolis.</i>	36.198
<i>Eboracum Romana Colonia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Eboracum civitas sine aliuncto per excellentiam.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ecclesia Vicana proprium habere potest Episcopum.</i>	70

INDEX.

<i>Ecclesiasticae & ciuiles forma aliis conueniunt, aliis differvant.</i>	45.216.
<i>224. 225</i>	
<i>in Effractores nulla certa p̄ena lege constituta.</i>	110
<i>Ephes⁹ primatus.</i>	161
<i>Ephesus Asiana metropolis.</i>	14
<i>Epirus & Graue Macedonia prouincia.</i>	46
<i>Eriugenia.</i>	146
<i>Episcopi in singulis orbibus per Orientem.</i>	217
<i>Episcopalis sede honorandas non esse obscuras ciuitates.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Epistola quadam Siluestro ascribitur qua Zosimi est.</i>	210
<i>Entia deinceps in Tingitana.</i>	54
<i>Ennaevidot⁹.</i>	227
<i>Euphratensis Orientis prouincia.</i>	39
<i>Europa Thracia prouincia.</i>	15.45
<i>Exarchatus Rauenne.</i>	27
<i>Exarchus pro Patriarcha.</i>	152
<i>F</i>	
<i>Flamnia Italia prouincia, quondam etiam Gallia.</i>	49
<i>Flavia Cesariensis Britanniarum prouincia.</i>	64
<i>Formata.</i>	184.210
<i>Foroiuliensis secunda Narbonensis Episcopus.</i>	60
<i>Foroiuliensis & Gradensis Episcopi contentiones.</i>	181
<i>Forumiul⁹ Venetiarum metropolis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Franci à dignitatibus & officiis exclusi Constantinopoli.</i>	172
<i>Fundi & agri Sicīo & pagis ascribendi.</i>	73
<i>Funus de Repub. bene meritis indicium ab ordine Decurionum.</i>	126
<i>G</i>	
<i>Allatia prima & secunda Pontica prouincia.</i>	44
<i>Galliarum metropolis August⁹ Treverorum.</i>	21.29
<i>Galliarum & Britanniarum Genius Praefectus.</i>	23
<i>Galliarum metropolis Arelas facta à Constantino Tyranno.</i>	29
<i>Gallia Septem prouincia à Constantino denominata.</i>	30
<i>Galliarum antiqua diuisio in 7. prouincias.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Galliarum nomine omnes Transalpina nationes comprehensa.</i>	31
<i>Galliarum diaecesis Vicarius unus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Galliarum septendecim prouincia.</i>	55
<i>Gallia à Casare in tres & ab Augusto in 4. prouincias diuisa.</i>	56
<i>Gallia postrem⁹ in 7. prouincias diuisa, Ende Septem prouincia nomen eius in- distum.</i>	55.58
<i>Gallia quinque prouincia dicta.</i>	59
<i>Galliarum exordium Lugduni apud Marcellinum.</i>	61
<i>Gallia Narbonensis Hispania prouincia facta à Gotbis.</i>	63
<i>Galli & tribunal Treveris.</i>	89
<i>Galliarum primas Treverensis Episcopus.</i>	184
<i>Galliarum Primates.</i>	201
<i>Galliarum Primas initio Genius Episcopus Arelatensis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Germania & Graue Gallia prouincia.</i>	55
<i>Germania prima metropolis Moguntium.</i>	212
<i>Gladij Verbo omnia p̄enarum genera continentur.</i>	106

INDEX.

<i>Gladij ius Consul non habuit.</i>	107
<i>Gradensis Episcopus Venetia Patriarcha.</i>	180
<i>Gradensis Episcopi & Forosulensis contentiones.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Gradus nona Aquileia.</i>	181
<i>H</i>	
H Adrianus Phenicen à Syria seiuinxit.	13
H adrianus à Senatu Getuit appellare.	78
<i>Harmothes in Hellenoponto.</i>	95
<i>Hadrianalis sedalis.</i>	109
<i>Hannionitus Thracia prouincia.</i>	45
<i>Hannionitus Orientis prouincia.</i>	18
<i>Hellenopontus Pontica prouincia.</i>	44
<i>Hellenopontus cum Ponto Polemoniaco iunctus.</i>	45
<i>Heraclea Thracia quondam metropolis.</i>	15
<i>Heraclea secunda post Constantinopolim.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hierosolymitana Ecclesia Patriarchalis quando facta.</i>	150
<i>Hierosolymitana Ecclesia mater Christiani nominis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hierosolymitano Patriarche attributa tres Palestina Antiocheno adempta.</i>	
158	
<i>Hilarinus Sophista Palestine Rector.</i>	41
<i>Hispania sub potestate Praefecti pratorio Galliarum.</i>	21
<i>Hispania metropolis Tarraco.</i>	35
<i>Hispania Proconsulii tribunal Emerita collocatum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hispania Vicarium primus institutus Gratianus.</i>	55
<i>Hispanie quinque prouinciae dicta.</i>	59-62
<i>Hispanie septem sunt prouinciae.</i>	61
<i>Hispania primum intres, postea in quinque prouincias disuisa à Constantino.</i>	
62-63	
<i>Hispania primatus Toleti.</i>	193
<i>Hispania cestior.</i>	194
<i>Honorius Pontica prouincia.</i>	44
<i>Honorius Paphlagonia adiuncta à Justiniano.</i>	<i>ibid.</i>
<i>I</i>	
I Pnis Imperatori & Patriarcha preferri solitus.	144
<i>Illyrici pars sub ditione praefecti Protorio Italia.</i>	18
<i>Illyricum duplex.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Illyricum Dacia & Macedonia in Senni Praefecti protorio potestate.</i>	<i>ibid.</i>
46	
<i>Illyricum tandem sub potestate Praefecti protorio Italia.</i>	19-21
<i>Illyrici pars Orientis adempta postea restituta.</i>	19
<i>Illyrici tribunal duplex, Sirmium & Theffalonica.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Illyricum Occidentis prouincia.</i>	21
<i>Illyrici metropolis Sirmium.</i>	27
<i>Illyrici Vicarius nullus in Notitia Occidentis.</i>	176
<i>Illyrici pars Italia adiuncta eundem habuit Praefectum & Vicarium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Illyrico à barbaris occupato Italia & Illyrici metropolis Mediolanum.</i>	
177	
<i>Illyrici sex sunt prouinciae.</i>	50

INDEX.

<i>Illyrici tribunal Theffalonica.</i>	89
<i>Imperator magnus Index.</i>	77
<i>Imperator ubi est ibi Roma.</i>	88
<i>Imperatores trabeam s^ep^ee cum purpura coniunxerunt.</i>	85
<i>Imperatores Pontifices Maximi appellati.</i>	222, 223
<i>Imperij Romani duo orbes.</i>	9
<i>Imperium Romanum labi c^epⁱs diuisio Oriente ab Occidente.</i>	143
<i>Imperium merum penes Praefectum pratorio.</i>	90
<i>Insula, Asiana prouincia.</i>	44
<i>Isauria Orientis prouincia.</i>	39
<i>Italia Occidentis prouincia.</i>	21
<i>Italia sub poftrate Prof. prat. Italia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Italia Metropolis Mediolanum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Italia proprium habuit Praefectum.</i>	22
<i>Italia in duas dioceses diuidenda.</i>	25
<i>Italia septendecim habuit prouincias.</i>	48
<i>Italia Occidentis diocesis.</i>	48
<i>Italici iuris beneficium tabulis incidi consueuerat.</i>	6
<i>Iudea Syria adiuncta.</i>	40
<i>pro Iudea Syriam dixit Tertullianus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Iustiniana metropolis Dacia à Iustiniano facta.</i>	20
<i>Iustiniana patria Iustiniani.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Iustiniana prime Episcopus Primatus ius adeptus.</i>	162
<i>Iustinianopolis, qua antea Mucissus dicebatur, metropolis facta à Iustiniano.</i>	
157. 219	
<i>Indices locorum Praesidia partes sustinebant.</i>	116
<i>L</i>	
<i>Legatus Casarⁱs à Proconsule distinguitur.</i>	83, 101
<i>Legati nomen prouinciarum Rectoribus accommodatum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Lybia superior & inferior Aegypti prouincie.</i>	42
<i>Liguria Italia prouincia.</i>	48
<i>Libertus nec Senator nec Decurio fieri poterat.</i>	120
<i>Londinium regni Britannicⁱ caput.</i>	35, 36
<i>Lucerna aduentientis Principis pranuncia.</i>	144
<i>Longobardia Transpadana Aquileia metropolis.</i>	182
<i>Lugdunenses quatuor Gallia prouincia.</i>	55
<i>Lugdunenses due tantum apud Marcellinum & Rufum.</i>	56
<i>Lugdunum Belgico ciuitas.</i>	57
<i>Lugdunum Germania caput in Itinerario.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quinta Lugdunensis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Lugdunensis prouincia initium Galliarum.</i>	61
<i>Lugdunensis Episcopus Primas & Patriarcha.</i>	202, 203
<i>Lugdunenses quatuor.</i>	204
<i>Lugduni epitheton.</i>	205
<i>Lugdunensis Quinta Maxima Sequanorum.</i>	206
<i>Lusitania Hispania prouincia.</i>	61
<i>Lutetia municipale.</i>	122
<i>Lutetia maxima Francia Metropolis Senonensi obtemperat Metropolitano.</i>	
225	
<i>Lycaonia</i>	

I N D E X.

Lycaonia Asiana prouincia.

44

Lycia Asiana prouincia.

ibid.

Lydia Asiana prouincia.

ibid.

M

Macedonia Orientis prouincia.

12

Macedonia Metropolis Theffalonica.

16

Macedonia Dacia & Illyricum in unius pref. prat. potestate.

18

Macedonia sex sunt prouincia.

46

Macedonia Macedonia prouincia.

ibid.

Macedonia salutaris pars, Dacia protincta.

ibid.

Macedonia secunda à Iustiniano inter Dacia prouincias recensetur.

ibid.

Magistratus certas in prouinciis excepto praefecto prætorio sedes habuerunt.

88

Magistratum ab Augusto imminentia auctoritas.

85

Magistratus in Metropoli sedebant.

66, 100

Magistratum ordo.

101

Magistratus malis bonas leges labefactant.

137

Mandata Principis in Metropolis proponebantur.

112

Mandata Rectoribus prouinciarum data à praefecto prætorio.

90

Mandata Rectoribus prouinciarum dare permittet ad Principem.

ibid.

Mansiones ciuitates non sunt iure tamen ciuitatis donata sunt Theodosii

Constitutione & mutationes.

78

Mansionibus Decuriones propositi.

135

Manu porrecta itum in sententiam.

79

Massilia Occidentis prouincia.

19

Massilia in Africa sita.

ibid.

Mauritania in Tingitanam & Cesariensem divisâ.

54

Mauritania due à Iustiniano instituta.

55

Maxima Sequanorum Gallia prouincia.

ibid.

Maxima Sequanorum Lugdunensi continetur,

57

Maxima Sequanorum quinta est Lugdunensis.

ibid.

Maxima Cesariensis Britanniarum prouincia.

64

Mediolanum Italia metropolis.

21

Mediolanum secundas obtinuit in Occidente.

ibid.

Mediolanum sedes Imperatorum.

ibid.

Mediolanum Illyrici & Italia metropolis occupato à barbaris Illyrico.

177

Mediolanensis Episcopi auctoritas in Illyrico.

ibid.

Mesopotamia Orientis prouincia.

39

Metropolis ciuitatum mater & caput.

65

Metropolis sola Erbs in prouincia.

66

in Metropoli Iudices sedebant.

112, 66

Metropoles diæcœpon maxime ciuitates.

67

Metropoles prouinciarum magiores ciuitates.

ibid.

Metropolis sedes Praefecti præt.

88

in Metropoli solemnes conuentus.

111

Metropolitani Archiepiscopi & Primates diæci.

151

Metropolitani Patriarcha subiecti non tamen semper.

153

Metropolitani cura subiecturata prouincia.

170

Metropolitani Africa omnes Primates.

183

Metropolitani duo in una prouincia esse non debent.

196, 217, 218

N n

I N D E X.

<i>Metropolitani tres in Cappadocia post eius diuisiōnem.</i>	221
<i>Metropolitani honos ad tempus concessus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Metrocomiae vicorum matres.</i>	70
<i>Metrocomiae Caecaſelz apud Teſtisagias.</i>	71
<i>Mæſia Thracia prouincia.</i>	45
<i>Mæſia prima Dacia prouincia.</i>	46
<i>Moguntium Germania prima metropolis.</i>	212
<i>Moguntium Imperij Francorum sedes.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Moguntinus Archiepiscopus Primas.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mucissas que Iustinianopolis dicta metropolis facta à Iustiniano.</i>	219

N

<i>Narbonensis prima & secunda Gallia prouincia.</i>	55
<i>Narbonenses due.</i>	56
<i>Narbonensis una tantum apud Marcellinum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Narbonensis prouincia quinque prouinciarum appellationem sortita.</i>	60
<i>Narbonenses Episcopat ad Synodos Toletanas conueniebant.</i>	193
<i>Narbonensis prouincia citerior Hispania dicta.</i>	194
<i>Narbonensis Episcopat Bituricensi subiectus aliquando.</i>	206
<i>In Natalium nobilitate inuestiganda quid inquirendum.</i>	67
<i>Nicea metropolis facta à Valent. & Valentin.</i>	112
<i>Nicea metropolis etiam in Bithynia.</i>	196
<i>Nicea mater Syrium.</i>	197
<i>Nicomedia Bithynia ciuitas.</i>	14
<i>Nicomedia totius Bithynia metropolis.</i>	196
<i>Noricum Grumque Illyricis prouincia.</i>	50
<i>Nonempopulana seu Aquitanica tercia Gallia prouincia.</i>	55
<i>Numidia Africa prouincia.</i>	51

O

<i>Occidentis sex sunt diaeceses.</i>	11.21
<i>Oceidentis Vicarij sex.</i>	94
<i>Oppidum ciuitas non est.</i>	72
<i>Orbis agri dominus ab Augusto.</i>	73
<i>De Orbis continentia ad Senatum perlatum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Orientis septem sunt diaeceses.</i>	11
<i>Oriens secundus orbis dictus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Oriens Orientis diaecesis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Orientis Diaecesis metropolis Antiochia.</i>	12
<i>Oriens Vicarij quatuor.</i>	16
<i>Orientis prouincia 10. in Get. Ind. in Notir. 15.</i>	38
<i>Orientem administrat Comes.</i>	93
<i>Osyrena Orientis prouincia.</i>	39

P

<i>Pacatiana Asiana prouincia.</i>	44
<i>Pagus.</i>	69
<i>Pagus parum à Vico differt.</i>	71
<i>Pagorum Prepositi.</i>	135.136
<i>Paganis Ultimo supplicio non semper affecti.</i>	111
<i>Palastina Orientis prouincia.</i>	38

I N D E X.

<i>Palaestina metropolis Cesarea.</i>	12.212
<i>Palaestina Syria adempta.</i>	41
<i>Palaestina Proconsularis facta.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ex una Palaestina tres demum prodierunt.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pamphilia Asiana prouincia.</i>	44
<i>Pannonia secunda Illyrici prouincia.</i>	51
<i>Pannonia tertia, Valeria.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pannonia tres.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pannonia prima Illyrici prouincia.</i>	50
<i>Pannonia Orientis Diæcesis.</i>	18
<i>Paphlagonia Pontica prouincia.</i>	44
<i>Patriarcha Constantinopolitani superbia.</i>	142
<i>Patriarcharum præcellens dignitas.</i>	143
<i>Patriarcha ignis preferri solitus.</i>	144
<i>Patriarchales Ecclesia primum tres.</i>	145
<i>Patriarcha Iudeorum quam diffusa authoritas.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarchales Ecclesia in primarissimis ciuitatibus constituta.</i>	146
<i>Patriarchis & Præmatibus Diæceses attributa.</i>	152
<i>Patriarcha & Primates Exarchi dicti.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarcha Tyri.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarcha natus omnia gerebantur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarcha authoritas in Metropolitanos.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarcha duo in Orientis diæcesi instituti.</i>	159
<i>Patriarcha Aegypti potestas in Aegyptum, Libyam & Pentapolim.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarcha Venetiarum.</i>	182
<i>Patriarcha Pisanus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patriarcha Lugdunensis.</i>	202
<i>Paschatis dies indicebatur.</i>	184
<i>In pecuniariis causis Indices à Preside dati.</i>	128
<i>Pedibus plerisque ibatur in sententiam.</i>	79
<i>Pentapolis Aegypti prouincia.</i>	42
<i>Phœnice à Syria seiueta.</i>	13.41
<i>Phœnices metropolis Tyrus.</i>	41
<i>Phœnices secunda metropolis Berytus.</i>	42
<i>Phœnice Orientis prouincia.</i>	38
<i>Phrygia prima Asiana prouincia.</i>	44
<i>Phrygia secunda vel salutaris.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Picenum regio suburbicaria.</i>	25
<i>Picenum Italia prouincia.</i>	48
<i>Picentum duplex.</i>	50
<i>Picenum annonarium Flaminia annexum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pisanus Episcopus inter Patriarchas.</i>	182
<i>Pisidia Asiana prouincia.</i>	44
<i>Pœnarum severitatem Indices mitigare nequeunt.</i>	110
<i>Pontica sub ditione Cappadocum.</i>	14
<i>Pontica cum Asiana II. constat prouinciis.</i>	44
<i>Pontica Orientis diæcesis.</i>	11
<i>Pontifex Romanus Patriarcha.</i>	143
<i>Pontificis Romani potestatem agnouerant Synodi Universales.</i>	165

INDEX.

Pontificis Romani authoritas summa in Oriente.	166
Pontifex Romanus appellatus ab Orientalibus Episcopus.	167
Pontificis Romans diœcesis orbis finibus terminatur.	170
Pontifex Romanus Patriarcharum Episcopus.	<i>ibid.</i>
Pontificis nomen Imperatoribus tributum.	222.223
Pontus Ptolemoniacus Pontica prouincia.	44
Praefecti prat. authoritas.	12
Praefecti prat. quatuor à Constantino instituti.	18
Praefectus prætorio Italiae Illyricum rexit.	<i>ibid.</i>
Praefecti prat. Illyrici tribunal duplex.	19
Praefectus prat. Italia, Italiam, Illyricum & Africam rexit.	21
Praefectus prat. Galliarum, Gallias, Hispanias & Britannias administrabat.	21.31
Praefecti prat. Orientis authoritas.	26
Praefecti prat. Italia authoritas in Illyrico & Africa.	27
Praefecti prætor. Galliarum sedes Arelatis.	30
Praefectus prat. Galliarum Hispaniarum & etiam Britanniarum.	
Praefectus interdum appellatur.	62
Praefecti prat. sedes in Metropoli.	88
Praefecti prat. summa auctoritas post Principem.	<i>ibid.</i>
Praefecti prat. in comitatibus Versabantur.	<i>ibid.</i>
Praefectus prat. magistratus prouincialis non fuit.	<i>ibid.</i>
Praefecti prat. Orienis sedes in Urbe regia.	89
Praefecti prat. Illyrici sedes Thessalonica.	<i>ibid.</i>
Praefecti prat. Italia sedes Mediolano.	<i>ibid.</i>
Praefecti prat. Galliarum sedes Treveris.	<i>ibid.</i>
Praefecti prat. Africa sedes Carthagini.	<i>ibid.</i>
Penes Praefectum prat. ciuilis & militaris annonacura.	<i>ibid.</i>
Praefectus prat. mandata Rectoribus prouinciarum dabat.	<i>ibid.</i>
Praefectus prat. Indices dabant & remouebat.	<i>ibid.</i>
Praefectus prat. soles verè vice sacra iudicabat.	<i>ibid.</i>
A Praefectis prat. non licet appellare.	98
Praefecti prat. quando imminuta auctoritas.	139
Praefectus Serbi dignitate praefat.	22
Praefecti Serbi iurisdictio intra centesimum lapidem.	25
Praefectura Serbana à Italiano imminuta.	26
Praefecti Serbi potestas.	90
Praefectus Serbi Sicem Principis tueretur.	<i>ibid.</i>
Praefectus Serbi sacrarum cognitionum iudex.	91
Praefectura Serbana primum tribunal.	<i>ibid.</i>
Praefectus Vigilum castigandi habet ius.	111
Praefectus annona ius gladij habuit.	104
Praefectura in Senatus distinguntur.	22
Praefectura iuncta.	91
Praefecti gentium.	96
Præbentioris ius quibus magistratibus concessum.	129.130
Praefidio auctoritas potior in prouincia.	40
Praefides Iudices ordinarij.	100
Praefides inferiores magistratus.	102.106

I N D E X.

preses ius gladii semper habuit.	103
preses prouincia nec deportare nec confiscare potuit.	105. 108
praualitana Dacia prouincia.	46
praualitana non eadem est cum Valeria.	51
primates potestate patriarchis aequales.	151
primates Archiepiscopi appellati.	ibid.
primatus Ephesinus.	161
primatus Casariensis.	ibid.
primatus Thessalonicensis.	162
primatus Asia incolumis remansit reliquis deformatius.	163
primatus Toletanus.	194. 195
primates Galliarum.	201
primates quidam Vicarij & legati sedis Apostolica.	214
princeps Senatorum numero censetur.	78
principum erga Senatum reverentia.	81
princeps legem ferebat habita Senatus sententia.	84
principum leges Senatus consultis consecratae.	85
princeps perpetuum gerit Consulatum.	ibid.
principis maiestas auctior Consulatus accessione.	86
principis proprium munus mandata Reectoribus dare.	90
princeps ab Ecclesiæ administratione non omnino remouendus.	224
principales Decurionum.	118
processus Iudicis.	112
proconsules à Senatu in prouincias mittebantur.	82
proconsul differt à Casario legato.	83
proconsul magistratus pop. Rom.	ibid.
proconsulis granus quam Praesidiis Imperium.	ibid.
proconsulares prouincia in praesidales mutata.	ibid.
proconsules Augusti.	ibid.
proconsules ab Imperatore creati.	84
proconsul Asiana prefecto Orientis non inferior.	94
proconsul Cappadocia prefecto aequalis.	ibid.
proconsules vice sacra iudicant.	95
proconsules Vicariis potestate aequales, immo superiores.	ibid.
proconsul plures interdum rexit prouincias.	ibid.
proconsul quotidianus iudex.	ibid.
proconsulis potestas in prouincia.	104
proconsulares prouincia à Consularibus differunt.	38
professorum annone.	29
prouinciarum diuisio ciuilis.	38
prouincia ex Consularibus facta proconsulares & contraria.	ibid.
prouincia prætria nulla postremis temporib.	ibid.
prouinciarum forma Caria pro temporum varietate.	138
prouincia una in plures diuisa.	ibid.
prouincia prima sunt qua in antiquarum metropoleon ditionibus remanescunt.	211
prouincia una amplius censeri non potest.	213
Q <i>Vinque prouincia Gallia aliquando dicta.</i>	59

INDEX.

<i>Quinque prouinciarum appellatio Hispaniis attributa.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quinque prouincia Armoricanis & Neriscanis tractus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quinque prouinciarum nomine qua proprie contineantur prouincia non conuenit.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quinque prouincia ena primum Narbonensi comprehensa.</i>	60
<i>Quinque prouincia sunt quinque Viennenses in quibusdam Gallie notitiis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quinquennales à Magistratibus separati.</i>	122
<i>R</i>	
<i>Rationalis summarum per quinque prouincias.</i>	59
<i>Rationalis rei priuata per quinque prouincias.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rauenna Valentiniiani sedes.</i>	27
<i>Rauenna Exarchatus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rauenna Imperij propagnaculum.</i>	178
<i>Rauenna metropolis Flaminia.</i>	179
<i>Rauenna tandem metropolis Aemilia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Regiones appellantur diaeceses.</i>	11
<i>Regio pro prouincia.</i>	15
<i>Regiones suburbicariae.</i>	25
<i>Regio ciuitatis est, fundi possessorum.</i>	73
<i>Relevatio ad tempus.</i>	126
<i>Remensis Episcopus Treverorum Primi subiectus aliquando, & postea liberatus.</i>	202
<i>Rhetia prima & secunda Italia prouincia.</i>	48
<i>Rhodope Thracia prouincia.</i>	45
<i>Ripensis metropolis.</i>	16
<i>Roma Caria elogia.</i>	4
<i>Roma sedes Imperij.</i>	75
<i>Roma sita Imperij fortuna.</i>	76
<i>Rome summa omnium controversiarum iudicia exercebantur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Roma illic est ubi est Imperator.</i>	88
<i>Roma prima Patriarchalis Ecclesia.</i>	146
<i>Roma lux orbis terrarum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Romani Imperij duo orbes.</i>	9
<i>Roma vetus Occidenti, nona Orientis profuit.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Roma metropolis suburbicariarum prouinciarum.</i>	26
<i>Roma orbis Regina.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Romandiola.</i>	179
<i>Romatiana Patriarcha.</i>	180
<i>Rothomagensis secunda Lugdunensis.</i>	204
<i>Rubico Italiam à Gallia primo dinishit, deinde Varus.</i>	49
<i>S</i>	
<i>S Annium Italia prouincia.</i>	48
<i>Sardica Dacia aliquando metropolis.</i>	16
<i>Sardinia Italia prouincia.</i>	48
<i>Sardinia Africa prouincia Iustinianis constitutione.</i>	53-54
<i>Sarianam fixit prouinciam Oretium.</i>	53
<i>Savia Illyrici prouincia.</i>	50
<i>Senitorum numero Princeps ascribitur.</i>	78

I N D E X.

<i>Senaturum illustrior ornatus.</i>	79
<i>Senatus publicum orbis Romani Concilium.</i>	80
<i>Senatores mundi Principes.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Senatus authoritas.</i>	81
<i>Senatus Imperium dabat, bellum indicebat.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Senatus legatos mittebat ad exterros Principes.</i>	82
<i>Senatus summa bell's cura iucunbebat.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Senatus decretal legis autoritatem haberunt.</i>	84
<i>Senatus consulta & fieri solita.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Senatoria atas.</i>	120
<i>Seniores qui.</i>	118
<i>Senonis quarta Lugdunensis.</i>	204
<i>Septem prouinciarum metropolis Arelas.</i>	29
<i>Septem prouinciarum nomine Gallia appellata.</i>	30.57
<i>Septem prouinciarum nomen ex Constantini Tyranni designatione.</i>	58
<i>Septimania.</i>	59
<i>Septum.</i>	54
<i>Scythia Thracia prouincia.</i>	45
<i>Sicilia Italia prouincia.</i>	48
<i>Siluestro tribuitur Epistola quedam Zosimi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sirmium Illyrici metropolis.</i>	27.29
<i>Sirmio ab Attila capto tribunal Praefecti prat. Illyrici Thessalonicanam translatum.</i>	19
<i>Sitifensis Africa prouincia.</i>	51
<i>Sitifensis ex Tingitana recisa.</i>	55
<i>Sitifensis & Tingitana idem legati in Concil. Carthag.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sitifensis a Iustiniano abolita.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Solditas Galliarum.</i>	30
<i>Sophena Syria prouincia.</i>	39
<i>Suburbicaria regiones.</i>	25
<i>ex Suburbicariis prouinciis ad Praefectum Orbi appellatum, ex quibusdam postea ad Praefectum prat. Italia.</i>	26
<i>Suburbicariarum prouinciarum metropolis Roma.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Suffragia manu porrecta.</i>	79
<i>Summati Decurionum.</i>	118
<i>In statuis & inscriptionibus substituta nomina.</i>	34
<i>Susceptores ex Decurionum numero.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Synodi nomine Nicena Synodus intelligitur.</i>	165
<i>Synodi quatuor generales Ecclesie dipycis ascripta & in Ecclesiis recitate.</i>	226
<i>Syria Orientis prouincia.</i>	38
<i>Syria Salutaris Orientis prouincia.</i>	39
<i>Syria Salutaris Orientis prouincia.</i>	39
<i>Syria prima metropolis Antiochia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Syria Sophena Armenie prouincia quando facta.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Syria adiuncta Iudea.</i>	40
<i>Syriam pro Iudea dixit Tertullianus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Syria adempta Phenice.</i>	41

INDEX.

<i>T</i>		<i>V</i>
T arantia metropolis Alpium Graiarum seu panninarum.	211	
Tarracenensis Hispania prouincia.	61	
Tarraco Hispania metropolis.	35	
Tarsus nobilissima ciuitas & metropolis.	39	
Territoria ciuitatibus assignantur.	68	
In territorio sunt vici, pagi, castella.	<i>ibid.</i>	
Thebae Aegypti prouincia.	42	
Theffalonica metropolis Macedoniae.	16	
Theffalonica Dacia forsan metropolis.	17	
Theffalonica Illyrici caput.	<i>ibid.</i>	
Theffalonica primatus.	162	
Theffalia Macedonia prouincia.	46	
Thracia Orientis dioceseis.	11	
Thracia sub potestate Prefecti prat. Orientis.	26	
Thracia sex sunt prouincia.	45	
Thracia Thracia prouincia.	<i>ibid.</i>	
Tingitana Africa prouincia Iustiniani Constitutione.	53	
Tingitana prius Hispania prouincia.	<i>ibid.</i> 61	
Tingitana Dux propositus.	53	
Tingitana & Sisifensis eosdem habent legatos.	55	
Tingitana & Baleares alter orbis.	63	
Toletum ad regium nomen peruenit Hispania à Gothis occupata.	35	
Toletanus Archiepiscopus Primas.	193	
Toletani Episcopi contentio cum Bracarensi & aliis de primatu.	197	
Tolosanum regnum à Francis enervum.	164	
Tolosa metropolis.	195	
Tortoia Bithynia mansio.	73	
Transalpina nationes omnes Galliarum nomine interdum comprehensa.	31	
Transalpinarum nationum tres Vicerij.	35	
Treverensis Episcopus Primas Galliarum.	184 202	
Tripolis Africa prouincia.	50	
Troja Urbs per excellentiam.	13	
Tuscia regio suburbicaria.	25	
Tuscia cum Umbria Italia prouincia.	48	
Tyana secunda Cappadocia metropolis.	210	
Tyras turis Italica colonia.	41	
Tyrus metropolis Phœnices.	<i>ibid.</i>	
Tyri Episcopus Exarchus & Patriarcha.	152	
Tyri Episcopus Primas.	153	
<i>V</i>		
V alentia Britanniarum prouincia.	64	
Valeria Italia prouincia.	48	
Valeria recens institutio.	49	
Valeria Illyrici prouincia.	50	
Valeria tertia est Pannonia.	51	
Valeria dux propositus.	<i>ibid.</i>	
Varus postremo Italiam à Gallia dinishit.	49	
Vestigiales ab ordine Decurionum decreta benè meritis de Repub.	126	
Veneria		

I N D E X.

<i>Venetia Italia prouincia.</i>	48
<i>Veneti soli ad dignitates Ecclesiasticas Constantinopoli admisi.</i>	171
<i>Venetia Istriae metropolis Aquileia.</i>	180
<i>Venetiarum Patriarcha Gradensis Episcopus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Venetia metropolis Forumium.</i>	181
<i>Venetia tandem proprium habuit patriarcham.</i>	182
<i>Vicarius orbis ad 40. ab orbe lapidem ius disst.</i>	25
<i>Vicarius nullus Constantinopoli.</i>	26
<i>Vicarius Septem prouinciarum, hoc est, Galliarum.</i>	30
<i>Ad Vicarium interdum Constitutiones dirigebantur.</i>	62
<i>Vicarij secunda Iudicia.</i>	91
<i>Vicarij proprofectis Vocantur.</i>	92
<i>Vicarius merum habet imperium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vicarij sacrum auditorium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vicarius Augustalis.</i>	93
<i>Vici ciuitates imitantur.</i>	69
<i>In Vicio olim constiututi aliquando Episcopi.</i>	70
<i>Vici ciuitatibus subiiciuntur quarum territorio continentur.</i>	70
<i>Vici Curiales habuerunt.</i>	135
<i>Viennensis Gallia prouincia.</i>	55
<i>Viennensis Narbonensis quondam pars.</i>	57
<i>Vienna metropolis.</i>	208
<i>Vienna iuriis Italici Colonia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vienna Senatum Eniuersitas Gallias rexisse scripsit Ado.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Viennenses duas tantum fuisse.</i>	29
<i>Viennensis primatus.</i>	210
 <i>Z</i>	
<i>Armizegeththusa Dacie aliquando metropolis.</i>	16
<i>Zeugitana vel Carthaginensis Africa prouincia sola in Occidente pro-</i>	
<i>consularis.</i>	51
<i>Zosimi Epistola Silvestro attributa.</i>	58

F I N I S C V M D E O.

Tolosae xvij. Cal. Decemb.

M. D C. VII.

SV M M A P R I V I L E G I I .

REgia sanxit authoritas, ne quis in toto regno Franciæ Philippi Berterij in Senatu Tolosano Præsidis duas PITHANON DIATRIBAS sine ipsius authoris permisso intra sex annos proximos prælo committat, aut venales habeat alibi impressas; ei qui secus faxit poena indicta prout pleniūs regio ipso diplomate continetur. Dat. Lutetiae Parisiorum 12. Cal. Nouembbris.

LA F O N T .

NOs in sacra Theologia Doctores, & in alma Vniuersitate Tolosana Regij Professores infra scripti fidem facimus nos V. Illustr. Philippi Berterij in Senatu Tolosano Præsidis duas PITHANON DIATRIBAS qua fieri potuit attentione perlegisse; secundam maximè, quæ est de Ecclesiæ politia: in qua tanta ipsius authoris elucet pietas, ut nihil à nobis notari potuerit quod cum fide orthodoxa pugnaret, aut à sacris Ecclesiæ Cōstitutionibus tantillum deflechteret. Ideoq; opus hoc perpolitum, quo plerique vetustæ antiquitatis & doctrinæ reconditæ in lucem eruuntur monumenta, tanquam Reipub. & Ecclesiasticæ & literariæ apprimè vtile, prælo dignissimum iudicauimus. In Conuentu Sancti Augustini 20. Nouemb. 1607.

I. P U T E A N V S August.

F R. P. A R S. B V R D E V S August.

NOs Vicarij generales Ecclesiæ Metropolitanæ Sancti Stephani Tolosæ sede vacante, visa sacra Theologiaz aliaz vniuersitatis Tholosanæ Doctorum & Professorum attestatione, permittimus dictæ Vniuersitatis Typographo typis excudere duas PITHANON DIATRIBAS ab Illustr. D. Philippo Berterio in Senatu Tolosano Præside meritiss. nuper editas. Datum Tolosæ decimo septimo Calend. Decemb. Anno 1607.

C A L M E L S. D E C L A R E T. G Y L L E S.

OMISSA.

Pag. 101. v. 6. (Nouell. cijj.) ita scribe. Παλαισίνης εἰς τὰν
τὴν ἡχήν.

Pag. 113. verf. 23. (cogitarit) adde. vnde Tullius optimè orat.
iii. in Catilin. Perficiam profectò Quirines ut ea quæ gesi in Consulatu
priuatis tue arisque ornem adjici.

Pag. 124. v. 17. (l. i. C. de Decurion.) insere. vel si mauis
ita accipere cum munera pro eo aliis essent Curialibus ob-
eunda quod int.

Pag. 163. v. 14. (omnis) scribe. ferè in Oriente conc.

Pag. 227. v. 27. (scripserunt) Adde. ad Anastasij illam pan-
chartam & imaginem pertinent hæc Bedæ de eodem Con-
stantino summo Pontif. in lib. de temporib. fecit picturas in por-
ticu sancti Petri quæ aëta sanctorum synodorum vniuersalium contine-
rent. Porre.

Errata sic corrigito.

In prolegom. pag. 1. vers. 6. tandem quandiu. pag. 2. vers. 2. ὀλυμπία. v. 20. domina. p.
20. v. 6. cum. p. 27. v. 23. Aquileiensis. p. 28. v. 4. Ἰταλία. v. 5. ποστοι. p. 29. v. 6.
δύν. v. 11. ἰθάν. p. 33. v. 21. ἐρμέλεια. p. 41. v. 17. Phœnicen. p. 42. v. 5. ὁμανία.
v. 27. dele duo puncta post fini. p. 53. v. 27. φρέσιον. p. 53. v. 7. ὁ μακεδόν. p. 54. v. 9.
ἐπαρθέσ. p. 56. v. 18. diuisionem. p. 57. v. 21. pro Antonini lege Alexandri. p. 58.
v. 8. Περσίας. p. 62. v. 1. Balearcs. dele virgulam. p. 67. v. 24. πλ. πλέιν ή εανθέ. p. 70.
v. 21. Vuambæ. p. 72. v. 2. φρεσίοις. v. 5. & pag. 73. v. 3. Hierosolymitano. v. 16. ἑρ-
σος. p. 74. v. 22. Augufti. p. 75. v. 12. ἔως. p. 80. v. 1. ὅπερ. v. 4. σύνοις. p. 82. v.
18. στρατηγίαν. v. 19. στρατηγίαν. p. 88. v. 18. ἐρνίζοιμ. v. 6. ἀφέσαγμα δοτίαν.
p. 9. v. 11. Θεος. p. 105. v. 22. αὐταρ. p. 106. v. 15. αὐτότοι. p. 112. v. 26. Καρκίνο-
ς. p. 116. v. 16. ἀπόλετος. p. 123. v. 11. Συνηθέρας. p. 126. v. 1. καρφώσω. p. 140. v. 21.
πολύποτε. p. 153. v. 27. habeat. p. 155. v. 24. ponens. p. 157. v. 20. & septima Synodo.
p. 164. v. 17. κατέβασιν. p. 183. v. 10. ἐργασίαν. v. 16. ἀρχεσσόντων. p. 203. v.
19. ἀποκέντρων. p. 216. v. 18. Parocciatum. p. 217. v. 7. ὅστοις πατέρ. p. 218. v. 1.
πάρκη. p. 222. v. 3. coena p. 234. v. 17. Thessalonica. p. 238. v. 22. quod sit Lyb. p. 257. astro-
rum choros. dele virgulam. tegit. Hæc & similia si qua nos hic fugerint benignus lector
ignoscet.

